

การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด
ศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

นายนิติรัฐ พัสกรพินิจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552.

ENFORCEMENT OF NARCOTIC LAWS : CASE STUDY ON MAJOR
NARCOTICS RELATED OFFENDERS

Mr.Nithirat Passakornpinit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ศึกษาในกรณีการ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

โดย

นายนิติรัฐ พัสกรพินิจ

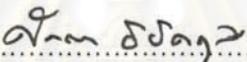
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

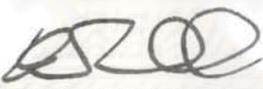
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส

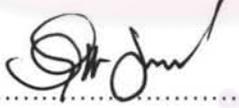
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

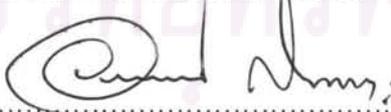

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(พลตำรวจเอก ดร.วัชรพล ประสารราชกิจ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์อรณพ ลิขิตจิตตะ)

นิติรัฐ พัสกรพินิจ : การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ. (ENFORCEMENT OF NARCOTIC LAWS : CASE STUDY ON MAJOR NARCOTICS RELATED OFFENDERS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, 200 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่มีลักษณะเป็นองค์กร ช่างงานยาเสพติด หรือมีอิทธิพล โดยเน้นที่ตัวนายทุนหรือผู้บงการ ที่ก่อปัญหาในการแพร่ระบาดของยาเสพติด แม้ว่าจะมีการเพิ่มมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเสริมประสิทธิภาพสำหรับการควบคุมอาชญากรรมยาเสพติด ก็ยังไม่เกิดผลในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ มักจะปกปิดพฤติการณ์ ไม่แสดงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดยาเสพติด ทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน การใช้โดยวิธีการทั่วไปในการสืบสวนสอบสวน จึงไม่อาจนำมาซึ่งพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการควบคุมการดำเนินคดี และการกำกับตรวจสอบ การสนับสนุนช่วยเหลือ ในการนำมาตราการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษมาใช้บังคับให้เกิดประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงควรให้แก้ไขกฎหมายให้มีคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ เป็นผู้กำกับดูแล ตรวจสอบ พัฒนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด และให้มีคณะทำงานยาเสพติดรายสำคัญร่วม โดยมีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ต่างๆ เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อนำมาตรการทางกฎหมายของรัฐในทุกด้าน มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น การตรวจสอบทางภาษี การตรวจสอบการเงิน การตรวจสอบการประกอบธุรกิจ และการตรวจสอบความผิดทางด้านอื่นๆ โดยให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ เฉพาะกรณีความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการคดี และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้มาตรการสืบสวน สอบสวนโดยวิธีพิเศษในการรวบรวมพยานหลักฐาน

สาขาวิชานิติศาสตร์

ปีการศึกษา...2552

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5085995934 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : ENFORCEMENT NARCOTIC LAWS / MAJOR NACOTIC REATED OFFENDERS / NARCOTIC LAWS ENFORCEMENT

NITHIRAT PASSAKORNPINIT : ENFORCEMENT OF NARCOTIC LAWS :
CASE STUDY ON MAJOR NARCOTICS RELATED OFFENDERS. THESIS
ADVISOR : PROF VIRAPHONG BOONYOBHAS ,200 pp.

This thesis aims to study the effectiveness of narcotics law enforcement in the aspect of judicial action on the syndicate type, major trafficker and influential offenders. The focus is on key conspirators of the syndicate who is responsible for the drug abuse epidemic. The thesis address the fact that despite the increase in legal measures, effectiveness of the law enforcement activity has not strengthened as expected and the problem has not been properly solved

The thesis reveals that the key conspirators normally cover their connection with the illegal activities of the syndicate and this causes difficulty in collecting sufficient evidence for the legal action. As traditional measures are rendered ineffective in this situation, there is a need to develop evidence collection, case proceeding and other supportive measure for the investigation

Upon the mentioned need, "The Major Narcotics Case Committee" should be established in the framework of the relevant laws to monitor, assist and follow up major narcotic cases for higher management effectiveness. Heads of narcotics agencies in the whole narcotics law enforcement circle should be members of the Committee. The Committee should be able to monitor and thoroughly assist actions needed for successful conviction of narcotic case. The integrated monitoring and assistant should include investigation, arrest operation, asset investigation, tax evasion investigation, financial investigation, business investigation and investigation of other drug related offence. This integrated and thorough monitor and assistance will strengthen mentioned investigation measures and judicial processes.

Field of Study : ..LAWS..... Student's Signature
Academic Year : 2009..... Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาของท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญญภาส รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ดูแลควบคุมการทำวิทยานิพนธ์และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้คำแนะนำ แนวคิด และข้อมูลสำคัญต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ที่ท่านได้ให้ความเมตตาผู้เขียนเสมอมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ดร.อภิรัตน์ เพชรศิริ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำและให้โอกาสผู้เขียนได้ทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อรรถพร ลิขิตจิตถะที่ท่านได้ให้ทั้งความรู้ และคำแนะนำที่ดี ตลอดจนโอกาสในสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เขียนเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์พลตำรวจเอก ดร.วัชรพล ประสารราชกิจ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ แม้ท่านอาจารย์จะมีภาระสำคัญในกำกับดูแลแก้ไขปัญหาที่สำคัญของบ้านเมือง ซึ่งความเมตตาของท่านอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนแนวคิดต่างๆและข้อมูลรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเสวก คุณแม่สุนันทาและคุณแม่สมส่วน และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เขียนได้ศึกษาในสถาบันต่างๆ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและกำลังใจตลอดมา และครอบครัวพัศกรพิณิจ คุณพัลลยมนต์ คุณศิริบุญญาธร คุณจิรัฐ ที่เป็นกำลังใจสำคัญและทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการศึกษา นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา พี่ๆและเพื่อนร่วมงานที่สำนักงาน ป.ป.ส. ที่สนับสนุนข้อมูลและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา พี่ๆ เพื่อนร่วมงานที่สำนักงาน ป.ป.ท. ที่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ท้ายสุดนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมุติฐาน.....	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5 วิธีการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 แนวคิด มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการปราบปรามผู้กระทำความผิด ยาเสพติดร้ายสำคัญ	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดในประเทศไทย.....	6
2.2 ความหมายของผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ.....	8
2.3 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด.....	11
2.3.1 กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย.....	12
1. มาตรการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด.....	15
2. มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด.....	24
3. มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	28
4. มาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดี.....	30
2.3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติ.....	41
1) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 (UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST ILLICIT TRAFFIC IN NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES 1988).....	42

2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME 2000).....	43
2.3.3 ต่างประเทศ.....	52
1) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	
- RICO (RACKETEER INFLUENCED AND CORRUPT ORGANIZATION STATUE).....	52
- CCE (CONTINUING CRIMINAL ENTERPRISE DEFINED).....	59
2) ประเทศอังกฤษ.....	61
3) ประเทศเกาหลีใต้.....	63
2.4 ลักษณะรูปแบบอาชญากรรมยาเสพติด.....	69
2.5 อาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทย.....	73
2.5.1 สภาพปัญหายาเสพติดในประเทศไทย.....	73
2.5.2 การค้าและแพร่ระบาด.....	75
2.5.3 ลักษณะ รูปแบบการค้ายาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดราย สำคัญ.....	77
2.6 หน่วยงานองค์กรในการปราบปรามปัญหาเสพติด.....	79
2.6.1 ประเทศไทย.....	79
1)สำนักงาน ป.ป.ส.....	79
2)สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	81
2.6.2 ต่างประเทศ.....	83
- UNDCP (UNITED NATIONS INTERNATIONAL DRUG CONTROL PROGRAMME).....	83
-DEA (DRUG ENFORCEMENT ADMINISTRATION).....	84
-HIDTA (HIG INTENSITY DRUG TRAFFICKING AREAS).....	85
-กรมศุลกากร (U.S. Customs).....	86
-หน่วยสืบสวนสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation- FBI).....	87
2.7 สถิติเกี่ยวกับยาเสพติดที่สำคัญ.....	87

บทที่ 3	สภาพปัญหาการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ.....	94
3.1	สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติด.....	94
3.1.1	การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการจับกุม(ในชั้นผู้สืบสวนจับกุม).....	99
3.1.2	การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานหลังจับกุม(ในชั้นพนักงานสอบสวน).....	99
3.1.3	การดำเนินการในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ (ในชั้นพิจารณาคดี)	103
3.1.4	การดำเนินการในชั้นพิจารณาคดีของศาล.....	107
3.1.5	การดำเนินการควบคุมตัวในชั้นพิจารณาคดีและการบังคับโทษ.....	112
3.2	การดำเนินมาตรการทางกฎหมาย ผลกระทบในการปราบปรามยาเสพติด.....	112
3.2.1	ช่วงก่อนประกาศสงครามยาเสพติด พ.ศ 2539-2546.....	112
3.2.2	ช่วงการประกาศสงครามยาเสพติด พ.ศ. 2546.....	115
3.2.3	ช่วงหลังประกาศสงคราม พ.ศ. 2547-2552.....	117
3.3	การเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงมาตรการและองค์กระยาเสพติดในช่วงประกาศสงครามยาเสพติด.....	122
3.4	การใช้มาตรการปราบปรามด้วยความรุนแรงนำมาใช้ได้ผลหรือไม่ในประเทศไทย.....	125
3.5	กระบวนการยุติธรรมและขั้นตอนการในการดำเนินคดียาเสพติดในประเทศไทย.....	129
3.6	บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	130
3.6.1	การลงโทษประหารชีวิต.....	130
3.6.2	การลงโทษจำคุก.....	130
3.6.3	การลงโทษกักขัง.....	131
3.6.4	การลงโทษปรับ.....	132
3.6.5	การริบทรัพย์สิน.....	133
3.7	ผลการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ.....	134
3.8	การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด.....	139
3.8.1	หน่วยงานที่ทำหน้าที่สืบสวนจับ.....	139

	หน้า
3.8.2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่สอบสวน.....	139
3.8.3 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฟ้องคดี.....	141
3.8.4 หน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาคดี.....	141
3.8.5 หน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดี(กรณีโทษ “ปรับ”ในคดียาเสพติด)	141
บทที่ 4 วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขผู้กระทำความผิดยาเสพติด รายสำคัญ	
4.1 วิเคราะห์สภาพปัญหา.....	144
4.1.1 โครงสร้างและรูปแบบอาชญากรรมยาเสพติด.....	145
4.1.2 เครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทย.....	147
4.1.3 สถานการณ์ปัญหาการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน.....	154
4.1.4 ปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด รายสำคัญ.....	155
4.1.5 ปัญหาข้อขัดข้องอันเกิดจากนโยบายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	157
4.1.6 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายใช้ในการปราบปรามยาเสพติดของ ไทย.....	160
4.1.7 วิเคราะห์องค์การในการปราบปรามยาเสพติด.....	164
4.1.8 วิเคราะห์รูปแบบ การพัฒนามาตรการและองค์การเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติด.....	166
4.2 แนวทางแก้ไข.....	179
4.2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและการรวบรวม พยานหลักฐาน.....	179
1) การสืบสวนจับกุม.....	180
2) การสอบสวน.....	181
3) การฟ้องคดี.....	182
4) การพิจารณาคดี.....	184
5) การควบคุมตัวและการบังคับโทษ.....	184
4.2.2 การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย.....	185
4.2.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการประสานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด	185
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	

5.1 บทสรุป.....	187
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	192
รายการอ้างอิง.....	196
ประวัติผู้เขียน.....	200

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราสาร

	หน้า
ตารางที่ 1 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศแสดงจำนวนคดีและจำนวนผู้ต้องหา ปี 2544-2548.....	91
ตารางที่ 2 สถิติการยึดทรัพย์สินค้าตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534.....	92
ตารางที่ 3 สถิติการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติด.....	93
ตารางที่ 4 สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญ ตั้งแต่ ปี 2546-2550.....	93
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายใหม่กับจำนวนผู้ต้องหาทั้งหมด ตั้งแต่ปี 2546-2550.....	94
ตารางที่ 6 เปรียบเทียบกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของไทยกับอนุสัญญาและกฎหมายต่างประเทศ.....	177
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบหน่วยงานที่ทำให้เอื้อประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ.....	179

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	ที่มาของกฎหมายยาเสพติด..... 14
ภาพที่ 2	แผนภูมิคณะกรรมการประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แห่งชาติเกาหลี..... 64
ภาพที่ 3	ตัวอย่างแสดงการแบ่งหน้าที่การค้ายาเสพติดในลักษณะองค์กร..... 73
ภาพที่ 4	แผนภูมิกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดียาเสพติดในประเทศไทย..... 98
ภาพที่ 5	แผนภูมิ ขั้นตอนการสืบสวน ขั้นตอนการตรวจค้นจับกุม..... 100
ภาพที่ 6	แผนภูมิขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดียาเสพติดของพนักงานสอบสวน..... 105
ภาพที่ 7	แผนภูมิ ขั้นตอนการพิจารณาสั่งฟ้องคดี..... 108
ภาพที่ 8	แผนภูมิ ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้น..... 111
ภาพที่ 9	แผนภูมิ กระบวนการดำเนินคดียาเสพติด..... 137
ภาพที่ 10	แผนภูมิ คณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ..... 183

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ ที่นานาชาติประเทศโดยหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรสากลได้ให้ความสำคัญ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพราะได้สร้างปัญหาทางสังคม เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่กลไกการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ และยังเชื่อมโยงกับปัญหาอีกหลายประการ เช่น การนำเงินและทรัพย์สินจากการค้ายาเสพติดนำไปใช้เป็นทุนในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อการเข้ามามีอำนาจปกป้องผลประโยชน์ รวมถึงการนำเงินมาลงทุนประกอบกิจการธุรกิจเพื่อใช้ประโยชน์เป็นที่พอกเงิน จึงทำให้เกิดผลกระทบในการต่อสู้และการแข่งขันด้วยความเป็นธรรมและความสุจริต และอีกทั้งยังเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ในการนำเงินไปสนับสนุนการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย การต่อสู้ของประเทศที่เกิดภาวะสงคราม

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหายาเสพติด โดยพบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายชนิดทั้ง เฮโรอีน มอร์ฟีน ฝิ่น โคเคน กัญชา สารระเหย โดยตัวยาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญนั้นได้แก่ ยาเสพติดในกลุ่มเมทแอมเฟตามีน พวดยาบ้า ยาไอซ์ ซึ่งมีการลักลอบใช้ในกลุ่ม ผู้ใช้แรงงาน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานบันเทิง และเยาวชน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้กับกระบวนการหรือกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมหาศาล และปัญหาอีกด้านหนึ่งที่เกิดขึ้นคือปัญหาเกิดการใช้พื้นที่ในประเทศไทย เป็นจุดติดต่อ นัดหมาย ในการเจรจาติดต่อซื้อขายยาเสพติด และใช้เป็นที่พักของอาชญากรข้ามชาติในการวางแผนส่งผ่านยาเสพติด โดยชักจูง ว่าจ้าง ให้คนไทยเข้าไปเกี่ยวข้องในการลักลอบขนส่งลำเลียง ยาเสพติดข้ามชาติ โดยอาศัยช่องโอกาสที่ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างชาติ ทำให้มีการผ่อนปรน ลดมาตรการตรวจสอบอื่นๆลงไปบ้าง ทำให้อาชญากรยาเสพติดเหล่านี้ จึงแอบแฝงเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชญากรรม โดยการใช้เป็นแหล่งพักพิง และเป็นส่วนหนึ่งในการนำเงินยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย มาแปลงสภาพ ในลักษณะการพอกเงิน

กระบวนการยุติธรรมจึงต้องปรับปรุงประสิทธิภาพ กระบวนการตรวจสอบ การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดที่เข้าข่ายเป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ และกลุ่มองค์กรอาชญากรรม ซึ่งพบว่าแนวโน้มที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ขององค์กรอาชญากรรมเหล่านั้น มีการสร้างอิทธิพล สร้างอำนาจโดยมี

การแทรกแซงระบบการเมือง ระบบข้าราชการประจำ และมีการแทรกแซงการลงทุนในระบบธุรกิจ รวมถึงพบว่ามี การแทรกแซงกระบวนการทางยุติธรรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม จึงต้องสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมาตรฐานในการควบคุมตรวจสอบและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด โดยจะต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพ ในการนำมาตราการทางกฎหมายยาเสพติด¹ และปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มี ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม ในการควบคุมอาชญากรรมยาเสพติด โดยผลักดันการนำมาตราการทางกฎหมายยาเสพติดที่ได้มีการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนปราบปราม และมาตรการโดยวิธีการพิเศษในการสืบสวนอาชญากรรมยาเสพติด เช่น มาตรการกักขัง (Entrapment) นำมาใช้ในการล่อให้กระทำความผิด เช่น การล่อซื้อยาเสพติด มาตรการสมคบ (Conspiracy) นำมาใช้ในการดำเนินคดีกับผู้สมคบ การที่ร่วมสมคบคิด ร่วมกันในการกระทำความผิด ยาเสพติด รวมถึงการดำเนินคดีกับผู้สนับสนุนช่วยเหลือการกระทำความผิด มาตรการริบทรัพย์สิน (Forfeiture) นำมาใช้ในการยึดทรัพย์สินที่ได้หรือเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด ยาเสพติด มาตรการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นำมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น การดักฟัง โทรศัพท์ (wire tapping) ซึ่งกระบวนการนี้ต้องได้รับอนุญาตจากศาล ที่กล่าวมานั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการสืบสวน ปราบปราม เพื่อให้มีพยานหลักฐานเพียงพอต่อการดำเนินการจับกุมและพิสูจน์การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการบัญญัติเป็นกฎหมายออกบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่ยังพบว่าการปฏิบัติของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมนั้น ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเกี่ยวข้องกับกำลังพลเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือที่มีลักษณะเชื่อมโยงเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือขบวนการยาเสพติด การใช้วิธีการสืบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐาน ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ได้พยานหลักฐานได้ เนื่องจากไม่ได้นำมาตราการทางกฎหมายที่เป็นเครื่องมือสืบสวนสอบสวนโดยพิเศษไปบังคับใช้ โดยมีสภาพปัญหาข้อขัดข้องเกิดขึ้นทั้งความพร้อมของตัวเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณ ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติของกฎหมาย ทักษะความชำนาญในการปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการคดีในเรื่องนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงมาตรการเครื่องมือทางกฎหมายว่าที่ผ่านมามีข้อขัดข้องอย่างไร จึงไม่สามารถนำมาตราการทางกฎหมายมาใช้หรือมีสภาพการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญได้

¹ มาตรา ๖ “กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด , พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , 2519

อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อกำหนดประเด็นข้อขัดข้องและนำมามาตรการเครื่องมือทางกฎหมายลักษณะอื่น มาปรับใช้ให้เหมาะสมที่จะต้องนำมาเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการปราบปราม เนื่องจากสภาพปัญหา รูปแบบ วิธีการ ของอาชญากรรมมีการเปลี่ยนแปลงจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้เท่าทันกับรูปแบบของการกระทำความผิด รวมถึงการปรับปรุงหน่วยงานในองค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกันในการดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายการปรับปรุงประสิทธิภาพในการใช้มาตรการทางกฎหมายโดยสร้างความพร้อมให้แก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ให้นำกฎหมายมาบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องสนับสนุนแก้ไขสภาพปัญหาและอุปสรรค ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนับสนุน ในทุกด้าน เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของไทย มีมาตรฐานระดับสูงและสามารถควบคุมติดตามพฤติกรรม การกระทำความผิดของอาชญากร หรือผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุง โดยนำมาตรการที่เป็นสากลที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศได้นำมาใช้กับอาชญากรรมยาเสพติดที่มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกันมาศึกษาถึงรูปแบบวิธีการโดยศึกษาข้อดี ข้อเสีย ผลกระทบ และความเหมาะสมกับการที่จะนำมาบังคับใช้กับกระบวนการยุติธรรมของไทย มาตรการและองค์การปราบปรามยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผลจะต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาด และการพัฒนามาตรการทางกฎหมายอื่นๆมาเสริมสร้างประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ
2. ศึกษาแนวคิดและวิธีการเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ทั้งในด้านรูปแบบ ขั้นตอน การพิจารณาปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และเป็นการสร้างมาตรการทางกฎหมายใหม่มาใช้ในการควบคุมปัญหาเสพติด
3. ศึกษา วิธีการ มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย

4.หาแนวทางพัฒนาวิธีการและมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทยในการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

3.สมมุติฐาน

การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ หรือที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด ผู้กระทำความผิด มีการปกปิดพฤติการณ์ความเกี่ยวข้อง ทำให้ไม่อาจนำมาซึ่งพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้สามารถดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคกระบวนการดำเนินคดียาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ในกระบวนการยุติธรรม และศึกษามาตรการทางกฎหมายจากต่างประเทศ ในทางประเทศแถบอเมริกา ยุโรปและเอเชีย โดยได้เลือกศึกษามาตรการทางกฎหมายประเทศอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรการทางกฎหมายและองค์กรด้านการปราบปรามยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพและมีผลงานในการบังคับใช้เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ

5.วิธีการศึกษา

การศึกษาจากสภาพปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายและองค์กรปราบปรามยาเสพติดในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายและปัญหาขององค์กรปราบปรามยาเสพติดในการดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ
- 2.ทำให้ทราบถึงแนวคิดและวิธีการเพื่อนำมาสู่การแก้ไขปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพมาตรการทางกฎหมาย ปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพปัญหาการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ
3. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินมาตรการทางกฎหมายและการจัดรูปแบบองค์กรปราบปรามของต่างประเทศในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติด

โดยเฉพาะการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญเพื่อนำมาประยุกตีใช้กับ
สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางพัฒนามาตรการทางกฎหมายและองค์การปราบปรามยาเสพติด
เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้และเหมาะสมสภาพปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดใน
ประเทศไทยโดยเฉพาะในการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการ ปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดในประเทศไทย

ในการควบคุมและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมยาเสพติดของประเทศไทย ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากกลุ่มประเทศทางอเมริกา และ ยุโรป ซึ่งมีสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดค่อนข้างรุนแรง โดยผู้กระทำความผิดอยู่ในรูปแบบองค์กรอาชญากรรมระหว่างประเทศมาตรการทางกฎหมายหลายเรื่องเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมอาชญากรรมรูปแบบองค์กรโดยได้มีการพัฒนา รูปแบบ วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องเท่าเทียมกับสภาพรูปแบบของการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม มีการวางรูปแบบวิธีการในการบังคับใช้กฎหมายและพัฒนาความร่วมมือหน่วยงานงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อการปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการกระทำความผิด ในการควบคุมปัญหายาเสพติดภายใต้หลักการควบคุมอาชญากรรม(Crime Control) และกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย(Due Process of Law) จึงมีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้มีความสมดุลและทวงไว้ซึ่งประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามในการรับมือการกระทำความผิดยาเสพติดในรูปแบบของอาชญากรรมยาเสพติดที่มีลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือเครือข่ายระหว่างประเทศ ที่ไม่มีพรมแดนและไม่คำนึงถึงเขตอำนาจอธิปไตยทางกฎหมายนั้น ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยได้เพิ่มขยายตัวมากขึ้น ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในลำดับต้นๆได้แก่ เมทแอมเฟตามีน(ยาบ้า) ผู้เสพส่วนใหญ่เป็นประชากรภายในประเทศ ซึ่งตั้งแต่ปี 2539 ไม่พบโรงงานผลิตยาบ้าในประเทศไทย แต่ยังคงมีการลักลอบผลิตเมทแอมเฟตามีน(ยาบ้า)พื้นที่ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนอยู่เดิม(กลุ่มชาวจีน)ซึ่งส่งเมทแอมเฟตามีน(ยาบ้า)เข้ามาจำหน่ายในตลาดหลักของผู้บริโภคคือ คนไทย ส่วนยาเสพติดชนิดอื่นๆ เช่น โคเคน ยาอี แอ็กตาซี ไอซ์(เมทแอมเฟตามีน) ที่จัดอยู่ในกลุ่ม Club Drugs หลายประเภทกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น และพวกกลุ่มนักเที่ยวกลางคืน ซึ่งมีการลักลอบนำเข้าจากทางยุโรป โดยนักค้ากลุ่มสิงคโปร์ และกลุ่มคนดำไนจีเรีย ซึ่งในพื้นที่ลักลอบผลิตยาบ้ากำลังมีการพัฒนา ผลิตยาเสพติดชนิดในกลุ่ม Club Drugs เพื่อนำมาทดลองตลาด ผู้เสพชาวไทย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดข้างต้นประเทศไทยได้เพิ่มระดับในการปราบปรามแต่ก็ยังไม่อาจยุติปัญหายาเสพติดได้ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการติดตาม ตรวจสอบ ข้อมูลต่างๆ เนื่องจากกรณีเคลื่อนไหวขององค์กร

อาชญากรรมยาเสพติดมีการขยายตัวเชื่อมโยงในหลายประเทศ โดยจะหลบเคลื่อนย้ายเข้าไปในประเทศที่มีช่องว่างในการควบคุมเพื่อเลี่ยงการตรวจสอบ ง่ายต่อการแทรกแซงในระบบธุรกิจ ระบบการเมือง ระบบกระบวนการยุติธรรม จนถึง การแทรกแซงหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะที่ได้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่า นำลงทุน มีความเสี่ยงน้อยที่จะถูกจับกุมและมีบทลงโทษทางกฎหมายที่ไม่รุนแรง ทำให้เป็นเป้าหมายขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดที่เข้ามาแอบแฝงในการทำธุรกิจระหว่างประเทศบ้างหน้า และยังใช้เป็นสถานที่ แหล่งหลบซ่อนของอาชญากรข้ามชาติ เป็นจุดพักรอในการติดต่อซื้อขายยาเสพติด แหล่งธุรกิจฟอกเงินในการถ่ายเททรัพย์สิน ตัวอย่างของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่เข้ามาในประเทศไทยเช่น กลุ่มชาวจีนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการผลิตลักลอบค้าเฮโรอีนโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ กลุ่มในจีเรียที่เข้ามาลักลอบขนส่งลำเลียงเฮโรอีนตามประเทศจากเอเชีย ตะวันออกกลาง เพื่อส่งไปยังตลาดประเทศยุโรป และพื้นที่ อื่นๆ ถึงแม้แนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากอาชญากรข้ามชาติจะไม่ได้กระทบต่อการแพร่ระบาดของประชากรภายในประเทศโดยตรงและไม่รุนแรง แต่ก่อเป็นภัยต่อความมั่นคงที่สำคัญที่จะต้องเร่งควบคุมไม่ให้ทำลายความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทยนั้นที่สำคัญคือการยังคงดำรงอยู่ของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ โดยเฉพาะตัวนายทุนหรือผู้บงการ การค้ายาเสพติดภายในประเทศที่พบว่ามีนับแต่หลังการทำสงครามยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2546 แม้ผลการดำเนินการจับกุมปราบปรามกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญหลายรายถูกจับกุม แต่ก็ไม่ได้ทำให้การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยยุติลงได้ ยังคงพบความเคลื่อนไหวการติดต่อซื้อขายยาเสพติดของเครือข่ายยาเสพติด ที่ลงลึกไปถึงการสั่งซื้อส่งขายยาเสพติดในเรือนจำและมีแนวโน้มหนักมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่ากระบวนการบังคับใช้ยาเสพติดยังไม่สามารถควบคุมหยุดยั้งกระบวนการค้ายาเสพติดที่มีวิวัฒนาการขยายรูปแบบเป็นเครือข่าย องค์กรยาเสพติดมากขึ้นและยังพบว่ามีกลุ่มอาชญากรรมยาเสพติดระหว่างประเทศที่จะเข้ามาดำเนินการในประเทศไทยมากขึ้น

ทำอย่างไรที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมยาเสพติดมีประสิทธิภาพทั้งในด้านติดตามตรวจสอบ ข้อมูลการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการปราบปราม สืบสวน จับกุม การสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ และรวมถึงกระบวนการการพิจารณาคดี การปรับเปลี่ยนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายคือการที่สามารถดำเนินคดีให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้รับโทษตามกฎหมายและสามารถยึดอายัดทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวเนื่องจากการกระทำความผิดยาเสพติด กระบวนการและวิธีการบังคับใช้กฎหมายจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพ โดยต้องทำให้มีการดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนด้วยความรวดเร็ว มีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องภายใต้กระบวนการที่มีความยุติธรรม ทั้งนี้ต้องให้เกิดความสมดุลของมาตรการทางกฎหมายเพื่อการควบคุม

กระบวนการยุติธรรม ทั้งผู้สืบสวนจับกุมในการกำหนดเป้าหมายการสืบสวนเครือข่ายการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานสอบสวนเน้นให้ความสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อการขยายผล ชั้นพนักงานอัยการในการตรวจสอบเตรียมความพร้อมในการพิจารณาสั่งฟ้อง กระบวนการพิจารณาคดีหรือประกอบกรพิจารณาของศาล เช่น การพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีหลักประกัน การสืบเสาะรอการลงโทษหรือกำหนดโทษ และในชั้นการบังคับโทษของทาง กรมราชทัณฑ์ ที่จะต้องมีการพิจารณาการขอพระราชทานอภัยโทษหรือการลดวันต้องโทษ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลประกอบการพิจารณาและการจัดการบริหารความเสี่ยงโดยแยก ผู้กระทำความผิดรายสำคัญไปอยู่ในพื้นที่ความมั่นคงสูง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุม

1 .ความหมายของผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ตามคำนิยามความหมายใน คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ 31/2550 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2552 เรื่องการปราบปรามเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญได้ให้ คำนิยามของคำว่า “นักค้ายาเสพติด รายสำคัญ” หมายถึง

(1) บุคคลที่ได้จากการสืบสวนหรือขยายผลมีหลักฐานว่าเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน สมรู้ ร่วมคิด

(2) บุคคลที่เป็นผู้ทรงอิทธิพล มีข้อมูลข่าวสารว่าอยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด

(3) บุคคลที่มีหมายจับของศาลในความผิดเกี่ยวกับเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ และหลบหนีจับกุม

และแนวทางคำสั่งของ ศตส, (ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. ที่ 30/2547 ที่ระบุว่านักค้ายาเสพติดรายสำคัญมีพฤติกรรม 5 พฤติกรรม คือ

(1) ผู้ที่กระทำความผิดยาเสพติด นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก

(2) กลุ่มบุคคลที่ถูกกำหนดความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

(3) เป็นเครือข่ายหรือเป็นขบวนการหรือเป็นองค์กรอาชญากรรม

(4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นคดีที่ประชาชนให้ความ สนใจเป็นพิเศษ

(5) เป็นคดีที่ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ(ศตส.) ให้ความสนใจ

วัตถุประสงค์ ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในการกำหนด ความหมายหรือคำนิยาม ผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญนั้น วัตถุประสงค์เพื่อความชัดเจนเพื่อให้การ ดำเนินการเป็นแนวทางเดียวกันในการดำเนินงานกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่ยังเป็นปัญหาที่ยาเสพติด อยู่ในเกณฑ์สูงเป็นพิเศษที่จะต้องลดปัญหาให้คงเหลือน้อยที่สุด โดยได้กำหนดให้มีการ ดำเนินการดำเนินงานต่อกลุ่มนักค้ายาเสพติดระดับสำคัญเป็นการเฉพาะ มอบหมายให้หน่วยงาน

สืบสวนจับกุมที่เกี่ยวข้องให้เกิดเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการสืบสวน และการดำเนินการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบ

2. ความหมายของ คำว่า ผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ตามความหมายของส่วนการข่าว สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยคดียาเสพติดที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ “ผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ” ที่ใช้ในการจัดทำสถิติผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ อยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ

1) การจับกุมคดียาเสพติดข้อหาหลัก 3 ข้อหา คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก

2) น้ำหนักของกลางยาเสพติดที่จับกุมได้มีปริมาณที่กำหนด กล่าวคือ เฮโรอีน 20 กรัมขึ้นไป ผีนดิบ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ผีนสุก 10 กิโลกรัมขึ้นไป กัญชาแห้ง 10 กิโลกรัมขึ้นไป น้ำยาอะเซติคแอนไฮไดรด์ 10 กิโลกรัม เมทแอมเฟตามีน 200 เม็ดขึ้นไป ไอซ์ 100 กรัมขึ้นไป

นอกจากนี้หากบุคคลที่ถูกจับกุมมีพฤติกรรมเป็นตัวการสำคัญ มีเครือข่ายการค้าเชื่อมโยงหลายพื้นที่ มีการลักลอบกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้ปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้จะมีจำนวนไม่มาก ก็ถือว่าเข้าข่ายรายสำคัญ

3 ความหมาย “รายสำคัญ” ที่ ส่วนการข่าว สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบสนับสนุนกรมราชทัณฑ์เพื่อประกอบการจำแนกและกำหนดมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง

1) เป็นตัวการสำคัญ / เป็นผู้จำหน่ายจริง

หมายถึง บุคคลที่ปรากฏจากฐานข่าว / รายงานการสืบสวนหรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติกรรมเป็นตัวการสำคัญในการกระทำความผิดใน 5 ข้อหาหลัก (ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือครอบครองเพื่อจำหน่าย) มิใช่เป็นเพียงผู้รับจ้างขนหรือลำเลียงยาเสพติดซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นครั้งคราว

2) มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

หมายถึง บุคคลที่ปรากฏจากฐานข่าว หรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ใน 5 ข้อหาหลักอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถูกจับกุม ไม่ว่าจะระยะเวลาของการสืบสวนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม เช่น

- นับแต่ปรากฏข้อมูลข่าวสาร มีการสืบสวนพฤติกรรมมาตลอดจนถึงวันจับกุม

- นับแต่ปรากฏข้อมูลข่าวสาร มีการสืบสวนติดตามพฤติกรรม แต่อาจมีการยุติการสืบสวนชั่วคราว แล้วเริ่มทำการสืบสวนใหม่ จนกระทั่งถูกจับกุม

- ได้รับรายงานข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอดจนถึงวันจับกุม

3) มีลักษณะเข้าข่ายเป็นผู้มีอิทธิพล

หมายถึง บุคคลที่ปรากฏจากฐานข่าวหรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพล เช่น

- เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิดเอง หรือคุ้มครองช่วยเหลือ อำนาจควบคุมความสะอาดต่อการกระทำความผิดของผู้อื่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนในการคุ้มครองการลำเลียงยาเสพติด เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้ายาเสพติดของกลุ่มตน

- เป็นผู้อยู่เบื้องหลังโดยการจูงใจ ช่มชู้ คุกคาม หรือครอบงำ ให้บุคคลอื่นร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

- ชัดขวางการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด

- เป็นผู้ต่อต้านอำนาจรัฐ

- คุ้มครองการกระทำความผิดกฎหมาย

4) มีการดำเนินการในลักษณะเป็นเครือข่าย ได้แก่

- มีการกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

- มีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำ

- มีการกระทำความผิดเชื่อมโยงหลายพื้นที่

- มีการจัดโครงสร้างองค์กรในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

5) มีประวัติการถูกจับกุมในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปใน 5 ข้อหาหลัก (ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย) ถือว่ามีพฤติกรรมไม่หลายจำ และมีลักษณะเป็นอาชญากรโดยสันดาน

2.3 มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด

หลักทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดที่เป็นหลักสากลในการนำไปสร้างมาตรการและกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดเพื่อรองรับการดำเนินการบังคับใช้มาตรการปราบปรามยาเสพติดที่ประเทศที่เป็นภาคี นำไปบัญญัติกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับโดยที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาสหประชาชาติในหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และได้ลงนามรับรองอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้าม

ชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ได้มีการศึกษาอนุสัญญา และดำเนินการพัฒนานำมา เป็นมาตรการทางกฎหมาย โดยการอนุวัติเป็นกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็น บทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวยาสเสพติดหรือสารเคมีและวัตถุออกฤทธิ์ที่มีการแพร่ระบาดหรือนำมาใช้ในทางที่ผิด รวมไปถึงพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ซึ่งนำหลักการสมคบ(Conspiracy)มาเป็นมาตรการพิเศษในเรื่อง การดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ และมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือที่ ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกรณีการบัญญัติกำหนดให้มีความผิดฐานฟอกเงินและมีมาตรการริบ ทรัพย์สินในทางคดีแพ่งและเปลี่ยนภาวะพิสูจน์ให้ตกอยู่ที่ฝ่ายจำเลย และในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการ นำมาตรการสืบสวนพิเศษมาบัญญัติไว้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิด พ.ศ.2551 เช่น การอำพรางตัว (Under Cover) การควบคุมการส่งมอบยาเสพติด (Controlled Delivery) ฯลฯ มาตรการทางกฎหมาย หรือมาตรการพิเศษ ใหม่ๆ ในส่วนนี้ได้มีเจตนารมณ์เพื่อนำมาเสริม ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดียาเสพติดให้เท่าทันต่อลักษณะและรูปแบบ การกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินการต่อผู้กระทำความผิด ยาเสพติดร้ายสำคัญโดยใช้ ทฤษฎีหลักการควบคุมอาชญากรรม(Crime Control) และทฤษฎี หลักการควบคุมกระบวนการโดยชอบด้วยกฎหมาย (Due Process of Law) เพื่อให้อำนาจฝ่ายรัฐ ในการการควบคุมแก้ไขปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยเฉพาะ การรวบรวมพยานหลักฐาน รูปแบบในการควบคุมการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นสาระสำคัญใน การพิสูจน์การกระทำความผิด การสนับสนุนช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา การติดตามตรวจสอบ และประสานการดำเนินงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดนั้น

2.3.1 กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

ประเทศไทยประสบปัญหาเสพติดมาเป็นเวลานาน และด้วยความที่ตระหนักถึงความ ร้ายแรงของปัญหา จึงได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก แล้ว 3 ฉบับคือ

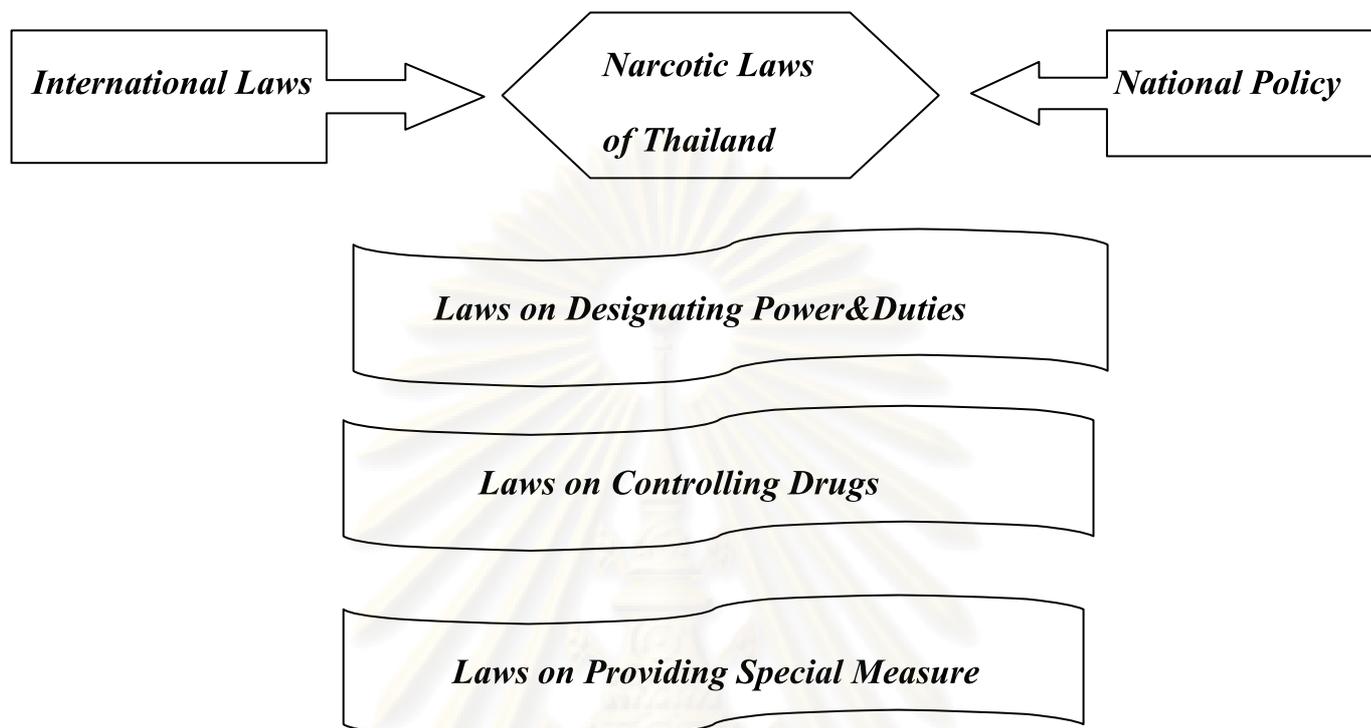
- 1.อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drug 1961)และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวฯ ค.ศ.1972 (1972 Protocol Amending the Single Convention on Narcotic Drugs ,1961 มีภาคีแล้ว 179 ประเทศ

2. อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) มีภาคีสมาชิกแล้ว 174 ประเทศ

3. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against illicit Traffic on Drugs and Psychotropic Substances, 1988) มีภาคีแล้ว 166 ประเทศ ประเทศไทย เข้าเป็นภาคีและมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อ 1 สิงหาคม 2545

อาจกล่าวได้ว่าที่มาของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดในประเทศไทย ส่วนหนึ่งคือ มาตรการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

สำหรับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnation Organized Crime, 2000) นับว่าเป็นเครื่องมือของประชาคมระหว่างประเทศ ที่จะนำมาใช้กับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีอยู่หลากหลายรูปแบบและกระจัดกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวางประเทศส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่ออนุสัญญานี้เป็นอย่างมาก เนื่องจาก ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีได้ให้สัตยาบันอนุสัญญานี้ ประกอบกับจะต้องมีกฎหมายภายในรองรับมาตรการทางกฎหมายและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างขั้นตอนการพัฒนากฎหมาย จึงยังไม่อาจนำมาตราหรือออกกฎที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ มาใช้ในการดำเนินคดียาเสพติดได้โดยตรง แต่ก็มีกฎหมายภายในรองรับมาตรการตามอนุสัญญาฯ ค.ศ. 1988 แล้ว

ภาพที่ 1 ที่มาของกฎหมายยาเสพติด

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย (NARCOTIC LAWS OF THAILAND) มีแนวทางการพัฒนาจากการติดตามปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายมาแก้ไข รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบกระบวนการยุติธรรมไทยในการดำเนินคดียาเสพติด โดยได้มีการศึกษารูปแบบแหล่งที่มาดังนี้

1.กฎหมายในต่างประเทศ (Inter national law) เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับสภาพความสอดคล้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศเพื่อหาความเหมาะสมในระบบของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย เนื่องจากสถานการณ์และรูปแบบและการกระทำความผิดในเรื่องของยาเสพติดนั้น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการกระทำความผิดเพื่อหลบเลี่ยงการติดตามตรวจสอบของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย จากการพัฒนามาตรการทางด้านการควบคุมปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในฐานะหน่วยงานกลางในการควบคุมและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้มีการศึกษา รูปแบบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ ที่มีประสิทธิภาพในการนำปรับปรุงยกร่างเสนอและผลักดันให้เกิดมาตรการทางกฎหมายใหม่ๆมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปราบปราม

2. การศึกษาติดตามนโยบายของการดำเนินการขององค์กร หน่วยงานระหว่างประเทศ ในการแก้ไข ควบคุม ปัญหายาเสพติด (National Policy) โดยการติดตามแนวนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของต่างประเทศและศึกษาแนวโน้มของสภาพปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุงการนโยบายทางกระบวนการยุติธรรมในการให้ความร่วมมือและพัฒนามาตรการทางกฎหมายยาเสพติดให้สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมที่เป็นสากล มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดียาเสพติดและเหมาะสมกับลักษณะสภาพรูปแบบของอาชญากรรมยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ โดยมีการศึกษามาตรการทางกฎหมายรูปแบบวิธีการของหน่วยงาน องค์กร ของต่างประเทศ ที่ประสบความสำเร็จกับในการปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติด

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นได้นำมาสู่การนำมาตราการทางกฎหมาย มากำหนดเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการให้อำนาจหรือมอบหมายหน้าที่แก่หน่วยงาน องค์กร และเจ้าหน้าที่(Laws on Designating Power & Duties) ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด และการออกกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตัวยาสเสพติด(Laws on Controlling Drugs) ที่มีการแพร่ระบาดที่สำคัญ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามโดยการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในลักษณะพิเศษ(Laws on Providing Special Measure) เช่น การดำเนินคดี ข้อยกขมคบการดำเนินมาตรการริบทรัพย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติด

ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญในการปราบปรามและควบคุมปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดมีมาตรการสำคัญที่บัญญัติไว้ในกฎหมายยาเสพติดไว้หลายฉบับที่ค่อนข้างกระจัดกระจายแทรกอยู่ทั้งในหลักกฎหมายทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาและอยู่ในกฎหมายยาเสพติดเฉพาะเรื่องโดย สามารถแบ่งกฎหมายยาเสพติดออกเป็น 4 มาตรการสำคัญ ดังนี้

1. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

มีทั้งหลักกฎหมายทั่วไปและในกฎหมายยาเสพติด

1) ประมวลกฎหมายอาญา เป็นหลักทั่วไปในการพิจารณาองค์ประกอบความรับผิดทางอาญา ของบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่ต้องรับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด ซึ่งจะต้องพิจารณาฐานะของผู้กระทำความผิดว่ามีข้อเท็จจริงเข้าอยู่ในลักษณะฐานะใดในความรับผิดทางกฎหมาย ได้แก่

-ความรับผิดในฐานะ ตัวการ ในการกระทำความผิด ในกรณีเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดโดยตรง และรวมทั้งการร่วมกันกระทำความผิด ซึ่งตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคน

ขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” โดยมีหลักการพิจารณา ลักษณะความรับผิด ดังนี้¹

1. เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนา
2. ในระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
3. โดยมีการกระทำร่วมกันในขณะที่กระทำความผิด เช่น มีลักษณะของการร่วมกระทำส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งหมดที่รวมกันเป็นความผิดขึ้น
 - โดยการแบ่งหน้าที่กันทำ
 - มีพฤติการณ์ปรากฏว่ามีการอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที
 - พบว่าการอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด
4. โดยมีเจตนากระทำร่วมกันในขณะที่กระทำความผิด
 - ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องรู้ถึงการกระทำของกันและกันและต่างต้องประสงค์ถือเอาการกระทำของแต่ละคนเป็นการกระทำของตนด้วย

- ความรับผิดในฐานะผู้ใช้ เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเกียรติ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด (วรรคสอง) ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลง ไม่ว่าจะ เป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” โดยมีหลักการพิจารณา ลักษณะความรับผิด ดังนี้

1. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด
 2. ต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด
 3. ต้องมีผล คือมีความผิดกระทำลงตามที่ก่อกั้น
 - ความรับผิดในฐานะผู้สนับสนุน เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด
- ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 86 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆอันเป็นการช่วยเหลือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด

¹. เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546),

ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น” โดยมีหลักการพิจารณาลักษณะความรับผิด ดังนี้

1. ต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น
2. การกระทำ ด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดที่ได้เกิดขึ้นนั้น
3. โดยเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดที่ได้เกิดขึ้น
4. ก่อน หรือขณะกระทำความผิด
5. ไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะได้อำนาจหรือมิได้อำนาจ ถึงการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกนั้นหรือไม่ก็ตาม

2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ตามบทบัญญัติของมาตรา 4 ได้บัญญัติความหมายอันเป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิดยาเสพติดไว้ดังนี้

1. ข้อหา “ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปูจ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สกัดหรือสกัดทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ
2. ข้อหา “นำเข้า” หมายความว่า นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร
3. ข้อหา “ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร
4. ข้อหา “จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้
5. และ ข้อหามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติด

บทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำเป็นความผิด

มาตรา 15 “ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

3) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.

2534

ได้กำหนดมาตรการการดำเนินคดีข้อหาสมคบกันกระทำความผิด (conspiracy)²

² หลักการดำเนินคดีข้อหาสมคบ กฎหมายนี้ได้กำหนดเป็นมาตรการพิเศษขึ้นมาเพื่อเสริมและปิดช่องว่างหลักการตามประมวลกฎหมายอาญา โดยได้มีการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิด ตามระบบกฎหมาย Common Law มาปรับใช้เพื่อดำเนินการกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด (Mastermind) ที่เป็นผู้บงการหรือเป็นนายทุนหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) นี้มีที่มาจากศัพท์เดิมในภาษาละติน (Latin) คือ "Conspiracy" หมายความว่า การมีชีวิตร่วมกัน (to breathe together) โดยลำดับต่อมาได้มีการพัฒนาความหมายของสมคบกันกระทำความผิด ดังนี้

ก. การสมคบกันกระทำความผิดของ Lord Denman ได้อธิบายความหมายไว้ว่า "การสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกันตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำการมิชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการชอบด้วยกฎหมายโดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย"

ข. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า "บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นได้สมคบกันเพื่อกระทำการอันเพื่อความผิดต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกาหรือตัวแทนของบุคคลใด ลักษณะใด หรือเพื่อการอันเป็นวัตถุประสงค์ใด และบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือมากกว่าในจำนวนนั้นได้กระทำการใด ๆ เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของการสมคบ บุคคลนั้นจะต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ถ้าวัตถุประสงค์ของการสมคบดังกล่าว เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดลหุโทษบุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"

ค. การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า "บุคคลใดจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลหนึ่งคนหรือบุคคลจำนวนมากกว่านั้น โดยได้ร่วมมือกระทำความผิด ถ้าบุคคลดังกล่าวมีเจตนาร่วมกันในการส่งเสริมหรือสนับสนุนในการกระทำโดยบุคคลนั้นได้"

1. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยบุคคลดังกล่าวได้เตรียมการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดหรือการร่วมกันกระทำความผิด

2. ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยการวางแผนการหรือกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด หรือได้ร่วมกันกระทำความผิด"

ดังนั้น มาตรการสมคบกันกระทำความผิด จึงหมายถึง การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อกระทำการอันชอบ หลักการสมคบกันกระทำความผิดได้ถูกกำหนดไว้เป็นหลักการพื้นฐานในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ซึ่งภาคีสมาชิกจักต้องจัดให้มีกฎหมายรองรับมาตรการ ดังกล่าว

ด้วยกฎหมายโดยใช้วิธีการที่มีชอบต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่าบุคคลดังกล่าวมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

รูปแบบของการตกลงกัน (Number of Agreements) ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดมีรูปแบบที่สลับซับซ้อนและเป็นความลับระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด เพราะฉะนั้น ในปัจจุบันศาล ได้กำหนดบรรทัดฐานของรูปแบบของการตกลงกันโดยมีลักษณะสำคัญคือ

1. รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นลูกโซ่ (The Fork – Chain Conspiracy Theory) คือ รูปแบบของการตกลงกัน มีลักษณะที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด โดยมีลักษณะความสัมพันธ์เหมือนลูกโซ่ที่ได้มีการเชื่อมติดระหว่างสายโซ่เส้นเดียวกันซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องได้รู้ถึงการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขายยาเสพติด โดย A. เป็นผู้ผลิตยาเสพติดเพื่อจำหน่าย B. เป็นพ่อค้าคนกลางขายยาเสพติด C. และ D. เป็นพ่อค้าขายปลีกยาเสพติด ซึ่ง A.B.C. และ D. มีรูปแบบของการตกลงกันในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกัน

มาตรา 8 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

องค์ประกอบความผิดวรรคหนึ่ง

- (1) ผู้ใดตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- (2) สมคบโดยการตกลงกัน
- (3) เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (เจตนาพิเศษ)
- (4) โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

1. องค์ประกอบความผิดตามข้อนี้ ต้องมีผู้ร่วมสมคบกันอย่างน้อย 2 คน เป็นที่เข้าใจอย่างง่าย ๆ ได้ว่าบุคคลคนเดียวย่อมไม่อาจทำการตกลงหรือสมคบกับตนเองกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

ความผิดฐานครอบครองและจำหน่ายยาเสพติด เพราะฉะนั้นเมื่อผู้สมคบกันกระทำความผิดในแต่ละส่วนได้รับผลตอบแทนจากการตกลงกันถือว่าบุคคลทุกคนมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในรูปแบบของทฤษฎีลูกโซ่ (Chain Conspiracy Theory) เป็นต้น

2. รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นล้อรถ60 (The Hub of the Wheel Conspiracy Theory)

คือ รูปแบบของการตกลงกันโดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (Q) เป็นศูนย์กลางในการติดต่อโดยเปรียบได้กับเป็นศูนย์กลาง (Hub) เป็นผู้ควบคุมและสั่งการในการกระทำความผิด และมีบุคคลหลายคน (N1 N2 N3 N4 และ N5) ซึ่งมีได้มีการติดต่อและรู้จักกันมาแต่ก่อนแต่อย่างไร ได้เข้ามาติดต่อในการกระทำความผิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับบุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อนั้น เมื่อกระทำการลากเส้นจะมีลักษณะเป็นซี่ล้อ (Spokes) ที่มีการรวมศูนย์กลางที่ศูนย์กลาง เพราะฉะนั้น ในการฟ้องร้องผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลาง คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับซี่ล้อ คือ บุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อกับศูนย์กลางโดยสามารถแสดงพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของซี่ล้อ (Rim) ของล้อรถได้ถือว่าล้อรถดังกล่าวมีลักษณะที่สมบูรณ์ และสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspirators) ได้ทั้งหมด แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของซี่ล้อได้ก็เปรียบเสมือนกับวงล้อที่ไม่มีขอบเขต ถือได้ว่ายังฟ้องและดำเนินคดีฐานสมคบกันกระทำความผิดไม่ได้ วิธีการแก้ไขในทางปฏิบัติ คือพนักงานอัยการจะต้องฟ้องบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางสมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลเพียงแต่ละคนที่ได้เข้ามาติดต่อกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางเท่านั้น โดยแยกเป็นความผิดสมคบกันกระทำความผิดแต่ละคดี เช่น การฟ้องร้องการสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง Q กับ N1 เป็นคดีหนึ่งและการฟ้องร้องสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง Q กับ N2 เป็นอีกคดีหนึ่งแยกต่างหากออกจากกัน

วัตถุประสงค์ของการตกลงกัน (Objective of the Agreement) ถือว่าไม่มีความจำเป็นในความผิดการสมคบกันกระทำความผิด เพราะเหตุที่ว่าตกลงกันเพื่อกระทำการใดๆ ที่เป็นความผิด ถือได้ว่าเป็นการสมคบกันกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบกับการตกลงกันโดยผู้สมคบกันกระทำความผิด ไม่มีความจำเป็นที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดทุกคนต้องอยู่ในทุกกระบวนการของการตกลงตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ต้องรู้จักและเคยติดต่อกันมาแต่ก่อน หรือไม่ได้รู้ถึงการวางแผนฐานสมคบกันกระทำความผิดอย่างชัดแจ้งตามกฎหมาย (บุญญวิจักษ์ เหล่ากอที่ 2547)

2. “สมคบ” คือ การแสดงออกซึ่งความตกลงจะกระทำความผิดร่วมกัน สาธะสำคัญคือ ต้องมีการตกลงกันไม่ใช่เพียงแต่คุยกัน ชวนกัน ยังไม่ได้มีการตกลงกันอันนั้นก็ไม่ใช่ความผิด การตกลงกัน จะโดยกิริยา วาจา ท่าทาง จะโดยอะไรก็แล้วแต่ แต่จะต้องมีหลักฐานแสดงการตกลงกันจริง ๆ อย่างจริงใจ และเมื่อได้มีการสมคบโดยการตกลงกัน เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็เป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 วรรคหนึ่งแล้ว โดยไม่คำนึงถึงว่าได้มีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันหรือไม่

กรณีที่เจ้าหน้าที่อำพรางหรือสายลับไปล่อซื้อยาเสพติดกับผู้กระทำความผิดคนเดียว ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามข้อนี้ เพราะเจ้าหน้าที่อำพรางหรือสายลับไม่มีเจตนาที่จะ “ตกลงอย่างจริงใจ” เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพียงแต่มีเจตนาที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดเท่านั้น จึงขาดองค์ประกอบความผิดในเรื่อง “การตกลงกัน” แต่ถ้าฝ่ายผู้กระทำความผิดมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ก็เป็นที่เห็นได้ชัดว่ามีการตกลงกันระหว่างฝ่ายผู้กระทำความผิดด้วยกัน จึงเข้าองค์ประกอบความผิดในเรื่อง “การตกลงกัน” ตามข้อนี้แล้ว

มีปัญหาว่า ในกรณีที่ฟังว่าเป็นตัวการร่วมกระทำความผิดแล้ว จะรับฟังเป็นยุติว่าจะต้องเป็นการสมคบกันด้วยหรือไม่ ด้วยเหตุผลที่ว่าก่อนจะเป็นตัวการนั้น จะต้องมีการสมคบโดยการตกลงกันวางแผนการณเพื่อกระทำความผิดมาก่อนแล้ว ระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ปัญหาดังกล่าวหากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้ว ก็อาจจะเห็นว่าในกรณีที่ฟังว่าเป็นตัวการร่วมกระทำความผิดแล้ว ก็น่าจะต้องรับฟังเป็นข้อยุติว่าจำเป็นต้องมีการสมคบกันมาก่อน ซึ่งก็หมายความว่าในการสืบสวนสอบสวนหรือการพิจารณาในชั้นศาล หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นตัวการร่วมกันแล้ว ก็เป็นที่ยุติว่าต้องมีการสมคบกันมาก่อนแล้วเสมอ โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าได้มีการสมคบกันมาก่อนอีกแต่อย่างใด แต่ถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า ข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิดข้อหาหนึ่งซึ่งองค์ประกอบความผิดแตกต่างจากข้อหาตัวการร่วมกันกระทำความผิด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้กล่าวหา พนักงานสอบสวน หรือโจทก์ที่จะพิสูจน์ให้เห็นความผิดดังกล่าว ตามกฎหมายลักษณะพยานที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” ซึ่งมีคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องช่องโจร เทียบเคียงให้เห็นเป็นแนวทาง ดังนี้

ข้อแตกต่างระหว่างความผิดข้อหาสมคบและข้อหาตัวการ

ข้อแตกต่างระหว่างความผิดข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและข้อหาตัวการร่วมกันกระทำความผิดข้อสำคัญคือ ความผิดข้อหาสมคบจะเป็นความผิดเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ตกลงกัน” เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนความผิดข้อหาตัวการร่วมกระทำความผิดนั้น จะเป็นความผิดเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน” ซึ่ง

คำว่า “ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน” นี้ หมายความว่า ร่วมกระทำตั้งแต่ในชั้นที่กฎหมายบัญญัติ เป็นความผิดคือการ “ลงมือ” อันเป็นการเริ่มต้นของความผิดข้อหาพยายามกระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 80 ฉะนั้น ถ้าผู้ใดร่วมกระทำในชั้นตอนอื่นซึ่งไม่ใช่ร่วมกระทำในชั้น “ลงมือ” ก็จะไม่เป็นตัวการ แต่อาจจะเป็นความผิดข้อหาสนับสนุนตาม ป.อาญา มาตรา 86 หรือตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 6 แล้ว แต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

ตัวอย่าง ก. และ ข. อยู่กรุงเทพฯ ตกลงกันว่าจะหาเมทแอมเฟตามีนมาไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย โดย ก เป็นผู้ไปจัดหารถยนต์และทำช่องลับในรถยนต์คันดังกล่าว สำหรับบรรจุเมทแอมเฟตามีนเพื่อใช้ในการลำเลียง ต่อมา ข เพียงคนเดียวไปรับเมทแอมเฟตามีน จำนวน หนึ่งพัน เม็ด จากนักค้ายาเสพติดจากจังหวัดเชียงราย โดยใช้รถยนต์คันดังกล่าวเป็นยานพาหนะในการ ลำเลียง โดยซุกซ่อนเมทแอมเฟตามีนในช่องลับ ขณะเดินทางจากจังหวัดเชียงรายมายังกรุงเทพฯ ข ก็ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมพร้อมกับยึดเมทแอมเฟตามีนจำนวนดังกล่าวเป็นของกลาง ดังนี้ ความรับผิดชอบของ ก และ ข จะเป็นดังนี้

1. ก และ ข มีความผิดข้อหาสมคบกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนโดยผิดกฎหมายตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง

2. ข มีความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย

3. ก มีความผิดข้อหาสนับสนุน ข ในการกระทำความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เพราะเป็นผู้จัดหารถยนต์และทำช่องลับสำหรับบรรจุ เมทแอมเฟตามีนเพื่อใช้ในการลำเลียง

4. ความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย จะเริ่มต้นเป็นความผิดตั้งแต่ยึดถือเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองและเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ไปตลอดเวลา (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2401/2545) เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก เพียงแต่ จัดหารถยนต์และทำช่องลับสำหรับบรรจุเมทแอมเฟตามีนเพื่อใช้ในการลำเลียงก่อนที่ ข จะยึดถือ เมทแอมเฟตามีน แต่ ก ไม่ได้ “ร่วมกระทำ” กับ ข ในชั้น “ลงมือ” คือ นับตั้งแต่ ข ยึดถือเมทแอมเฟ ตามีนจำนวนดังกล่าว ฉะนั้น ก จึงไม่มีความผิดข้อหาเป็นตัวการร่วมกับ ข กระทำความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย

5. ก (ผู้สมคบ) ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เพราะ ข ได้กระทำความผิดข้อหา มีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เพราะเหตุที่ ก และ ข สมคบกัน ทั้งนี้ โดยผลของ

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 วรรคสอง

ในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะต้องแยกบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดให้ออกว่าใครคือผู้สมคบ ใครคือผู้สนับสนุน และใครคือตัวการ เพื่อจะได้วางแนวทางการสืบสวนสอบสวนและฟ้องคดีให้ถูกต้อง อันจะทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดตามพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดแต่ละคนได้

ความผิดข้อหาสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า

ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

- (1) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด
- (2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใด ๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ
- (3) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม
- (4) รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ
- (5) ปกปิด ซ่อนเร้น หรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใด ๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

(6) ชี้แนะหรือติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้น หรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

องค์ประกอบความผิดมาตรา 6 (1)

1. สนับสนุนผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด
2. ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด
3. โดยเจตนา (ตาม ป.อาญา มาตรา 59)

ความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการฯ 2534 มาตรา 6(1) นี้ ต้องเป็นการสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดตามมาตรา 6(1) นี้

ถ้าสนับสนุนหรือช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด ก็จะไม่เป็นความผิดตามมาตรา 6(1) นี้ แต่ อาจจะเป็นความผิดตามมาตรา 6 อนุมาตราอื่นแล้ว แต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 6 (2)

1. จัดหาหรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใด ๆ
2. เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดลงโทษ (เจตนาพิเศษ)
3. โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 6 (3)

1. จัดหา หรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น
2. เพื่อช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม (เจตนาพิเศษ)
3. โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 6 (4)

1. รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิด
2. เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดลงโทษ (เจตนาพิเศษ)
3. โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 6 (5)

1. ปกปิด ซ่อนเร้นหรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใด ๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิด
2. เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด (เจตนาพิเศษ)
3. โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 6 (6)

1. ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลอื่น
2. เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด (เจตนาพิเศษ)
3. โดยเจตนา (เจตนาธรรมดา)

เหตุยกเว้นโทษและลดโทษ ตามมาตรา 6 วรรคท้าย

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ข้อสังเกต

1. ความผิดตามมาตรา 6(1) ไม่ต้องอาศัยเจตนาพิเศษก็เป็นความผิด ส่วนความผิดตามมาตรา 6(2) –(6) นอกจากจะอาศัยเจตนาธรรมดาตาม ป.อาญา มาตรา 59 แล้ว จะต้องอาศัยเจตนาพิเศษด้วย จึงจะเป็นความผิด

2. จะต้องมีความผิดหลักเกิดขึ้น จึงจะสามารถดำเนินคดีตามมาตรา 6 ได้ เพราะมาตรา 6 วรรคแรกตอนต้นใช้ถ้อยคำว่า “ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ซึ่งมีความหมายตามมาตรา 3

2.มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

มีบทกฎหมายที่กำหนดหลักการและควบคุมตัวยาเสพติด

1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

เป็นกฎหมายที่กำหนดความหมาย³ ประเภทของยาเสพติดให้โทษ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภท⁴ โดยได้กำหนดมาตรการควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด แต่ละประเภทและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าว (มาตรา

³ ยาเสพติดให้โทษ คือ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (มาตรา 4)

⁴ รายชื่อยาเสพติดให้โทษตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) ได้แก่

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงมี 39 รายการ ที่สำคัญคือ เฮโรอีน แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซีและแอลเอสดี

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป มี 102 รายการ ที่สำคัญคือ โบโคคา โคลาอิน โคลเอิน ยาสกัดเข้มข้นของต้นฝิ่นแห้ง เมทาโดน มอร์ฟีน ฝิ่นยา (ฝิ่นที่ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งเพื่อใช้ในทางยา) ฝิ่น (ฝิ่นดิบ ฝิ่นสุก มูลฝิ่น)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ได้แก่ ยารักษาโรคที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนประกอบอยู่ในสูตร

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 มี 32 รายการ ที่สำคัญคือ อาเซติ แอนไฮโดรด์, อาเซติล คลอไรด์, เอทิลีน ไดอะเซต, คลอซูไดโอเฟดรีน, เออร์โกเมทริน, เออร์โกเมทริน, เออร์โกตามีน, ไอโซชาฟรอล, ไลเซอร์ จิคอาซิด, ไทเพอโรนอล และซาฟรอล

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง 4 รายการคือ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น และพืชเห็ดขี้ควาย

7) เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวิธีการควบคุมที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม เนื่องจากแต่ละประเภทมีอันตรายและความจำเป็นในทางการแพทย์ไม่เหมือนกัน สำหรับมาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายนี้ที่สำคัญ มีดังนี้

(ก) มาตรการห้าม เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตลอดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือในประเภท 2 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือผลิต นำเข้าในประเภท 3 เว้นแต่ได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

ข) มาตรการเพิ่มโทษเพื่อควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือครอบครอง อันได้แก่การกำหนดบทสันนิษฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับจำนวนหรือปริมาณการครอบครองหากเกินกว่าที่กำหนดถือว่ามียัตถุประสงค์เพื่อจำหน่าย

(ค) มาตรการควบคุมผู้รับอนุญาต เช่น ห้ามจำหน่ายยาเสพติดให้โทษประเภท 2 นอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

(ง) มาตรการควบคุมเภสัชกร เช่น กำหนดให้มีหน้าที่ควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท 3

(จ) มาตรการควบคุมการโฆษณา ได้แก่ การห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณายาเสพติดให้โทษ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดไว้

(ฉ) มาตรการทำลาย ได้แก่ การริบรดา ยาเสพติดให้โทษของกลางประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 4 และประเภท 5 เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่นซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือการให้กระทรวงสาธารณสุขทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งของกลางยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 4 หรือประเภท 5

2) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

มีหลักการคล้ายกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยกำหนดความหมายและจำแนกวัตถุออกฤทธิ์พร้อมกับกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ดังนี้

วัตถุออกฤทธิ์ คือ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 4) วัตถุออกฤทธิ์ เป็นยาเสพติดรูปแบบหนึ่งที่แพร่ระบาดในสังคม โดยแต่เดิมนั้นวัตถุออกฤทธิ์นี้ว่ามีสภาพปัญหาความรุนแรงมาก

วัตถุออกฤทธิ์ แบ่งเป็น 4 ประเภท⁵ (มาตรา 6 (1)) แต่ละประเภทมีการควบคุมที่ลดหลั่นกันตามระดับความรุนแรงและความจำเป็นทางการแพทย์ โดยมีรายชื่อตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 97 (พ.ศ. 2539)

สำหรับมาตรการเกี่ยวกับตัววัตถุออกฤทธิ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่สำคัญมีดังนี้

(ก) มาตรการห้ามผู้ใดผลิต ขาย นำเข้าหรือส่งออกวัตถุออกฤทธิ์ โดยถ้าเป็นประเภท 1 หรือ ประเภท 2 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทหรือสี่แสนบาท ถ้าเป็นประเภท 3 หรือ ประเภท 4 หรือนำผ่านซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และห้ามมิให้ผู้ใดเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

(ข) มาตรการควบคุมผู้ได้รับอนุญาต เช่นห้ามผู้อนุญาตผลิต ขาย นำเข้าหรือเก็บไว้ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 นอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และต้องจัดให้มีเภสัชกรอยู่ประจำการควบคุมกิจการอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการ หรือห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตย้ายเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มสถานที่ผลิต สถานที่ขาย สถานที่นำเข้า หรือสถานที่ที่เก็บซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 เป็นต้น

(ค) มาตรการเภสัชกร โดยกำหนดให้มีหน้าที่ในการควบคุมการผลิต ขาย นำเข้าซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 3 หรือประเภท 4 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท

(จ) มาตรการทำลาย ได้แก่ การริบพรรคาววัตถุออกฤทธิ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่น ซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับวัตถุออกฤทธิ์ หรือการให้กระทรวงสาธารณสุขนำวัตถุออกฤทธิ์ของกลางไปทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์

3) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย

⁵ ประเภท 1 ที่สำคัญคือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล Tetrahydrocannabinol) จีเอชบี (GHB: Gamma-hydroxybutyrate) ประเภท 2 ที่สำคัญคือ แอมเฟพรามอน (Amfepramone) อีเฟดริน (Ephedrine) ฟลูโนตราซีแพม (Flunitrazepam) เมทิลเฟนิเดต (Methylphenidate) มิดาโซแลม (Midazolam) เฟนเตอร์มิน (Phentermine) ไตรอาโซแลม (Triazolam) คีตามีน (Ketamine) ซูโดอีเฟดริน (Pseudoephedrine) ประเภท 3 ที่สำคัญคือบูพรีนอร์ฟิน (Buprenorphine) เพนตาโซซีน (Pentazocine) ประเภท 4 ที่สำคัญคืออัลปราโซแลม (Alprazolam) คลอริไดอาซีพอกไซด์ (Chlordiazepoxide) คลอราซีแพม (Clorazepate) ไดอาซีแพม (Diazepam) ลอราซีแพม (Lorazepam)

ตามพระราชกำหนดนี้ กำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้นำสารระเหยมาใช้ในทางที่ผิดได้หลายประการ และกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวมีความผิดและต้องรับโทษซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายสารระเหย ต้องจัดให้มีภาพหรือข้อความที่ภาษาเนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสารระเหย เพื่อเป็นการเตือนให้ระวังการใช้สารระเหยดังกล่าว (มาตรา 12, 13, และมาตรา 14) ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ห้ามผู้ใดขายสารระเหยแก่ผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปี เว้นแต่เป็นการขายโดยสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน (มาตรา 15) ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 23)

3. ห้ามผู้ใดขาย จัดหา หรือให้สารระเหยแก่ผู้ซึ่งตนรู้ หรือควรรู้ว่าเป็นผู้ติดสารระเหย (มาตรา 16) ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 24)

4. ห้ามผู้ใดจงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม หรือใช้อุบายหลอกลวงให้บุคคลอื่นใช้สารระเหย บำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ (มาตรา 18) ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 24)

5. ห้ามผู้ใดใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะโดยวิธีสูดดม หรือวิธีอื่นใด (มาตรา 17) ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 24)

มาตรการบำบัดรักษา

แม้ว่าตามกฎหมายนี้จะถือว่า ผู้ติดสารระเหย เป็นผู้กระทำความผิด แต่โดยสภาพความจริงแล้ว เขาคือผู้ป่วยซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษา ดังนั้น ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความผิด และเห็นว่าผู้นั้นติดสารระเหย ศาลมีอำนาจที่จะส่งตัวผู้นั้นไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลจนครบชั้นตอนได้ (มาตรา 26 และมาตรา 28)

สารระเหย คือ สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย (มาตรา 3) โดยมีรายชื่อตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 14(พ.ศ.2538) ดังนี้

1. อลิฟาติกไฮโดรคาร์บอน (ALIPHATIC HYDROCARBON) และอะโรมาติก (AROMATIC HYDROCARBON) ไฮโดรคาร์บอน (TOLUENE) ได้แก่ โทลูอีน

2. คีโตน (KETONE) ได้แก่ อาซีโตน (ACETONE) เมทิลเอทิลคีโตน (METHYLETHYL KETONE) ไอโซโพรพิลอาซีโตน (ISOPROPYLACETONE)

3. เอสเตอร์ (ESTER) เช่น เอทิลอาซีเทต (ETHYL ACETATE) เมทิลอาซีเทต (METHYL ACETATE)

4. อีเทอร์ (ETHER) เช่น เซลโลโซลฟ์ (CELLOSOLYE)

5. ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีดังกล่าวมาแล้วผสมอยู่ได้แก่

ทินเนอร์ (THINNERS) แลคเกอร์ (LACQUERS) กาวอินทรีย์สังเคราะห์ (SYNTHETIC ORGANIC ADHESIVES) กาวอินทรีย์ธรรมชาติ (NATURAL ORGANIC ADHESIVES)

ลูกโป่งวิทยาศาสตร์ หรือลูกโป่งพลาสติก (BLOWING BALLOON)

3.มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดยาเสพติด-

หลักการใช้อำนาจในการดำเนินการต่อทรัพย์สินทั้งที่เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือได้มาเนื่องจากการกระทำความผิด โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับคือ

1) ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาก็คือโทษริบทรัพย์สิน ซึ่งแบ่งออกเป็นกรณีริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด และการริบทรัพย์สินโดยใช้ดุลพินิจ การริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด คือ การริบทรัพย์สินตามมาตรา 32 และมาตรา 34 ซึ่งกฎหมายบังคับให้ศาลต้องริบทรัพย์สินที่ระบุไว้ จะใช้ดุลพินิจไม่ริบไม่ได้ กล่าวคือ ทรัพย์สินตามมาตรา 32 มีลักษณะเป็นความผิดโดยสภาพของตัวเอง ไม่ว่าจะป็นกรณีทำขึ้นหรือมีไว้ ก็เป็นความผิดทั้งนั้น ไม่ว่าจะป็นของผู้ใดก็ต้องริบทั้งสิ้น ไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้ใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ หรือศาลจะพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุใดก็ตาม ทรัพย์สินเหล่านี้จะต้องริบทั้งสิ้น การริบทรัพย์สินตามมาตรา 32 นี้จึงเป็นการลงโทษในทางทรัพย์สินของบุคคลที่รุนแรงและเข้มงวดกว่าการริบทรัพย์สินประเภทอื่น เพราะทรัพย์สินที่ศาลริบได้ในกรณีเช่นนี้ แม้จะเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่นมิใช่ผู้กระทำความผิด หรือจะมีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ศาลก็ต้องริบเสมอ นับเป็นการตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลโดยเด็ดขาด แต่ถือว่าเป็นความจำเป็นที่กฎหมายจำต้องบัญญัติไว้เช่นนั้น เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวยอมแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่าเป็นทรัพย์สินที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็นหลักใหญ่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและสังคมโดยส่วนรวม ส่วนการริบทรัพย์สินตามมาตรา 34(1) นั้นเป็นสภาพของการกระทำความผิดโดยการให้ทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุขององค์ประกอบความผิด และมาตรา 34(2) เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเพราะ

เกี่ยวข้องกับความผิด โดยทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้จะแตกต่างกับมาตรา 32 ตรงที่ว่าถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่รู้เห็นเป็นใจด้วยกันในการกระทำความผิดจะริบไม่ได้ แม้ริบไว้แล้ว ก็ต้องคืนแก่เจ้าของไปตามมาตรา 36

การริบทรัพย์สินโดยใช้ดุลพินิจคือการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายมิได้บังคับให้ศาลจะต้องริบทรัพย์สินนั้นเสมอไป แต่ให้ตกอยู่ในดุลพินิจของศาล โดยแบ่งออกเป็นสามกรณีกล่าวคือกรณีแรกเป็นกรณีทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งโดยสภาพแล้วจะเป็นทรัพย์สินที่บุคคลย่อมมีได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หากแต่ได้มีการนำเอาทรัพย์สินนั้นไปใช้โดยผิดกฎหมาย คือใช้ในการกระทำความผิดที่ได้มีกฎหมายยกเว้นความผิดไว้ เช่น การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 68 ส่วนทรัพย์สินใดที่จะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดอันเป็นทรัพย์สินที่ควรริบตามมาตรา 33(1) ควรจะเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง และหากไม่มีทรัพย์สินนั้นจะกระทำความผิดไม่สำเร็จ แม้จะเป็นอุปกรณ์หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดสำเร็จหรือสะดวกขึ้นก็ตามกรณีที่สองคือทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด แม้จะยังมีได้ใช้กระทำความผิดก็ริบได้ แต่ต้องได้ความว่าโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการกระทำความผิด ไม่หมายถึงทรัพย์สินที่มีไว้เพียงเพื่อใช้ในธุรกิจธรรมดาและจะต้องดูจากเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดนี้มีหลักเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด คือจะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้สำหรับใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง และจะต้องมีเจตนาที่จะกระทำความผิดพร้อมกับทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดโดยเจตนาด้วย กรณีสุดท้ายคือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด ซึ่งมีความชัดเจนในตัว แต่จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติว่าการได้ทรัพย์สินนั้นมาเป็นความผิด ถ้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่าทรัพย์สินเช่นนั้นเป็นความผิด ก็ไม่อยู่ในข่ายที่จะริบได้

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินโดยใช้ดุลพินิจนี้จะเห็นว่ามัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือการประกอบอาชญากรรม เช่น เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด หรือจากการเล่นการพนัน เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ให้ได้รับประโยชน์ใดๆ (Fruit or Proceeds of Crime) ที่ได้มาจากการกระทำความผิดของตนหรือการประกอบอาชญากรรมขององค์กร

2) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.

โดยใช้ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด ซึ่งก็คือเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และหมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซื้อมือหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการแปลงสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นโอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตามซึ่งอาศัยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นกลไกหลักในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวโดยมีสาระสำคัญและกระบวนการริบทรัพย์สิน ดังนี้

เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน 5 สถานความผิดหลัก คือผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย กับ 3 สถานความผิดเสริม คือ สนับสนุน ช่วยเหลือ สมคบ พยายามใน 5 ความผิดดังกล่าว และตัวยาสเสพติดที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำนั้นเป็นยาเสพติด 25 ชนิดที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงพนักงานสอบสวนก็จะแจ้งมายังเลขาธิการ เพื่อพิจารณาเสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินส่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกจับกุมหรือมีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินนั่นเอง ซึ่งเลขาธิการหรือคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะมอบหมายให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ และเมื่อมีเหตุอันควรอันเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะมีคำสั่งยึดหรืออายัด โดยเปิดโอกาสให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมาพิสูจน์ได้ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็จะส่งสำนวนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้นไปให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาตามกฎหมายนี้ถือว่าเป็นคดีอุปกรณ์ของคดีอาญาหลัก ซึ่งก็คือคดียาเสพติด ซึ่งเป็นการพิจารณาตามหลัก In Personam กล่าวคือ ต้องมีการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นคดีอาญาหลักเสียก่อนโดยพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่จึงจะดำเนินการในเรื่องของการริบทรัพย์สินได้ และหากไม่มีการดำเนินคดีหรือมีการดำเนินคดีแต่ในที่สุดแล้วศาลยกฟ้อง ก็ไม่อาจริบทรัพย์สินที่ได้มีการยึดหรืออายัดไว้นั้นแล้วได้ ต้องคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของไปแม้ว่าผู้ที่เป็นจำเลยหรือเจ้าของทรัพย์สินจะไม่สามารถพิสูจน์ถึงการได้มากก็ตาม

4. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดี

เป็นหลักการควบคุมการปฏิบัติในการใช้อำนาจตามกฎหมายตามกรอบของกฎหมายหลักการใช้อำนาจที่เป็นมาตรการพิเศษเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติด

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ถือว่าเป็นหลักสำคัญแห่งอำนาจพื้นฐานของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานที่มีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลด้วย ซึ่งในการดำเนินคดีกับองค์การอาชญากรรมยาเสพติดจะขอแยกพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนการฟ้องคดี และขั้นตอนการพิจารณาคดี

1) ขั้นตอนก่อนการฟ้องคดี อันได้แก่การสืบสวนซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดวิธีการไว้อย่างชัดเจนจึงสามารถทำได้ทุกวิธีการ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความชอบด้วยกฎหมายสำหรับวิธีการที่พบเห็นบ่อยๆ ในการแสวงหาข้อเท็จจริง เช่น การสะกดรอยติดตาม (Surveillance) ผู้ต้องสงสัยหรือเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด การตรวจค้น การจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำความผิด การอำพรางตัว (Undercover) หรือการล่อซื้อหรือล่อให้กระทำความผิด (Entrapment) โดยแต่ละวิธีการดังกล่าวนี้จะมีวิธีการที่ปกปิด เพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ หลังจากได้มีการสืบสวนและทำการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะมีการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับการกระทำความผิดเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดต่อไป ซึ่งพยานหลักฐานที่สำคัญๆ ส่วนใหญ่จะได้มาจากการสืบสวนที่ดีและเป็นระบบ โดยสามารถแยกออกเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิด เมื่อพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องก็จะมีการนำพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งอาจรวมถึงพยานพดติการณณ์แวดล้อมมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย

2) ขั้นตอนการพิจารณาคดีหรือหลังการฟ้องคดี อันได้แก่ การสืบพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยต่อศาล ซึ่งต้องเป็นการสืบพยานต่อหน้าจำเลย อันเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และสามารถพิสูจน์หักล้างพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้ ซึ่งรวมถึงการพิสูจน์ถึงความชอบด้วยกฎหมายของการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมมาด้วย ในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลต้องรับฟังและวินิจฉัยพยานโดยอาศัยหลักปราศจากข้อสงสัย หากมีข้อสงสัยจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยไป

จากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดกลไกการบริหารและจัดการคดีไว้เป็นสัดส่วน แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดและประชาชนจากการใช้อำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้

2)พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ได้กำหนดอำนาจของกรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานเพื่อดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไว้ต่างหากเพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งก็ได้ตัดอำนาจหน้าที่ซึ่งมีอยู่เดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด สำหรับอำนาจตามกฎหมายนี้จะอยู่ในขั้นตอนก่อนการฟ้องคดี ซึ่งประกอบด้วยอำนาจ ดังต่อไปนี้

1) ค้นเคหสถานหรือสถานที่ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องมาจากเนินซำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม อำนาจค้นนี้เป็นอำนาจกระทำได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล เนื่องจากเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนนั่นเอง

2) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3) จับกุมบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

4) ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

5) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

6) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

7) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชี เอกสารหรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

8) เข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยได้รับอนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา กล่าวคือในกรณีเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงาน (ซึ่งคือผู้ที่เลขาธิการแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายนี้ โดยจะเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดหลายๆ หน่วยงาน เช่น ตำรวจ ศุลกากร) ซึ่งได้รับอนุมัติจากเลขาธิการเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ โดย

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน วันสำหรับอำนาจการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ยังได้มีกำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยศาลแพ่งจะเป็นผู้อนุญาต

3) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ประการที่ 1 หลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) เกี่ยวกับยาเสพติดได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 8 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

องค์ประกอบของความผิดฐานสมคบ คือ

1. ผู้ใดตั้งแต่ สองคนขึ้นไป หมายถึง ผู้กระทำผิดตามมาตรานี้จะต้องมีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ สองคนขึ้นไป โดยจะต้องมีอายุและสติสัมปชัญญะเพียงพอที่จะตกลงกระทำความผิดได้ ส่วนคำว่า “ผู้ใด” ในมาตรานี้จะมีความหมายรวมถึงนิติบุคคลด้วย

2. สมคบโดยการตกลงกัน หมายถึง การที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ สองคนขึ้นไปตกลงกัน (Agreement) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยกฎหมายถือว่ามีความผิดสำเร็จทันทีเมื่อได้มีการตกลงร่วมกันแม้ยังไม่ได้มีการลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกันก็ตาม

3. เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (เจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจ) หมายถึงการ แสดงออกซึ่งเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุจูงใจในการที่จะกระทำความผิดฐานสมคบใน 5 ข้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับยาเสพติดอันได้แก่ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้จะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมา (Overt Act) จากการทำบุคคลสองคนมีเจตนาตกลงใจที่จะร่วมกันกระทำความผิดอย่างจริงจังมิใช่เป็นการตกลงกันแบบเล่นๆ ดังนั้น สิ่งที่จะบ่งบอกได้อย่างดีว่าบุคคลดังกล่าวมีเจตนาสมคบกันกระทำความผิดจริงหรือไม่ จึงต้องพิจารณาถึงการกระทำที่ปรากฏออกมาเมื่อได้มีการตกลงกันสำหรับสาเหตุที่จำต้องพิจารณาถึงการกระทำที่ปรากฏออกมานี้ก็เนื่องจากเพื่อป้องกันภาครัฐผู้มาตรการสมคบนี้ไปในทางมิชอบได้ แม้ว่า

หลักการสมคบกันกระทำความผิดนี้เป็นมาตรการที่มุ่งเน้นปราบปรามผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ซึ่งมักไม่มีพยานหลักฐานที่เป็นลักษณะประจักษ์พยานที่จะนำมาพิสูจน์การกระทำความผิดได้ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการสมคบกันกระทำความผิดนี้ ก็มีได้บัญญัติว่าจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาแต่อย่างใด แต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างน้อยรัฐ ซึ่งก็คือพนักงานอัยการก็ควรมีภาระในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ด้วยว่า “มีการตกลงกัน” ซึ่งจะต้องมีความหมายดังได้กล่าวมาแล้วด้วยอย่างไรก็ดี ในการใช้บังคับมาตรการสมคบตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 นี้ยังต้องผ่านเงื่อนไขทางกฎหมายอีก โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 ที่ว่า “การจับกุมหรือแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 6 หรือมาตรา 8 ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ และเมื่อดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้วให้รายงานให้เลขาธิการทราบทันทีการขออนุมัติ อนุมัติ และการรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกระทรวง”

การจับกุมและแจ้งข้อหาต่อบุคคลใดในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 8 ต้องมีการได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. เสียก่อน เพื่อวัตถุประสงค์ในการกั้นกรองและวิเคราะห์ถึงการนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิดไปบังคับใช้ได้ถูกต้องตามกฎหมายและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกล่าวหาในความผิด โดยมีแนวนโยบายการจับกุมและแจ้งข้อหาต่อผู้สมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนี้คือ

1. ต้องเป็นนายทุนหรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมาตรการทางอาญาโดยทั่วไปไม่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดและบังคับใช้ได้
2. การกระทำความผิด จะต้องมีความผิดฐานครบองค์ประกอบโดยชัดแจ้งในความผิดตามกฎหมาย
3. พยานหลักฐานที่จะต้องแนบมาในคำขออนุมัติจับกุมหรือแจ้งข้อหาต้องมีน้ำหนักเพียงพอเชื่อถือได้ในเบื้องต้นว่า บุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง

ในกฎหมายฉบับนี้ยังได้บัญญัติมาตรการเกี่ยวกับผู้สนับสนุนช่วยเหลือที่มีความแตกต่างพิเศษไปจากหลักการผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา โดยได้กำหนดขอบเขตของการกระทำไว้ว่ามีเพียงใดจึงจะเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือตามกฎหมายนี้ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่า “ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

- (1) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด
- (2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใด ๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อบริการผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ

(3) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม

(4) รับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ

(5) ปกปิด ซ่อนเร้นหรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใดๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

(6) ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

องค์ประกอบความผิด จะมีลักษณะทำนองเดียวกันกับความผิดฐานผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่มีความละเอียดเกี่ยวกับการกระทำอื่นอีก 5 ประการ คือการจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใดๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ การจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม การรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ การปกปิด ซ่อนเร้นหรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใดๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด การชี้แนะหรือติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยเจตนาและมีมูลเหตุจูงใจดังที่กฎหมายกำหนดไว้ในแต่ละกรณี

นอกจากมาตรการสมคบและมาตรการสนับสนุน ช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว กฎหมายนี้ยังได้มีมาตรการเพิ่มโทษกับผู้พยายามกระทำความผิดอีกด้วย ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 7 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ ตัวการ” บทบัญญัตินี้ถือว่าเป็นการยกเว้นหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญาที่ผู้พยายามกระทำความผิดต้องระวางโทษเพียงสองในสามของระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ทั้งนี้เนื่องจากอาชญากรรมยาเสพติดมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสังคมและประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องป้องปรามมิให้บุคคลใดคิดที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประการที่ 2 หลักการริบทรัพย์สิน ตามกฎหมายนี้เป็นการนำมาตราการริบทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture) มาใช้ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งก็คือเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และหมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการแปรสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม ซึ่งอาศัยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นกลไกหลักในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

ประการที่ 3 มาตราการขยายเขตอำนาจศาล

กฎหมายนี้ได้กำหนดว่า แม้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนอกประเทศไทย ศาลไทยก็สามารถลงโทษได้ หากเข้าเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ
- 2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
- 3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

4) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

เนื่องจากในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่ นั้น พบว่าผู้ที่ถูกจับกุมได้นั้นมีจำนวนมากที่ถูกจ้างวาน หรือถูกใช้ให้มาทำหน้าที่ลักลอบลำเลียง ขนส่ง ตัวยาเสพติด และการรับจ้างเก็บรักษาเป็นที่พักซุกซ่อนโดยตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของยาเสพติดที่แท้จริง และยังรวมถึงการจับกุมผู้จำหน่ายรายย่อย โดยมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อทำการขยายผลนั้น การให้โอกาสแก่ผู้ถูกจับกุมได้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายผลจนนำไปสู่การดำเนินคดีแก่ผู้เกี่ยวข้องในฐานะที่สูงกว่านั้น จึงเข้าเงื่อนไขที่เป็นกรณีที่มีเหตุอันควรที่ศาลพิจารณาลดโทษได้ ตาม มาตรา 100/2 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” จากบทบัญญัตินี้ ทำให้

การรวบรวมพยานหลักฐานมีช่องทางที่จะได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ถูกจับกุมได้และคำให้การในลักษณะนี้จะมีน้ำหนักที่ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งเป็นมาตรการที่เสริมการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามให้สามารถขยายผลการสืบสวนสอบสวนไปยังผู้กระทำความผิดที่อยู่เหนือขึ้นไปได้

5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

สืบเนื่องจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสังคมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งแต่เดิมนั้นการกระทำนี้ไม่ถือว่าเป็นความผิด จึงทำให้เกิดเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่อาชญากรยาเสพติดใช้เป็นเครื่องมือในการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินกรทางกฎหมายจากมาตรการริบทรัพย์สินประเทศไทยก็ตระหนักถึงปัญหาการฟอกเงินจากอาชญากรรมยาเสพติดจึงได้มีการตรากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และบัญญัติความผิดฐานฟอกเงินไว้ในมาตรา 5 ว่า “ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

องค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน คือ องค์ประกอบภายนอกได้แก่การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด (ซึ่งก็คือเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่กล่าวมา และรวมถึงดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด) หรือกระทำด้วยประการใดๆ ส่วนองค์ประกอบภายในได้แก่เจตนาธรรมดา และเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นหรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ

หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือเพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่ายการโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนอกจากนี้ยังได้นำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบัญญัติไว้ในมาตรา 9 ที่ว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นคงรับโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้”

องค์ประกอบความผิดในมาตรา 9 มีสาระสำคัญ คือ

องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย

1. ผู้ใด หมายความว่า บุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ อายุ พอที่จะตกลงกระทำความผิดได้
2. สมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หมายความว่าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 9 นี้ต้องมีบุคคลจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยได้มีการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด

องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วย

1. เจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 คือ ผู้กระทำต้องรู้สำนึกในการกระทำและผู้กระทำต้องการสมคบกัน และ

2. เจตนาพิเศษ เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน กล่าวคือ

(ก) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(ข) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

มาตรการสมคบกันกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 มิได้กำหนดว่าการตกลงกันนั้นจะต้องมีลักษณะอย่างไร จะกระทำในรูปแบบทางวาจา ลายลักษณ์อักษร กิริยา ท่าทาง สัญญา หรือสัญลักษณ์ก็ได้ และภายหลังจากที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ตกลงกัน (Agreement)

ที่จะกระทำการอันเป็นความผิดฐานฟอกเงินก็ถือว่ามีความผิดสำเร็จทันที แม้ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกัน

บทบัญญัติในวรรคสอง เป็นเรื่องของการถอนตัวจากการกระทำความผิด กล่าวคือ ในบทบัญญัติวรรคสอง เป็นการนำหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในมาตรา 82 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้โดยกำหนดว่าผู้สมคบได้ยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอดหรือกลับใจไม่ทำการกระทำนั้นบรรลุผล

กฎหมายถือว่าบุคคลนั้นมีความผิด และต้องได้รับโทษในฐานะความผิดสมคบกันกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น โดยไม่ต้องรับโทษในฐานะความผิดที่ได้มีการกระทำตามวัตถุประสงค์ในการสมคบกันเป็นความผิดอีกกระทงหนึ่งแต่อย่างใดบทบัญญัติในวรรคสามเป็นเหตุผลโทษแก่ผู้สมคบกันกระทำความผิด ถ้าปรากฏว่าได้มีการแสดงเจตนากลับใจอย่างแท้จริงในการกระทำความผิด โดยได้มีการแจ้งความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน โดยกฎหมายได้กำหนดว่าในการพิจารณาคดีในชั้นศาล ศาลจะพิจารณาลงโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ กฎหมายนี้ยังได้นำหลักการเพิ่มโทษแก่ผู้สนับสนุน ช่วยเหลือการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ในการริบทรัพย์สินทางคดีอาญา(ตามกฎหมายมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด)ที่ถือผลคำพิพากษาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นคดีหลัก หากศาลยกฟ้องเนื่องจากสาเหตุ เช่น ยังมีความสงสัยในพยานหลักฐาน เนื่องจากตัวผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญจะไม่เข้าใกล้กับการกระทำความผิดจึงทำให้การรวบรวมพยานฐานมีน้อย ซึ่งทำให้การยึดอายัดทรัพย์ทางอาญาไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากความผิดตามกฎหมายยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถดำเนินการริบทรัพย์ต่อไปได้ โดยเป็นการดำเนินการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง จึงเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะมาเสริมในการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดได้อีกทางหนึ่ง โดยเป็นกระบวนการดำเนินคดีในทางแพ่ง

6) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550

เนื่องจากปัจจุบันได้มีกฎหมายที่กำหนดวิธีพิจารณาคดียาเสพติดไว้เป็นการเฉพาะคือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ

วันที่ 14 มกราคม 2551) โดยในพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญที่แตกต่างจากวิธีพิจารณา คดีอาญาทั่วไป ดังนี้

1. กำหนดมาตรการสืบสวนพิเศษได้แก่ การอำพราง (Under Cover) การส่งมอบ ยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) เพื่อให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการ อำพรางเพื่อสืบสวน และมีอำนาจครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม เพื่อการสืบสวน

2. การขอให้ผู้มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

3. สืบพยานลับหลังจำเลยได้ หากจำเลยจงใจไม่มาศาลหรือหลบหนีและมีความจำเป็น

4. จำเลยรับสารภาพ ศาลพิพากษาได้โดยไม่ต้องสืบพยาน ยกเว้นโทษประหารชีวิต

5. คำพิพากษา/คำสั่งศาลอุทธรณ์แผนกคดียาเสพติด เฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้เป็นที่สิ้นสุด

6. คู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องไปพร้อมกับฎีกาต่อศาลฎีกาได้ภายใน 1 เดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้คู่ความฝ่ายที่ขออนุญาตฎีกาฟัง หากศาลฎีกาไม่รับฎีกาถือว่าคดีถึงที่สุดนับแต่อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดียาเสพติด

7. การอุทธรณ์/ฎีกา คดีในอำนาจศาลทหาร ให้เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลทหาร

8. กรณีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษปรับให้อัยการร้องขอตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยให้ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

9. กำหนดอายุความคดีที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไว้ถึง 30 ปี

10. คดีที่ศาลพิพากษาประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ผู้นั้นยังไม่ได้รับหรือรับโทษ ไม่ครบเพราะหลบหนี ถ้าไม่ได้ตัวมาภายใน 30 ปี เป็นอันลวงเลยการลงโทษ

7) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ในกระบวนการยุติธรรม คดีอาญาเป็นคดีที่ต้องค้นหาความจริงด้วยการพิสูจน์ประจักษ์ พยานหลักฐานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำให้การของพยานบุคคล แต่เนื่องจากในบางกรณีผู้กระ ทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ทำให้ไม่มีใครกล้ามาเป็นพยานเพราะเกรงจะเกิดภัยอันตรายกับตนเอง และบุคคลใกล้ชิด กระบวนการยุติธรรมจึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ฉะนั้น รัฐธรรมนูญ จึงกำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครองพยานในคดีอาญาให้ได้รับความปลอดภัย ตลอดจนผู้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เช่น พ่อ แม่ สามี ภรรยา หรือบุตรของพยานให้ได้รับความ ปลอดภัยด้วยและกำหนดให้มีค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนและพัฒนาการกระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไป

“พยาน” หมายถึงบุคคลซึ่งจะมาให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ในการดำเนินคดีอาญา แต่ไม่รวมถึงจำเลยในคดีนั้นที่อ้างตนเองเป็นพยาน

-มาตรการทั่วไป

มูลเหตุ การขอใช้มาตรการคุ้มครองทั่วไป มีเหตุผลจากกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย โดยผู้ที่สามารถร้องขอให้คุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป ได้แก่ ตัวพยานหรือบุคคลอื่นซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาลและสำนักงานคุ้มครองพยานเอง

ส่วนวิธีการ มาตรการคุ้มครองทั่วไป (คุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัย) ได้แก่ -อารักขาให้ได้รับความปลอดภัย จัดให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย ปกปิดข้อมูลที่สามารถระบุตัวพยานได้

-มาตรการพิเศษ

มูลเหตุ การขอใช้มาตรการพิเศษ ปราบกฏพฤติกรรมแนชต์หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย โดยคดีที่สามารถร้องขอให้มีการคุ้มครองตาม-คดีความผิดตามกฎหมายยาเสพติด คดีตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คดีตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร คดีเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีความผิดเกี่ยวกับองค์รอาชญากรรม คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น คดีที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครอง โดยผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้มาตรการพิเศษ คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ส่วนผู้ร้องขอให้ใช้มาตรการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ ได้แก่ ตัวพยานหรือบุคคลอื่นซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล และสำนักงานคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษมีวิธีการ คือ ย้ายที่อยู่/จัดหาที่พักให้ ช่วยเหลือในการเรียกร่องสิทธิที่พยานควรได้รับ เปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียนที่ระบุตัวพยาน และดำเนินการกลับคืนฐานะเดิมตามคำร้องขอของพยาน จัดหาอาชีพ/ การศึกษา/ดำเนินการใดๆ เพื่อให้พยานดำรงชีพได้ตามความเหมาะสม จ่ายค่าเลี้ยงชีพ จัดเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัย ดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

2.3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติ

สหประชาชาติเป็นองค์กรสากลระหว่างประเทศที่ทำการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย โดยมีการวางรูปแบบ วิธีการทางกฎหมายมุ่งหมายให้ประเทศต่างได้มีการวางมาตรการทาง

กฎหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในประเทศต่างมีรูปแบบและวิธีการคล้ายคลึงกันทั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการประสานงานในการปราบปรามยาเสพติด

1) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against illicit Traffic on Drugs and Psychotropic Substances, 1988)

(ก) มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด⁶

1) การจัดให้มี จัดการ หรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำขึ้น การผลิต สกัด ปูรง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออกครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และการผลิต ขนส่ง จำหน่าย อุปกรณ์ วัสดุหรือสารตั้งต้น โดยรู้ว่าจะมีการใช้สิ่งเหล่านั้นในการหรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้นหรือการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมาย ถือว่าเป็นความผิดอาญา

2) การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินโดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม 1) หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิด ซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำความผิดของตน หรือการปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม 1) หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดอาญา

3) การได้มา การครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม 1) หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดอาญา

4) การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบกันกระทำ พยายามกระทำ และช่วยเหลือยุยงสนับสนุน ให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำการกระทำความผิดตาม 1)-3) ถือว่าเป็นความผิดอาญา

(ข) มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

⁶ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988
ข้อ 3 และ ข้อ 5

อนุสัญญานี้ได้กำหนดห้ามการทำขึ้น ผลิต สกัด ปปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้า หรือส่งออก ครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในบัญชี I และบัญชี II ทำยาอนุสัญญานี้ และห้ามการเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้นโคคา หรือพืชกัญชา เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติด หรือการครอบครองหรือซื้อขายยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ถือว่าเป็นความผิดอาญา และยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เข้าหรือเจตนาใช้ในลักษณะใดๆในการกระทำความผิด จะต้องถูกริบ

(ค) มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

อนุสัญญานี้ได้กำหนดมาตรการริบทรัพย์สินในทางอาญาไว้กับผลตอบแทนที่ได้จากการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าที่เทียบเท่าผลตอบแทนดังกล่าวและมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งไว้กับผลตอบแทนที่ได้รับจากการกระทำความผิดที่ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพไปเป็นทรัพย์สินอื่นแล้วหรือที่ถูกนำมารวมกับทรัพย์สินอื่น หรือรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจากผลตอบแทน ทรัพย์สินที่เกิดการเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพของผลตอบแทนหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วย

2)อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME 2000)

ความเป็นมาของอนุสัญญา

วิวัฒนาการของโลกยุคปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร เชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสารอย่างรวดเร็ว ไร้ขีดจำกัดทางพรมแดน ทำให้การประกอบธุรกิจเกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวาง สร้างผลกำไรอย่างมหาศาล ในขณะเดียวกันวงการอาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบจากการประกอบอาชญากรรมโดยปัจเจกบุคคลมาเป็นการประกอบอาชญากรรมแบบองค์กรข้ามชาติ หรือที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Organized Crime) ซึ่งมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีตัวบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพล เป็นหัวหน้าและมีการสั่งการ การประกอบธุรกิจนอกกฎหมายและการดำเนินอาชญากรรมกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เมื่อองค์กรอาชญากรรมได้เงินหรือผลประโยชน์มาแล้วจะนำไปสู่กระบวนการฟอก เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกกฎหมายนำไปใช้เป็นทุนหล่อเลี้ยงองค์กรและขยายเครือข่ายให้กว้างขวาง นอกจากนี้ เงินบางส่วนยังมีการใช้ในการติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนและอุดหนุนนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อซื้อความสะดวกในการประกอบธุรกิจ

นอกกฎหมายให้เป็นไปอย่างราบรื่น แต่ถ้าหากมีการจับกุมสมาชิกในองค์กรอาชญากรรมไปดำเนินคดี ทางองค์กรจะมีการให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดี เช่น มีการกำจัดหรือคุกคามพยานจำงพยานเท็จ จัดหาทนายความสู้คดีให้ เป็นเหตุให้สามารถหลุดพ้นจากคดีและไม่สามารถที่จะสาวไปถึงตัวบุคคล ผู้เป็นหัวหน้าที่บงการอยู่ที่เบื้องหลังได้ ทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถสร้างอิทธิพลขยายเครือข่าย ก่อปัญหาให้แก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค

ประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ จึงได้ร่วมมือกันในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยองค์การสหประชาชาติได้จัดทำ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) โดยมีประเทศต่าง ๆ ร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวกว่า 140 ประเทศ นอกจากนี้ยังได้มีการร่างพิธีสารอีก 3 ฉบับ ได้แก่ “พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children) “พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและอากาศ” (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) และ “พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบการผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย” (Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition) ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว และยังได้ลงนามในพิธีสารประกอบอนุสัญญาอีกสองฉบับได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฯ

เนื้อหาของอนุสัญญา

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีบทกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้มีเนื้อหาสาระและมาตรการสำคัญ ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

อนุสัญญานี้จึงเป็นกรอบแห่งความร่วมมือทางกฎหมาย และเป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล (Standard Setting) เพื่อให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาฯ นี้ ได้ร่วมกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเครือข่ายในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม อนุสัญญาฯ ประกอบด้วยข้อบทรวม 41 ข้อ ด้วยเหตุนี้รัฐที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฯ นี้ จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบกฎหมายภายในของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือร่างกฎหมายขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับข้อบทแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว

สำหรับเนื้อหาสาระหรือมาตรการที่สำคัญ ๆ ที่อนุสัญญาฯ นี้ กำหนดให้ประเทศสมาชิกนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตน มีประเด็นที่สำคัญ ๆ เฉพาะที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้คือ

1. การกำหนดถ้อยคำและนิยามความหมาย

เพื่อให้การดำเนินการและการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่อนุสัญญาฯ กำหนดไว้ สามารถดำเนินการได้ในประเทศสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้มีการกำหนดถ้อยคำ ความหมาย ฯลฯ ที่ต้องใช้ให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการกระทำความผิดและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ต้องการให้ครอบคลุมถึงเกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ข้อ 2 เช่น

1.1 “กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” (Organized Criminal Group)

หมายถึงกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป ที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงตั้งแต่หนึ่งฐานความผิดขึ้นไป ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

1.2 “อาชญากรรมร้ายแรง” (Serious Crime)

หมายถึง การกระทำที่เป็นความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่า

1.3 “ทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม” (Proceeds of Crime)

หมายถึง ทรัพย์สินใดที่เกิดจากหรือได้รับมาไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากการกระทำความผิด

2. การกำหนดให้การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติเป็นความผิดทางอาญา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ จึงได้มีการกำหนดให้การกระทำและการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ ตลอดจนการกระทำที่มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นความผิดที่มีบทลงโทษในทางอาญาที่ทุกประเทศต้องมี เพื่อสร้างมาตรฐานและความมีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น

2.1 “การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 5 สรุปได้ ดังนี้

รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้การกระทำต่อไปนี้เป็นความผิดทางอาญา

1) การตกลงกับบุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปเพื่อก่ออาชญากรรมร้ายแรง เพื่อความมุ่งประสงค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

2) การเข้าร่วมการกระทำที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร โดยรู้ถึงเป้าหมายของการกระทำที่เป็นความผิดอาญานั้น รวมถึงการกระทำอื่น ๆ โดยรู้ว่าการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลนั้นจะช่วยให้อบรรลุเป้าหมายในการกระทำความผิดอาญาที่กล่าวถึงข้างต้น

3) การจัดการ ส่งการ การสนับสนุน การยุยง การอำนวยความสะดวกหรือการให้คำปรึกษาในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

2.2 “การฟอกเงิน” ตามอนุสัญญา ข้อ 6 ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1) รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้การกระทำต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

(1) การเปลี่ยนสภาพหรือโอนทรัพย์สินโดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมูลฐาน

(2) การปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่ายจ่าย โอน การเคลื่อนย้าย หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม

2) ให้รัฐภาคีพยายามใช้บังคับบทบัญญัติข้อนี้กับกลุ่มความผิดมูลฐานโดยกว้างที่สุด

3) ให้รัฐภาคีกำหนดให้ความผิดมูลฐานรวมถึงความผิดที่กระทำทั้งในและนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีนั้น อย่างไรก็ตาม ความผิดที่กระทำนอกเขตอำนาจของรัฐภาคีจะเป็นความผิดมูลฐานต่อเมื่อการกระทำที่เกี่ยวข้องเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของรัฐที่มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น และจะเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของรัฐภาคีที่นำข้อบทนี้ไปปฏิบัติ หรือใช้บังคับ หากการกระทำผิดดังกล่าวเกิดขึ้นในรัฐภาคีนั้น

2.3 “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” ตามอนุสัญญา ข้อ 8 มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า

1) รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดให้การกระทำต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

(1) การให้ การเสนอ หรือการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ไม่พึงได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงหรือโดยอ้อมสำหรับตัวเจ้าหน้าที่เองหรือบุคคลอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่นั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่

(2) การเรียกหรือการรับผลประโยชน์ที่ไม่พึงได้รับของตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงหรือโดยอ้อม สำหรับตัวเจ้าหน้าที่เองหรือบุคคลอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่นั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่

(3) การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือข้าราชการพลเรือนระหว่างประเทศตาม (1) และ (2)

(4) การกระทำความผิดฐานฉ้อราษฎร์บังหลวงในรูปแบบอื่น

(5) การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าวตาม (1) (2) (3) เป็นความผิดอาญาในฐานะเป็นตัวการร่วมด้วย

2) ต้องมีการบัญญัติให้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลผู้ให้บริการสาธารณะตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในและตามที่ใช้บังคับอยู่ในกฎหมายอาญาของรัฐภาคี ซึ่งบุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

2.4 “การมีส่วนร่วมของนิติบุคคลในองค์กรอาชญากรรม” ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 10

1) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการเท่าที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายของตน เพื่อกำหนดความรับผิดของนิติบุคคล สำหรับการมีส่วนร่วมในอาชญากรรมร้ายแรงที่เกี่ยวกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และสำหรับความผิดที่บัญญัติไว้โดยสอดคล้องกับข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 8 และข้อ 23 ของอนุสัญญาฯ

2) ภายใต้บังคับของหลักกฎหมายของรัฐภาคี ความรับผิดของนิติบุคคลอาจเป็นความรับผิดทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครอง

3) ความรับผิดดังกล่าว จะต้องไม่กระทบต่อความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดา

4) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันเป็นกรณีพิเศษว่า นิติบุคคลซึ่งรับผิดตามข้อนี้อยู่ภายใต้บทลงโทษทางอาญาหรือมีโทษทางอาญา รวมทั้งบทลงโทษทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ได้สัดส่วนและปราบปรามการกระทำผิดได้

2.5 “การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม” ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น เพื่อกำหนดให้การกระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

1) การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญหรือการข่มขู่ หรือการให้สัญญา การเสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อจูงใจให้การเป็นเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง

2) การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดที่อนุสัญญาคุ้มครองบุคคลถึง

ดังนั้น ประเทศที่จะให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จะต้องมีการบัญญัติให้การกระทำ ความผิดดังกล่าวมาข้างต้น เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน หากยังไม่มี บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว

3. การกำหนดมาตรการภายในของประเทศสมาชิกในการต่อต้านการประกอบกิจกรรม ขององค์กรอาชญากรรม

3.1 มาตรการป้องกันการฟอกเงินตามอนุสัญญาฯ ข้อ 7 สรุปสาระสำคัญได้ว่า

รัฐภาคีอนุสัญญาฯ จะต้องตรากฎหมายภายใน รวมถึงระเบียบปฏิบัติในการกำหนด แนวทางและวิธีปฏิบัติ เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร อาชญากรรม เช่น เกี่ยวกับการทำธุรกรรมในมาตรการป้องกันการฟอกเงิน รัฐภาคีต้องกำหนดให้ สถาบันการเงินในประเทศของตนจัดเก็บบันทึกการทำธุรกรรมของลูกค้าไว้ เพื่อประโยชน์ในการ ตรวจสอบ สืบสวนสอบสวนแหล่งที่มาของเงิน และห้ามการเปิดบัญชีหรือทำธุรกรรมทางการเงิน โดยใช้นามแฝงหรือชื่อปลอม

3.2 วิธีการสมัยใหม่ในการนำเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษตามอนุสัญญาฯ ข้อ 20 มาใช้กล่าวโดยสรุป คือ

1) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้มีการใช้วิธีการจัดส่งภายใต้ การควบคุมที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น และการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวน พิเศษอย่างอื่น เช่น การเฝ้าติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือการเฝ้าติดตามในรูปแบบอื่น ๆ และการปฏิบัติการลับ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นภายในดินแดนของตนเพื่อความมุ่ง ประสงค์ในการต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2) รัฐภาคีจะได้รับการส่งเสริมให้ทำความตกลงหรือข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคีใน ความร่วมมือระดับระหว่างประเทศ เพื่อใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

3) การใช้วิธีการจัดส่งภายใต้การควบคุมในระดับระหว่างประเทศ อาจรวมถึงวิธีการ ต่าง ๆ เช่น การสกัดและอนุญาตให้สินค้ายังคงสภาพเดิม หรือมีการเคลื่อนย้ายหรือสืบเปลี่ยน ทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ด้วยความยินยอมของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

3.3 การคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาฯ ข้อ 24 มีสาระสำคัญโดยสรุป คือ

1) รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองแก่พยานผู้ให้การจากการตอบโต้หรือข่มขู่ที่อาจเกิดขึ้นได้ในการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญาฯนี้ รวมถึงการให้ความคุ้มครองแก่ญาติและบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดของพยานผู้นั้นด้วย

2) มาตรการคุ้มครองพยานดังกล่าว รวมถึงมาตรการต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) การกำหนดกระบวนการให้ความคุ้มครองแก่ตัวบุคคลดังกล่าว เช่น การย้ายถิ่นที่อยู่ของบุคคลเหล่านั้น และการไม่เปิดเผยหรือจำกัดการเปิดเผยข้อสนเทศเกี่ยวกับรูปพรรณสัณฐานและที่อยู่ของบุคคล

(2) จัดให้มีระเบียบว่าด้วยพยานหลักฐาน การให้การของพยานสามารถกระทำได้ในลักษณะที่ประกันความปลอดภัยของพยาน เช่น อนุญาตให้มีการให้การผ่านการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เช่น การติดต่อผ่านวิดีโอ หรือวิธีการอื่นที่เพียงพอ

3) การให้ความคุ้มครองดังกล่าวรวมถึงผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะพยานด้วย

ทั้งนี้ เพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การริบและยึดทรัพย์สิน รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สิน

4.1 รัฐภาคีต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถริบทรัพย์ที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมตามอนุสัญญาฯนี้ ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นจะได้มีการเปลี่ยนรูปไปอย่างไร รัฐภาคีต้องมีมาตรการในการติดตาม พิสูจน์ การยกย้าย ถ้าย โอน การเปลี่ยนรูป ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการคิดคำนวณมูลค่าของทรัพย์ที่ได้มานั้นอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ข้อ 12 ซึ่งกล่าวโดยสังเขป คือ

1) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการดังกล่าวมาใช้ตามความจำเป็นภายในขอบเขตที่มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ตามระบบกฎหมายภายในของตน เพื่อให้สามารถริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(1) ทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมที่ได้รับมาจากความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯนี้หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเทียบได้กับทรัพย์สินดังกล่าว

(2) ทรัพย์สิน อุปกรณ์ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือเพื่อจะใช้ในความผิดทั้งหลายที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯนี้

2) ให้รัฐภาคีรับเอามาตรการดังกล่าวมาใช้ตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถทำการพิสูจน์รูปพรรณ สืบหาแหล่งที่มา आयัดหรือยึดสิ่งของใด ๆ ดังกล่าวข้างต้น

3) หากทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพบางส่วน หรือทั้งหมดเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบตามมาตราการดังกล่าวแทนทรัพย์สินนั้น

4) หากทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมถูกนำไปปะปนกับทรัพย์สินที่ได้รับมาจากแหล่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบที่จะต้องถูกริบไม่เกิดมูลค่าที่ประเมินจากทรัพย์สินซึ่งนำไปปะปน

5) เงินได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับมาจากทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม ซึ่งเปลี่ยนรูปหรือเปลี่ยนสภาพมาจากทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม หรือจากทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมถูกนำไปปะปน ให้อยู่ในความรับผิดชอบในลักษณะและขอบเขตเดียวกันกับที่ใช้กับทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมตามมาตราการดังกล่าวทั้งหมดในข้อนี้ด้วย

4.2 รัฐภาคียังจะต้องกำหนดมาตรการให้ความร่วมมือแก่รัฐอื่น ๆ ในกรณีที่มีการร้องขอให้ดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมตามอนุสัญญาฯ นี้ เพื่อส่งคืนให้แก่รัฐผู้ร้องขอ ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในเขตอำนาจของรัฐผู้รับคำร้อง ทั้งนี้ โดยต้องมีการกำหนดรายละเอียด วิธีการ ขั้นตอน การยื่นคำร้อง การไต่สวนพิจารณา หลักเกณฑ์ข้อตกลงระหว่างรัฐ วิธีการในการส่งคืนทรัพย์สินที่ริบ รวมถึงการหักค่าใช้จ่ายหรือส่วนแบ่งให้แก่รัฐผู้รับคำร้อง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ ฯลฯ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ข้อ 13 ซึ่งกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

1) ให้รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจากอีกรัฐภาคีหนึ่งที่มีเขตอำนาจเหนือความผิดที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญานี้ เพื่อการริบทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม ทรัพย์สิน อุปกรณ์ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการกระทำความผิดตามอนุสัญญานี้ ซึ่งอยู่ภายในอาณาเขตของตน

(1) ยื่นคำร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีความมุ่งประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำสั่งริบทรัพย์สินและหากมีคำสั่งดังกล่าว ให้ดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามนั้น หรือ

(2) ยื่นคำร้องเพื่อการริบทรัพย์สินที่ออกโดยศาลในอาณาเขตของรัฐภาคีผู้ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการให้เกิดผลตามขอบเขตที่ได้รับการร้องขอเท่าที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม ทรัพย์สิน อุปกรณ์ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งอยู่ในอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ

2) หลังจากรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่งที่มีเขตอำนาจเหนือความผิดตามอนุสัญญานี้ ได้มีคำร้องขอให้รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอดำเนินมาตรการ เพื่อพิสูจน์รูปพรรณ สืบหาแหล่งที่มา และอายัด หรือยึดทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม ทรัพย์สิน อุปกรณ์ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการ

กระทำ เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้มีการบริบทพหุสัณในภายหลัง โดยคำสั่งของรัฐภาคีผู้ร้องขอ หรือตามคำร้องขอโดยรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ

3) ให้รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอวินิจฉัยหรือดำเนินการตามวรรค 1 และวรรค 2 ของข้อนี้ โดยสอดคล้องและภายใต้บังคับบทบัญญัติของกฎหมายภายในและวิธีพิจารณาความของตน หรือสนธิสัญญาความตกลง หรือข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี ซึ่งตนอาจมีพันธกรณีเกี่ยวข้องกับรัฐภาคีที่ร้องขอ

4) ให้รัฐภาคีพิจารณาจัดทำสนธิสัญญา ความตกลง หรือข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของความร่วมมือระหว่างประเทศที่ดำเนินการตามข้อนี้

5. การกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีภาระหน้าที่ในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

โดยตระหนักว่าอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาร่วมกันที่นานาชาติจะต้องร่วมมือกันต่อต้าน ดังนั้น อนุสัญญาฯ นี้ จึงกำหนดให้รัฐภาคีต้องให้ความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมาตรการต่าง ๆ เช่น

- การส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามอนุสัญญาฯ ข้อ 16

- การโอนนักโทษตามอนุสัญญาฯ ข้อ 17

- การประสานความร่วมมือกันในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและเขตอำนาจในการดำเนินคดี ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 18, 21, 26, 27

- ความช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมและวิชาการ ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 29

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ นี้ ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 30

6. การกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการกำหนดมาตรการป้องกันการกระทำต่าง ๆ ที่จะเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

อนุสัญญาฯ นี้ บัญญัติให้รัฐภาคีกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ข้อ 31 เช่น

- มาตรการในการป้องกันความปลอดภัยล่วงหน้า

- การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

- การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม

- การใช้มาตรการพิเศษอื่น ๆ เช่น การควบคุมการนำเข้าหรือส่งออกอาวุธปืน หรือการควบคุมการออกหนังสือเดินทางอย่างเข้มงวด เป็นต้น

2.3.3 ต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดของต่างประเทศทั้งในประเทศแถบอเมริกา ประเทศแถบยุโรป และประเทศแถบเอเชียมีหลายประเทศที่ถือว่าประสบความสำเร็จและเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งต่อผลการดำเนินการกับผู้บงการที่อยู่เบื้องหลัง รวมถึงเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ และรวมถึงการตรวจสอบกระบวนการจัดการด้านการเงิน ททรัพย์สินได้จากการค้ายาเสพติดมาแปรสภาพ เปลี่ยนรูป ในการลงทุนประกอบกิจการต่างๆทั้งที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย เพื่อเป็นการฟอกเงิน และเป็นการสร้างอิทธิพลและอำนาจทางการเงิน ซึ่งมีมาตรการที่ประสบความสำเร็จในการปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรมที่เป็นที่ยอมรับและนำมาศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเกาหลีใต้ที่ควรนำมาศึกษาดังนี้

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ก) มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

กฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue)

นอกจากการใช้หลักตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน แล้วยังใช้มาตรการสมคบ(Conspiracy) โดยแบ่งความผิดเป็น 2 ประเภท

1) การสมคบกันกระทำความผิดที่ต้องมีการกระทำแสดงออกภายนอก(Over act treys conspiracies) โดยมีบุคคลตั้งแต่สองคนได้ตกลงร่วมกันที่จะกระทำความผิดโดยรู้และมีเจตนาที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยจะต้องมีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ เช่น การเตรียมการ การติดต่อ การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งหนึ่งสิ่งใด

2) การสมคบกันกระทำความผิดโดยไม่มีมีการกระทำที่แสดงออกภายนอก(Non Over Act Trye Conspiracies) คือการสมคบกันที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ไม่มีการแสดงอะไรออกมาภายนอกเลย เช่น การสมคบกันจำหน่ายหรือครอบครองยาเสพติดโดยตรง

มาตรการสมคบดังกล่าวได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue) เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1970 ในส่วนที่ 9 Organized Crime Control Act of 1970 เหตุผลสำคัญในการตรากฎหมายฉบับนี้ คือ

1) องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะรูปแบบการประกอบอาชญากรรมที่มีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างสูงมีรูปแบบการประกอบอาชญากรรมหลากหลายรูปแบบมีความแตกต่างกันและมีการประกอบอาชญากรรมที่มีแนวโน้มขยายวงกว้างขึ้น อาทิเช่น การขโมยและทุจริตในทรัพย์สินซึ่งได้รับความเสียหายจำนวนมาก

2) องค์การอาชญากรรมมีโครงสร้างในการควบคุมสั่งการเป็นลำดับชั้น มีอำนาจในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากกระทำความผิด ซึ่งรวมไปถึงการทำธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆ ด้วย เช่น การพนัน การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด การโจรกรรม การค้ายาเสพติด และธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆ ซึ่งก่อผลเสียต่อประเทศ

3) การได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินจำนวนมากได้นำมาแทรกแซงและทุจริตในธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมาย สหภาพแรงงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและประชาชน

4) การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์การอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ผู้ประกอบการธุรกิจโดยทุจริต ตลอดจนการแข่งขันทางด้านธุรกิจ โดยมีการแทรกแซงต่อระบบการค้าเสรีทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อระบบสวัสดิการโดยทั่วไป

5) องค์การอาชญากรรมได้มีการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการโครงสร้างภายในองค์การอาชญากรรมอย่างมากมาย เพราะเหตุที่ว่ามิชอบบงการในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยมีข้อจำกัดต่อการพัฒนาการยอมรับฟังพยานหลักฐานในการฟ้องร้องคดีอาญา และใช้เป็นมาตรการลงโทษ หรือการได้รับการเยียวยาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขององค์การอาชญากรรม

- กฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Act) มีสาระสำคัญ ดังนี้

ปัจจัยที่สำคัญในการฟ้องร้องคดีในกฎหมาย RICO โจทก์จะต้องกระทำการพิสูจน์อย่างแท้จริงในประเด็นที่สำคัญ คือ⁷

- 1) จำเลยได้มีความผิดในสองการกระทำ หรือมากกว่านั้น
- 2) ได้มีการวางแผนในประกอบการอันเป็นมิฉฉาชีพ
- 3) มีการลงทุนในทางตรงและทางอ้อมหรือสนับสนุนในผลประโยชน์หรือรายได้ในการกระทำร่วมกัน
- 4) ในการประกอบกิจการ
- 5) การกระทำความผิดกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

(Section 1961 คำจำกัดความ)

⁷ Emily R Donovan, "Racketeer Influenced and Corrupt Organization ," "American Criminal law Review ," Tenth survey of white collar- crime 32,(1995):553-554.

ในมาตรา 1961 ได้บัญญัติความหมายมีใจความดังนี้

“การประกอบมิจฉาชีพ” (Racketeering activity) หมายถึง การกระทำความผิด ซึ่งจำเลย ได้มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายแห่งสหรัฐและกฎหมายมลรัฐ โดยมีการกำหนดความผิดและ กำหนดโทษไว้

ประเภทของความผิดที่ต้องห้ามตามกฎหมาย RICO ได้แก่⁸

ก) ความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐ (Felony มีโทษจำคุกมากกว่าหนึ่งปี) อาทิเช่น การฆ่าผู้อื่น การลักพาตัว การพนัน การวางเพลิง การให้สินบนและการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดหรือวัตถุ อันตรายเป็นต้น

ข) ความผิดฐานกฎหมายแห่งรัฐ (Title 18, U.S Code) อาทิเช่น การให้สินบน การปลอมแปลงเงินตรา การลักทรัพย์ในการส่งของระหว่างรัฐ การกรรโชกธุรกิจ การขัดขวางกระบวนการ ยุติธรรมและการค้าทาส เป็นต้น

ค) ความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐ (Title 29, U.S code) อาทิเช่น การประกอบการค้ามนุษย์ หนีภาษี การจ่ายค่าจ้างโดยผิดกฎหมายแก่สหพันธ์กรรมกร และการฉ้อโกงเงินทุนสหพันธ์ เป็นต้น

ง) ความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐ (ภายใต้กฎหมายสหรัฐที่รวมอยู่ด้วย) อาทิ เช่น การ ล้มละลายเพื่อการฉ้อฉล การฉ้อฉลในการขายเอกสารสิทธิ และการรายงานเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติเงินตราและการโอนเงินต่างประเทศ เป็นต้น

“บุคคล” (Person) หมายถึงปัจเจกชนหรือบุคคลผู้มีสิทธิตามกฎหมายในผลประโยชน์แห่ง รายได้และทรัพย์สิน

“กิจการ” (Enterprise) หมายถึงกิจการในรูปแบบของปัจเจกชน ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนสหพันธ์ หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมี ความสัมพันธ์ในความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

“แบบแผนของการประกอบมิจฉาชีพ” (Pattern of racketeering activity) หมายถึง ข้อกำหนดในการประกอบมิจฉาชีพ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสองลักษณะความผิด โดยหนึ่งลักษณะ จะต้องเกิดขึ้นภายหลังที่กฎหมาย RICO ได้ประกาศใช้และอีกหนึ่งลักษณะจะต้องเกิดขึ้นก่อน กฎหมาย RICO ประกาศ ที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลา 10 ปี

การประกอบมิจฉาชีพในกฎหมาย RICO นั้น ได้บัญญัติไว้ว่า การที่จำเลยได้ละเมิดและ ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายของกฎหมายแห่งสหรัฐและกฎหมายแห่งมลรัฐที่กำหนดว่าเป็น ความผิดและโทษที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือได้ว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมาย RICO ซึ่งจะเป็น

⁸ ปิยะพันธุ์ สารากรบริษัท, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์ มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 25-27

ความผิดสำเร็จหรือพยายามกระทำความผิด ตลอดจนความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดก็ได้
ปรากฏตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย RICO

กิจการในกฎหมาย RICO ได้กำหนดว่าการที่บุคคลใดได้เข้าไปถือสิทธิในรายได้
ผลประโยชน์หรือบริหารหรือจัดการในกิจการหมายรวมถึงการกระทำในรูปของปัจเจกชน
ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือกิจการในลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจน
สหพันธ์หรือกลุ่มคนซึ่งมีความสัมพันธ์ในความเป็นจริงถึงแม้จะไม่ได้กำหนดขึ้นมาตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย

การฟ้องร้องดำเนินคดี ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกิจการที่ถูกต้องบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น
กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขึ้นมาในการกำจัดองค์กรอาชญากรรมก่อนหน้านี้และ
หลังจากการแทรกซึมในกิจการที่ถูกต้องบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพราะฉะนั้น ความหมายของ
กิจการ ให้หมายถึงกิจการที่ถูกต้องบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกิจการที่ผิดต่อบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายได้ทั้งสองประเภท

การพิสูจน์ความผิดในประเด็นการมีอยู่ของกิจการนั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึง
ลักษณะการต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่สำคัญของการประกอบกิจการที่ต่อเนื่องกัน
ถึงแม้ว่ากิจการและแบบแผน จะเป็นปัจจัยสำคัญในการฟ้องร้องและดำเนินคดี

แบบแผนของการประกอบมิชชันในกฎหมาย RICO มีข้อกำหนดที่สำคัญคือต้อง
ประกอบไปด้วยสองการกระทำ โดยการกระทำครั้งแรกจะต้องเกิดขึ้นภายในระยะเวลา 10 ปี ก่อน
กฎหมาย RICO ประกาศบังคับใช้ ซึ่งจะเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐหรือ
กฎหมายแห่งมลรัฐก็ได้ และการกระทำในครั้งที่สองจะต้องเกิดขึ้นภายหลังที่กฎหมาย RICO
ประกาศใช้

“แบบแผน”(Pattern) คือการกระทำที่เป็นความผิด โดยการวางแบบแผนและจัดการใน
การกระทำความผิด ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวประกอบไปด้วย การมีวัตถุประสงค์(Purpose)
ผล(Results) ผู้ร่วมกระทำ(Participants) เหยื่อ(Victims) และวิธีการดำเนินการ (Methods of
Commission) ซึ่งมีลักษณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน

ในการพิสูจน์แบบแผนในการประกอบมิชชันโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นชัดในประเด็น
ความสัมพันธ์ (Relationship) และความต่อเนื่อง (Continuity) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะ
พิสูจน์ความผิด

ความสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อและประสานงานกันระหว่างจำเลยกับตัวบุคคลอื่นใน
การกระทำความผิด

ความต่อเนื่อง หมายถึง การกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะแสดงถึงความต่อเนื่องโดยการคุกคามและข่มขู่ จากจำเลยในการประกอบมิฉฉฉ

Section 1962 การกระทำที่ต้องห้ามในกฎหมาย RICO(Prohibited activities)

ในมาตรา 1962 กฎหมาย RICO ได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดอันเป็นการละเมิดฝ่าฝืนกฎหมาย RICO ไว้ 4 ประการ โดยมีใจความสำคัญคือ

a) การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่บุคคลได้รับรายได้และผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะโดยตรงหรือทางอ้อม จากการประกอบมิฉฉฉ หรือการกระทำที่เรียกเก็บหนี้สินซึ่งบุคคลดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการกระทำในมาตราที่ 2 บทที่ 11 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา และมีการนำรายได้และผลประโยชน์ไปลงทุนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

b) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดเข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ โดยการประกอบมิฉฉฉ

การกระทำที่ละเมิดหรือละเมิดในข้อห้ามที่ 2 นั้นกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้ห้องค์กรอาชญากรรมได้กระทำการเข้าถือสิทธิ สนับสนุนหรือควบคุมในธุรกิจ เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ในกิจการ อันส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อการค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ

c) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมในธุรกิจอันมีผลกระทบต่อความเสียหาย ต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งมีการกระทำหรือมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม เพื่อประกอบมิฉฉฉ หรือเพื่อการกู้ยืมเงินที่ผิดต่อกฎหมาย

การกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อห้ามที่ 3 นั้น กฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้ห้องค์กรอาชญากรรมได้ว่าจ้างบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในการเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำในธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

d) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดได้สมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดตามข้อกำหนดในอนุมาตรา a) b)หรือc) ในมาตรา 1962 กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

รูปแบบของการตกลงกันในกฎหมาย RICO ได้ก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ขึ้นมาเรียกว่า ทฤษฎีการสมคบกันประกอบการ (Enterprise Conspiracies) โดยมีการกำหนดความผิดขึ้นมาใหม่อัน

เป็นการแก้ไขปรับปรุง ทฤษฎีสมคบกันแบบลูกโซ่(Chain Conspiracies) และทฤษฎีการสมคบกันแบบล้อรถ (Wheel Conspiracies) ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้อย่างแข็งขัน

หลักเกณฑ์ในการสมคบกันประกอบการ คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงร่วมกัน ในการที่จะเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ในการประกอบการอันเป็น “แบบแผนของการประกอบการมิจฉาชีพ” กฎหมาย RICO ถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งการประกอบการอาจมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันหลายอย่างเพราะฉะนั้น ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิด อาจไม่อยู่ในสายโซ่เดียวกัน หรือผู้สมคบกันกระทำความผิดเป็นตัวเชื่อม อาจไม่รู้ถึงการประกอบการที่ผิดต่อกฎหมายของแต่ละคนได้ ซึ่งมีความสามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ในขอบข่ายวงล้อได้ การกำหนดรูปแบบของการสมคบในการประกอบขึ้นใหม่ในกฎหมาย RICO จึงได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขและปรับปรุง การบังคับใช้กฎหมายและพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ความผิดในการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดว่าเพียงแต่ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ตกลงร่วมกัน ในการกระทำความผิด ถือได้ว่าความผิดเกิดขึ้นสำเร็จทันที แม้มิได้มีการลงมือกระทำการตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกันหรือไม่ก็ตาม โดยการตกลงกันนั้นจะต้องประกอบไปด้วยสองลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือจะต้องมีการตกลงร่วมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในธุรกิจ และการตกลงร่วมกันจะต้องมีการสมคบกันอย่างน้อยที่สุดสองการกระทำกับผู้ร่วมสมคบกันประกอบกัน เพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลใดได้ตกลงเข้าร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในธุรกิจ แต่มิได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิดตามที่กฎหมาย RICO กำหนดไว้ บุคคลนั้นก็มิมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO กฎหมายได้มีข้อกำหนดว่าไม่จำเป็นต้องมีทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก(Over Act Theory) ประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีแต่อย่างใด ตลอดจนกฎหมาย RICO กำหนดว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในมาตรา 1962 อนุมาตรา a) b) หรือ c)

การถอนตัว (Withdrawal) จากการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO นั้น จะต้องมี การพิสูจน์อย่างแข็งขันให้เห็นถึงการที่ผู้ถอนตัวจากการสมคบได้มีเจตนาอันสุจริต ที่ขอตัดตัวต่อการถอนตัวจากการสมคบ ซึ่งจะต้องกระทำการอันมีลักษณะก่อให้เกิดการสกัดกันและป้องกันแบบแผนของการประกอบมิจฉาชีพของผู้ร่วมสมคบคนอื่นในการกระทำความผิดได้อย่างทันที่วกที่ก่อนจะมีการกระทำการตามวัตถุประสงค์ที่ได้สมคบกันในการกระทำละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO

Section 1963 การลงโทษ (Criminal Penalties)

ในมาตรา 1963 ของกฎหมาย RICO ได้กำหนดโทษสำหรับบุคคลผู้ซึ่งละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อการกระทำความผิดในกฎหมาย RICO โดยมีลักษณะใจความสำคัญ ดังนี้

“บุคคลใดก็ตามที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อกำหนดแห่งมาตรา 1962 จะต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งสองประการและต้องถูกริบทรัพย์สินภายใต้กฎหมายสหรัฐอเมริกา โดยทรัพย์สินดังกล่าวเป็นรายได้หรือผลประโยชน์จากการละเมิดหรือฝ่าฝืนมาตรา 1962 เช่น ผลประโยชน์ เอกสารสิทธิ สิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่มาจากอิทธิพลเหนือการประกอบธุรกิจ

กฎหมาย RICO ให้อำนาจรัฐในการริบทรัพย์สิน ซึ่งจำเลยได้ก่อตั้งหรือได้รับจากการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมาย RICO เพื่อที่จะครอบคลุมไปถึงผลกำไรหรือรายได้ที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมาย โดยรัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นถึงจำนวนเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวที่จำเลยได้รับมาจากการประกอบมิชฉาชีพ”

การลงโทษสำหรับผู้ซึ่งละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO นั้นมีลักษณะดังนี้

- 1) ปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ
- 2) จำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำคุกและปรับทั้งสองกรณี และริบทรัพย์สิน

มาตรการในการลงโทษของกฎหมาย RICO ได้มีการนำโทษริบทรัพย์สิน(Forfeit)มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเป็นลักษณะเฉพาะ เพราะเหตุที่ว่าผู้กระทำความผิดที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปขององค์กรที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” การลงโทษโดยใช้มาตรการโดยทั่วไปไม่สามารถกำจัดและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษโดยการริบทรัพย์สินเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการทำลายเงินทุนมหาศาลที่องค์กรอาชญากรรมใช้หมุนเวียนในธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายและธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายและเป็นการกำจัดระบบเงินนอก ระบบที่ผิดต่อกฎหมาย โดยวิธีการฟอกเงิน (Money Laundering) ให้เงินที่ผิดต่อกฎหมายแปรสภาพกลายเป็นเงินที่ถูกต่อกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าภายในประเทศ

ทรัพย์สินที่ถูกริบตามกฎหมาย RICO ให้รวมถึง ผลประโยชน์ (Intest) เอกสาร(Security) สิทธิเรียกร้อง (Claim against) หรือทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาจากที่มาจากอิทธิพลเหนือธุรกิจ (Property or Contractual right of kind affording a source of influence over) มาตรการในการลงโทษโดยการริบทรัพย์สินในกฎหมาย RICO ไม่ถือว่าเป็นการที่ลงโทษที่ทารุณ และโหดร้ายขัดแย้งกับ Eight Amendment ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ตลอดจนกฎหมายไม่ถือว่าการ

ลงโทษริบทรัพย์ ในกฎหมาย RICO เป็นการขัดแย้งกับระบบนิติธรรม (Due Process) ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดแต่ประการใด

กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อกฎหมายแห่งรัฐ และกฎหมายแห่งมลรัฐได้อย่างสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุที่ว่า มีการนำทฤษฎีหลักการสมคบกันในการกระทำความผิดและโทษริบทรัพย์มาใช้บังคับกับการกระทำความผิด ซึ่งได้ผลดีเป็นอย่างสูง ในการสามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างรวดเร็วกว่าการใช้มาตรการทางอาญาทั่วไป ตลอดจนมีการใช้โทษการริบทรัพย์เพื่อทำลายระบบเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจที่ผิดกฎหมายและถูกต่อกฎหมาย โดยเฉพาะอาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างสูง

-กฎหมาย CCE (Continuing Criminal enterprise)

รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง(CCE) ใน ค.ศ.1970 โดยบัญญัติไว้ใน Title II ของ The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control of Act 1970⁹ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ที่ประกอบการและอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด

หลักเกณฑ์และสาระสำคัญในกฎหมาย CCE

Section 848 (Continuing Criminal enterprise)

Penalties : forfeitures (การลงโทษริบทรัพย์)

(a) (1) บุคคลใดผู้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการ ที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง จะต้องถูกลงโทษในการจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี และอาจต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ และต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์ในส่วนที่ (2) เว้นแต่ถ้ามีบุคคลใดเข้าร่วม ในการกระทำภายหลังหรือก่อนการพิจารณาตัดสินภายในบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ถึงที่สุด บุคคลนั้นจะต้องถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี และอาจต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้น จนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและถูกปรับเป็นจำนวนไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์สหรัฐและต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์ในส่วนที่ (2)

(2) บุคคลใดผู้ซึ่งถูกคำตัดสินว่ากระทำความผิดในส่วนที่ (1) ในการเข้าร่วมกระทำการประกอบการที่มีลักษณะอาชญากรรมต่อเนื่องจะต้องถูกศาลสั่งริบทรัพย์ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

⁹ ดู <http://www.4law.cornell.edu/uscode/>

(A) ผลประโยชน์และกำไรที่ได้รับโดยบุคคลดังกล่าวในการประกอบกิจการและ

(B) รายได้ สิทธิเรียกร้อง สิทธิในสัญญาต่างๆ ที่เป็นแหล่งที่มาจากการมีอิทธิพลในการประกอบกิจการ

Continuing Criminal Enterprise Defined (คำจำกัดความ)

(b) ภายใต้วัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (a) บุคคลใดผู้ซึ่งเข้าร่วมในการกระทำความผิดต่อการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องถ้า

(1) บุคคลนั้นได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดภายในหมวดนี้หรือในส่วนของ II ของข้อกำหนดในหมวดนี้ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป (felon) และ

(2) ได้มีการละเมิดและฝ่าฝืน ในส่วนของการประกอบกิจการต่อเนื่อง (Concert) ในข้อกำหนดภายในหมวดนี้ หรือในส่วนของ II ของข้อกำหนดซึ่ง

(A) ได้มีการดำเนินการโดยบุคคลในการตกลงร่วมกัน (Concert) ในจำนวน 5 คนหรือมากกว่านั้น โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีการครอบครองตำแหน่งผู้บริหาร(organizer) ผู้มีอำนาจควบคุม(supervisory) หรือตำแหน่งใดๆ ที่มีอำนาจในการจัดการ (management) ภายในกิจการและ

(B) จากการที่บุคคลนั้นได้รับรายได้และผลประโยชน์จากความเป็นจริง หรือการปฏิบัติการสำหรับการลงโทษ จะต้องไม่มีการรอกการลงอาญา(suspended) และการควบคุมการประพฤติ (probation)

หลักเกณฑ์โดยทั่วไป

กฎหมาย CCE รัฐสภาอเมริกาได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบความเสียหายสูงต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยรัฐสภาได้บัญญัติกฎหมาย CCE จากการพิจารณาในอัตราส่วนที่สำคัญจากผลประโยชน์และรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกระทำการในกิจการที่ผิดกฎหมาย อาทิเช่น ผู้บริหาร (organizer) ผู้ควบคุมสั่งการ (supervisory) หรือผู้ที่มีอำนาจบริหาร (management)

เจตนาในการกระทำความผิด (Knowledge or intent)

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 848 การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง โดยการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จะต้องเป็นการกระทำโดยตกลงร่วมกัน โดยบุคคลผู้ซึ่งมีตำแหน่งในการบริหารกิจการเพื่อจุดประสงค์แสวงหารายได้และผลประโยชน์ จากการกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและฝ่าฝืนต่อ

บทบัญญัติแห่งกฎหมาย¹⁰ ตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องมีระดับความรู้
ในรายละเอียดทั้งหมดของผู้กระทำความผิดในแต่ละบุคคล¹¹

การฟ้องร้องคดี (Indictment)

การฟ้องร้องและคำฟ้องต่อการกล่าวหาผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย CCE

มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ในการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 2
ลักษณะ คือ

การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางอาญา (Criminal Forfeiture) ซึ่งเป็นการฟ้องเจ้าของ
ทรัพย์สินที่เป็นจำเลยในคดีโดยพิจารณาว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดหรือบริสุทธิ์โดยอัยการจะ
เป็นผู้ระบุทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลริบ รัฐมีภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยหลักปราศจากข้อ
สงสัย

การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นการริบทรัพย์สินที่ผู้กระทำ
ผิดทางอาญาได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะโดย
ทางตรงหรือโดยทางอ้อม การพิจารณาคือดูที่ตัวทรัพย์สินมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ศาลจะไม่
พิจารณาความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ริบนี้อาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของ
บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทาง
อาญา โดยเมื่อมีเหตุอันควรสงสัย (probable cause) ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีขอบ ซึ่งรัฐมีภาระพิสูจน์
ให้เห็นถึงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน
ที่ถูกยึดต้องแสดงให้ศาลเห็นว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และมีภาระพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของฝ่ายรัฐ

2) ประเทศอังกฤษ

(ก) มาตรการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด

ประเทศอังกฤษเองเป็นต้นกำเนิดของการนำมาตรการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เสริมกับหลัก
ทั่วไปตามกฎหมายอาญา โดยได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็นสองประเภท¹² ที่
สำคัญคือการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law คือ การกระทำอย่างใดอย่าง
หนึ่ง ดังต่อไปนี้

¹⁰ U.S.V.Kirk, 534 F.2d 1262, C.A.M.O., 1976 “quoted in United State Code Annotated,” Title II of The Comprehensive
Drug Abuse Prevention and Control Act 1970.

¹¹ U.S.V.Micheal, 588 F.2d 986, C.A.Tex., 1979

¹² Victoria Police Force Detective Training School, “Conspiracy“

1. การสมคบกันกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. การสมคบกันกระทำความผิดในการหลอกลวงและฉ้อโกง
3. การสมคบกันกระทำความผิดในการละเมิดซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากการฉ้อโกง
4. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อการกีดกัน ขัดขวาง บิดเบือน หรือหลีกเลี่ยงต่อกระบวนการยุติธรรม
5. การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อทำลาย และเกิดความเสียหายต่อความสงบสุข หรือฝ่าฝืนต่อประโยชน์แห่งสาธารณะและการสมคบกันกระทำความผิดตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(ข) มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินในประเทศอังกฤษได้รับอิทธิพลมาจากหลักการริบทรัพย์สินที่เป็นสาเหตุการตายของผู้อื่น¹³ (deodand doctrine) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการสมมติทางกฎหมาย (legal fiction) ว่า “เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด และอาจใช้ทำร้ายผู้อื่นต่อไปจะต้องถูกริบ เพราะผิดกฎหมายโดยตัวทรัพย์สินนั่นเอง จะไม่พิจารณาความผิดหรือความบริสุทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สิน อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในอังกฤษจะแบ่งเป็น 2 ประเภทตามกระบวนการพิจารณา คือ

1. กระบวนการพิจารณาคดีต่อทรัพย์สิน (In Rem Proceeding) ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินตามหลัก deodand ที่เป็นการพิจารณาคดีต่อทรัพย์สิน (In Rem) ซึ่งหมายถึงความถึงกระบวนการพิจารณาคดีที่ดำเนินการโดยตรงเฉพาะตัวทรัพย์สิน และมีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาล¹⁴ ในกระบวนการนี้เป็นการพิจารณาต่อทรัพย์สินโดยไม่มีการพิจารณาถึงความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน¹⁵ การริบทรัพย์สินในกรณีนี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาความผิดอาญาต่อเจ้าของทรัพย์สิน คำพิพากษาในกระบวนการนี้มีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ใดได้ และคำพิพากษามีผลผูกพันบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้อ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สิน แม้จะไม่ทราบทรัพย์สินของตนถูกฟ้องเพื่อริบด้วย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีคือ ศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาล โดยเป็นเรื่องเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สินไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีอำนาจเหนือบุคคล

¹³ Michael F. Zeldin and Roger G. Weiner, “Innocent third parties and their rights in forfeiture proceeding,” *American Criminal Law Review*, 28 (1991), p.843

¹⁴ Henry Campbell Black, *Black’s Law Dictionary*, p.793

¹⁵ John Brew, “State and Federal forfeiture of property involved in drug transaction,” *Dickinson Law Review* 92(Winter, 1988),p.463

2. กระบวนการพิจารณาคดีต่อบุคคล (In Personal Proceeding) คือการริบทรัพย์ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร และการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงและผู้ทรยศชาติ เป็นการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษต่อบุคคลดังกล่าว ในการดำเนินคดีเพื่อริบทรัพย์สินทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นการฟ้องผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหา นั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องจริงหรือไม่ เมื่อโจทก์พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดอาญาจึงจะลงโทษริบทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวได้โดยไม่พิจารณาว่าตัวทรัพย์สินมีความผิดหรือไม่แต่อย่างใดกระบวนการริบทรัพย์สินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญาอันเป็นกระบวนการที่ดำเนินคดีโดยตรงต่อบุคคลซึ่งมีผลต่อพันธะ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้¹⁶

(ค) มาตรการเกี่ยวกับบริหารจัดการคดี

การต่อรองคำรับสารภาพ

การต่อรองคำรับสารภาพในประเทศอังกฤษไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก การต่อรองคำรับสารภาพโดยชัดแจ้งหรือโดยเปิดเผย ซึ่งผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อรองได้ โดยการที่ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีได้เจรจากับจำเลยโดยตรงและโดยการที่ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีอาจทำการต่อรองคำรับสารภาพกับจำเลยด้วยการใช้ทนายความจำเลยเป็นผู้สื่อข้อความต่อไปยังจำเลยการต่อรองคำรับสารภาพโดยพฤตินัยหรือโดยปริยาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นด้วยเหตุผล คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทนายจำเลยกับจำเลย ทนายจำเลยได้เข้าไปพบกับผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเป็นการส่วนตัวและจากความรู้และประสบการณ์ของทนายจำเลยจากการประกอบวิชาชีพที่ทราบถึงการที่จำเลยจะได้รับการลดโทษจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ

3) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้

ข้อมูลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสาธารณรัฐเกาหลีใต้(Narcotics Control in the Republic of Korea)

. โครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเกาหลีใต้

1 คณะกรรมการประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (National Anti-Drug Coordinating Committee)

¹⁶ Elizabeth M. Jarrell, *Drug agents' guide to forfeiture of assets (1987 Revision) with supplement*. (United States: U.S. Government Printing Office, 1990), p.6

คณะกรรมการประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ได้จัดตั้งขึ้นตามข้อเสนอของสำนักงานอัยการสูงสุด ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ ลดความขัดแย้งในขั้นตอนการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันยาเสพติด คณะกรรมการดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีรัฐมนตรีว่าการสำนักงานเพื่อการประสานนโยบายภาครัฐ (Minister of the Office for Government Policy Coordination) เป็นประธาน และมีรัฐมนตรีช่วยว่าการ (Vice Minister) ของกระทรวงต่าง ๆ จำนวน 14 คน เป็นคณะกรรมการ

ภาพที่ 2 แผนภูมิคณะกรรมการประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

เกาหลี

ในส่วนของภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการประสานงานฯ ดังกล่าว มีดังนี้

-วางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างรอบด้าน

-เสริมสร้างการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านยาเสพติด การสืบสวนสอบสวนภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การให้การศึกษา การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

2. สำนักงานอัยการสูงสุด (Prosecutors' Office)

2.1 โครงสร้างองค์กรและภาระหน้าที่ (Organization and Function)

สำนักงานอัยการสูงสุดมีโครงสร้างองค์กรเป็นแบบปิระมิด ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานอัยการสูงสุด (Supreme Prosecutors' Office : SPO) สำนักงานอัยการชั้นสูง (High Prosecutors' Office : HPO) จำนวน 5 แห่ง สำนักงานอัยการเขต (District Prosecutors' Office : DPO) จำนวน 18 แห่ง และสำนักงานสาขาของสำนักงานอัยการเขตอีกจำนวน 38 แห่ง

บทบาทของอัยการภายใต้กระบวนการยุติธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดีและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อพิสูจน์การกระทำผิด ตลอดจนการตัดสินลงโทษ นอกจากนี้ยังดำรงบทบาทให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระหว่างการดำเนินคดีทางอาญา รวมทั้งการให้ความคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะ

จากสถิติในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2007 พบว่า มีจำนวนอัยการทั่วประเทศกว่า 1,600 คน รวมทั้งมีผู้ช่วยและเจ้าหน้าที่กว่า 7,500 คน ซึ่งครอบคลุมงานด้านการสืบสวนสอบสวน การบริหารจัดการ และงานเลขานุการ

2.2 แผนกยาเสพติดและองค์กรอาชญากรรม (Narcotics & Organized Crimes Department)

ในปัจจุบัน สำนักงานอัยการสูงสุดประกอบด้วยแผนกต่าง ๆ รวม 7 แผนก และ 1 สำนัก ได้แก่ แผนกแผนงานและการประสานงาน (Planning & Coordination) แผนกสืบสวนกลาง (Central Investigation) แผนกกิจการทางอาญา (Criminal Affairs) แผนกยาเสพติดและองค์กรอาชญากรรม (Narcotics & Organized Crimes) แผนกความมั่นคงสาธารณะ (Public Security) แผนกสืบสวนและดำเนินคดี (Trial & Litigation) แผนกการตรวจสอบและพิสูจน์ (Inspection) และสำนักการบริหารงานทั่วไป (Administration Bureau)

สำหรับแผนกยาเสพติดและองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และแสวงหาช่องทางความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น มีภาระหน้าที่ในการกำกับดูแลการสืบสวนสอบสวนทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยปราบปรามยาเสพติด (Drug Squad) ซึ่งประจำสำนักงานอัยการเขตแต่ละแห่ง

ก่อนปี ค.ศ. 1989 การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดดำเนินการโดย ตำรวจและกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการ แต่หลังจากที่เล็งเห็นถึงปัญหาอันทำให้การสืบสวนสอบสวนขาดซึ่งประสิทธิผลแล้ว รัฐบาลเกาหลีใต้จึงปรับโครงสร้างการบริหารงานเกี่ยวกับงานด้าน ยาเสพติดใหม่ โดยจัดตั้งแผนกยาเสพติดและองค์กรอาชญากรรม สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยปราบปรามยาเสพติดประจำสำนักงานอัยการเขตแต่ละแห่งในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989

อย่างไรก็ตาม ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1995 สำนักงานอัยการสูงสุดได้ริเริ่มระบบการ สืบสวนสอบสวนด้านยาเสพติดใหม่ โดยเพิ่มกำลังคนและงบประมาณ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้ง คณะทำงานร่วมข่าวกรองด้านยาเสพติด (Joint Drug Intelligence Task Force) โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานอัยการสูงสุดและศุลกากรในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2002 เพื่อทำหน้าที่ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากยาเสพติด

จากการเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการจัดการกับปัญหาการฟอกเงิน รวมทั้งการเพิ่มขีด ความสามารถในการปราบปรามยาเสพติด รัฐบาลเกาหลีใต้จึงได้จัดตั้งคณะทำงานยึดทรัพย์ที่ผิด กฎหมาย (Illegal Proceeds Forfeiture Task Force) สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดขึ้นในวันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 2006 ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ รวม 13 คน ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานอัยการสูงสุด สรรพากร (National Tax Agency) และบริษัทประกันเงินฝากแห่งเกาหลี (Korea Deposit Insurance Corporation) เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการกับองค์กรที่ให้การ สนับสนุนการประกอบอาชญากรรม รวมทั้งยึดและริบทรัพย์สินจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การลักลอบค้ายาเสพติด

2.3 หน่วยงานด้านยาเสพติดที่เกี่ยวข้อง (Drug Related Agencies) เช่น

2.3.1 องค์กรตำรวจแห่งชาติ (National Police Agency)

องค์กรตำรวจแห่งชาติเป็นอีกหนึ่งองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วยกระบวนการทางอาญา (Criminal Procedure Act) ที่ให้อำนาจสำนักงาน อัยการสูงสุดในการกำกับดูแลและควบคุมการสืบสวนสอบสวนของตำรวจ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจต้องรายงานคดีสำคัญให้อัยการทราบ พร้อมทั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนภายใต้ คำแนะนำของอัยการอีกด้วย

นอกจากนั้น หากพิจารณาบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะพบว่า องค์กรตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่หลักในการสืบสวนสอบสวนคดีเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด (Drug Abuse) ในขณะที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดซึ่งประจำ ณ สำนักงานอัยการเขตกลับมี

หน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีเกี่ยวกับการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด (Illicit Manufacture & Drug Smuggling and Trafficking) เป็นสำคัญ

2.3.2 ศุลกากร (Customs Service)

แต่เดิมเจ้าหน้าที่ศุลกากรของเกาหลีใต้ไม่มีอำนาจในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด จนกระทั่งเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1990 รัฐบาลได้ให้อำนาจดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร เพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่กำกับดูแลของตนภายใต้คำแนะนำของอัยการ

2.3.3 องค์การตำรวจน้ำแห่งชาติ (National Maritime Police Agency)

แต่เดิมนั้น ตำรวจน้ำอยู่ภายใต้สังกัดขององค์การตำรวจแห่งชาติ จนกระทั่งเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1996 องค์การตำรวจน้ำแห่งชาติได้ถูกปรับโครงสร้างให้เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงกิจการทางน้ำและการประมง (Ministry of Maritime Affairs and Fisheries) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจตราและสืบสวนคดีและกิจกรรมด้านยาเสพติดทางทะเล

2.3.4 กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการ (Ministry of Health and Welfare)

วัตถุประสงค์หลักของกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการในด้านยาเสพติดคือ การกำหนดนโยบายด้านการป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่ไม่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด

2.3.5 องค์การอาหารและยาเกาหลี (Korea Food and Drug Administration)

องค์การอาหารและยาเกาหลีเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการควบคุมและกำกับดูแลยาเสพติดและสารตั้งต้น ขณะเดียวกันยังมีหน้าที่ในการริเริ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด และการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงภัยยาเสพติด ตลอดจนการดำเนินงานในระดับคณะทำงานเกี่ยวกับการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3. บทบัญญัติกฎหมายด้านยาเสพติด (Legislation)

3.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Act on the Control of Narcotics)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Act on the Control of Narcotics) เกิดจากการรวมบทบัญญัติกฎหมายซึ่งเคยได้บังคับใช้ในการควบคุมยาเสพติด 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยยาเสพติด (Narcotics Act) พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมกัญชา (Cannabis Control Act) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Psychotropic Substances Control Act) โดยมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม

ค.ศ. 2000 และปรากฏสาระสำคัญคือ การกำหนดโทษร้ายแรงต่อการผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการขายหรือจำหน่ายยาเสพติดให้แก่เด็ก การบังคับหรือสนับสนุนให้เด็กใช้ยาเสพติด ตลอดจนการกำหนดระบบการให้ใบอนุญาต (License) สำหรับการขนส่งยาเสพติดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และการศึกษาทางวิทยาศาสตร์

3.2 พระราชบัญญัติพิเศษว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด (Special Act Against Illicit Drug Trafficking)

มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 1995 ครอบคลุมสาระสำคัญเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงิน การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) การยึดทรัพย์สิน (Asset Forfeiture) การให้ความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศ (International Legal Assistance) ฯลฯ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติพิเศษนี้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (1988 UN Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances)

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติพิเศษนี้ ผู้ประกอบการด้านการเงินจะต้องรายงานต่ออัยการสูงสุดเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งรวมถึงผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย

นอกจากพระราชบัญญัติทั้งสองข้างต้นแล้ว รัฐบาลเกาหลีใต้ยังได้ออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินเพิ่มเติมอีก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการรายงานธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction Report Act) และพระราชบัญญัติว่าด้วยผลกำไรที่เกิดจากการประกอบอาชญากรรม (Proceeds of Crime Act) ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 อันส่งผลให้เกิดการจัดตั้งหน่วยข่าวกรองด้านการเงินเกาหลี (Korea Financial Intelligence Unit : KoFIU) การริเริ่มระบบการรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย (Suspicious Transactions' Reporting System) ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างข่าวกรองด้านการเงินกับประเทศต่าง ๆ

บทลงโทษ

ประเภทยาเสพติด			บทลงโทษ
กัญชา	โคเคน เฮโรอีน	เมทแอมเฟตามีน	
การลักลอบลำเลียง (Smuggling)	การลักลอบลำเลียง/ การลักลอบผลิต/	การลักลอบลำเลียง/ การลักลอบผลิต	ประหารชีวิต หรือ จำคุกอย่างน้อย 5 ปี

ประเภทยาเสพติด			บทลงโทษ
กัญชา	โคเคน เฮโรอีน	เมทแอมเฟตามีน	
	การลักลอบค้า (Smuggling/ Manufacturing/ Trafficking)	(Smuggling/ Manufacturing/	
การลักลอบปลูก (Cultivation)	การครอบครอง (Possession)	-	จำคุกอย่างน้อย 1 ปี
-	การเสพ (USE)	การลักลอบค้า/ การครอบครอง/ การเสพ (Trafficking/ Possession/Use)	จำคุกไม่เกิน 10 ปี
การเสพ (USE)	-	-	จำคุกไม่เกิน 5 ปี

2.4 ลักษณะรูปแบบอาชญากรรมยาเสพติด

องค์กรอาชญากรรม¹⁷ หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากโดย การเข้าร่วมกันนั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบและเป็นขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วองค์กร ดังกล่าวจะประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น โดยสมาชิกองค์กร จะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์และรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี มีการใช้สัญลักษณ์ใน การติดต่อและประสานงานกันระหว่างสมาชิกขององค์กร โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1) การควบคุมการประกอบอาชญากรรมขององค์กรนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพ ภูมิศาสตร์พื้นที่ในการประกอบอาชญากรรมในแต่ละประเภท เช่น ถ้าสภาพภูมิศาสตร์มีสภาพพื้นที่เป็น ชายทะเลติดกับอาณาเขตของประเทศอื่น ย่อมเหมาะสมที่จะประกอบกิจการในด้านการลักลอบขนส่ง สินค้าที่ผิดกฎหมายประเภทสินค้านี้ภาษี การขนส่งยาเสพติด เป็นต้น

¹⁷ บุญญวิจิตร เหล่ากอที,สำนักงาน ป.ป.ส., “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด”,การประชุมวิชาการ ระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไอเดีย สแควร์, 2547) , หน้า 87

2) มีรูปแบบการดำเนินงานและวิธีการประกอบอาชญากรรมที่เป็นมาตรฐาน กล่าวคือในองค์การอาชญากรรมจะมีกฎเกณฑ์และระเบียบที่บรรดาสมาชิกขององค์กร จะต้องเคารพและเข้มงวดต่อกฎดังกล่าว ถ้ามีสมาชิกผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเมิดจะถูกลงโทษอย่างเฉียบขาด

3) มีการฝึกฝนบรรดาสมาชิกขององค์กรให้มีความชำนาญ เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชญากรรม

4) มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าอย่างละเอียดก่อนที่จะลงมือประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย เพื่อเป็นหนทางที่จะมีภูมิกำมาดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

5) มีโครงสร้างในการปฏิบัติงานและการควบคุมบังคับที่สลับซับซ้อนโดยแบ่งอำนาจตามตำแหน่งขององค์กรเป็นลำดับชั้น

6) บรรดาสมาชิกขององค์กรจะต้องเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ ตลอดจนรักษาความลับขององค์กรอย่างเคร่งครัด

7) ประกอบกิจกรรมทั้งกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและกิจกรรมที่ถูกต่อกฎหมายร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

8) มีเงินทุนมหาศาลที่ได้มาจากการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการประกอบกิจกรรมขององค์กร

9) เมื่อบรรดาสมาชิกขององค์กรได้ลงมือประกอบกิจกรรมทั้งที่ถูกต่อกฎหมายและที่ผิดต่อกฎหมายแล้วจะทิ้งร่องรอย หรือพยานหลักฐานไว้ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการพิสูจน์และดำเนินคดีต่อองค์กรไม่ได้เป็นอันขาด

10) มีการใช้เงินจำนวนมากที่ได้มาจากการประกอบกิจกรรมขององค์กรเพื่อให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อใช้ในการช่วยเหลือและมีให้องค์กรของตนถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการจัดวางระบบในการต่อต้านการทำงานของรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ลักษณะโครงสร้างการบังคับบัญชาและควบคุมสั่งการในองค์การอาชญากรรม (Organized Crime) ในการประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและกิจกรรมที่ถูกต่อกฎหมายโดยมีการแบ่งอำนาจและหน้าที่เป็นลำดับชั้นตามคุณสมบัติของแต่ละสมาชิกขององค์กร ดังนี้

a. “BOSS” คือ บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในองค์การอาชญากรรม เป็นผู้ออกคำสั่งในการปฏิบัติงานและคอยรับผลกำไรและประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม โดยเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังและคอยช่วยเหลือในการประกอบอาชญากรรมขององค์กร

b. “UNDERBOSS” คือ บุคคลที่มีอำนาจและตำแหน่งรองลงมาจาก “BOSS” เป็นผู้ติดต่อร์ับคำสั่งและรับข้อมูลมาจาก “BOSS” ในการลงมือประกอบอาชญากรรม

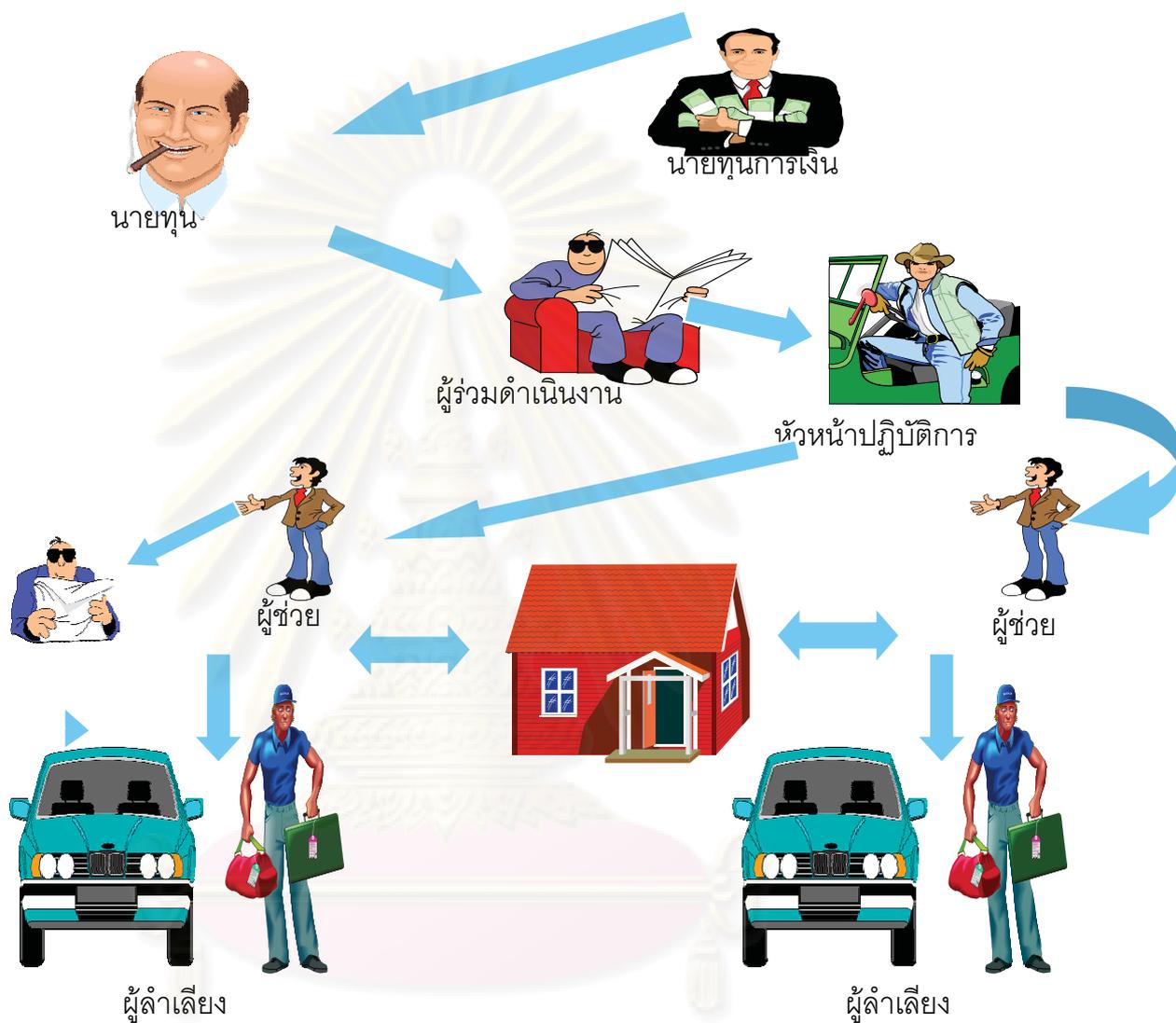
c. “CONSIGIMA” คือ บุคคลที่มีอำนาจและตำแหน่งในระดับเดียวกับ “UNDERBOSS” มีหน้าที่ติดต่อกับกลุ่มผู้ร่วมงานที่อยู่ในระดับการลงมือปฏิบัติการและเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ฝ่ายระดับปฏิบัติการ

d. “CAPOREGIMA” คือ บุคคลที่มีอำนาจและตำแหน่งเสมือนผู้จัดการหรือหัวหน้าฝ่ายในการประกอบอาชญากรรมโดยเป็นผู้ดำเนินการติดต่อและประสานงานในกิจกรรมที่องค์กรอาชญากรรมได้ลงมือปฏิบัติการ

e. “SOLDIERS” คือ บุคคลที่มีอำนาจและตำแหน่งต่ำที่สุดในองค์กรซึ่งเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการ โดยแท้จริงขององค์กร ซึ่งบุคคลในตำแหน่งนี้มีจำเป็นต้องเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเสมอไป ซึ่งจะเป็นบุคคลที่ถูกว่าจ้างจากองค์กรอาชญากรรมให้ลงมือประกอบกิจกรรมก็ได้

อย่างไรก็ดี โครงสร้างกลุ่มองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดที่มีการจับกุมในประเทศไทยนั้นพบว่า มีโครงสร้างประกอบด้วยนายทุนสองกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ร่วมงานหัวหน้าปฏิบัติการ ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้ช่วยปฏิบัติการ ผู้ลำเลียงหรือขนส่ง และผู้เก็บรักษายาเสพติด ทั้งนี้ในกลุ่มนายทุนนี้จะดำเนินงานร่วมกับฝ่ายผู้ผลิตยาเสพติด ซึ่งโครงสร้างจะประกอบด้วยผู้ผลิต นายทุน นายหน้า และผู้ลำเลียงหรือขนส่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแสดงการแบ่งหน้าที่การค้ายาเสพติดในลักษณะองค์กร¹⁸

¹⁸ ชาติชาย สุทธิกลม, “องค์กรอาชญากรรม,” เอกสารประกอบการบรรยายองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด, 25 กุมภาพันธ์ 2547. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

2.5 อาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทย

เครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทย มีลักษณะไม่แตกต่างจากเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศอื่นๆ มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของการค้าที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำ มีการตัดตอนในการดำเนินการแต่ละขั้นไม่ได้รับรู้นอกเหนือจากหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้เครือข่ายเหล่านี้ยังดำเนินการค้ายาเสพติดอย่างระมัดระวัง และใช้วิธีปฏิบัติงานในลักษณะปิดลับยากที่จะติดตามและรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างต่อเนื่อง

2.5.1 สภาพปัญหายาเสพติดในประเทศไทย

จากเดิมปัญหายาเสพติดในประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับฝิ่นและเฮโรอีน โดยมีกลุ่มของขุนสำ เป็นกลุ่มที่อาศัยพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างพื้นที่ประเทศไทยกับสหภาพ พม่าและลาว ในการผลิตฝิ่นและเฮโรอีน โดยพื้นที่ดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า สามเหลี่ยมทองคำ โดยใช้ประเทศไทยซึ่งมีความสะดวกและความทันสมัยในการคมนาคมขนส่งทางอากาศ และทางทะเล ในการลักลอบลำเลียง ฝิ่น เฮโรอีน ส่งผ่านไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแถบยุโรป ซึ่งในการแก้ไขปัญหามาในชวงรัฐบาลในสมัยดังกล่าว ได้จัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. ขึ้นโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 เพื่อให้เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดและได้ให้มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานป.ป.ส. ซึ่งมีอำนาจพิเศษในการตรวจค้น จับกุม ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดโดยไม่ต้องมีหมาย การแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้มีการดำเนินการทั้งการปราบปราม การสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด และการควบคุมพืชเสพติดโดยโครงการปลูกพืชทดแทนและพัฒนาการปลูกพืชเมืองหนาวให้แก่ชาวเขาและบุคคลในพื้นที่สูง จนประสบความสำเร็จ โดยสามารถลดพื้นที่การลักลอบปลูกฝิ่นได้จนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และไม่ปรากฏโรงงานผลิตเฮโรอีนในพื้นที่ประเทศไทย

ต่อมาเมื่อปี 2539 ขุนสำผู้นำกองกำลังชนกลุ่มน้อย ได้เข้ามาบดตัวต่อรัฐบาลทหารพม่า แม้จะทำให้การแพร่ระบาดของเฮโรอีน จะลดลง แต่ปรากฏว่ากลุ่มนี้ได้เริ่มผลิตยาเสพติดออกมาทดแทนซึ่งได้สร้างปัญหาให้กับประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน คือ ยาบ้า (methamphetamine) โดยเปลี่ยนการใช้วัตถุดิบจากพืชเป็นการใช้เคมีภัณฑ์และสารตั้งต้น โดยได้มีการแพร่ระบาดทั้งในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และขยายไปถึงบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้เสพและผู้ติดยา และเริ่มขยายไปในสถานบริการ จนกระจายไปถึงกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา โดยพบว่ามีมีการลักลอบตั้งโรงงานผลิตอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีการปราบปรามทำลายโรงงานผลิต จนกระทั่งปี พ.ศ.2539ได้มีการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ ทำให้การปราบปรามจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นหลัก แต่ปัญหาการแพร่ระบาดยังคงเป็นปัญหาหนักซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศสงครามยาเสพติด โดยระดมทุกหน่วยงานร่วมกันดำเนินการ ในระยะแรก เน้นที่การปราบปรามผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ให้ยุติการกระทำความผิด และนำผู้จำหน่ายรายย่อยซึ่งเป็นผู้เสพและผู้ติดเข้ารับการบำบัดรักษา ภายหลังจากการที่ยาบ้าขาดตลาด โดยใช้สถานบำบัดรักษาทั้งในส่วนของกระทรวงสาธารณสุข และการเปิดใช้ค่ายทหารในการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งผลการดำเนินการดังกล่าวทำให้ผู้ค้า ผู้ผลิต นายทุน ผู้บงการ หลบหนีออกจากพื้นที่และมีบางส่วนหลบหนีออกนอกประเทศ

ในปีพ.ศ.2547 สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศ โดยทั่วไปไม่รุนแรง ส่วนใหญ่เป็นการค้ายาบ้าระดับกลางและระดับรายย่อย พื้นที่ภาคกลางตอนในกรุงเทพมหานคร. และปริมณฑล ยังเป็นแหล่งเก็บพักยาเสพติดก่อนกระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ แต่ภายหลังจากการประกาศสงคราม กลุ่มเครือข่ายการค้ารายสำคัญถูกจับกุม และยึดทรัพย์เป็นจำนวนมาก ที่เหลือบางส่วนก็ยุติบทบาทลง หรือหลบหนีออกนอกพื้นที่ ซึ่งรวมถึงออกนอกประเทศ ทำให้ปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของชะลอตัวลง แต่ความต้องการในการใช้ยาเสพติดยังคงมีอยู่ รวมทั้งผลกระทบจากราคาที่สูงขึ้น เป็นเหตุจูงใจให้กลุ่มเครือข่ายการค้าที่เหลืออยู่กลับมามีพฤติกรรมการค้าอีกครั้ง โดยมีรูปแบบและวิธีการที่แยบยลยิ่งขึ้น อีกทั้งยังพบว่ามียุทธศาสตร์ใหม่ซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวทั้งชาวพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามามีบทบาทในการค้ายาบ้ามากขึ้น นอกจากนี้ยังพบการลักลอบนำยาเสพติดประเภท club drugs เช่น เอ็กซ์ตาซี โคเคน คีตามีน และไอซ์ จากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายมากขึ้น ตามสถานบันเทิง ในพื้นที่ กทม. ปริมณฑล และตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในภูมิภาคอื่นๆ โดยผู้ค้าที่สำคัญเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งพบว่าชาวไนจีเรียเป็นตัวการสำคัญในการค้าโคเคน ชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นตัวการสำคัญในการค้าเอ็กซ์ตาซี อีกทั้งยังพบการแพร่ระบาดของวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภทยานอนหลับในกลุ่มผู้เสพเฮโรอีนเดิม

ในช่วงปี 2548 ยังคงมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ โดยมีการย้ายฐานการกระทำความผิดจากเดิมที่ใช้ประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล เปลี่ยนเป็นใช้พื้นที่ในประเทศกัมพูชาเป็นฐานการกระทำความผิด และมีความพยายามเปลี่ยนเส้นทางการลักลอบ การนำเข้า จากพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ซึ่งเป็นเส้นทางที่ใช้ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา เป็นการนำเข้าผ่านพื้นที่ชายแดนประเทศไทยฝั่งติดต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งทางด้านภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และใช้พื้นที่ชายแดนประเทศไทยฝั่งติดต่อกับประเทศกัมพูชา ด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบริเวณชายแดนประเทศไทยติดต่อกับประเทศสหภาพ พม่าทางด้านฝั่งตะวันตก และภาคใต้ ตามลำดับ

ตั้งแต่ปี 2548 พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนผู้เสพ ผู้ค้าเพิ่มขึ้น มีจำนวนเพิ่มขึ้น และจากการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล พบว่า ความพึงพอใจในระดับปานกลาง-มากที่สุด มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 95.6 เหลือเพียงร้อยละ 65.5 การนำเข้ายาเสพติด"พบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดที่หลากหลายด้วย ทั้ง ยาบ้า กัญชา เฮโรอีน ผีนดิบ ไอซ์ เคตามีน และเอ็กซ์ตาซี พื้นที่นำเข้าสำคัญยังคงอยู่ทางชายแดนภาคเหนือ ในปี 2551 มีสัดส่วนการนำเข้าอยู่ที่ร้อยละ 86.5 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 11.8 โดยเป็นการนำเข้าในพื้นที่ชายแดน 44 อำเภอ 17 จังหวัด เป็นพื้นที่นำเข้าหลัก 18 อำเภอ 8 จังหวัดสำหรับการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดโดยการตั้งด่าน/จุดตรวจตอนใน สามารถจับกุมได้ใน 143 ด่าน/จุดตรวจ ใน 49 จังหวัด ของกลางยาบ้า 3,263,457 เม็ด คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของการจับกุมคดีสำคัญทั่วประเทศ เมื่อปลายปี 2551 พบการลักลอบนำเข้ายาแก้หวัดที่มีส่วนผสมของชูโดอีเฟดรีนจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งคาดว่าเป็นการนำเข้ามาเพื่อส่งต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำไปผลิตเป็นไอซ์ หรือหัวเชื้อยาบ้า

2.5.2 การค้าและแพร่ระบาด

1) การผลิต

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำในประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตติดต่อกับชายแดนภาคเหนือของไทย มีการผลิตฝิ่น เฮโรอีน ไอซ์ และยาบ้า ฝิ่น การปลูกฝิ่นของประเทศในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ (ไทย ลาว พม่า) ลดลง โดยในประเทศไทยไม่ปรากฏการผลิต ส่วนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คาดว่าจะไม่มีการปลูกฝิ่นภายในสิ้นปี 2548 ขณะที่เมื่อปี 2547 พม่าปลูกฝิ่นลดลงถึงร้อยละ 29 เฮโรอีน ไม่มีการผลิตเฮโรอีนในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี 2542 แต่ยังมีโรงงานผลิตเฮโรอีนในประเทศพม่า ส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนเหนือของรัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า และมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านทางด่านสาธารณรัฐประชาชนจีน และไทย ไปยังตลาดโลก ยาบ้า ยังมีแหล่งผลิตอัดเม็ดยาบ้าในพื้นที่รัฐฉาน พม่า แต่ไม่ทราบจำนวนและสถานที่ผลิตที่แน่นอนรวมทั้งปริมาณการผลิต อย่างไรก็ตามยาบ้าที่จำหน่ายในประเทศไทยในปี 2547 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นยาบ้าเก่าที่ผลิตมาตั้งแต่ช่วงสงครามยาเสพติด และเป็นการรวบรวมมาจากโรงงานผลิตหลายแหล่ง ไอซ์ มีโรงงานผลิตไอซ์หรือหัวเชื้อเมทแอมเฟตามีนบริสุทธิ์ หลายแห่งในพื้นที่รัฐฉาน พม่า

2.) การนำเข้า

ยังคงมีการนำเข้ายาเสพติดทางชายแดนทุกของภาค โดยพบการนำเข้าทางชายแดนภาคอื่นเพิ่มขึ้น ทั้งปริมาณและความถี่ แต่อย่างน้อยกว่าทางชายแดนภาคเหนือ

- ชายแดนไทย-พม่า

มีการลักลอบนำยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางด้านชายแดนภาคเหนือ ด้านจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และตาก การลักลอบลำเลียงส่วนใหญ่ยังอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย กลุ่มนักค้ามีความระมัดระวังสูง อย่างไรก็ตามในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือนักค้ายังสามารถจัดหายาเสพติดในปริมาณมากได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามียาเสพติดพร้อมที่จะจำหน่ายอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับการนำเข้าทางด้านจังหวัดตาก เริ่มมีความถี่ในการลักลอบนำเข้าสูงขึ้น โดยนักค้าที่สามารถจัดหายาเสพติดได้ครั้งละจำนวนมากยังคงเป็นช่างงานการค้าของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาวเขาที่อาศัยในพื้นที่พรมแดนระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและประเทศไทย ซึ่งบางกลุ่มลักลอบเข้ามาจำหน่ายถึงในพื้นที่ตอนใน รวมทั้ง มีนักค้ายาเสพติดชาวต่างชาติ เช่น ไต้หวัน เนปาล คาซัคสถาน เดินทางขึ้นไปที่ อ.แม่สาย จ.เชียงราย จัดหายาเสพติดทั้งเฮโรอีน ยาบ้า และไอซ์จากพม่า ซุกซ่อนและเพื่อลำเลียงออกไปยังต่างประเทศ

- ชายแดนไทย-สปป.ลาว

ผู้ค้ายาเสพติดเปลี่ยนแปลงเส้นทางการนำเข้าเพื่อหลบหนีการสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ทางภาคเหนือ เลี่ยงมานำเข้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น ซึ่งมีการจับกุมรายใหญ่ที่นำเข้าทางชายแดนด้านนี้ แต่จับกุมได้ในพื้นที่ตอนในหลายคดี จุดนำเข้าสำคัญยังคงเป็นทางด่านพรมแดนสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จ.หนองคาย และ จ.เลย นอกจากนี้ ยังมีการลักลอบนำเข้าทางด่าน อ.เชียงคำ จ.พะเยา และ จ.น่าน เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มชาวม้งที่อาศัยอยู่ใน สปป.ลาว และชาวม้งที่อยู่ตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นการเลี่ยงการนำเข้าจากการลำเลียงทางเรือทางด้านแม่น้ำโขงมาเป็นการนำเข้าตามแนวชายแดนที่เป็นพื้นที่ป่าเขา และการสกัดกั้นยังไม่เข้มงวดเหมือนด่านลำน้ำโขง

- ชายแดนไทย-กัมพูชา

ยังคงมีการลักลอบนำเข้ายาบ้าในบริเวณชายแดนด้านนี้อย่างต่อเนื่อง นักค้ายาเสพติดชาวกัมพูชายังมีความเคลื่อนไหวจำหน่ายยาบ้าให้นักค้าชาวไทย และลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าไทย แต่จากการใช้มาตรการสกัดกั้นบริเวณชายแดนอย่างเข้มงวดของไทย ทำให้นักค้าชาวกัมพูชาทางด้าน จ.สระแก้ว มีความระมัดระวังตัวมากขึ้น เช่น บางรายให้ผู้ซื้อข้ามแดนไปรับยาบ้าในกัมพูชา การจำหน่ายมีการตัดตอน และเรียกรับเงินก่อนการส่งมอบยาเสพติด นอกจากนี้ ยังพบการนำเข้าทางด่าน อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี

- ชายแดนไทย-มาเลเซีย

มีการลักลอบนำยาเสพติดประเภทต่างๆ เข้ามาทั้งเพื่อจำหน่ายในแหล่งแพร่ระบาดในพื้นที่ และผ่านไปยังประเทศที่สาม หรือนำออกไปประเทศมาเลเซียเพื่อซุกซ่อนบริเวณชายแดนก่อนนำกลับมาจำหน่ายในภาคใต้เมื่อมีการสั่งซื้อ

3) การส่งออก

ขณะที่การค้าและแพรระบาดในประเทศไทยลดลง โดยการค้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับรายย่อย และขายส่งระดับกลาง แต่ยังคงพบว่ามีลักลอบนำยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านประเทศไทยเพื่อส่งไปยังประเทศที่สาม ทั้งเฮโรอีน กัญชา และไอซ์ ส่วนใหญ่ลักลอบครั้งละปริมาณมาก โดยในช่วงนี้มีกลุ่มการค้ายาเสพติดชาวมาเลเซีย เข้ามาจัดหาและนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ใช้เส้นทางผ่านกรุงเทพฯ เพื่อจะไปยังชายแดนภาคใต้ ก่อนนำออกไปยังประเทศมาเลเซีย หรือประเทศปลายทาง

2.5.3 ลักษณะรูปแบบการค้ายาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

เครือข่ายยาเสพติดในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1.) เครือข่ายการผลิตยาเสพติด

ก. เครือข่ายการผลิตชาวต่างชาติ ในการผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกันมีมาก ในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษโกก้าง และว่า รวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่งซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ลำเลียงผ่านประเทศไทยและจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ยังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงานใกล้ชายแดนจีนแล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้า (ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนที่ไม่สลับซับซ้อน) ส่งยาบ้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

ข. เครือข่ายผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐฉาน นำเข้ามาผสมกับกาเฟอีนและอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่าย ซึ่งเป็นรายย่อยสามารถสร้างผลกำไรได้มาก แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีการผลิตมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539

2.) เครือข่ายการค้าพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ)

เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อค้าเฮโรอีนและยาบ้าระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ โดยบุคคลเหล่านี้สามารถสั่งยาเสพติดจากสต็อกหรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้าเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าตามต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ หรือ เครดิต รวมทั้งความไว้วางใจของกลุ่มผู้ผลิตหรือเจ้าของยาเสพติดนอกประเทศ ทั้งนี้ เครือข่ายเหล่านี้จะมีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษา ยาเสพติดบริเวณชายแดน และกลุ่มจัดการบรรจุ ซุกซ่อนในยานพาหนะเพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้า เป็นลูกมือที่สำคัญ หนึ่ง นับ ตั้งแต่สงครามยาเสพติดเมื่อต้นปี 2546 บุคคลเหล่านี้ ได้หลบหนี

หมายจับและการปราบปรามของไทย ไปอยู่ในประเทศลาวและพม่าเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ยังไม่เลิก พฤติการณ์เดิมและยังมีศักยภาพในการจัดหายาเสพติดมากกว่าเดิมอีกด้วย

3.) เครือข่ายการค้าส่งในพื้นที่

แต่เดิมเครือข่ายเหล่านี้เติบโตใหญ่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ในแต่ละภูมิภาค และดำเนินการในกลุ่มบุคคลไม่มากนัก ต่อมาเมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้าน ในชนบท พบว่าเครือข่ายการค้าส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ที่ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงสามารถขยาย เครือข่ายการค้าและหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น ก็สามารถสร้างรายได้ได้มากขึ้นจนกลายเป็นเครือข่าย ใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการหาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็น นักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้เป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมืองใน ระดับที่สูงกว่าด้วย เครือข่ายเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในหลายอำเภอในแต่ละจังหวัด นับตั้งแต่สงครามยา เสพติดเป็นต้นมา สมาชิกหลายคนในเครือข่ายหยุดพฤติกรรม แต่ก็ยังมีบุคคลอื่นในเครือข่าย ดำเนินการต่อไป

4.) เครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่

ก. เครือข่ายในจีเรีย เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ใน ประเทศต้นทาง ระหว่างทาง และประเทศปลายทาง ทำหน้าที่ติดต่อซื้อขายเสพติดจัดการขนส่ง ลำเลียงยาเสพติดโดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทางจนถึงระดับ แพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมากมหาศาลให้กับบุคคลระดับบนและนายทุนของ แต่ละเครือข่าย เครือข่ายในจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทยโดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไป จำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็จัดหาโคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาใต้ เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและ กลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายราย แต่เครือข่ายเหล่านี้ยังคงเคลื่อนไหวอยู่

ข. เครือข่ายชาวจีน ซึ่งเป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่ อยู่ในประเทศต่างๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่าง ราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่า ผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่า และลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย คานาดา และอเมริกา ในขณะที่ จีนมาเลเซียและจีนสิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาดใน ออสเตรเลียและเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหาฮีหรือ เอ็กซ์ตาซี แล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

2.6 หน่วยงานองค์กรในการปราบปรามปัญหายาเสพติด

2.6.1 ประเทศไทย

1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหายาเสพติด มาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งรัฐบาลในแต่ละยุคได้ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดมาตลอด จนกระทั่งใน พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501 ให้เลิกการสูบฝิ่นทั่วราชอาณาจักรโดยมีการเผาทำลายฝิ่นและอุปกรณ์การสูบฝิ่นที่ท้องสนามหลวงในคืนวันที่ 30 มิถุนายน 2502 หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้จัดตั้ง “คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ” ใช้ชื่อย่อว่า ป.ป.ส. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีโดยมีอธิบดีกรมตำรวจเป็นประธาน และมีผู้แทนจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

ต่อมาในสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลได้เล็งเห็นว่า การปราบปรามยาเสพติดไม่สามารถแก้ไขได้โดยการดำเนินการเฉพาะกรมตำรวจฝ่ายเดียว จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2519 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยก็ได้ดำเนินไปอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบที่ดีขึ้น พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือเรียกชื่อย่อว่า ป.ป.ส. โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. ขึ้นเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบโดยตรง มีฐานะเป็นกรม กรมหนึ่งในสำนักนายกรัฐมนตรี ปัจจุบันสำนักกระทรวงยุติธรรม ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศมาโดยตลอด ได้นำมติเรื่องวันต่อต้านยาเสพติดขององค์การสหประชาชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2531 ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดวันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดโดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา

1) เจตนารมณ์ของสำนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นอกจากรัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. ให้เป็นองค์กรกลางระดับชาติเพื่อรับผิดชอบดูแลการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรงแล้ว เพื่อให้แนวนโยบายแห่งรัฐที่มุ่งจะขจัดปัญหายาเสพติดได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติจนบรรลุผลสำเร็จอย่างจริงจัง กฎหมายฉบับนี้ยังได้

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจึงได้มุ่งมั่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเสมอมา

2) รูปแบบองค์กรของสำนักงาน ป.ป.ส. ในการกำหนดนโยบาย (Policy Making) และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) สำนักงาน ป.ป.ส. จัดรูปองค์กรในการดำเนินการแบบคณะกรรมการ (Committee) อนุกรรมการ (Sub-committee) คณะทำงาน (Working Group) รวมทั้งชุดเฉพาะกิจ (Task Force Team) ในการนี้จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และที่สำคัญต้องมีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวตั้งแต่ต้น

3) บทบาทของสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ การดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. จะเน้นหนักทางด้านนโยบายและการประสานงาน บทบาทที่สำคัญ ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ส. ก็คือ

(1) เป็นองค์กรประสานนโยบายและแผน โดยสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นองค์กรกลางระดับชาติที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในการป้องกันและแก้ไขมิให้ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความอยู่รอดของชาติ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง แล้วจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เพื่อพิจารณาและกำหนดเป็นแนวนโยบายสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติ รวมทั้งมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) เป็นองค์กรประสานการปฏิบัติ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ต้องประสานงานทั้งในด้านการป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การปราบปรามยาเสพติด และการควบคุมพืชเสพติดกับหน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวง ทบวง กรม และในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนด้วย เพื่อประสานการปฏิบัติให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปตามที่กำหนด

(3) เป็นองค์กรสนับสนุนข้อมูล ข่าวสาร และวิชาการ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. จะพัฒนาการเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลและข่าวสารยาเสพติดของประเทศ ตลอดจนมุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาทางวิชาการเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) เป็นองค์กรรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โดยสำนักงาน ป.ป.ส. มีพันธกิจหลักในการให้การศึกษาด้านยาเสพติดไปสู่มวลชน เพื่อสร้างกลไกการป้องกันปัญหายาเสพติดให้แก่สังคม รวมทั้งการปฏิบัติภารกิจจิตวิญญามวลชนเพื่อต่อต้านยาเสพติด

(5) เป็นองค์กรบริหารโครงการนำร่อง สำนักงาน ป.ป.ส. ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติภารกิจใหม่ ๆ ที่ไม่มีองค์กรได้รับผิดชอบ เน้นการเป็นมืออาชีพด้านยาเสพติด รวมทั้งความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

(6) เป็นองค์กรปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด โดยเน้นหนักด้านมาตรการสมคบและมาตรการวิบริษัทยา

(7) เป็นองค์กรประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. จะเสนอแนะความเห็นต่อรัฐบาลในการร่วมมือด้านยาเสพติดกับต่างประเทศ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือด้านยาเสพติดกับหน่วยงานต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(8) เป็นองค์กรพัฒนาบุคลากรด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้เพื่อต่อสู้กับปัญหายาเสพติด โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

(9) เป็นองค์กรควบคุม ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยสำนักงาน ป.ป.ส. มีกลไกและกระบวนการเพื่อประสานผลักดันให้นโยบายและแผนในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

(10) เป็นองค์กรสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการบริหาร โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ประสาน กำกับ ดูแล และให้ข้อเสนอแนะด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด(บช.ปส)

แต่เดิมกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 1172/2516 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2516 แต่งตั้งคณะกรรมการ ศูนย์ปราบปรามยาเสพติด ให้โทษกรมตำรวจ (ศปส.ตร.) และมีสำนักงานคณะกรรมการศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ เรียกย่อว่า "สำนักงาน ศปส.ตร." เป็นศูนย์กลางอำนวยความสะดวกประสานงาน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานปราบปรามยาเสพติด และได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในด้านตัวบุคลากรเรื่อยมาจนกระทั่งครั้งสุดท้าย ได้มีคำสั่งที่ 1026/2530 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2530 แต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานด้านยาเสพติดของกรมตำรวจ บทบาท ของคณะกรรมการศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ (ศปส.ตร.) และสำนักงานคณะกรรมการศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจนั้น นับวันจะมี ภารกิจรับ ผิดชอบมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะโดย

หน้าที่หลักแล้วจะทำหน้าที่ทั้งด้าน อำนาจการ ด้านการวางแผน การข่าว การสืบสวนปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งยังจะต้องทำหน้าที่ประสานงาน กับหน่วยงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนอกกรมตำรวจ เช่น - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำนักนายกรัฐมนตรีหน่วยปราบปรามยาเสพติดของกรมศุลกากร และ กองทัพบก, เรือ ,อากาศรวมทั้งประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านยาเสพติดของ สถานทูตประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศ บทบาทดังกล่าวนี้อยู่ในความรับผิดชอบของเลขานุการ คณะกรรมการ ศปส.ตร. และ หน.ศปส.ตร. ซึ่งจะต้องดูแลทั้งงานด้านอำนาจการและการบริหารจัดการอื่นๆ เพื่อให้ภารกิจ ในความรับผิดชอบทุกด้าน ลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นเลขานุการ ศปส.ตร. และ หน.ศปส.ตร. จึงนับเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญอย่างยิ่ง แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ศปส.ตร. เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นการภายใน จึงประสบปัญหาข้อขัดข้อง ในการดำเนินงานอยู่หลายประการ เช่น . ผู้ปฏิบัติงานของ ศปส.ตร. มีงานประจำในตำแหน่งหน้าที่หลักอยู่แล้ว แต่ยัง ต้องมาปฏิบัติภารกิจให้กับ ศปส.ตร. เพิ่มขึ้นอีกหน้าที่หนึ่ง ทำให้ไม่สามารถทุ่มเททั้งงานด้านการปราบปรามยาเสพติดได้อย่างเต็มที่. สถานการณ์ด้านยาเสพติดมีแนวโน้มที่รุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ การปราบปรามยาเสพติดขึ้นโดยเฉพาะ กรมตำรวจยังขาดเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนาจการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่มี ประสบการณ์และความต่อเนื่องในการทำงานทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

รัฐบาลในขณะนั้นได้ตระหนักถึงอุปสรรคและปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรมตำรวจละมีเจตนาธรรมณ์ ที่จะแก้ไขอุปสรรคและปัญหาดังกล่าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของประเทศให้ดียิ่งขึ้น รองนายกรัฐมนตรี (นายพงศ์ สารสิน) ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงได้มีบันทึกลง วันที่ 30 กรกฎาคม 2533 กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี สั่งการให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาจัดตั้ง สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ ขึ้น และ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2533 ให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาแล้วรายงานผลให้ทราบ ต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีบันทึกที่ 0102/8470 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2533 ต่อท้ายหนังสือลับที่ นร 0104/13185 ลงวันที่ 8 สิงหาคม 2533 ของสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ให้กรมตำรวจพิจารณาตามบัญชา ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ตร.ได้รับแนวนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวมาศึกษาและพิจารณาเห็นว่าเมื่อคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพของงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ ตร.ทั้งในขณะนั้นและในอนาคตแล้ว สมควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเทียบเท่าระดับกองบัญชาการ โดยใช้ชื่อว่า "สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ (สปส.ตร.)" มีภารกิจรับผิดชอบการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดตามอำนาจหน้าที่ของกรม

ตำรวจ ซึ่งต่อมา ก.ตร. วิสามัญครั้งที่ 3/2533 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2533 ได้มีมติอนุมัติให้ สปส.ตร. แบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 ส่วน (เทียบเท่ากองบังคับการ) คือ ส่วนอำนวยการ และส่วนปราบปรามยาเสพติด 1-3 และกำหนดตำแหน่งให้ทั้งสิ้น 286 ตำแหน่ง หลังจากปฏิบัติงานไปได้ระยะเวลาหนึ่งก็ประสบปัญหาในด้านการบริหาร เนื่องจาก สปส.ตร. เป็นส่วนราชการที่ไม่มีกฎหมายรองรับ ส่งผลให้ การแต่งตั้งกำลังพลเพื่อปฏิบัติงานประจำในตำแหน่งต่าง ๆ ตลอดจน การขอรับการจัดสรร งบประมาณรายจ่ายประจำปีขาดความคล่องตัว ไม่สามารถทำได้เช่นส่วนราชการปรกติ ทำให้ยากต่อการพัฒนาหน่วยงาน ในปี พ.ศ.2535 ขณะที่ พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็น อธิบดีกรมตำรวจ จึงได้มีการจัดตั้ง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดขึ้น ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 109 ตอนที่ 10 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 ต่อมาพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวได้ถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 113 ตอนที่ 52

2.6.2 ต่างประเทศ

- UNDCP United Nations Drug Control Programme

แผนงานสหประชาชาติเพื่อควบคุมยาเสพติดในนานาประเทศ-ยูเอ็นดีซีพี (The United Nations International Drug Control Programme-UNDCP) แผนงานนี้เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ.๑๙๙๑) โดยรวมหน่วยงานเดิมของสหประชาชาติสามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดเข้าด้วยกัน วัตถุประสงค์หลักของแผนงานนี้คือ การช่วยเหลือประเทศสมาชิก รณรงค์เพื่อกำจัดการลักลอบค้ายาเสพติด การผลิตยาเสพติด และควบคุมการใช้ยาเสพติดทั่วโลก ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก มีสำนักงานภูมิภาคย่อยสองแห่ง คือ ในประเทศไทยสำหรับดำเนินกิจการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และที่อินเดีย สำหรับดำเนินงานในเอเชียใต้ นอกจากนี้ยังมีสำนักงานย่อยประจำประเทศอีกหลายประเทศ

กิจกรรมหลักของแผนงานนี้ได้แก่ การลดการผลิตยาเสพติดและการปลูกพืชซึ่งนำมาใช้ในการผลิตยาเสพติด พัฒนาชนบทเพื่อจัดการปลูกพืชที่เป็นยาเสพติด เช่น ฝิ่น กัญชา หากทางป้องกันการใช้ยาเสพติด ฟื้นฟูสุขภาพจากการติดยาช่วยเหลือผู้เลิกเสพยา ให้ปรับตัวเข้าสู่สังคมปกติ ได้ช่วยรัฐต่างๆ ในการร่างกฎหมายต่อต้านการผลิตการใช้และการลักลอบนำยาเสพติดจากแหล่งผลิตไปสู่ประเทศอื่น นอกจากนี้ยังได้จัดการประชุมและสัมมนาในระดับภาคพื้นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้ยาเสพติด สำหรับเอเชีย นั้น แผนงานยังได้ช่วยเหลือรัฐบาลให้แก้ปัญหา

"การฟอกเงินทุจริต" ที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติดแต่ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินที่ได้มาสุจริตอีกด้วย

-DEA

-หน่วยปราบปรามยาเสพติด (Drug Enforcement Administration-DEA) ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1973 เป็นหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบในการปราบปรามยาเสพติดโดยตรง โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้คือ ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและเตรียมการ เพื่อดำเนินการยื่นฟ้องต่อศาลในคดียาเสพติดที่สำคัญ โดยปฏิบัติงานทั้งระดับระหว่างประเทศ การบริหารระดับการข่าวยาเสพติด โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการควบคุมดูแลมิให้ผลิตภัณฑ์ยาชนิดต่าง ๆ รั่วไหลสู่ตลาดยาซึ่งผิดกฎหมายด้วย นอกจากนี้ DEA ยังรับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมด้านยาเสพติดสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งของรัฐบาลกลางท้องถิ่นและต่างประเทศ โดยจัดการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรม ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. หรือจัดการฝึกอบรมในต่างประเทศ

ในปัจจุบัน DEA มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ตลอดจนมีสำนักงานสนาม (Field divisions) สำนักงานท้องถิ่น (District offices) และสำนักงานประจำ (Resident offices) กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยปฏิบัติงานประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและรัฐบาลกลางทั่วประเทศ นอกจากนี้ DEA ยังมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ในสำนักงานในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งในประเทศไทยมีสำนักงาน DEA อยู่ 4 แห่ง คือ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ สงขลา และอุดรธานี

สำนักงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐฯ (Drug Enforcement Administration- DEA)

ดำเนินงานงานในประเทศไทยมานานกว่า 30 ปี สำนักงาน DEA ของสหรัฐฯ ในกรุงเทพมหานคร ทำงานร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานปราบปรามไทย เพื่อสกัดกั้นการหลั่งไหลของยาเสพติด และให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับปฏิบัติการหลายอย่าง DEA ทำงานอย่างใกล้ชิดกับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจภูธร ตำรวจน้ำ กรมศุลกากร และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2541 DEA ได้เริ่มดำเนินโครงการหน่วยประเมินผล (Vetted Unit Program) ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการนี้คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามของไทยที่ผ่านกระบวนการทดสอบคัดเลือกอย่างเคร่งครัด จากนั้นก็จะถูกส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมแบบเข้มข้นในสหรัฐฯ ในปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามไทยที่ผ่านการฝึกอบรมดังกล่าวกว่า 100 นาย ปฏิบัติการอยู่ในหน่วยประเมินผลนี้ในภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ของไทย ซึ่งมุ่งเน้นการปราบปราม

เครือข่ายและผู้ลักลอบค้าเฮโรอีนและยาบ้า นอกจากนี้โครงการฝึกอบรมแล้ว รัฐบาลสหรัฐยังมีบทบาทสำคัญในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเหล่านี้ด้วย

DEA ได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการก่อตั้งศูนย์ข้อมูลยาเสพติดที่จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และสงขลา ทั้งนี้ DEA ได้จัดโครงการฝึกอบรมหลายโครงการที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญด้านการปราบปรามยาเสพติดทั้งในประเทศไทยและทั่วทั้งภูมิภาค

สำนักงาน DEA ประจำกรุงเทพมหานคร ยังให้ความช่วยเหลือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการริเริ่มและขยายโครงการ DARE (Drug Abuse Resistance Education Program) ซึ่งเป็นโครงการให้การศึกษาด้านการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน

-HIDTA¹⁹

¹⁹ The High-Intensity Drug Trafficking Area Program : An Overview

The High-Intensity Drug Trafficking Area (HIDTA) program enhances and coordinates drug control efforts among local, State, and Federal law enforcement agencies. The program provides agencies with coordination, equipment, technology, and additional resources to combat drug trafficking and its harmful consequences in critical regions of the United States.

The Anti-Drug Abuse Act of 1988 and the ONDCP Reauthorization Act of 1998 authorized the Director of The Office of National Drug Control Policy (ONDCP) to designate areas within the United States which exhibit serious drug trafficking problems and harmfully impact other areas of the country as High Intensity Drug Trafficking Areas (HIDTA). The HIDTA Program provides additional federal resources to those areas to help eliminate or reduce drug trafficking and its harmful consequences. Law enforcement organizations within HIDTAs assess drug trafficking problems and design specific initiatives to reduce or eliminate the production, manufacture, transportation, distribution and chronic use of illegal drugs and money laundering.

When designating a new HIDTA, the Director of ONDCP consults with the Attorney General, Secretary of the Treasury, heads of national drug control agencies and the appropriate governors and considers the following statutory criteria:

- The extent to which the area is a center of illegal drug production manufacturing importation or distribution;
- The extent to which state and local law enforcement agencies have committed resources to respond to the drug trafficking problem in the area, thereby indicating a determination to respond aggressively to the problem;
- The extent to which drug-related activities in the area are having a harmful impact in other areas of the country; and
- The extent to which a significant increase in the allocation of federal resources is necessary to respond adequately to drug-related activities in the area.

The HIDTA Program helps improve the effectiveness and efficiency of drug control efforts by facilitating cooperation between drug control organizations through resource and information sharing, collocating and implementing joint initiatives. HIDTA funds help federal, state and local law enforcement organizations. Funds are also used for demand reduction and drug treatment initiatives. The key priorities of the Program are:

- Assess regional drug threats;
- Design strategies to focus efforts that combat drug trafficking threats;
- Develop and fund initiatives to implement strategies;

High-Intensity Drug Trafficking Area Program (HIDTA) ก่อตั้งขึ้นโดยสำนักงานนโยบายควบคุมยาเสพติดแห่งชาติ ONDCP เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อขยายและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยาเสพติดต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น (Local) ระดับรัฐ (State) และระดับประเทศ (federal) ในการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ หน่วยงานที่ร่วมในโครงการ เช่น DEA ดำรวจท้องถิ่นโดย HIDTA จะเป็นผู้ประสานจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ที่มีปัญหา ยาเสพติดรุนแรง นอกจากนี้ HIDTA ยังสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ มีระบบการจัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน หน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมในโครงการจะต้องลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน ปัจจุบัน HIDTA มีทั้งหมด 28 แห่ง ทั่วสหรัฐอเมริกา

-กรมศุลกากร (U.S. Customs) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันการนำเข้าสินค้าซึ่งผิดกฎหมายของสหรัฐฯ รวมทั้งยาเสพติดด้วย โดยถ้าเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบว่ามีการลักลอบนำ

-Facilitate coordination between federal, state and local efforts; to

-Improve the effectiveness and efficiency of drug control efforts to reduce or eliminated the harmful impact of drug trafficking.

Each HIDTA is governed by its own executive Board comprised of approximately 16 member-eight federal members and eight state or local members. These Boards facilitate interagency drug control efforts to eliminate or reduce drug threats. The Executive Boards.

Ensure threat specific strategies and initiatives are developed, employed, supported and evaluated.

HIDTA-designated counties comprise approximately 13 percent of U.S. counties, they are present in 43 states, Puerto Rico, the U.S. Virgin Islands and the District of Columbia. The following 28 areas are designated as HIDTAs:

-1990 : Houston, Los Angeles, New York/New Jersey, South Florida and Southwest Border (California, Arizona, New Mexico and Texas);

-1994 : Washington/Baltimore (Maryland, Virginia and District of Columbia) and Puerto Rico/U.S. Virgin Islands;

-1995 : Atlanta, Chicago and Philadelphia/Camden;

-1996 : Rocky Mountain (Colorado, Montana, Utah and Wyoming), Gulf Coast (Alabama, Louisiana and Mississippi), Lake Country (Indiana), Midwest (Iowa, Kansas, Missouri, Nebraska, North Dakota and South Dakota) and Northwest (Washington State);

-1997 : Southeastern Michigan (subsequently, portions of western Michigan) and Northern California;

-1998: Appalachia (Kentucky, Tennessee and West Virginia), Central Florida, Milwaukee and North Texas (Texas and Oklahoma); and

-1999 : Central Valley California, Hawaii, New Hampshire, Maine, Massachusetts, Rhode Island and Vermont), Ohio and Oregon.

-2001 : North Florida and Nevada.

ยาเสพติดเข้ามาในสหรัฐฯ เจ้าหน้าที่จะสามารถทำการจับกุมและยึดของกลางไว้ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ DEA เข้ามารับเรื่องต่อ

-หน่วยสืบสวนสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation-FBI) หน่วย FBI ได้รับมอบอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด ในคดีซึ่งมีลักษณะของขบวนการอาชญากรรม ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนยิ่งขึ้น

ข้อมูลความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างไทย-สหรัฐฯ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านแก่รัฐบาลไทยในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หลายหน่วยงานในสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ร่วมงานกันอย่างแข็งขันในโครงการสกัดกั้นการหลั่งไหลของยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ไทยในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด สร้างความเข้าใจที่ดีให้เกิดขึ้นกับสาธารณชนเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านการฟื้นฟูและบำบัดผู้ติดยาเสพติด ในอดีตเรามุ่งเน้นความพยายามป้องกันมิให้เฮโรอีนจากเขตสามเหลี่ยมทองคำเข้าสู่สหรัฐฯ แต่ในระยะหลายปีที่ผ่านมา เราขยายจุดมุ่งเน้นให้ครอบคลุมถึงพิษภัยของยาบ้าด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไทยและสหรัฐฯต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันในการปราบปรามยาเสพติดทั้งสองประเภท

สำนักงานงบประมาณความช่วยเหลือป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Narcotics Affairs Section-NAS)

ของสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแก่ประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยในระยะแรก NAS ให้การสนับสนุนงบประมาณปีละประมาณ 3-4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่ในปัจจุบัน ความช่วยเหลือได้ลดลงเหลือปีละประมาณ 1 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากสหรัฐฯ เล็งเห็นว่าไทยมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการดำเนินงานมากขึ้น งบประมาณที่ NAS ให้การสนับสนุนแก่ไทยนั้นเป็นงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงาน เพื่อกิจการและการปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศไทย (Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs – INL) ในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ NAS ได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการเพิ่มสมรรถนะด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศในหลายด้าน และทำงานอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลไทยผ่านทางสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในปัจจุบัน NAS ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในโครงการสำคัญ ๆ 4 โครงการ คือ

โครงการควบคุมพืชและทำลายฝิ่น (Crop Control and Opium Eradication) NAS รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้กับโครงการทำลายพืชเสพติดประจำปีของกองทัพไทย พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่สถาบันการสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. นอกจากนี้ NAS ยังให้การสนับสนุนกิจกรรมในการออกลาดตระเวนโครงการบริการชุมชนขนาดเล็ก ในหมู่บ้านผู้ปลูกฝิ่น และการจัดการฝึกอบรมเฉพาะสาขา NAS เป็นผู้ร่วมบริจาคเงินสมทบทุนโครงการหลวงฯ ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาและจัดหาอาชีพเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นในภาคเหนือของไทยมานานแล้ว

การลดปริมาณความต้องการ (Demand Reduction) NAS ให้เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและองค์กรเอกชนไทยในการจัดการฝึกอบรมเพื่อลดปริมาณความต้องการยาเสพติดและโครงการบริการชุมชนต่อต้านยาเสพติดทั่วประเทศ NAS ให้การสนับสนุนการศึกษา เพื่อป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้านชาวเขาที่คัดสรรแล้วบางหมู่บ้าน และให้ทุนช่วยเหลือโครงการขนาดเล็กประเภทต่าง ๆ ในระดับชุมชน NAS ยังให้ความช่วยเหลือด้านการก่อตั้งระบบระวางภัยระดับประเทศ โดยการนำของ ป.ป.ส. และสถาบันวิจัยสุขภาพจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบังคับใช้กฎหมาย (Narcotics Law Enforcement) NAS ให้ความช่วยเหลือสถาบันไทยหลายแห่งในการสร้างสมรรถนะเพื่อระบุตัวผู้ลักลอบค้ายาเสพติดรายสำคัญ NAS ให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรม อุปกรณ์เครื่องมือ และการพัฒนาการประสานงานที่ดีขึ้นแก่โครงการด้านการสืบสวน สอบสวน การข่าว และการพัฒนาระบบฟ้องร้องดำเนินคดีความ ให้การสนับสนุน ป.ป.ส. สำนักงานอัยการสูงสุดและกระบวนการตุลาการไทย ในการพัฒนาหลักสูตรกฎหมายใหม่ ๆ เพื่อใช้ควบคุมอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งช่วยร่างและปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับกลไกทางกฎหมายต่าง ๆ เช่น การดักฟังโทรศัพท์อย่างถูกกฎหมาย การให้ความคุ้มครองพยาน และการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน

กิจกรรมในภูมิภาค NAS ให้เงินสนับสนุนสถาบันการฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy-ILEA) เป็นเงินประมาณ 1.5 ล้านดอลลาร์ต่อปี นอกจากนี้ NAS ยังสนับสนุนโครงการเข้าถึงชุมชนระดับภูมิภาคของรัฐบาลไทยด้วยการให้เงินอุดหนุนการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรมในเขตภูมิภาคต่าง ๆ ด้วย

ปัจจุบัน NAS ได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงเรื่องของอาชญากรรมข้ามชาติ และได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “ฝ่ายกิจการอาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Crimes Affairs Section-TCAS)

สถาบันการฝึกอบรบระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy-ILEA)

สถาบัน ILEA ก่อตั้งขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงความร่วมมือระดับภูมิภาคในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการค้ายาเสพติด อาชญากรรมการเงิน และการลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ สถาบัน ILEA เป็นสถาบันร่วมระหว่างไทยและสหรัฐ สหรัฐได้ให้เงินช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปีละกว่า 1.5 ล้านดอลลาร์ ส่วนประเทศไทยเป็นผู้จัดหาสถานที่ตั้งสำหรับสถาบันฯ ซึ่งได้มาตรฐานระดับโลก ไทยและสหรัฐร่วมกันดูแลรับผิดชอบ สถาบัน ILEA โดยมีกรรมการดำเนินการที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากประเทศทั้งสอง นับตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ILEA ได้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตุลาการจากไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม จีน ลาว ฟิลิปปินส์ ฮองกง และมาเก๊า กว่า 1,000 คน หลักสูตรของ ILEA ครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางและมีเนื้อหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเน้นเป็นพิเศษเรื่อง การต่อต้านยาเสพติด หัวข้อที่มีการอบรมอย่างละเอียดได้แก่ แนวโน้มการค้ายาเสพติด การจัดการทรัพยากร ปฏิบัติการเฝ้าตรวจอาชญากรรม ปฏิบัติการปลอมตัว รูปพรรณยาเสพติดและการจัดการกับหลักฐาน การควบคุมสารตั้งต้น การสืบสวนสอบสวนโรงงานเถื่อน และการส่งมอบภายใต้การควบคุม

คณะทำงานเฉพาะกิจร่วมระหว่างหน่วยงาน-เวสต์ (Joint Interagency Task Force-West-JIATF-W)

คณะทำงานดังกล่าวเป็นหน่วยทหารเฉพาะกิจที่มีสำนักงานอยู่ที่เมืองออลามิตา รัฐแคลิฟอร์เนีย มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานต่อต้านยาเสพติดของกองบัญชาการทหารที่สำคัญ ๆ ทั้งหมด JIATF-W ดำเนินโครงการฝึกอบรมเร่งรัดสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจของไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสำนักงานตำรวจสันติบาล กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนและ ป.ป.ส. ในกรุงเทพฯ อุดรธานี เชียงใหม่ และสงขลา กว่า 700 นาย ได้ผ่านการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ อาวุธปืน การแมนปืน การลาดตระเวน การวางแผน ปฏิบัติการ การสอดส่องดูแล การถ่ายภาพ ยุทธวิธีสำหรับหน่วยย่อย การและการอบรมทางการแพทย์ขั้นสูง JIATF-W ยังกำกับฝึกซ้อมภาคปฏิบัติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพื้นฐานสำหรับหัวหน้าเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา (Supervisory Criminal Investigator Course) และได้ช่วยปรับปรุงอาคารของตำรวจซึ่งใช้เป็นที่ทำการถาวรของ ILEA ในปัจจุบัน

สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายศุลกากร (U.S. Customs Attache)

สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายศุลกากรที่กรุงเทพฯ ทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับสำนักงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐฯ (DEA) เพื่อดักจับยาเสพติดที่กำลังจะถูกลักลอบนำออกจากไทย โดยผ่านทางสนามบินหรือไปรษณีย์ ฝ่ายศุลกากรสหรัฐฯ ได้ช่วยฝึกอบรมตำรวจไทยเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือตรวจหายาเสพติดที่พัฒนาขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “Buster Kit” ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ตามด่านตรวจบนทางหลวงใกล้ชายแดนไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้มีการตรวจยึดยาเสพติดได้หลายครั้ง เช่น การตรวจพบยาบ้าที่ซุกซ่อนอยู่ในถังน้ำมันรถเป็นครั้งแรก

สำนักงานสืบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation –FBI)

FBI ทำงานอย่างใกล้ชิดกับ DEA ผ่านทางสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายกฎหมาย (Legal Attache Office) ที่สถานทูตอเมริกัน โดยมีหน้าที่ประสานงานการสอบสวนคดียาเสพติดและอาชญากรรมแบบองค์กรในประเทศไทย FBI อาศัยความสัมพันธ์ที่มีกับตำรวจสากลและเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศที่สามในการสืบสวนคดียาเสพติดในสวนที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ซึ่งมักโยงไปถึงอาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น การลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ การฟอกเงิน การพนันที่ผิดกฎหมาย การฉ้อราษฎร์บังหลวง และอาชญากรรมที่ก่อขึ้นโดยคนระดับสูงและมีความรู้ (white collar crime) เป็นต้น วิทยาการจาก FBI ได้ให้การฝึกอบรมหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางที่สถาบัน ILEA

หน่วยอาสาสมัครอเมริกัน (Peach Corps Volunteers)

หน่วยอาสาสมัครอเมริกันซึ่งทำงานในเขตชนบทของไทยจะสอดแทรกความรู้เรื่องการต่อต้านยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของการสอนเรื่อง “ทักษะด้านสุขอนามัยและชีวิต” แก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา

ฝ่ายข่าวและประชาสัมพันธ์ของสถานทูตอเมริกัน (Embassy’s Public Affairs Section-PA)

PA ได้ดำเนินโครงการ Professional-in-Residence มาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เริ่มต้นด้วยการส่งผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจากสหรัฐฯมายังไทย เพื่อให้คำปรึกษาแก่กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุดครั้งละหลายสัปดาห์ นอกจากนี้ PA ยังจัดการประชุมทางไกล (Digital Video Conference) กับผู้เชี่ยวชาญของสหรัฐฯและจัดสัมมนา โครงการทั้งหมดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิรูประบบตุลาการและคดีอาญา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในระยะยาวสำหรับการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาคดียาเสพติด โครงการ Professional-in-Residence จะให้คำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ อาทิ การต่อรองข้อหา การฟอกเงิน การจัดการคดีอาญา การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการใช้หลักฐาน ตัวอย่าง

เด่น ๆ ของโครงการนี้ได้แก่ การเยือนไทยของผู้พิพากษาศอรัลลิงก์ จอห์นสัน ซึ่งได้ให้คำปรึกษาแก่กระทรวงที่เกี่ยวข้องของไทยในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามยาเสพติด

แผนกกงสุลของสถานทูตอเมริกัน (Embassy's Consular Section)

แผนกกงสุลได้ให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลไทยในเรื่องการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน นับตั้งแต่สนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสหรัฐและไทยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2534

2.7 สถิติเกี่ยวกับยาเสพติดที่สำคัญ

สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา
2544	207,447	220,525
2545	208,817	220,106
2546	102,334	108,315
2547	55,419	60,665
2548	67,131	73,684
2549	82,864	90,845
2550	106,599	116,333
2551	134,843	146,170

ตารางที่ 1 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศแสดงจำนวนคดีและจำนวนผู้ต้องหา

ปี 2544-2551

ประมวลผลเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

สถิติการยึดทรัพย์สิน

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	มูลค่าทรัพย์สิน
2546	1,838	178 ล้านบาท
2547	1,059	661 ล้านบาท
2548	1,061	612 ล้านบาท
2549	1,639	1,036.9 ล้านบาท
2550	1,453	595 ล้านบาท
2551	1,834	708.6 ล้านบาท
2552	317	145.8 ล้านบาท

ตารางที่ 2 สถิติการยึดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ประมวลผลเมื่อ 1 กรกฎาคม 2552 สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญ

ปี พ.ศ.	จำนวนคดีทั่วประเทศ	จำนวนผู้ต้องหา	ร้อยละ
2546	102,333	3,568	3.48
2547	55,472	3,914	7.05
2548	67,131	3,943	5.87
2549	82,864	4,750	5.73
2550	106,599	5,029	4.91
2551	134,843	5,760	4.27

ตารางที่ 3 สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญ ตั้งแต่ ปี 2546-2551

ประมวลผลเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

ผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายใหม่

ปี พ.ศ.	จำนวนคดีทั่วประเทศ	จำนวนผู้ต้องหา	ร้อยละ
2546	108,309	69,612	64.2
2547	60,722	39,471	65.0
2548	73,684	48,910	66.3
2549	90,845	60,170	66.2
2550	106,333	80,558	75.56
2551	146,170	103,116	70.54

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายใหม่กับจำนวนผู้ต้องหาทั้งหมด ตั้งแต่ ปี 2546-2551

ประมวลผลเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

สภาพปัญหาการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย กับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

3.1 สภาพปัญหาการและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติด

การยุติบทบาทและพฤติการณ์ค้ายาเสพติดและการตัดวงจรการค้ายาเสพติด มีปัจจัยที่สำคัญคือ

1.เงิน รวมความหมายทั้งที่เป็นเงินทุนในการกระทำความผิด และเงินที่ได้เป็นผลตอบแทนจากกระทำความผิดที่มีการรับในลักษณะที่แสดงเป็นเงินโดยตรงและที่เป็นผลประโยชน์ในลักษณะทรัพย์สินผลประโยชน์อื่น ๆ

2.คน รวมความหมายทั้งบุคคลที่เป็นผู้ตกลงใจกระทำความผิดในลักษณะตัวการ ผู้ใช้ที่เป็นนายทุนหรือผู้บงการ รวมถึงบุคคลที่รับดำเนินการอื่น ๆ เช่น การติดต่อแหล่งผลิตยาเสพติดเจ้าของยาเสพติดเพื่อจัดซื้อยาเสพติด การลำเลียงยาเสพติดมายังพื้นที่ที่จะส่งมอบ การเก็บพักหรือซุกซ่อนยาเสพติด การจัดจำหน่ายแบบขายส่ง การจัดจำหน่ายแบบขายปลีก การจัดเก็บเงินค่ายาเสพติด การปกปิดที่มาของเงินไปจนถึงการฟอกเงิน และการคุ้มครองดูแลผลประโยชน์

3.ตัวยา/สารเสพติด มีความหมายทั้งที่เป็นตัวยาเสพติดหรือสารเสพติดโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้องเป็นอุปกรณ์หรือเคมีภัณฑ์(สารตั้งต้น)ที่ในการผลิตยาเสพติด โดยมีการจัดหาเพื่อนำไปส่งไว้ในพื้นที่แหล่งผลิตยาเสพติด และยังหมายรวมถึงการทำการบรรจุหรืออัดเม็ดในแหล่งพักยาทั้งบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อเป็นพื้นที่พักคอย ก่อนการลักลอบลำเลียงนำเข้ามาใน

ทั้ง 3 ส่วนมีความสำคัญเกี่ยวข้องกันในวงจรของการกระทำความผิดยาเสพติดที่มีการสร้างผลประโยชน์ตอบแทนมหาศาล จึงทำให้มีผู้กระทำความผิดหรือผู้เกี่ยวข้องยังคงเข้ามากระทำความผิดทั้งที่เป็นรายเก่าและรายใหม่ ทั้งนี้โดยดูจากช่องโอกาส ช่องทางที่จะรอดพ้นวิธีการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่และดูจากความคุ้มค่าในความเสี่ยงหรือหากเมื่อถูกจับกุมมีโอกาสรอดจากการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรม และสามารถนำทรัพย์สินซุกซ่อนหลบหลีกการถูกยึดอายัดได้ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้หากพ้นโทษหรือให้คนในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดได้มีโอกาสใช้เงินทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายในสังคมที่ยกย่องให้เกียรติคนมีฐานะ

ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดที่ผ่านมายังไม่สามารถดำเนินการกับกลุ่มหรือตัวผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญได้อย่างเต็มที่หรือแม้จะนำตัวมาควบคุมดำเนินคดีได้ ก็มีการอาศัยช่องว่างทาง

กฎหมายในการต่อสู้ในกระบวนการพิจารณา และยังมีการมอบหมายสั่งการตัวแทนเข้ามาดูแลจัดการการค้ายาเสพติดที่มีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดและปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ¹

ประการแรก ลักษณะรูปแบบการค้ายาเสพติดปัจจุบันมีการพัฒนาเป็นรูปแบบเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมมีความสลับซับซ้อนในการกระทำความผิดมากขึ้น มีระบบตัดตอนการสั่งการในทุกระดับของบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดมีความเกรงกลัวอิทธิพล อำนาจของนายทุนผู้บงการ มากกว่าเกรงกลัวเจ้าหน้าที่ และมีการถูกการตัดตอนการแจ้งหรือการสั่งการจึงไม่ทราบผู้ว่าจ้างที่แท้จริงคือใคร จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากบุคคลในองค์กรที่ถูกจับกุม ที่จะให้การพาดพิงหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และในการสืบสวนสอบสวนขยายผล ในการติดต่อซื้อขายยาเสพติดมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีหลายครั้งพบว่ามีการพบปะเพื่อติดต่อซื้อขายยาเสพติดกันในต่างประเทศ ซึ่งแสดงพัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมที่กระทำผิดได้อย่างไร้พรมแดน

ประการที่สอง คือช่องว่างทางกฎหมายที่เอื้อประโยชน์หรือยังไม่ครอบคลุม ให้นายงานภาครัฐเข้าไปตรวจสอบการกระทำความผิด เช่น การกระทำความผิดโดยได้ประโยชน์จากการอาศัยเครื่องมือและอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารและในการจัดการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงินและทรัพย์สินที่สะดวกรวดเร็วและยังไม่มีกฎหมายควบคุม และให้อำนาจในการกำกับดูแลในระบบของการสื่อสารโทรคมนาคม หรือระบบทางการเงินการธนาคารที่มีช่องทางการทำธุรกรรมที่ง่ายสะดวกรวดเร็วต่อลูกค้าในการฝาก ถอนหรือโอน โดยเฉพาะกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ลดอำนาจและจำกัดการกรำของเจ้าหน้าที่ซึ่งกลุ่มหรืออาชญากรรมได้อาศัยประโยชน์เช่นเดียวกับประชาชนที่สุจริตทั่วไป

ประการที่สาม ปัญหาด้านศักยภาพและความพร้อมของเจ้าหน้าที่รัฐและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสมหรือเท่าทันกับรูปแบบของอาชญากรรมในลักษณะที่เป็นเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรม เช่นการพัฒนาความรู้ความชำนาญและอุปกรณ์เครื่องมือการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการพัฒนาระบบการตรวจสอบข้อมูลทางด้านต่างๆเช่น ข้อมูลทางระบบสารสนเทศ ทางสื่อสาร ข้อมูลทางการเงินการธนาคารยังขาดช่องทางการดำเนินการและการประสานงานให้มีประสิทธิภาพด้วยความรวดเร็ว

¹ สัมภาษณ์ ชาติชาย สุทธิกลม, ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส.) กระทรวงยุติธรรม, 5 พฤศจิกายน 2551.

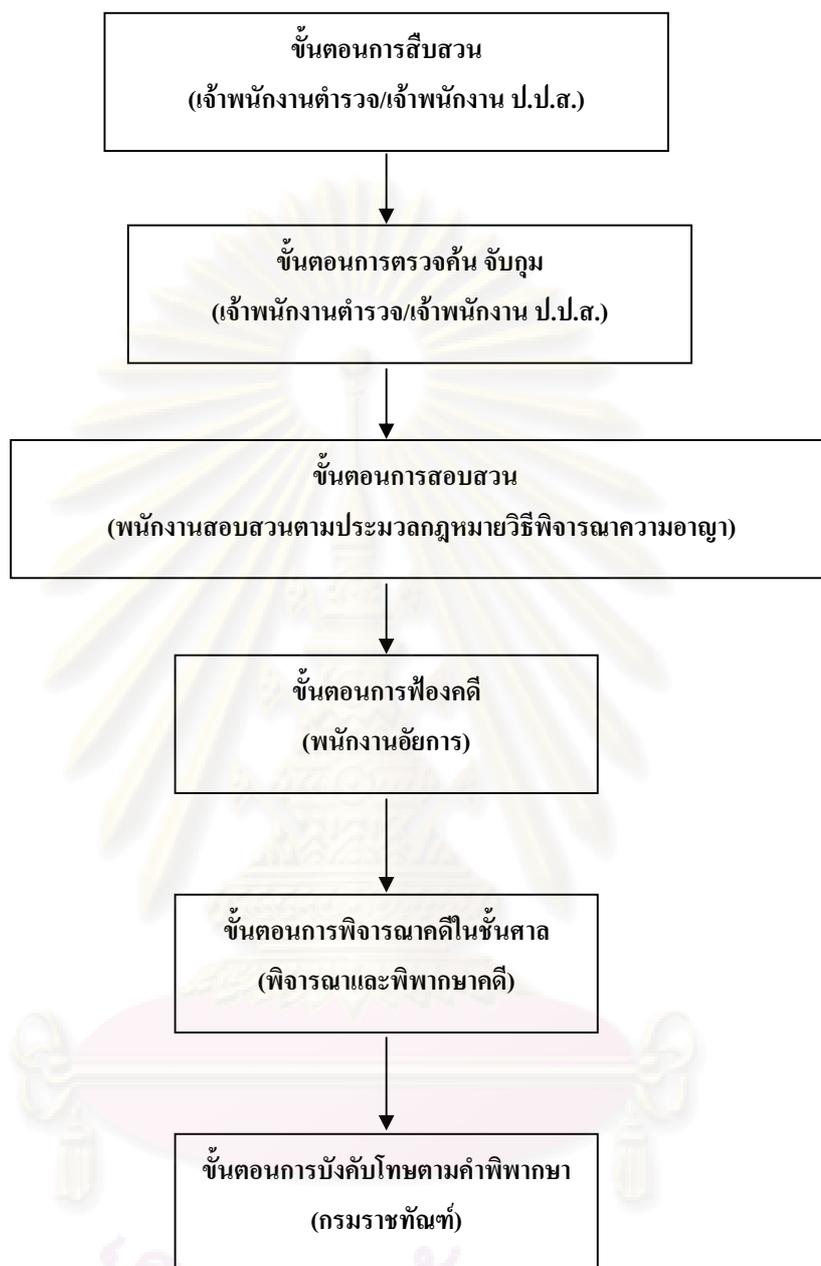
ประการที่สี่ คือระบบการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของไทยยังขาดความพร้อมและความชำนาญ อีกทั้งการประสานความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนยังขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากแม้ว่ามีการขยายภารกิจในการปราบปรามและการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองไปยังภูมิภาคต่างๆ แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองในส่วนภูมิกานั้น มีบุคลากรที่จำกัดและต้องรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมและดูแลรักษา ความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมถึงการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นๆด้วย ทำให้ภารกิจหน้าที่ที่มีขอบเขตกว้างขวางในการดำเนินการมาตรการทางกฎหมายยาเสพติดเพื่อดำเนินคดียาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ ทั้งระบบข้อมูล การตรวจสอบ และกรรมวิธีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องและสามารถนำมาตราการทางกฎหมายมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหากให้การปฏิบัติเป็นแบบแยกส่วนของความรับผิดชอบของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง จะทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการทางกฎหมายยาเสพติดไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์

ดังนั้น หากรอให้มีการจับกุมแล้วค่อยมีหน่วยงานกลางเข้ามาสนับสนุนในการหาหลักฐานภายหลังอาจกระทำได้ยากลำบาก หากมีการปรับปรุงกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานให้มีความร่วมมือในการร่วมกันวางแผนการสืบสวน และเปิดช่องทางให้มีพนักงานอัยการมาร่วมในการพิจารณาจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและมีการถ่วงดุลระหว่างหน่วยงานให้เป็นที่เชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนที่เป็นหลักพื้นฐานแห่งรัฐในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ปัญหาที่มีความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ในขั้นตอนต่างๆ ต้องพัฒนาสร้างความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อให้เท่าทันกับลักษณะรูปแบบของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย ได้มีการพัฒนากฎหมายและรูปแบบการดำเนินการ เพื่อให้ทำหน้าที่ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด การพัฒนามาตรการทางกฎหมายใหม่ออกมา เช่น มาตรการการดำเนินคดีกับผู้สมคบคิดกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงผู้สนับสนุนช่วยเหลือ และ มาตรการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดยาเสพติดเป็นการตัดทุนการกระทำความผิดและเป็นการจัดการกับทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามระบบการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมยาเสพติดของไทย นั้นโดยหลักการในการปฏิบัติบังคับใช้ นั้นยังยึดถือหลักกฎหมายทั้งที่เป็นหลักกฎหมายอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา และที่เป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดมาใช้บังคับในการแก้ไขและควบคุมปัญหายาเสพติด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในคดี

ยาเสพติด ตั้งแต่กระบวนการขั้นต้นในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของผู้สืบสวน การสอบสวน
 รวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน การพิจารณาสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ
 การพิจารณาคดีของศาล ไปจนถึงกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายในการบังคับโทษของราชทัณฑ์
 แล้วแต่ที่จะต้องยึดการปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายโดยเคร่งครัด ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายอันเป็น
 หลักประกันสูงสุดอันได้แก่รัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้
 ถูกละเมิดโดยไม่มีเหตุจำเป็น บุคคลทั่วไปและรัฐโดยเจ้าหน้าที่ที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ ในกรอบของ
 กฎหมายภายใต้หลักการเป็น“นิติรัฐ” (Legal state) โดยทุกคนในรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
 และระเบียบกติกาเดียวกัน โดยการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐนั้นต้องยึดมั่นความถูกต้องของ
 ระบบในกระบวนการของหลัก “นิติธรรม” (Rule of Law) โดยเคร่งครัด ตามที่กำหนดให้เป็นสิทธิและ
 หน้าที่ของบุคคลในสังคมและการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐเพื่อกำกับดูแลความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องวางระบบกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนให้เกิดดุลยภาพในการ
 ควบคุมและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมไม่ให้เกิดผลกระทบอันทำให้อันเป็นผลเสียหายแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่าย
 ใด ทั้งนี้จะให้น้ำหนักหรือเน้นหนักไปข้างหนึ่งข้างใดนั้น ย่อมอยู่ที่ความรุนแรงของสภาพปัญหา
 ซึ่งหากการบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มแข็ง อาชญากรรมก็จะเกิดขึ้นและมีแนวโน้มขยายตัวสูง แต่หาก
 ใช้ความเข้มงวดมากเกินไปอาจกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอยู่บ้าง แต่กระบวนการ
 ยุติธรรมนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพ พร้อมด้วยความเร็ว ความถูกต้อง เป็นธรรม จึงจะสามารถ
 ควบคุมความสงบเรียบร้อยให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม และทำให้ผู้ที่กระทำความผิดเกรงกลัว
 ปัญหาของอาชญากรรมที่มีการขยายตัวนั้นเกิดขึ้นในภาวะสังคมไร้ซึ่งกฎระเบียบ และเมื่อผู้กระทำ
 ความผิดแล้วไม่ถูกลงโทษหรือถูกลงโทษล่าช้า หรือได้รับโทษเล็กน้อยค้ำกับการเสี่ยงที่จะลงมือ
 กระทำความผิด ก็จะทำให้เกิดการเรื้อนแบบของอาชญากรรมทำให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรม
 สิ่งเหล่านี้เป็นหลักทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมซึ่งกระบวนการยุติธรรมจะต้องศึกษา
 ประเมินผลเพื่อการปรับปรุงมาตรการและระบบเพื่อการควบคุมอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ คือ
 รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม โดยในการศึกษาสภาพปัญหาในขั้นตอนและกระบวนการยุติธรรมในคดี
 ยาเสพติดที่ได้มีการติดตามจากการรายงานผลการสัมมนากระบวนการยุติธรรมหลาย ๆ ครั้งที่มีการ
 รวบรวมสามารถที่จัดทำแผนภูมิขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4 แผนภูมิกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีอาชญากรรมในประเทศไทย

ศูนย์วิทยุตำรวจภูธร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.1 การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการจับกุม(ในชั้นผู้สืบสวนจับกุม)

การสืบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.2 (10) หมายความว่าถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่ทราบรายละเอียดแห่งความผิด

ตามความหมายข้างต้น การสืบสวนคือ การทราบรายละเอียดแห่งความผิด ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดวิธีการไว้โดยชัดเจน แต่ทำตามที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่นั่นเอง กล่าวคือการรวบรวมข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่อนำมาซึ่งรายละเอียดหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถยืนยันพยานหลักฐานการกระทำความผิดของผู้เกี่ยวข้องได้นั่นเอง

ในหน่วยงานที่มีการสืบสวนเป็นระบบ จะมีการจัดทำรายงานที่ได้จากการปฏิบัติการติดตามตรวจสอบสืบสวนของเจ้าหน้าที่ ตามแผนการสืบสวนโดยมีการมอบหมายภารกิจการสืบสวนให้ชัดเจน และมีการรายงานผลการติดตามตรวจสอบให้ทราบ เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชารับทราบในการควบคุมสั่งการ โดยวิธีการสืบสวนคดียาเสพติดในการปฏิบัติ ของหลายหน่วยงาน คือ

1.การออกปฏิบัติการเฝ้าตรวจ /เฝ้าจุดสะกดรอย เพื่อดูพฤติกรรมและความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลเป้าหมายการสืบสวนที่เกี่ยวข้องในการซื้อขายยาเสพติด

2.การซักถามข้อมูลจากแหล่งข่าว ผู้ให้ข่าว บุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยงานข้างเคียงถึงพฤติการณ์ความเคลื่อนไหวรายละเอียดเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดเช่น ข้อมูลสถานที่ ข้อมูลบุคคล

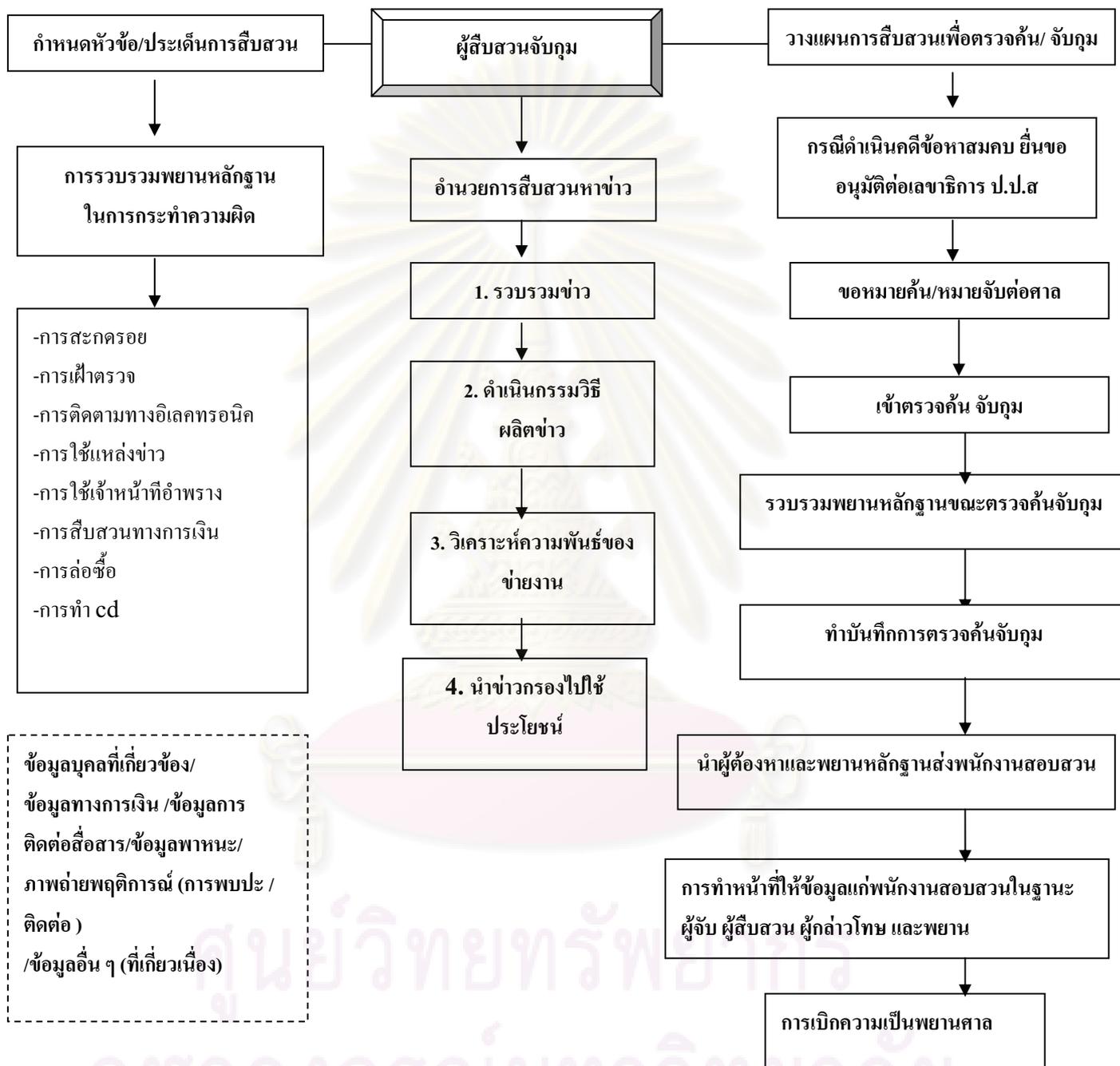
3.การศึกษาข้อมูลจากเอกสารข้อมูลแหล่งต่างๆ ที่ได้ทำการรวบรวม รวมทั้งเอกสารทางทะเบียนต่างๆที่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว เช่น ข้อมูลประวัติการกระทำความผิดและข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4.การล่อซื้อ เป็นวิธีการที่ใช้ในการสืบสวนอีกทางหนึ่งเป็นวิธีการต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูง เจ้าหน้าที่ต้องมีข้อมูลกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดเพื่อป้องกันความผิดพลาดและจะต้องมีการจัดการระวังป้องกันเพื่อรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติการล่อซื้อ

5.การอำพราง ในการเข้าไปแฝงตัวเพื่อทำการสืบสวนให้ใกล้ชิดในกลุ่มผู้กระทำความผิด เพื่อที่จะทราบความเคลื่อนไหว พฤติกรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องและรายละเอียดในการกระทำความผิด

6.การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม CD (Controlled Delivery) เป็นการสืบสวนขยายผลกรณีที่มีการยึดยาเสพติดได้และต้องการทำการสืบสวนขยายผลไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือปลายทางของการกระทำความผิด

โดยสามารถที่จะแสดงแผนภูมิกระบวนการสืบสวนและการจับกุมได้ดังนี้

ภาพที่ 5 แผนภูมิ ขั้นตอนการสืบสวน ขั้นตอนการตรวจค้นจับกุม

ปัญหาที่พบในการสืบสวน

1.วิธีการในการสืบสวนเพื่อที่จะรู้รายละเอียดในการกระทำความผิดนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีหรือระบุขอบเขตอำนาจไว้ชัดเจน การสืบสวนในบางวิธีต้องใช้ความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่อาจเป็นการกระทำที่ก้ำกึ่งต่อการละเมิดกฎหมาย ในการสืบสวนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อกำหนดวิธีการสืบสวนเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องตั้งแต่ในชั้นสืบสวน เพื่อให้พยานหลักฐานสามารถใช้รับฟังในสาระสำคัญของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการกระทำความผิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเชื่อมโยงร้อยเรียงความเกี่ยวข้องของข้อมูลการกระทำความผิด โดยอยู่ภายในตรรกะของความเป็นไปได้ และความน่าเชื่อถือ

2.การสืบสวนจะต้องติดตามตรวจสอบข้อมูลการข่าวเสมอ และต้องติดตามตรวจสอบข้อมูลสำคัญ และควรตรวจสอบยืนยันกับหน่วยงานข้างเคียง เพื่อยืนยันพฤติกรรม และที่เป็นส่วนสำคัญคือการจัดทำรายงานการสืบสวนเพื่อรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อประโยชน์ในการควบคุม และควรมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ให้ศาลเชื่อว่าได้มีการสืบสวนในเรื่องนั้นจริง

3.ในการสืบสวนควรมีภาพถ่ายบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เนื่องจากมีหลายกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดเหตุ หรือการทำลายพยานหลักฐานหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลพยานหลักฐานหรือการกลับคำของพยานเพราะเกรงกลัวอิทธิพลมากกว่าเกรงกลัวกฎหมาย

4.ในกรณีที่มีความเชื่อมโยงบุคคลหลายคนหรือโยงกับกลุ่มอื่นควรจัดทำแผนภูมิข่าวยางาน เพื่อให้มีข้อมูลที่ชัดเจน และควรมีการประสานความร่วมมือของหลายหน่วยงานในการสืบสวนเพื่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลการสืบสวน โดยเฉพาะกรณีเป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ หรือเป็นผู้มีอิทธิพล

5.ในการขอตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน การสื่อสารจาก สถาบันการเงิน ผู้ประกอบการธุรกิจ การสื่อสารและสื่อสารสนเทศเพื่อขอทราบรายละเอียดความเคลื่อนไหวของผู้เกี่ยวข้องในการกระทำ ความผิด หรือที่มีความเชื่อมโยงที่ต้องทำการตรวจสอบนำข้อมูลไปวิเคราะห์ความเคลื่อนไหว ช่องทางกระบวนการ และขั้นตอนการตรวจสอบยังไม่รองรับต่อปริมาณการขอตรวจสอบ ทำให้ไม่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวได้อย่างทันถ่วงที

6.การสืบสวนที่เป็นเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการดำเนินการต้องทำให้ถูกต้องตามระบบ ขั้นตอนที่ถูกกฎหมายกำหนด ซึ่งการสนับสนุนหรือการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือยังไม่มีความพร้อม ที่สามารถรองรับการติดตามตรวจสอบได้ทำให้เกิดช่องว่างในการดำเนินการตรวจสอบ

7.การสืบสวนที่ไม่ได้มีการวางแผนหรือการกำหนดประเด็นการสืบสวนที่ชัดเจน ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานขาดพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอในการพิสูจน์การใช้หรืออ้างพยานที่เป็นพยานนอกเล่าหรือพยานขัดทอดอาจมีปัญหาในการกลับคำ

8. การขาดอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอ การขาดแคลนงบประมาณ การขาดอุปกรณ์เครื่องมือการสืบสวน และการขาดทักษะความชำนาญประสบการณ์ มีข้อจำกัดเรื่องเขตพื้นที่ในการสืบสวน และส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานเฉพาะด้านเข้ามาดำเนินการในพื้นที่

9. ในการสืบสวนผู้กระทำผิดที่ผู้กระทำผิดเป็นข้าราชการในลักษณะองค์กรอาชญากรรมหรือกรณีเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นเจ้าของที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่มีขีดความสามารถจำกัดมีความยากลำบากในการรวบรวมพยานหลักฐาน อีกทั้งพยานไม่กล้าที่จะให้ความร่วมมือและถูกแทรกแซงกลั่นแกล้งหรือถูกข่มขู่ ต้องการให้มีหน่วยงานพิเศษเข้ามาดำเนินการตรวจสอบพฤติการณ์ในการกระทำความผิดทุกด้าน เช่น การพนัน ฟอกเงิน ภาษี ทูจริต ของเถื่อนผู้ต้องหาคดียาเสพติดมีส่วนใหญ่พกพาอาวุธ และมีการต่อสู้ขัดขวางรุนแรง

10. การมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีผู้ถูกจับเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นผู้มีชื่อเสียงศาลจะพิจารณาออกหมายจับยากดูรายละเอียดมาก

11. การสืบสวนทำยากมักไม่ค่อยมีการทำการสืบสวนโดยมักจะรอให้มีสายลับแจ้งเบาะแสไม่มีการสืบสวนทางการเงินทำให้การดำเนินคดีทรัพย์สินไม่ค่อยยึดทรัพย์สินเต็มทีเพราะมีการโยกย้ายถ่ายเทไปก่อนหลังมีการจับกุมทำให้การสืบสวนขยายผลไปถึงผู้บงการขาดข้อมูลพยานหลักฐาน

12. การสืบสวนดำเนินคดีข้อหาสมคบต้องมีพยานหลักฐานค่อนข้างยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐานมีการใช้ผู้อื่นทำการเปิดบัญชีธนาคารทำให้ยากแก่การติดตามตรวจสอบการใช้โทรศัพท์มือถือแบบไม่จดทะเบียนทำให้ยากในการตรวจสอบติดตามการขยายผลหลังจากจับกุมแล้วทำได้ยากมีเวลาจำกัด จึงยากต่อการนำไปขยายผลตัวการที่แท้จริงการคุ้มครองผู้ถูกจับและเมื่อยินยอมร่วมมือเป็นพยานแล้วทำได้ยากมีข้อจำกัดการยึดยาเสพติดได้แล้วนำไปขยายผลอาจมีความผิดตามกฎหมาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในการสืบสวนผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญนั้นปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานนั้น มีปัจจัยที่เป็นข้อขัดข้องปัญหาอุปสรรคหลายประการเนื่องจากผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญเหล่านี้ จะไม่เข้าใกล้ตัวยาเสพติดหรือลงมือกระทำความผิดเอง แต่จะใช้วิธีการปกปิด ตัดตอนโดยใช้ลูกมือระดับรองลงไปรับคำสั่งไปสั่งการให้ลูกน้องในข่ายงานไปลงมือกระทำความผิด โดยในทุกขั้นตอนนั้นจะใช้การติดต่อ สั่งการ ควบคุม และตรวจสอบ ผ่านทางเครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ในการติดตาม ตรวจสอบ สืบสวนของเจ้าหน้าที่นั้นโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นหลังพบการกระทำความผิด ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวนพบการกระทำความผิดได้ทำการจับกุมผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งของ ผู้ขนส่ง ผู้เก็บรักษา จะมีการอิทธิพลในการข่มขู่ผู้เกี่ยวข้องให้เกิดความเกรงกลัวต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งตัว

ผู้เกี่ยวข้องเองและครอบครัว ทำให้การขัดทอดของผู้เกี่ยวข้องดำเนินการขยายผลไปไม่ถึงตัวการ ผู้กระทำความผิดรายสำคัญ

จากการรวบรวมศึกษาข้อจำกัดและอุปสรรคในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและในการจับกุมพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการดังนี้

- 1) กรณีข้อขัดข้องในข้อมูลสนับสนุนในการตรวจสอบบุคคลผู้มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) กรณีข้อขัดข้องในข้อมูลสนับสนุนทางด้านการวิเคราะห์ทางทรัพย์สิน การเงิน
- 3) กรณีข้อขัดข้องการสนับสนุนใช้เครื่องมือพิเศษในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน
- 4) กรณีข้อขัดข้องการสนับสนุนในการวางแผนการรวบรวมพยานหลักฐานและการวางรูปคดี
- 5) กรณีข้อขัดข้องในการควบคุมตัวเพื่อการสืบสวนขยายผล
- 6) กรณีข้อขัดข้องในการใช้งบประมาณในการสืบสวนสอบสวน
- 7) กรณีข้อขัดข้องในเรื่องเขตอำนาจในการสืบสวนสอบสวน
- 8) กรณีข้อขัดข้องในการใช้มาตรการสืบสวนด้วยวิธีพิเศษ
- 9) กรณีข้อขัดข้องในการถูกแทรกแซงการดำเนินคดี

3.1.2 การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานหลังจับกุม(ในชั้นพนักงานสอบสวน)

การสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

ก.เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นพนักงานสอบสวนดำเนินการรับแจ้งเหตุและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นสำนวนคดี ตามกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนี้

- 1) สืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดและพยานหลักฐาน
- 2) ตรวจสอบค้นตัวบุคคลและสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหาพยานหลักฐานและจับกุมผู้ต้องหา
- 3) จับกุมผู้ต้องหามาดำเนินคดี
- 4) ออกหมายเรียกพยาน และผู้ต้องหาสอบสวนเป็นหลักฐานคดี
- 5) ยึดวัตถุพยานไว้เป็นหลักฐาน
- 6) ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้สอบสวน
- 7) ให้ประกันตัวผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวน

ข. เมื่อพนักงานสอบสวนรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้วก็จะสรุปสำนวนการสอบสวน
มีความเห็นคดีได้ 3 ทาง ดังนี้

1) เห็นควรงดการสอบสวน กรณี ไม่มีผู้ต้องหา

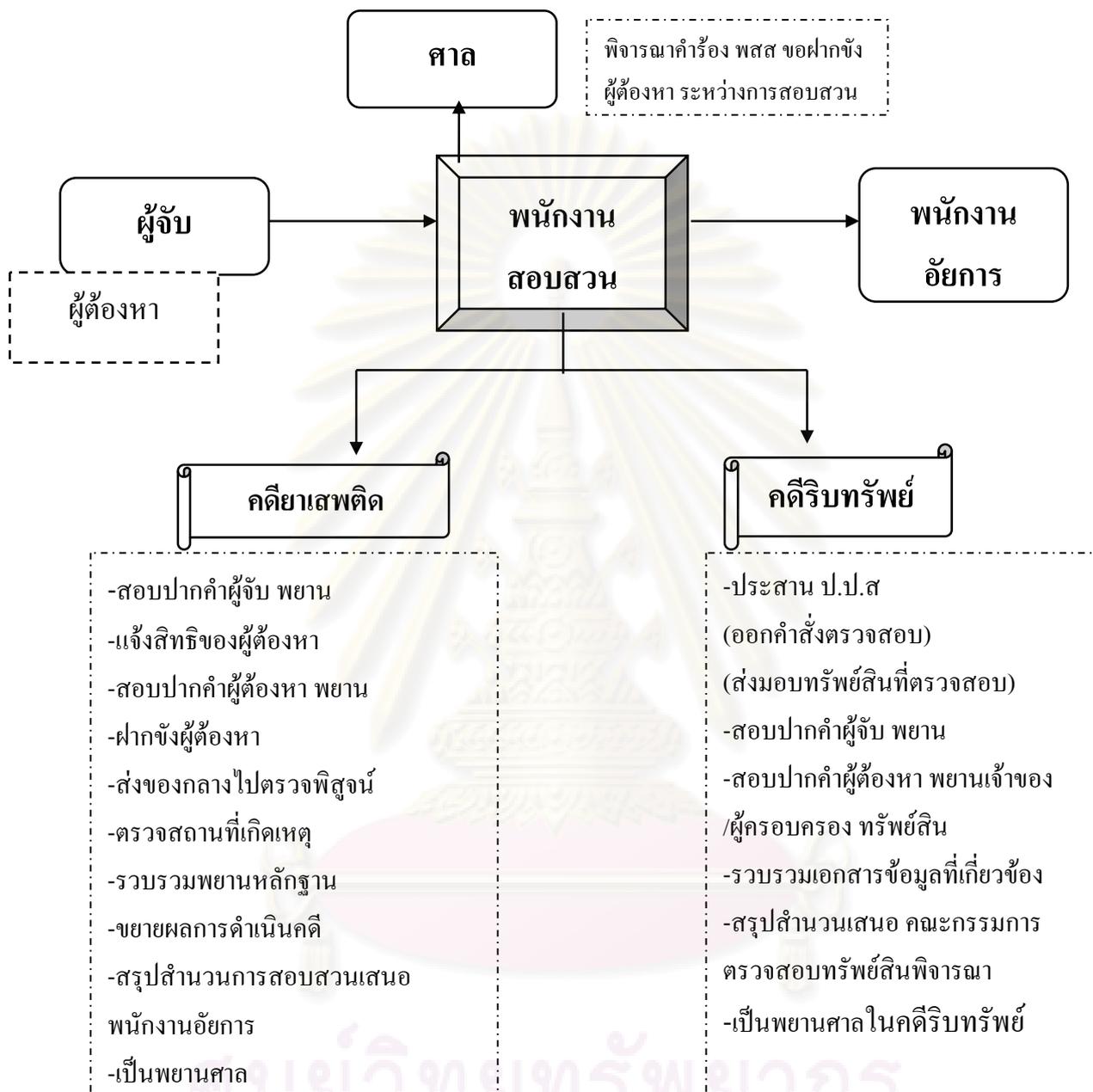
2) เห็นควรสั่งฟ้อง ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อ
ดำเนินการต่อไป

3) เห็นควรสั่งไม่ฟ้อง จะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการต่อไป ส่วนตัวผู้ต้องหา
หากอยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนจะปล่อยตัวไป หากอยู่ในความควบคุมของศาล ให้ยื่น
คำร้องขอปล่อยตัวผู้ต้องหาต่อศาล

โดยสามารถแสดงแผนภูมิขั้นตอนกระบวนการสอบสวนได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 6 แผนภูมิขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรมของพนักงานสอบสวน

ในการใช้อำนาจการสอบสวนตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัดเนื่องจากกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหามากขึ้นและในกรณีการสอบสวนคดีอาชญาเสพติดนั้น มีข้อขัดข้องที่ได้อบรมรวมจากผลการสัมมนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดีอาชญาเสพติดได้ดังนี้

1) กรณีข้อขัดข้องในการสอบสวนขยายผล เนื่องจากไม่ได้มีการประสานข้อมูลรายละเอียดจากชุดจับกุม (ผู้จับกุม พยานผู้จับกุมไม่เข้าใจข้อมูลกับพนักงานสอบสวน มาส่งมอบพยานหลักฐาน)

2) กรณีข้อขัดข้องในการตรวจสอบทางทรัพย์สินทางการเงินค่อนข้างล่าช้า(ไม่มีการสืบสวนข้อมูลทางการเงินและทรัพย์สินทั้งของตัวผู้กระทำความผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาล่วงหน้าก่อนทำให้ไม่สามารถตรวจสอบเพื่อยึดอายัดทรัพย์สินได้ทันเวลา ทำให้มีการถ่ายเทโยกย้ายหลบหนี)

3) การถูกแทรกแซงการดำเนินการ(ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์ โดยพยานหลักฐานจะต้องมีน้ำหนักเพียงพอในการรับฟังประกอบซึ่งมีกรณีที่มีการเร่งรัดให้ดำเนินการโดยที่ยังขาดข้อมูลพยานหลักฐานที่สำคัญทำให้การอนุมัติการดำเนินคดีข้อหาสมคบถูกแทรกแซง)

4) พนักงานสอบสวนมีความรับผิดชอบในการดำเนินคดีหลายด้านที่ต้องทำให้เสร็จแข่งกับเวลา (เนื่องจากกรอบลักษณะงานของพนักงานสอบสวนมีความรับผิดชอบในคดีอาญาหลายด้านตามที่กฎหมายที่มีโทษความรับผิดชอบทางอาญาหลายฉบับกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเช่น ในคดีความผิดตามกฎหมายจราจร คดีความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไป (ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ความผิดลหุโทษฯลฯ) คดีความผิดตามกฎหมายการพนัน คดีความผิดตามกฎหมายสถานบริการ คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้าง คดีความผิดเกี่ยวกับการสมยอมในการเสนอราคาต่อรัฐ(คดีฮั้ว) คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ คดีความผิดเกี่ยวกับคนต่างด้าว การหลบหนีเข้าเมืองและตามกฎหมายอื่นๆ) ทำให้ไม่สามารถมุ่งเน้นเฉพาะการขยายผลคดีด้านอาชญาเสพติดได้อย่างเต็มที่

5) การขาดการประสานข้อมูลสำคัญกรณีที่เป็นลักษณะเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรม (เนื่องจากในการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของทางราชการยังไม่มีเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเต็มที่ และยังมีกรณีปิดกั้นหรือหวงข้อมูล ทำให้การตรวจสอบหรือประสานงานไม่มีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพหรือเสียเวลาในการรอกระบวนการตรวจสอบ)

6) พนักงานสอบสวนไม่ค่อยให้ความสำคัญในการขยายผลเนื่องจากการตรวจสอบมีความยุ่งยากในการดำเนินการและต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายจำนวนมาก(ในการทำงานของภาคราชการงบประมาณในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัด ที่ยังขาดการสนับสนุนทำให้การ

ดำเนินการขยายผลมีอุปสรรคในเรื่องค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการและระเบียบการใช้จ่ายไม่สอดคล้องและไม่อำนวยความสะดวกให้การทำงานเกิดความรวดเร็วได้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการหางบประมาณนอกระบบ)

7) ระยะเวลาควบคุมตัวมีน้อยเมื่อฝากขังส่งตัวไปควบคุมยังเรือนจำแล้วผู้ต้องหาจะไม่ให้ความร่วมมือ(ในการสอบสวนให้มีคุณภาพนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เพียงพอต่อการที่จะขยายผลให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีมากที่สุด ในคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลเมื่อผู้ต้องหาถูกส่งตัวไปควบคุมไปที่เรือนจำแล้ว ส่วนใหญ่มักจะไม่ให้ความร่วมมือและเปลี่ยนใจที่จะไม่ให้ข้อใดอีก)

8) ขาดเทคนิคการตรวจสอบ การวิเคราะห์ข้อมูล(เนื่องจากในปัจจุบันมีการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น โปรแกรม ไอที ที่ออกแบบมาเพื่อวิเคราะห์การประมวลผลความเกี่ยวข้องบุคคล)หากมีการสนับสนุนให้พนักงานสอบสวนสามารถนำไปใช้ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน

9) มีข้อจำกัดในเรื่องเขตอำนาจไม่สะดวกในการประสานงานนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ

10) พนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญในการใช้เครื่องมือมาตรฐานการดำเนินคดีข้อหา สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ (มีการสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่ให้ดำเนินการนำมาตรฐานการสมคบมาใช้ แต่เน้นที่จำนวนปริมาณคดีที่มีการขออนุมัติมากกว่า ตัวเป้าหมายที่เป็นผู้กระทำความผิดรายสำคัญจริงๆ)

11) พนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของศาลในการชั่งน้ำหนักพยานขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งจะต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

3.1.3 การดำเนินการในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ (ในชั้นพิจารณาคดี)

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล

(1) พนักงานอัยการ

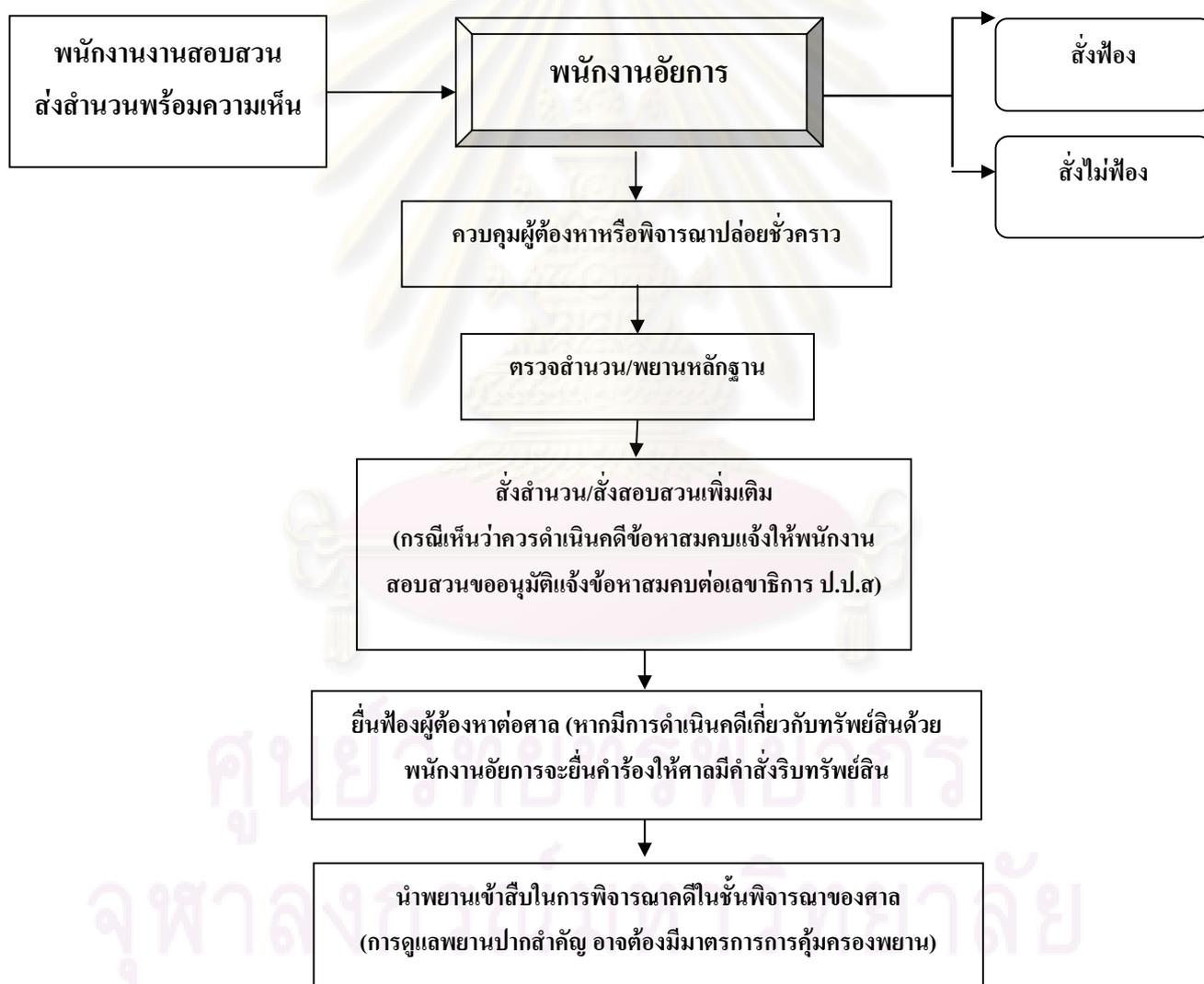
(2) ผู้เสียหาย

ในคดียาเสพติดถือว่าการกระทำความผิดต่อรัฐ รัฐเท่านั้นจึงเป็นผู้เสียหาย พนักงานอัยการจึงเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีได้ฝ่ายเดียว พนักงานอัยการมีหน้าที่พิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม รวมถึงการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว

ชั้นพนักงานอัยการ

เมื่อเรื่องส่งมาถึงชั้นพนักงานอัยการพนักงานอัยการจะพิจารณาและมีความเห็นคดีไว้ใน 3 ทาง ดังนี้

- 1)งดการสอบสวน กรณีไม่มีผู้ต้องหา
- 2)มีความเห็นสั่งฟ้อง ก็ให้นำผู้ต้องหา (ที่อยู่ในความควบคุมหรือประกันตัวไป) ยื่นฟ้องต่อศาล เมื่อศาลรับฟ้องก็จะให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ควบคุมไว้ตามอำนาจศาล
- 3)มีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง จะยื่นคำร้องต่อศาลขอลปล่อยตัวผู้ต้องหา กรณีที่ถูกควบคุมอยู่ ถ้าผู้ต้องหาประกันตัวก็จะปล่อยตัวและคืนหลักทรัพย์ในการประกันตัวชั้นพนักงานอัยการ ให้กับนายประกันไป โดยในกระบวนการขั้นตอนในชั้นพนักงานอัยการสามารถแสดงแผนภูมิ ได้ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนภูมิ ขั้นตอนการพิจารณาสั่งฟ้องคดี

ปัญหาข้อขัดข้องของพนักงานอัยการ

1) พนักงานสอบสวนส่งสำนวนล่าช้า ทำให้ไม่มีเวลาพิจารณาสำนวนได้อย่างเต็มที่อาจมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถปรับแก้ได้ เนื่องจากพยานบางจุดยังไม่ชัดเจน และการไม่ได้ตรวจสอบบางประเด็นอาจไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหา(ในการส่งสำนวนของพนักงานสอบสวนหากส่งมากระดับขึ้นขีดพนักงานอัยการมีเวลาตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสำนวนน้อย ทำให้ไม่อาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้ ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในบางประเด็นจึงเป็นกรณีที่มีความสงสัย และเป็นช่องโอกาสในการต่อสู้ความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่นกรณีเป็นพยานคู่แต่ให้การไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน)

2) พนักงานอัยการมีจำนวนน้อยมีประสบการณ์ความชำนาญต่างกันปริมาณคดีมีจำนวนมาก (พนักงานอัยการก็มีลักษณะงานที่มีกรอบภาระหน้าที่รับผิดชอบในความผิดตามกฎหมายหลายฉบับ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน การสร้างความรู้ความชำนาญในทุกด้านจึงไม่อาจทำได้เต็มที่ ประกอบกับจำนวนปริมาณคดีเป็นปัจจัยสำคัญ

3) การถูกแทรกแซงการดำเนินการ(ในหลายกรณีที่เกิดข้อครหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจและการทำหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยในการกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนควรมีการบันทึกรายงาน โดยให้สามารถเปิดเผยและมีการตรวจสอบได้ รวมถึงกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องควรมีการเปิดเผยความเห็นของอัยการ)

4) ในกรณีที่เป็คดีร้ายสำคัญหากมีการประสานงานในการวางแผนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ต้นจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีความชัดเจนและการนำเสนอพยานในชั้นศาลจะเป็นระบบมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีความน่าเชื่อถือและมีการกลั่นกรองในการใช้อำนาจในการดำเนินมาตรการพิเศษในการรวบรวมพยานหลักฐาน

5) พยานในคดีถูกข่มขู่ ถูกแทรกแซง จากกลุ่มค้ายาเสพติดหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพล ทำให้พยานเกิดความเกรงกลัวไม่ยินยอมให้ความร่วมมือตามที่ให้เคยให้การไว้ ในหลายคดีพบว่าพยานกลับคำให้การไม่ยืนยันตามคำให้การเดิมในชั้นสอบสวน เนื่องจากเกรงกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ตนเอง ครอบครัวรวมถึงบุคคลใกล้ชิด และมีจำนวนไม่น้อยหรือพยานสูญหายถูกทำลาย หรือหลบหนีไม่เข้าให้ความร่วมมือต่อทางราชการในการเป็นพยานในคดี

3.1.4 การดำเนินการในชั้นพิจารณาคดีของศาล

ชั้นศาล

ก.ศาลอาญา จะพิพากษาคดีโดยแยกเป็น 2 กรณี คือ

1)ยกฟ้อง

2) พิพากษาลงโทษ คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนด และจะนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หากไม่สามารถอุทธรณ์ได้คดีก็จะเสร็จสิ้นตามคำพิพากษา

ข. ศาลอุทธรณ์ จะพิพากษาคดีซึ่งแยกได้ 2 กรณี

1) ยกฟ้อง

2) พิพากษาลงโทษจำเลย คู่ความมีสิทธิฎีกาตามเงื่อนไขของกฎหมายหากไม่มีการยื่นฎีกาหรือศาลฎีกาไม่รับ คดีก็จะสิ้นสุดและบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์

ค. ศาลฎีกา คำพิพากษาของศาลฎีกาถือเป็นที่สุดของกระบวนการยุติธรรม จะต้องมีการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้น ๆ เว้นแต่จะมีพระบรมราชโองการลดโทษไว้ในกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนของศาลสามารถแสดงแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพที่ 8 แผนภูมิ ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้น

ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการพิจารณาคดีของศาล²

1. การโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด
2. พยานหลักฐานไม่น่าเชื่อถือ มีคำให้การรับฟังได้แต่น้ำหนักน้อย
3. ขาดเทคโนโลยีในการดำเนินเร่งรัดการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว
4. ผู้เกี่ยวข้องในคดีโดยตรงไม่เข้าใจข้อกฎหมายวิธีสบัญญัติในประเด็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นโดยตรงทำให้การพิจารณาล่าช้าและไม่มีความจำเป็นในการดำเนินกระบวนการพิจารณา
5. หากมีการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งคดีนั้นอาศัยคำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นหลัก ก็จะต้องติดตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 232 ซึ่งบัญญัติ “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน” ทำให้ขาดพยานโดยตรงในการพิสูจน์
6. กรณีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หรือไม่ได้ดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดมาแต่ต้นเลยถึงแม้จะอ้างเป็นพยานได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 232 แต่พยานมีน้ำหนักน้อยต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง
7. พยานขัดทอดอาจไม่กล้าเบิกความในชั้นพิจารณาเพราะกลัวว่าจะเป็นอันตรายต่อชีวิตทรัพย์สินของตนเองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดพยานโดยตรงในการพิสูจน์ความผิด
8. พยานขัดทอดอาจกลับคำในชั้นพิจารณาหรือโดยเบิกความโดยไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ตรงกับกรให้การในชั้นสอบสวน เพราะกลัวความปลอดภัย หรือได้รับอามิสสินจ้าง ทำให้ขาดพยานโดยตรง
9. การใช้ดุลยพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราว
10. การบังคับมาตรการโทษปรับควรดำเนินให้มีการบังคับได้จริง
11. บุคลากรทางศาลมีจำนวนน้อย
12. การหลบหนีในการปล่อยตัวชั่วคราว มีการกระทำความผิดซ้ำ
13. มีการข่มขู่พยาน ทำลายพยานหลักฐานทางคดี
14. ควรจัดให้มีคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาเสพติด

² สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม, “ปัญหาอุปสรรคการพิจารณาคดีอาญาเสพติดของศาล,” เอกสารสรุปผลการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาเสพติดระดับภาค ครั้งที่ 2 กรกฎาคม-สิงหาคม 2545, 16 มกราคม-2546. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

3.1.5 การดำเนินการควบคุมตัวในชั้นพิจารณาคดีและการบังคับโทษ

กรมราชทัณฑ์รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำโดยมีผู้ต้องขังทั้งที่เป็นผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล รวมทั้งนักโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษถึงที่สุดที่เป็นนักโทษเด็ดขาด แล้วเมื่อศาลฎีกาพิพากษาคดีจนถึงที่สุดแล้ว จำเลยจะถูกส่งตัวมาอยู่ในความรับผิดชอบในชั้นนี้ โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ สามารถควบคุมตัวจำเลยที่จำคุก ดำเนินการลดโทษตามที่กฎหมายกำหนด ดูแลการเยี่ยมจำเลยขณะอยู่ในคุก

ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้อง

- 1) ความแออัดของปริมาณนักโทษ
- 2) สถานการณ์ที่ใช้เป็นที่ควบคุมส่วนใหญ่สร้างมานานบางแห่งมีสภาพชุมชนภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดข้อบกพร่องในการควบคุมให้เกิดความมั่นคงต่อการรักษาความปลอดภัยได้
- 3) ปริมาณนักโทษเกินมาตรฐานกับจำนวนเจ้าหน้าที่ในการควบคุมหลายเท่า
- 4) นักโทษมีการค้ายาเสพติดกับกลุ่มค้ายาเสพติดนอกเรือนจำ
- 5) เน้นการปราบปรามทุจริตประพฤติมิชอบเจ้าหน้าทีู่้เห็นมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 6) นักโทษในคดียาเสพติดไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษ เนื่องจากผลการตอบแทนสูง คຸ້ມຕໍາການ ເສີຍ ຜູ້ຖືກປະຫານຊີວິດໄມໄຮ່ຕໍາວາກາໄຫຼຍ
- 7) นักโทษคดียาเสพติดในคดีร้ายแรงหรือที่เป็นรายสำคัญไม่ควรมีการลดโทษโดยเฉพาะกรณี ที่จำนนต่อหลักฐานเพราะไม่ได้มีการสำนึกในการกระทำ ความผิด
- 8) การตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานข้างเคียงล่าช้า

3.2 การดำเนินการมาตรการทางกฎหมาย ผลกระทบในการปราบปรามยาเสพติด

3.2.1 ช่วงก่อนประกาศสงครามยาเสพติด พ.ศ. 2539-2546

นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2541 รัฐบาลภายใต้การนำของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี(พรรคประชาธิปัตย์) ได้มีนโยบายในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยได้กำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงาน ทั้งที่ ได้แถลงต่อรัฐสภาและออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541รวมทั้งกำหนด มาตรการดำเนินงาน 5 มาตรการ ซึ่งมีแนวทางชัดเจนเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย การปราบปราม การป้องกันการบำบัดรักษา การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบและการดำเนินงานด้านมาตรการ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

- เรงรัดการปราบปรามผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดและสารเสพติด ทั้ง ผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุน และผู้ที่มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง และเร่งผลักดันกฎหมายป้องกันการฟอกเงินอันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด

2) คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 ถือเป็นคำสั่งแม่บทในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด” โดยเน้นหน้าที่เอกภาพของการจัดการ ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการดังนี้

- การดำเนินด้านนโยบาย มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบาย และมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฯซึ่งได้มอบหมายให้ รองนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นประธานฯแทนและมีกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขาธิการ

- การดำเนินการด้านการปฏิบัติ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ (ศ.ปส.ช.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบในด้านการปฏิบัติงานและเพื่อให้การปฏิบัติงานครอบคลุมทุกพื้นที่ ได้จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร(ศ.ปส.จ/ก) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการศูนย์รับผิดชอบในด้านการปฏิบัติงาน ป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ โดยมีการบริหารงานในรูปของคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน เป็นผลทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหา ยาเสพติด มีความเป็นเอกภาพ และมีองค์กรรับผิดชอบในการปฏิบัติในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาเสพติด โดยรับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน จาก ศ.ปส.ช.ไปปฏิบัติในเขตพื้นที่รับผิดชอบอีกด้วย

-แผนยุทธศาสตร์สกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคเหนือ³

สืบเนื่องจากสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาเสพติดได้ทวีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านการผลิต การนำ เข้า การค้า และการแพร่ระบาด รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามแสวงหาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขมาโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2541 ได้มีการประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่ภาคเหนือ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ในการประชุมครั้งนี้ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีข้อสั่งการเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

³ สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. “แผนยุทธศาสตร์การสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ,” เอกสารแผนปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2541 เสนอที่ประชุมจังหวัดเชียงราย

ต่อการดำ เนินงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน ภาคเหนือเป็นการเร่งด่วน

-สาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์

แผนยุทธศาสตร์สกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ⁴ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดปัญหาการนำ เข้ายาเสพติดจากแหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ ประเทศไทยและมีวัตถุประสงค์รองในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับแนวป้องกันยาเสพติดพื้นที่ ชายแดนหรือเป็นแนวสกัดกั้นการลักลอบนำ เข้ายาเสพติดมาในประเทศ ปราบปรามขบวนการผลิต และค้ายาเสพติดที่สำคัญในพื้นที่ตอนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ภาคเหนือ และเพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง แผนยุทธศาสตร์ฯ นี้มี ระยะเวลาปฏิบัติ 3 ปี นับตั้งแต่ตุลาคม 2541 - กันยายน 2544

เป้าหมายของการดำเนินการ

1. ลดปัญหาการนำเข้ายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าจากแหล่งผลิตในประเทศ เพื่อนบ้านมิให้เข้ามาในประเทศในสัดส่วนที่มีนัยสำคัญอีกต่อไป
2. ควบคุมพื้นที่เป้าหมายหลักที่เป็นจุดสำคัญในการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมิให้มี พหุติการณ์นำเข้ายาเสพติด
3. พัฒนากลไกการอำนวยความสะดวก กลไกปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา

ยุทธศาสตร์หลัก

การลดปริมาณยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านมิให้เข้าประเทศไทยได้ให้เป็นผลสำเร็จ จะต้องดำเนินการโดยใช้ 5 ยุทธศาสตร์หลักเพื่อการแก้ไขปัญหา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การสร้างแนวป้องกันยาเสพติดบริเวณชายแดน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์รณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยา และการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การปราบปรามขบวนการผลิตและการค้ายาเสพติดในพื้นที่ ส่วนใน

⁴ พื้นที่เป้าหมาย ในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ นี้ ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาออกเป็น 3 พื้นที่ ดังนี้พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน แม่ฟ้าหลวง แม่สาย เชียงแสน เชียงของ เวียงแก่น และเทิงจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเวียงแหง ไชยปราการ ผาง เชียงดาวและแม่ฮาด จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง ปาย และปางมะผ้า พื้นที่เป้าหมายรอง ได้แก่จังหวัดตาก จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด พบพระ และ กิ่งอำเภอรังเจ้าจังหวัดพะเยา จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเชียงคำ และกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดน่าน จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และทุ่งช้างจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหล่มเก่า และเขาค้อ พื้นที่เฝ้าระวัง ได้แก่ จังหวัดเลยหนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี จันทบุรี ตราด และสระแก้ว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ
 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การผนึกกำลังร่วมเพื่อการบริหารจัดการปัญหายาเสพติด
 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนยุทธศาสตร์

3.2.2 ช่วงการประกาศสงครามยาเสพติด พ.ศ. 2546

นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2546 นโยบายรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จากการศึกษาที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายสำคัญเร่งด่วนที่จะทำสงครามกับยาเสพติดโดยการนำกฎหมาย Rule of Law มาใช้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม ที่จังหวัดเชียงราย นายกรัฐมนตรีได้สั่งการเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์และการแก้ไขปัญหายาเสพติด ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด และด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด (แต่ละด้านนั้นได้กำหนดให้มีบุคลากรทางการเมืองเป็นผู้รับผิดชอบเป็นการถาวร)⁵

ซึ่งในสาระสำคัญได้แบ่งแผนงานออกตามระดับความรุนแรงของปัญหาและแนวนโยบายในการปราบปราม คือ

- 1) ระยะเวลาที่ยืดพื้นที่แยกสลายทำลายวงจรยาเสพติด
- 2) การฟื้นฟู ดูแลพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชน
- 3) การสร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

โดยในแต่ละช่วงเวลามีการกำหนดแผนงาน โครงการ เป้าหมาย และกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นการทำอย่างมีเป้าหมายเป็นเชิงรุกทั่วทั้งพื้นที่ ซึ่งผนวกกับการที่นายกรัฐมนตรีสั่งมามากำกับดูแลตรวจสอบและติดตามผลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอทำให้เกิดการสนับสนุนทางการเมืองอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

ระยะที่ 1 ยืดพื้นที่แยกสลายทำลายวงจรยาเสพติด

มีการกำหนดช่วงเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546 โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานในระยะที่ 1 เพื่อหยุดยั้ง กวาดล้าง ทำลายการผลิต การค้า การแพร่ระบาดของยาเสพติด ทุกพื้นที่ ในการดำเนินงานได้มีการแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็นด้าน ๆ คือ ด้าน Supply

⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในฐานะหน่วยงานประสานกลางด้านยาเสพติด ได้ดำเนินการ บูรณาการแผนงาน โครงการ และการแปลงนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่ การปฏิบัติในภาพรวมของประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนและเพื่อให้เกิดเอกภาพในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามแนวทางของนายกรัฐมนตรี

,Demand ,Potential Demand และการบริหารจัดการ นอกจากนี้ในแต่ละด้านก็ได้มีการกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ด้าน Supply side มีกิจกรรมดังนี้

1) ปรอบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า

- X-ray กวาดล้าง ตัววงจรและลดอุปกรณทุกพื้นที่
- กัดดันผู้ค้ารายย่อย ผู้หลงผิดให้แสดงตน
- ขยายผลสืบสวนสอบสวนยึดทรัพย์
- ขจัดเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง

2) ยุติแหล่งผลิตและสกัดกั้นการนำเข้า

- ยุติแหล่งผลิตนอกประเทศ
- สกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์
- ควบคุมสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์
- เสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งป้องกันชายแดน

การวางยุทธศาสตร์และกิจกรรณดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ รัฐบาลมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ คือ เพื่อหยุดยั้ง กวาดล้าง ทำลาย การผลิต การค้ายาเสพติดทุกพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ที่เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและการศึกษาเอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนพบว่า การ ดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ในด้าน Supply ซึ่งมีผลการดำเนินงาน คือ สามารถจับกุมผู้ผลิตได้ 234 คน จับกุมผู้ค้ารายสำคัญได้ 1,794 คน จับกุมผู้ค้ารายย่อยได้ 15,356 คน ผู้ค้ารายย่อยเข้ารายงานตัว 42,646 คนและเข้าอบรมโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน 12,878 คน สามารถยึดของกลางยาบ้า 15.5 ล้านเม็ด ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน 1,371.19 ล้านบาท ลาดตระเวน ตามแนวชายแดน 7,185 ครั้ง ตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด 6,917 ครั้ง ปิดล้อม ตรวจค้น 1,407 ครั้ง ควบคุม สารตั้งต้น/เคมีภัณฑ์ โดยสกัดการนำเข้าจำนวนทั้งสิ้น 46 รายการ น้ำหนัก 50,114,685 กิโลกรัม และสกัดการส่งออกจำนวนทั้งสิ้น 20 รายการ น้ำหนักรวม 54,819,172 กิโลกรัม

-ระยะที่ 2 การฟื้นฟู ดูแลพัฒนาสร้าง ความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชน

มีกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ 1 พฤษภาคมถึง 2 ธันวาคม 2546 โดยมีเป้าหมายการรณรงค์มุ่งที่ จะลดอุปสงค์และอุปสงค์แอบแฝงของยาเสพติดให้โทษ รวมทั้งกำจัดหรือทำให้การระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนลดน้อยลงไปสู่ระดับที่สามารถควบคุมได้หรือระดับที่ไม่สร้างความเสียหาย ให้กับความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คน

กิจกรรมหลักๆในระยะที่ 2 มีดังต่อไปนี้

1. มีการปราบปรามอย่างเข้มงวดและจริงจังเพื่อควบคุมพื้นที่เสี่ยงเพื่อทำให้ปลอดภัยจากการค้าและการลักลอบขนถ่ายยาเสพติด

2. เน้นการสอบสวนผู้ขนถ่ายยาเสพติดและผู้ที่มีส่วนพัวพันรวมทั้งการเข้ามาตรวจการจับทรัพย์สิน

3. มีการรวบรวมหลักฐานของผู้ลักลอบขนถ่ายยาเสพติดที่หลบหนีออกนอกพื้นที่หรือหยุดความเคลื่อนไหวชั่วคราวเพื่อดำเนินคดีและจับทรัพย์สินต่อไป

4. มีการตั้งแผนงานอย่างชัดเจนสำหรับให้ผู้พัวพันกับยาเสพติดให้มารายงานตัวด้วยตัวเอง

5. ชุมชนต่างๆ จะได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพ

6. มีการจัดการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพและผู้ขายที่มารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ รวมทั้งผู้ขนถ่ายยาเสพติดที่เป็นผู้ติดยาด้วย

-ระยะที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

มีการกำหนดระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม 2547 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2547. ในระยะนี้เน้นที่การดูแลชุมชนและประชาชนอย่างเข้มงวดเพื่อให้เกิดความถาวรในการต่อสู้กับยาเสพติดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ จะต้องมีการตรวจสอบยาเสพติดสายพันธุ์ใหม่และการสร้างชุมชนปลอดยาเสพติดและปราศจากกลุ่มอุปทานแฝงจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3.2.3 ช่วงหลังประกาศสงคราม พ.ศ. 2547-2552

การดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาดกับผู้ค้ายาเสพติด ภายในเวลา 3 เดือน (1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546) ส่งผลให้จำนวนยาบ้าที่จับกุมได้ลดลงอย่างรวดเร็ว จากสถิติจำนวนยาบ้าที่จับกุมได้ทั่วประเทศเกือบ 96 ล้านเม็ด ในปี 2545 ลดลงกว่า 25% ในปี 2546 (71 ล้านเม็ด) และลดลงอีกกว่าร้อยละ 56 ในปี 2547 (ประมาณ 31 ล้านเม็ด) จนเหลือประมาณ 13 ล้านเม็ด ในช่วงปลายปี 2549 ต่อปี 2550 สอดคล้องกับสถิติจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในช่วงปี 2546 ลดลงกว่าปี 2545 ถึง 53% แต่จำนวนคดีกลับมาพุ่งสูงขึ้นใน พ.ศ. 2548 และในปี พ.ศ. 2551 ก็แตะใกล้สถิติเดิมคือ สูงมากกว่า 2 แสนคดีต่อปี เหมือนในช่วง พ.ศ. 2541- 2545 จึงไม่น่าแปลกใจว่า สถานการณ์ตลอดปี 2551 ต่อปี 2552 สะท้อนว่าสถานการณ์การระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าจะกลับมาระบาดหนักอีกครั้งหนึ่ง

สถานการณ์ กลุ่มการค้ายาเสพติดยังมีความเคลื่อนไหวทางการค้าในปริมาณที่สูง กลุ่ม/เครือข่ายการค้ารายสำคัญขนาดใหญ่ยังคงดำรงอยู่ และพัฒนารูปแบบทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม มีความเชื่อมโยงทางการค้าทั้งตามแนวชายแดน ในเรือนจำ และพื้นที่ภายนอกของจังหวัดต่าง ๆ ทำให้มีขีดความสามารถกระจายยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในสถานการณ์ที่ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤติทางเศรษฐกิจ-สังคม-การเมือง ทำให้ปัญหา ยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรม และสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนอันเกิดจากปัญหา ยาเสพติด จึงปรากฏข้อร้องเรียนเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน หากสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ ก็จะลดความเดือดร้อนของประชาชนไม่มากก็น้อย

การดำเนินการปราบปรามยาเสพติด ปี2552

2.1 กำหนดเป้าหมายการปราบปราม ทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าที่ยังหลงเหลือ อยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิด อาชญากรรม เครือข่ายการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกับเรือนจำ ฯลฯ

2.2 ดำเนินการขอความร่วมมือกับประชาชน เพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ ได้ผลในระดับที่น่าพอใจ

2.3 สกัดกั้น จับกุมยาเสพติดที่ลำเลียงผ่านเส้นทางสำคัญในพื้นที่ตอนในที่เสี่ยง ต่อการ ลำเลียงยาเสพติดให้ได้มากยิ่งขึ้น

3 การปฏิบัติ

3.1 กำหนดการปราบปรามเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกับเรือนจำ เป็น เป้าหมายลำดับแรก โดย จัดชุดปฏิบัติการโดยเฉพาะ โดยให้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวน คดีพิเศษ สำนักงาน ปปง. สำนักงาน ป.ป.ส สำนักงาน ป.ป.ท. ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์ ฯลฯ ร่วมกัน จัดชุดปฏิบัติการสืบสวน ปราบปรามอย่างชัดเจน เข้าดำเนินการสืบสวน ขยายผล และปราบปราม เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มการค้าจากภายนอก อย่างจริงจัง เพื่อลด สถานการณ์การค้ายาเสพติดให้ได้ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการด้านการข่าว การปฏิบัติการ การขยาย ผลไปยังนักค้าที่อยู่ภายนอก รวมทั้ง การเน้นมาตรการทางด้านทรัพย์สินแบบบูรณาการไปยังเครือข่าย เหล่านี้ จัดระบบการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติดภายในเรือนจำ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรือนจำที่เป็นเป้าหมาย ทั้งในด้านระบบการควบคุมตัว ระบบการป้องกันการ ติดต่อกับสื่อ ฯลฯ โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มากที่สุดปฏิบัติการต่อเนื่อง โดยจัด ชุดปฏิบัติการ ตรวจค้น กัดค้น ป้องปรามและปราบปราม เรือนจำและสถานที่ควบคุมอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อค้นหาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดต่างๆ ปรับระบบภายในเรือนจำ ให้กรมราชทัณฑ์จัดระบบบริหารจัดการภายใน ในเรือนจำที่เป็นเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพ เพื่อ ป้องกันการกระทำผิดของบุคคลากร และดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

3.2 เร่งรัด ปรามปรามนักค้ายาเสพติดเครือข่ายระดับสำคัญ โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ในการสืบสวน ปรามปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดระดับต่างๆ เพื่อตัดโครงสร้างการกระจายยาเสพติดไปยังผู้เสพ ให้มีความสำคัญในงานการข่าว การสืบสวนขยายผล รวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการมาตรการทรัพย์สินแบบบูรณาการต่อเครือข่ายการค้าอย่างจริงจัง รวมทั้ง ให้ความสำคัญในการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยปรามปรามฯ ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง

3.3 พัฒนาการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม โดยให้หน่วยปรามปรามฯ ทุกหน่วยให้ความสำคัญในการ ประสานงานกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็น ขั้นตอนการสอบสวน ฟ้องคดี การตัดสินโทษ และการบังคับโทษ เพื่อมิให้เกิดปัญหาที่กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่ถูกจับกุมใช้ช่องว่างในขั้นตอนต่างๆ ที่อาจมีขึ้น และกลับไปมีพฤติกรรมซ้ำอีก ทำให้เกิด ความไม่เชื่อมั่นของชุมชนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.4 ให้ทุกจังหวัดเร่งรัดการสืบสวน ปรามปรามผู้ค้ายาเสพติดที่ประชาชนร้องเรียนอย่างจริงจังให้ได้ผลมากที่สุด เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหายาเสพติด โดย มอบหมาย ชุดปฏิบัติการที่ชัดเจนในทุกจังหวัด รับผิดชอบในการสืบสวน จับกุม ปรามปรามตามความเหมาะสม และหารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ให้ประชาชนได้รับทราบเป็นภาพรวม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้ง จัดกำลังเข้าปฏิบัติการสืบสวน ปรามปราม ปิดล้อมตรวจค้นพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดในชุมชนอย่างจริงจัง

3.5 จัดให้มีและเสริมความเข้มแข็งให้กับจุดตรวจเส้นทางตอนในในทุกจังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด โดยให้กำลังของตำรวจภูธรจังหวัดหน่วยตำรวจทางหลวง ฯลฯ เป็นจุดตรวจเส้นทาง และเพิ่มความพร้อมให้กับจุดตรวจเส้นทางที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านกำลังปฏิบัติการ สถานที่ อุปกรณ์การตรวจ ข้อมูล ฯลฯ รวมทั้ง ให้แต่ละตำรวจภูธรภาค จัดทำแผนจุดตรวจสัมพันธ์

3.6 กำหนดมาตรการกำกับ ควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้ดำเนินการโดยเด็ดขาดต่อผู้กระทำความผิด โดยเร่งรัดดำเนินการ ทั้งในด้านบริหารและด้านวินัย หากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าไปสนับสนุนการกระทำความผิดยาเสพติดและไม่ปรากฏหลักฐานที่จะดำเนินการตามกฎหมายได้

ดำเนินการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด ต่อผู้ที่กระทำความผิดอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีพฤติกรรมผิดและค้ายาเสพติด กำกับ ควบคุมในระบบบังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับสอดส่อง ดูแลมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดด้านยาเสพติดอย่างเด็ดขาด

การวางจุดหนักในการแก้ไขจุดอ่อนของแต่ละมาตรการที่ส่งผลต่อการลดระดับปัญหา ให้ได้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ ได้แก่

มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญ ดังนี้

- การทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค และระดับพื้นที่
- งานการข่าวยาเสพติดที่นำไปสู่การพัฒนางานด้านปราบปรามและการพิสูจน์ทราบ
เครือข่ายการค้า
- การสืบสวนทางการเงินต่อผู้ค้าควบคุมคู่กับการสืบสวนพฤติกรรมในการกระทำผิดก่อนมีการ
จับกุม
- กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกันตัวชั่วคราว

การแก้ไขปัญหาในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีดังนี้

- จัดระบบการปราบปรามกลุ่มการค้า/ข่ายงานยาเสพติดรายสำคัญ ในระดับประเทศ และ
ระดับภาคทุกภาค โดย จัดทำบัญชีและกำหนดเป้าหมายเครือข่าย/กลุ่มที่จะต้องดำเนินการ จัดชุด
ปฏิบัติการรับผิดชอบอย่างชัดเจนของหน่วยต่างๆ เกาะติดในแต่ละเครือข่าย/กลุ่ม จัดเครื่องมือ/
อุปกรณ์การปฏิบัติงานที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย จัดงบประมาณเป็นการเฉพาะ รวมทั้ง
จัดระบบอำนวยการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับ
สำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. ทั้งในระดับประเทศและภาค ให้เป็นกลไกสำคัญในภารกิจนี้

- สืบสวนทางการเงินต่อผู้ค้าและกลุ่มการค้า เพื่อประสิทธิผลต่อการดำเนินการมาตรการ
ทางทรัพย์สิน จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ ทั้งใน
ส่วนกลางและภูมิภาค สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็น
นโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน

- สืบสวน ปราบปรามผู้ค้ากลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเพิ่มระดับการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาการค้ายาเสพติดในเรือนจำอย่างจริงจังและเข้มงวด โดย กำหนดเรือนจำที่เป็นเป้าหมาย การ
กำหนดหลักและถือปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาระบบการข่าวในเรือนจำ การติดตั้งอุปกรณ์ที่
จำเป็น การเข้มงวดกับเจ้าหน้าที่ การแยกผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ฯลฯ

- ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
กีดกันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจสอบ ค้น จุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยาย
ผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่ง
มั่วสุม

- ให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของ
ข้อมูลแล้ว กำหนดให้ทุกจังหวัดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบ

การดำเนินการต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนวยความสะดวกและรายงานผล

- ให้ความสำคัญกับการปราบปรามผู้กระทำผิดซ้ำจากการปล่อยตัวชั่วคราว จัดระบบในด้าน การประกันตัวของผู้ถูกจับกุมยาเสพติด มิให้กลับไปมีพฤติการณ์ซ้ำ ภายหลังการประกันตัว ได้แก่ กำหนดให้มีศูนย์ข้อมูลทั้งในระดับส่วนกลางและภาค ในการเฝ้าระวัง ติดตาม และส่งข้อมูล ที่เป็น ประโยชน์เพื่อคัดค้านการประกันตัว สำหรับบุคคลที่มีพฤติการณ์เสี่ยงที่จะกลับไปมีพฤติการณ์ซ้ำอีก รวมทั้ง การยื่นต่อศาลขอให้มีการถอนประกัน ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอ

- ให้ความสำคัญกับการปราบปราม กลุ่มนักค้าชาวต่างชาติ ผู้หลบหนีหมายจับ รวมถึง เจ้าหน้าที่รัฐ

- เพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน การขยายผลของพนักงานสอบสวนให้สามารถดำเนินการไปถึงตัวการสำคัญ และทรัพย์สินของผู้ถูกจับกุม รวมทั้ง มีหลักประกันในด้านห้วงเวลาการส่งต่อสำนวนจากพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

- พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอน การจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้าน งบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่าง ข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

- พัฒนาการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ยอมรับและมีทัศนคติ ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเสพติด

- พัฒนาระบบเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ทั้งในด้านการคัดเลือก กำกับ ควบคุม ตรวจสอบ การ รายงานผล การพัฒนาประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจ ฯลฯ เพื่อให้เป็นหลักประกันและพึงพิงได้ของ ประชาชน

- พัฒนาประสิทธิภาพและความพร้อมของจุดตรวจเส้นทางตอนในที่กำหนดเป็นเป้าหมาย การพัฒนา ทั้งในด้านบุคลากร การอบรม งบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ ระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยง ระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ฯลฯ เพื่อให้เป็นตาข่ายสกัดกั้นยาเสพติดทั่วประเทศ

- นำแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งใน ด้านการทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับเสฟและแพรวะবাদ ที่เล็ก พฤติการณ์ดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย แต่ให้ใช้กระบวนการทางสังคมและ ชุมชนแทน

- นำหลักความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนคดียาเสพติด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีในการดำเนินการกับกลุ่มผู้ผลิต/ค้ายาเสพติดรายสำคัญ

3.3 การเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงมาตรการและองค์กรยาเสพติดช่วงประกาศสงครามยาเสพติด

ประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ประมาณปี 2535-2536 ขณะที่ปัญหาเฮโรอีนกำลังลดระดับความรุนแรงลง กลับมีการแพร่ระบาดของยาบ้าเข้ามาแทนที่และขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่มีการแพร่ระบาดของเฮโรอีนในพื้นที่เมืองหรือชุมชนในเมืองใหญ่ กลายเป็นการแพร่ระบาดของยาบ้าทั้งในพื้นที่เมืองและในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้ ด้วยสภาพการซื้อง่ายขายคล่อง ประกอบกับผลกำไรในการซื้อขายยาบ้าแต่ละครั้งสูงมากกว่าการค้ายาเสพติดประเภทอื่นจึงทำให้เครือข่ายการค้ายาเสพติดซึ่งเดิมมีความเชื่อมโยงกันอยู่เฉพาะในชุมชนเมืองของจังหวัดใหญ่ๆ ก็ขยายตัวเป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดจำนวนมากแทรกตัวอยู่แทบทุกพื้นที่ของการแพร่ระบาด

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลได้ประกาศสงครามกับยาเสพติดในต้นปี 2546 โดยการให้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมในการต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหา ยาเสพติด และใช้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการให้เกิดความสอดคล้องและต่อเนื่องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการปราบปราม การบำบัดรักษาและการป้องกัน เป็นผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทต่างๆ ลดลงอย่างต่อเนื่อง (โดยมีข้อมูลบ่งชี้จากการสำรวจประมาณการผู้เสพ/ผู้ติดและการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่จัดทำโดยสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ หลายสถาบัน) ในขณะที่เครือข่ายการค้ายาเสพติดที่เคยกระจายตัวไปแทบทุกพื้นที่ของประเทศหยุดพฤติกรรมไปจำนวนมาก บางส่วนของเครือข่ายก็หลบหนีไปเคลื่อนไหวนอกประเทศ ในขณะที่ผู้ค้าบางส่วนที่ยังหลงเหลืออยู่ ก็เปลี่ยนรูปแบบการลักลอบค้าและวิธีซุกซ่อนให้แนบเนียนกว่าเดิมรวมทั้งใช้บุคคลที่ไม่เคยมีประวัติหรือพฤติกรรมเป็นผู้ดำเนินการแทน

แม้สภาพการค้ายาเสพติดในปัจจุบันจะเบาบางลงมากเมื่อเทียบกับช่วงก่อนปี 2546 แต่เนื่องจากกลุ่มผู้ติดยาเสพติดจำนวนหนึ่งยังไม่สามารถเลิกได้อย่างสิ้นเชิง ประกอบกับกลุ่มผู้ผลิตนอกประเทศและกลุ่มผู้ค้าในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนในของประเทศยังคงมีความพยายามที่จะผลิตและนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าซึ่งจะสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมาก ดังนั้น แม้พลังของประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีความเข้มแข็งและมีระบบเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ดีแล้ว แต่ยังพบความเคลื่อนไหวของการลักลอบค้า

และลำเลียงยาเสพติดในบางพื้นที่ ทั้งบริเวณชายแดน และ พื้นที่ตอนในโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ในต่างจังหวัด ซึ่งหากไม่เร่งรัดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปัญหายาเสพติดทั้งยาบ้าและยาเสพติดประเภทอื่นๆ ก็อาจวนกลับมาทำลายสังคมไทยอีกครั้งหนึ่งก็ได้

ยุทธศาสตร์และแนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด road map โดยมีเป้าหมายและระยะเวลาการดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อยึดพื้นที่ แยกสลาย ทำลายวงจรยาเสพติด (1 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน 2546) โดยมีเป้าหมายหยุดยั้งกวาดล้างทำลายการผลิต การค้าและการแพร่ระบาดทุกพื้นที่

ระยะที่ 2 ฟื้นฟู ดูแล พัฒนา สร้างพลังแผ่นดินและชุมชนเข้มแข็ง (1 พฤษภาคม - 2 ธันวาคม 2546) โดยมีเป้าหมายจัดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนให้หมดสิ้นไป หรือเบาบางลงจนอยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตโดยปกติของประชาชน และประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อผลการต่อสู้กับปัญหายาเสพติดของรัฐบาล

ระยะที่ 3 ดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนอย่างยั่งยืน (3 ธันวาคม 2546 - 30 กันยายน 2547) มีเป้าหมายการเกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างระบบการเฝ้าระวังมิให้ปัญหายาเสพติดวนกลับมา และนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาอย่างมั่นคงยั่งยืน

ระยะที่ 4 (ตุลาคม 2547 - กันยายน 2548) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะยาเสพติดไว้ครอบคลุมปัญหาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด (Supply) ด้านการแก้ไขปัญหาลูกข่าย/ผู้ติดยาเสพติด (Demand) ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Potential Demand) และ ด้านบริหารจัดการอย่างบูรณาการ โดยวางจุดเน้นที่การเฝ้าระวังปัญหาการค้า การแพร่ระบาดและตัวยาเสพติดไม่ให้วนกลับมา ในขณะที่เดียวกันจะต้อง Re X-ray ทุกพื้นที่เพื่อค้นหาปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่และแก้ไขให้หมดไป

สำหรับยุทธศาสตร์ด้านการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ตาม Roadmap ระยะที่ 4 นั้น ได้วางจุดเน้นที่การปราบปรามการผลิตและการค้ายาเสพติดนอกประเทศ การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน และ การปราบปรามเครือข่ายการค้าที่ยังหลงเหลืออยู่ นอกจากนี้ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะ ผู้อำนวยการศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติยังได้ออกคำสั่งอีกหลายฉบับที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติในการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด โดยเน้นกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่หรือรายสำคัญ ด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายหลายฉบับให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) การปราบปรามการผลิตและค้ายาเสพติดนอกประเทศและการสกัดกั้นในพื้นที่ชายแดน ให้สำนักงาน ป.ป.ส. และ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ดำเนินการสืบสวนเครือข่าย

การค้ายาเสพติดรายใหญ่และเครือข่ายข้ามชาติ โดยเน้นการพิสูจน์ทราบกลุ่มผู้ผลิตและผู้ลักลอบค้า ยาเสพติดบริเวณชายแดนทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งสืบสวนแหล่งหลบซ่อนของผู้หลบหนี หมายจับที่อยู่นอกประเทศ โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้านร่วมดำเนินการ สืบสวนและปราบปรามให้เป็นรูปธรรม

2) การปราบปรามเครือข่ายการค้าและผู้ค้ารายสำคัญในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนในของ ประเทศ ให้กองบัญชาการตำรวจนครบาลและกองบัญชาการตำรวจภูธรภาคต่างๆ เน้นการจับกุม ผู้ค้ายาเสพติดระดับกลางและรายย่อย ที่ยังคงมีพฤติการณ์ลักลอบค้าอยู่ในแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้

2.1) การขยายผลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดรายเล็กหรือกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียง เพื่อ นำไปสู่การจับกุมนายทุนผู้สั่งการหรือผู้ที่อยู่ในระดับเหนือขึ้นไปรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการกระทำ ความผิด โดยให้กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค กองบัญชาการ ตำรวจปราบปรามยาเสพติด และ สำนักงาน ป.ป.ส. ให้การสนับสนุนการสืบสวนขยายผลในกรณีนี้ ที่จะต้องปฏิบัติการต่อเนื่องในหลายพื้นที่ ทั้งนี้ ให้ใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การดำเนินคดีฐาน สมคบ ช่วยเหลือ สนับสนุน ตามมาตรา 6 และ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการ ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ การขอลดหย่อนผ่อนโทษให้จำเลย ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อเจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนจนเป็นผลให้สามารถจับกุม ดำเนินคดีผู้เกี่ยวข้องหรือสามารถจับกุมยาเสพติดได้เพิ่มเติม ตามมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

2.2) การยึดอายัดทรัพย์สิน เมื่อมีการจับกุมหรือดำเนินคดีผู้ต้องหาในคดีความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนประสานงานในการดำเนินการต่อ ทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นผู้ค้ารายใหญ่หรือผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและมี ทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติด โดยให้สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ป.ป.ง. และ กรมสรรพากร ใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ ประมวลรัษฎากร ให้เอื้ออำนวยซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) การดำเนินการต่อผู้ต้องหาที่หลบหนีหมายจับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจนำหมายจับซึ่ง ออกโดยศาล มาตรวจสอบรายละเอียดให้เป็นปัจจุบัน แล้วติดตามจับกุมผู้ที่ยังหลบหนีหมายจับทั้ง ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งใช้มาตรการยึดทรัพย์สินของบุคคลเหล่านี้ตามกฎหมายที่มี อยู่โดยเคร่งครัด

3) การประสานงานในคดีสำคัญ ในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดรายสำคัญ ให้พนักงานสอบสวนประสานงานหรือหารือกับพนักงานอัยการ เพื่อกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในการปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาตินี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบสวนปราบปรามยาเสพติด ได้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9) ซึ่งรับผิดชอบการปราบปรามทั่วประเทศ กรมศุลกากร ซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่ด่านชายแดนต่างๆ กองทัพบกและกองทัพเรือ ซึ่งรับผิดชอบการสกัดกั้นการค้าและการลำเลียงในพื้นที่ชายแดน และ สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งรับผิดชอบในการประสานและสนับสนุนในการปราบปรามจับกุมและยึดทรัพย์สินผู้ค้ารายสำคัญทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งรับผิดชอบการฟ้องคดี ได้ร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นผลให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 การใช้มาตรการปราบปรามด้วยความรุนแรงนำมาใช้ได้ผลหรือไม่ในประเทศไทย

นโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลกำลังเป็นที่สนใจของสังคม และเกิดภาพเหตุการณ์ต่อไปนี้

1. ประชาชนจำนวนมากสนับสนุนนโยบายปราบปรามยาเสพติด ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนน้อยทักท้วงการดำเนินนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล ผู้ที่สนับสนุนให้เหตุผลว่ายาเสพติดทำให้เยาวชน และสังคมประสบปัญหาร้ายแรง นายกรัฐมนตรีเอง ก็เป็นผู้เน้นย้ำที่สำคัญว่ายาเสพติดทำให้เยาวชนไทยถูกทำลายในด้านสมองเด็กและไม่ดีต่อความมั่นคงและอนาคตของชาติ ฉะนั้นสมควรดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง โดยมีวิธีการเด่น คือ การขึ้นบัญชีดำ ไปจนถึงปฏิบัติการที่รุนแรงด้วยวิธีการวิสามัญฆาตกรรม และ เกิดการฆ่าตัดตอน ซึ่งมีทั้งที่ผู้ค้ายาเสพติดดำเนินการกันเองและตำรวจดำเนินการ แม้ว่าในการดำเนินการของรัฐบาลมีทั้งมาตรการเชิงป้องกันและเชิงปราบปราม แต่มาตรการเชิงปราบปรามถูกใช้นำหน้ามาตรการเชิงป้องกันทำให้มีประชาชนตายถึงกว่า 1,500 คน หลังจากดำเนินการมาได้เพียงเดือนครึ่ง ซึ่งในจำนวนนี้มีความผิดพลาดหรือความไม่แม่นยำในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ตามนโยบายนี้ได้เกิดขึ้นจริงทำให้ผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตจำนวนหนึ่ง การปราบปรามอย่างรุนแรงย่อมไม่สามารถเป็นมาตรการหลักได้และกระทำไม่ได้ตลอดทั้งปี

2. ผู้คนจำนวนหนึ่งจากองค์กร อาทิจ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะจารย์ในสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชาวบ้าน เรียกร้องให้มีการทบทวนการดำเนินตามวิธีการหรือมาตรการที่รุนแรงดังกล่าว โดยขอให้ดำเนินนโยบายที่เคารพสิทธิมนุษยชนและใช้กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย แต่เกิดการตัดพ้อจากฝ่ายที่สนับสนุนวิธีการรุนแรงในการปราบปรามยาเสพติดว่า “นักสิทธิมนุษยชน” ทั้งหลายกำลังสนับสนุนผู้กระทำผิดและสมควรเรียกร้องให้ผู้สร้างปัญหา เช่น ผู้ค้ายาบ้าทั้งหลายอย่าทำร้ายสังคม แทนที่จะดำเนินรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ทางราชการซึ่งต้องปฏิบัติตามหน้าที่อย่างจริงจังอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาในยุคก่อน ๆ

3. รัฐบาลแสดงความไม่พอใจที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินำเรื่องนี้หรือกับเจ้าหน้าที่ด้านพิทักษ์สิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องภายในประเทศไม่สมควรนำออกไปฟ้ององค์การต่างประเทศ

4. ผลการสำรวจของสถาบันการศึกษาบางแห่งแสดงออกมาว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการปราบปรามยาเสพติดตามมาตรการที่รัฐบาลดำเนินการ แม้แต่พระภิกษุยังเห็นด้วย แต่ชาวบ้านธรรมดาในระดับชุมชนสนับสนุนเรื่องนี้น้อยที่สุด

5. การแก้ปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไรกันแน่

จากผลการศึกษาของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์การกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้โทษและการนำนโยบายไปปฏิบัติจนเกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของประชาชน หรือ คนที่มีนายคณิต ณ นคร เป็นประธาน นั้นถือเป็นรายงานฉบับแรกในเรื่องการฆ่าตัดตอน ที่ออกมาอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เป็นการตรวจสอบนโยบายปราบปรามยาเสพติด และสรุปออกมาว่า แม้นโยบายปราบปรามยาเสพติด ไม่ใช่เรื่องเสียหาย แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือมีการใช้นโยบายอย่างไม่ถูกต้อง สิ่งการกันไม่ถูก และทำให้เกิดการเสียชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยที่เจ้าพนักงานของรัฐไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบใดๆ อย่างพอสมควรแก่เหตุ จากการตรวจสอบมีหลักฐานน่าเชื่อว่า อาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้เกิดขึ้นจากนโยบายนี้ “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ” ที่รัฐบาล จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับนานาประเทศ หากย้อนกลับไปในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งได้ประกาศจะปราบปรามยาเสพติดในชั้นแตกหักอีกรอบ “โดยพวกที่ยังค้ายาเสพติดอยู่จะส่งไปพบบยมบาล” ทำให้ผู้ที่ได้ยินเกิดความรู้สึกไม่สบายใจเพราะเหมือนเป็นการ “ชูหมอกกลางอากาศ” การประกาศทำสงครามยาเสพติดรอบใหม่ ทำให้ผู้คนคิดว่า รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ นั้นเคยประกาศว่า มีชัยชนะเหนือสงครามยาเสพติดรอบแรกไปแล้ว เป็น “ชัยชนะจอมปลอม” หรือไม่ เพราะทั้งที่ความเป็นจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะหากเป็นชัยชนะที่แท้จริงก็จะต้องมีการสงครามรอบใหม่เกิดขึ้นอีก เห็นสิ่งอื่นใด พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลา

ดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2546 ตอนหนึ่งว่า “...ประกาศให้ชาวต่างประเทศทราบ ใ้ 2,500 คน ไม่ก็คนที่ท่านรับผิดชอบ ที่ตำรวจ ทหารรับผิดชอบ หรือว่าได้ถึงได้ฆ่าเองไม่เท่าไร ไม่ถึงร้อย เราก็ที่เตือนอย่างนี้ เพื่อจะได้หายเครียด...” การประกาศสงครามยาเสพติดรอบแรกทำให้มีคนตาย 2,500 คน แต่จนถึงทุกวันนี้ยังไม่สามารถจำแนกได้ว่าที่เกี่ยวข้องกับการวิสามัญฆาตกรรมมีเท่าไร และที่ผู้ค้าฆ่ากันเองมีเท่าไร

ทำไมต้องฆ่าตัดตอน การกวาดล้างยาเสพติดในยุคนี้ความผิดถึงขั้นยัดทรัพย์ ซึ่งรุนแรงมาก ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัว และเราไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจ เครือญาตินักการเมือง และเราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าผู้มีอิทธิพลต่างๆ ยังมีอยู่กับผู้มีอิทธิพล จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง ผู้มีอิทธิพล ล้วนเป็นบุคคลสาธารณะ มีหน้าตาในสังคม เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการฆ่าตัดตอนส่วนใหญ่มาจากกลุ่มพวกเหล่านี้ และเราก็ไม่ปฏิเสธได้ว่าเรายังจับไม่ถึงตัวการใหญ่ เพราะเขาได้ตัดตอนไปแล้วก่อนที่จะสาวถึงตัวเขา การตาย 2500 ศพ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดทั้งนั้น ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องทางใดทางหนึ่ง คนที่ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะไม่เกิดปัญหานี้แน่นอนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เสพยา . ผู้ค้ารายย่อย ตัวกระจายสินค้าหรือผู้ค้าปลีก ผู้ค้ารายกลางค้าส่งประจำภูมิภาค ผู้ค้ารายใหญ่เป็นผู้สั่งการทั้งหมด ผู้ผลิตยานั้นการกวาดล้างเอาผิดก็ต้องมีการฆ่าตัดตอนกันเองมากกว่า ถ้าไม่ผิดจะยังต่อสู่เจ้าพนักงานทำไม การกระทำอันโหดร้าย การฆ่าผู้บริสุทธิ์ที่เป็นเครือญาติกลุ่มนี้ เขาไม่เอาไว้มัน เพราะอาจสาวถึงตัวเองได้ เพราะการฆ่าตัดตอนพี่น้องของเขาเขาต้องแค้นเป็นธรรมดา และอาจให้เบาะแสกับตำรวจได้ การกันไว้ดีกว่าแก้จึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดก่อนที่คดีจะถึงตัว นั้นหมายถึงการสูญเสียทรัพย์สิน เสียชีวิตด้วย ถ้าเราเอาจริงเอาจังกับการจัดการกับอะไรซักอย่างที่มีมันผิดกฎหมาย ขบวนการเหล่านั้นก็จะมีพฤติกรรมในการหวาดกลัวความผิด และเกิดการระแวงกันเอง และก็จัดการการเองในที่สุด แล้วขบวนการเหล่านี้ก็จะหมดไป และเมื่อใดที่รัฐบาลอ่อนแอมันก็จะกลับมาใหม่ ขบวนการยาเสพติดสร้างรายได้อย่างมหาศาล เราอาจจะนึกไม่ถึงก็ได้ว่าคนใหญ่โตในบ้านเมืองเราอาจจะมีส่วนรู้เห็น เป็นใจก็ได้ประชาชนได้ประโยชน์ที่สุด คือ ลูกหลานของชาวบ้านไม่เป็นคนติดยา สังคมมีคุณภาพมากขึ้นพ่อค้ายา หรือพวกนักบุญในคาบโจร เป็นผู้เสียผลประโยชน์ในเงินอันมหาศาล ในยุคที่มีการปราบยาบ้า มีศัพท์ที่นิยมเรียกกันคือ “ฆ่าตัดตอน” ตัดตอน หมายถึง ทำให้สิ่งที่เป็นตอนแยกออกจากกัน เพื่อไม่ให้สาวถึงต้นตอได้ ตัวอย่างเช่น

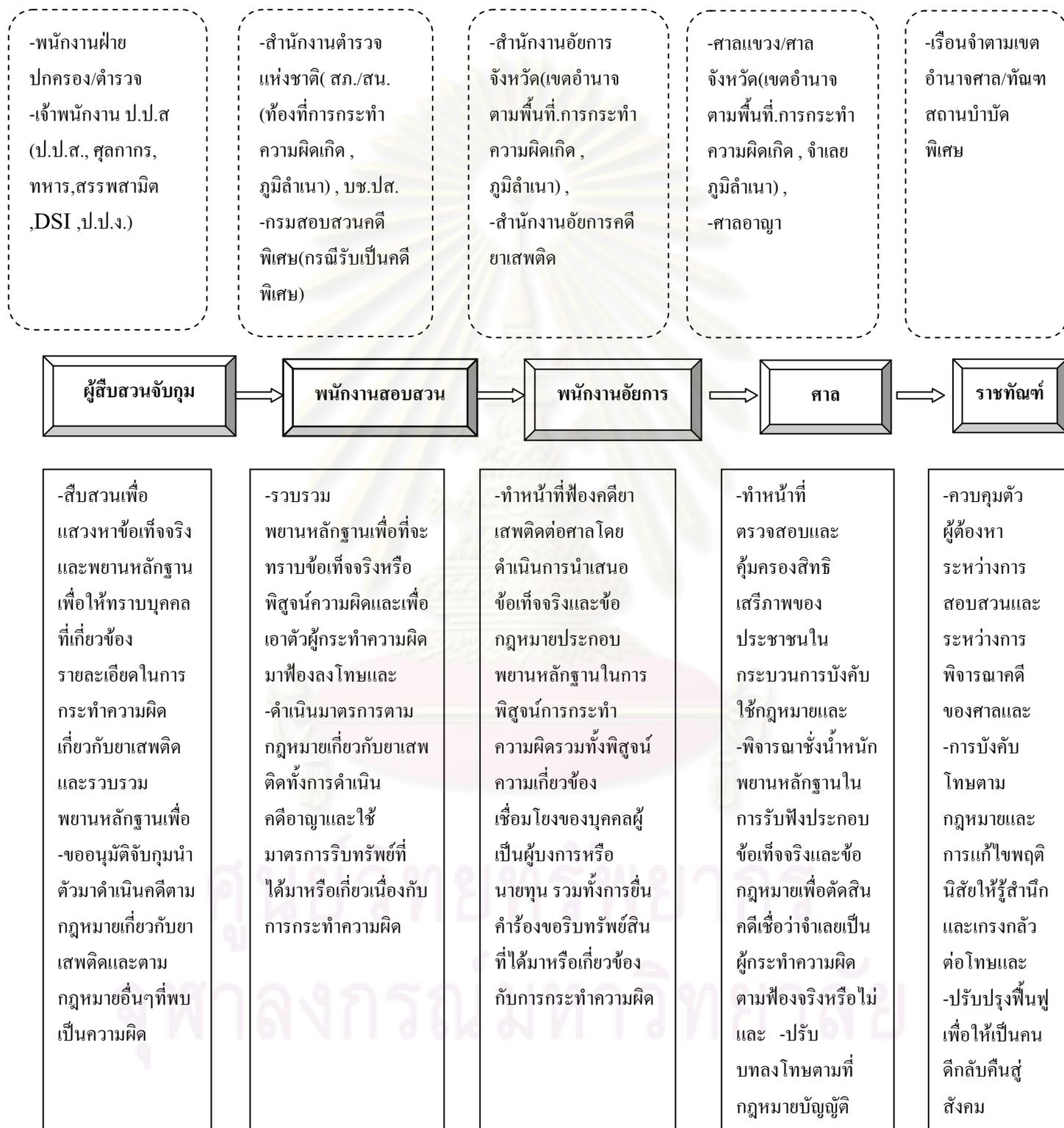
ข้อเสียของฆ่าตัดตอน

1. ทำให้การสืบสวนสาวถึงผู้ผลิตรายใหญ่ได้ยาก
2. อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่กระทำวิสามัญฆาตกรรม จนเกินความจำเป็น
3. บุคคลที่สาม อาจอ้าง ฆ่าตัดตอน เก็บศัตถุของตนเองเพราะเห็นอยู่ว่า หากเป็นการฆ่าตัดตอนแล้ว เจ้าหน้าที่มักจะเห็นว่า ดีแล้ว สมน้ำหน้า
4. คนที่คิดกลับใจหวาดระแวงไม่กล้ามามอบตัว
5. เป็นการรบกวนต่อสิทธิมนุษยชน แม้ว่าเขาผิด แต่เขาก็ไม่มีสิทธิที่จะตาย โดยไม่ใช่คำสั่งศาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 กระบวนการยุติธรรมและขั้นตอนการในการดำเนินคดีอาชญากรรมในประเทศไทย

ภาพที่ 9 แผนภูมิ กระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรม

3.6 บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

3.6.1 การลงโทษประหารชีวิต

สำหรับโทษประหารชีวิตนั้น เดิมกฎหมายกำหนดให้เอาไปยิงเสียให้ตาย (พ.ศ. 2500) ต่อมา ปี 2546 ได้เปลี่ยนเป็นให้เอาไปฉีดยาหรือสารพิษแทน เนื่องจากเห็นว่าการประหารชีวิตแบบเดิมนั้น เป็นวิธีการที่ทารุณโหดร้ายและไร้มนุษยธรรม และกำหนดห้ามนำโทษประหารชีวิตมาใช้กับผู้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี โดยเปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นจำคุก ห้าสิบปีแทน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 และอนุสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ความผิดตามกฎหมายยาเสพติดที่กำหนดโทษประหารชีวิตมีดังนี้

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

1) ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 15 โดยเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษประหารชีวิต(มาตรา 65)

2) ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไปต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต(มาตรา 66)

3) ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขู่ใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ถ้าใดกระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคน เป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา ถ้ายาเสพติดซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นเฮโรอีนและถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต(มาตรา 93)

3.6.2 การลงโทษจำคุก

กรณีโทษจำคุกนั้นยังคงมี 2 ลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญาคือโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษที่กำหนดระยะเวลาไว้สูงสุดเท่ากับ 20 ปี โดยสรุปข้อหาที่สำคัญดังนี้ ตัวอย่าง เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1(เฮโรอีน, ยาบ้า, เมทแอมเฟตามีน ฯลฯ)

-ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก อัตราโทษ จำคุกตลอดชีวิต (กรณีแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ จำคุก 4-15ปี)

-ข้อหาจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย(ยาบ้าเกิน 15 เม็ด) อัตราโทษ จำคุก 4-15 ปี (ยาบ้า สารบริสุทธิ์ เกิน 20กรัม จำคุก 4ปี-ตลอดชีวิต)

-ข้อหาครอบครอง อัตราโทษ จำคุก 1-10 ปี

-ข้อหาเสพ อัตราโทษ จำคุก 6เดือน – 3ปี

ยาเสพติดให้โทษประเภท 2(มอร์ฟิน,ฝิ่น,โคคาอิน ฯลฯ)

-ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก อัตราโทษ จำคุก 1-10 ปี ถ้าเป็น มอร์ฟิน,ฝิ่น,โคคาอิน จำคุก 20ปี – ตลอดชีวิต

-ข้อหาจำหน่าย อัตราโทษ จำคุก 1-10 ปี ถ้าเป็น มอร์ฟิน,ฝิ่น,โคคาอิน สารบริสุทธิ์ไม่ถึง 100 กรัม จำคุก 3-20 ปี ถ้าสารบริสุทธิ์เกิน 100 กรัม(ครอบครองเพื่อจำหน่าย)จำคุก 5 ปี – ตลอดชีวิต

-ข้อหาครอบครอง จำคุกไม่เกิน 5 ปี

-ข้อหาเสพ อัตราโทษ จำคุก 6เดือน – 3 ปี

ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 (เช่นยาแก้ไอ โคเดอีน)

-ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก อัตราโทษ จำคุก1-3ปี

-ข้อหา จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย อัตราโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี

ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 (สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยา)

-ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย อัตราโทษ จำคุก 1-10 ปี (เกิน10 กิโลกรัม จำคุก 1-15 ปี)

-ข้อหาครอบครอง อัตราโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี

ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 (กัญชา กระท่อม ฯลฯ)

-ข้อหา ผลิต นำเข้า ส่งออก อัตราโทษ จำคุก 2-15 ปี

-ข้อหาจำหน่าย อัตราโทษจำคุก 2-10 ปี ครอบครองเพื่อจำหน่าย (น้ำหนักเกิน 10 กิโลกรัม) จำคุก 2-15 ปี

-ข้อหาครอบครอง อัตราโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี

-ข้อหาเสพ อัตราโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี

3.6.3 การลงโทษกักขัง

โทษกักขังแตกต่างจากโทษอื่น ๆ กล่าวคือเป็นโทษที่เปลี่ยนมาจากโทษอื่น ๆ ทั้งสิ้นไม่มีความผิดใดที่กฎหมายบัญญัติให้กักขังโดยตรงเป็นแต่เพียงรับโทษอื่น ๆ เช่น จำคุกหรือปรับแล้ว เปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังเท่านั้น กรณีโทษกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสิ้น 4 ครั้ง ครั้งแรก(พ.ศ. 2500) กำหนดอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับไว้ในอัตรา ห้า

บาทต่อหนึ่งวัน และต่อมาได้มีการแก้ไขเป็น ยี่สิบบาทต่อหนึ่งวัน(พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2518) และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้อัตราวันละเจ็ดสิบบาท (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2530)และในปัจจุบันได้แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ใช้อัตราวันละสองร้อยบาทแทน (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545) ทั้งนี้ได้มีการเพิ่มมาตรการให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้อีกทางหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำให้ผู้รับโทษต้องสูญเสียอิสรภาพโดยไม่สมควร ซึ่งเดิมการกักขังแทนค่าปรับนั้นกำหนดให้กักขังแทนค่าปรับโดยหลักต้องกักขังไม่เกินหนึ่งปี หากจะกักขังเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีนั้น เฉพาะในวงเงินตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขวงเงินดังกล่าวหลายครั้งโดยแก้ไขเป็นสองหมื่นบาท(พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2518)และแก้ไขเป็นสี่หมื่นบาท(พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 9) พ.ศ.2530) และครั้งล่าสุดแก้ไขเป็นแปดหมื่นบาท (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่ 15) พ.ศ.2545) หลักเกณฑ์และรายละเอียดในการกักขังนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2502 โดยกำหนดให้รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกำหนดสถานที่กักขังได้

3.6.4 การลงโทษปรับ

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับภัยสุขภาพในการค้าหรือจำหน่ายยาเสพติดนั้นสิ่งทีผู้กระทำความผิดมุ่งหวังคือผลตอบแทนจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการค้าหรือจำหน่ายยาเสพติด จึงสิ่งจูงใจที่สำคัญในการตัดสินใจที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้าหรือจำหน่ายยาเสพติดนั้นแม้จะมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดและมีบทลงโทษที่รุนแรง จึงได้เกิดแนวทางการป้องปรามโดยการเพิ่มโทษค่าปรับในจำนวนที่สูงแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการป้องปรามให้เห็นว่าไม่คุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด โดยในการปรับนั้นหน้าที่ของผู้ที่ถูกลงโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องนำเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล(ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28)

บทบังคับให้ชำระค่าปรับ นั้น ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อน(ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา29)

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/1 ได้บัญญัติว่าในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สิน เพื่อป้องปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยพระราชบัญญัติวิธี

พิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มาตรา 21 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานของกรมบังคับคดี ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษแทนค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

บทบัญญัติมาตรานี้ ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งขังผู้ต้องโทษแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

3.6.5 การริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดแบ่งออกได้ 2 กรณี คือ

1.การริบทรัพย์สินตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป

-ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ ไม่ว่าจะเป็นของผู้ใดก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32 “ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

-ทรัพย์สินในดุลยพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วให้ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย

1)ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้ในกระทำความผิด เช่น ของกลาง ยาเสพติด อาวุธปืน พาหนะ เครื่องมือสื่อสาร

2)ทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด ตัวเงินหรือ การนำผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้จากการจำหน่ายยาเสพติดไปซื้อทรัพย์สินอื่นๆ เช่นที่อยู่อาศัย บ้าน คอนโด พาหนะ รถยนต์ ของมีค่านาฬิกา สร้อย แหวน ฯลฯ

เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

2.การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาซึ่งปกติการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาปกติปลายทางของทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งริบจะตกเป็นของแผ่นดิน แต่ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายนี้ทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งริบจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

1) การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น เครื่องอัดเม็ดยา อุปกรณ์การผลิต รถที่ใช้ลำเลียงยาเสพติด

2) การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยการใดๆ ให้เงินและทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือโอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

โดยการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องนั้น จะเริ่มต้นโดยกระบวนการตรวจสอบโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ มีอัยการสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากรและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกรรมการและเลขานุการ

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วจะมีการเสนอพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน หากศาลได้สอบสวนเห็นว่าคดีมีมูลว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลจะสั่งให้ริบทรัพย์สิน

3.7 ผลการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

คดีเลาต้า

คดีเลาต้า แสนลี่ ซึ่งถูกกล่าวหาว่า เคยเป็นเลขานุการส่วนตัวให้กับขุนสำ เนื้อหาของข้อเท็จจริง มีข้อเท็จจริงดังนี้

ศาลฎีกายกฟ้อง “เลาต้า แสนลี่” กับบุตรชาย ที่ห้องพิจารณาคดี 609 ศาลอาญา เมื่อเวลา 09.00 น. วันที่ 16 พ.ย. ศาลอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาในคดียาเสพติด ที่พนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด 2 เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายเลาต้า แสนลี่ อายุ 70 ปี กับบุตรชาย นายวิจารณ์ แสนลี่ อายุ 31 ปี และนายสุขเกษม แสนลี่ อายุ 27 ปี เป็นจำเลยที่ 1-3 ตามลำดับ ในความผิดฐานสมคบกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดฐานครอบครองอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต คดีนี้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า จำเลยที่ 1 และ 3 มีความผิดฐานครอบครองอาวุธปืนและเครื่องกระสุนโดยไม่ได้รับอนุญาต 4 เดือน และให้ยกฟ้องจำเลยทั้งสาม ในฐานความผิดสมคบกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และความผิดฐานมีวิทยุสื่อสารไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ต่อมาอัยการโจทก์ยื่นฎีกาขอศาลลงโทษจำเลยตามความผิด ส่วนจำเลยยื่นฎีกาขอให้ศาลยกฟ้อง

ตามโจทก์ฟ้องสรุปว่า เมื่อวันที่ 10 มิ.ย. 46 นายสมศักดิ์ หรือดำ พิมพิมาย จำเลยในคดีค้า ยาเสพติดซึ่งถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ให้การขัดทอดถึงจำเลยทั้งสามว่า มีส่วนร่วมในการสมคบค้า เฮโรอีนหนัก 336 กรัม คิดเป็นเฮโรอีนบริสุทธิ์ 280.455 กรัม ต่อมาเจ้าหน้าที่บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) จึงขออนุมัติหมายจับต่อศาลเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 46 จากศาล และเมื่อวันที่ 12 มิ.ย.46 และนำกำลังเข้าจับกุมนายเลาต้า แสนลี่และบุตรชาย 2 คนคือนายวิจารณ์ แสนลี่ และนายสุขเกษม แสนลี่ จำเลยทั้งสาม ได้ที่บ้าน 2 กระบอกร่วมพร้อมเครื่องกระสุน เครื่องวิทยุสื่อสาร 3 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 1 เครื่อง และกล้องส่องทางไกล โดยตั้งข้อหาว่า สมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และได้กระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ มาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จากกรณีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2546 ตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้ล่อซื้อเฮโรอีน 366 กรัม จากนายสมบัติ พิมพิมาย ที่ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ และติดตามจับกุมนายสมศักดิ์ ฯ ตามหมายจับได้เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 นายสมศักดิ์ ฯ ได้ให้การรับสารภาพว่ารับเฮโรอีนมาจากนายเลาต้า แสนลี่ กับพวก ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า พยานหลักฐานโจทก์ เป็นพยานแวดล้อม ไม่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ เบิกความมีพิรุธน่าสงสัยหลายประการ อาทิ เรื่องเงินจำนวน 200,000 บาท ที่ใช้ในการล่อซื้อ ไม่มีหลักฐานการเบิกจ่ายจากหน่วยงาน ต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ และพยานโจทก์เองก็ไม่ทราบว่ามีผู้บังคับบัญชาจะส่งเงินให้กับสายลับโดยตรงหรือไม่ และนำเงินจากที่ใดไปมอบให้ เป็นเหตุให้สงสัยว่าจะมีการล่อซื้อ ยาเสพติดจริงหรือไม่ อีกทั้งคำให้การของพยานโจทก์ปากนายสมศักดิ์ เป็นคำให้การในลักษณะขัด ทอด อาจเกิดจากการถูกจูงใจของพนักงานสอบสวนกันไว้เป็นพยานและสั่งไม่ฟ้อง โจทก์ไม่นำสายลับมาเบิกความในถึงเหตุการณ์ขณะล่อซื้อยาเสพติด รวมทั้งจากการตรวจค้นบ้านพัก ของจำเลยทั้งสามไม่พบยาเสพติดหรืออุปกรณ์การเสพแต่อย่างใด อีกทั้งจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธ มาโดยตลอดว่าไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแต่อย่างใด เห็นว่าพยานโจทก์ไม่มีน้ำหนักรับฟังให้ ลงโทษจำเลยได้ ที่ศาล อุทธรณ์ที่พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย พิพากษา ยืนให้ยกฟ้อง จำเลยทั้งสาม

จากนั้นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์นำตัวนายเลาต้า แสนลี่ ไปฟังคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดีที่ พนักงานอัยการฝ่ายคดียาเสพติด 3 เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายเลาต้า เป็นจำเลยในความผิดฐานสมคบ กันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการจ้างวาน ที่ห้องพิจารณาคดีที่ 610 โดยในคดีนี้ศาล ชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ พิพากษายกฟ้องไปเมื่อวันที่ 16 พ.ย. 2548 ต่อมาอัยการโจทก์ยื่นฎีกาขอให้ ศาลลงโทษ ส่วนจำเลยยื่นฎีกาขอให้ศาลยกฟ้อง ศาลฎีกาตรวจสำนวนประชุมปรึกษาหารือแล้วเห็น ว่า พยานในคดีนี้ยังมีความน่าสงสัยตามสมควรว่าเบิกความไปตามจริงหรือไม่ เนื่องจากการเบิก ความของพยานโจทก์ปากนายสมศักดิ์ หรือดำ พิมพิมาย เป็นการกล่าวอ้างลอยๆ ว่ารู้จักกับจำเลย

แต่ไม่มีหลักฐานใดพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของพยานและจำเลยในเรื่องยาเสพติด และจำเลยให้การปฏิเสธมาโดยตลอด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมนายสมศักดิ์ เป็นเพียงพยานบอกเล่า เพราะไม่รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดของจำเลย โจทก์ก็ไม่มีหลักฐานอื่นมานำสืบให้เห็นว่าจำเลยทำผิดตามฟ้องที่ศาลอุทธรณ์ พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย พิพากษายืนให้ ยกฟ้องจำเลย

1. คดีนี้มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต การรับฟังพยานหลักฐานของศาล จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก โดยยึดหลักปล่อยคนผิดร้อยคน ดีกว่าลงโทษคนผิดเพียงหนึ่งคน

2. พยานหลักฐานที่จะใช้ยืนยันว่ามีการสมคบกันกระทำความผิดจะต้องเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ที่เรียกว่า ประจักษ์พยาน

3. คดีนี้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานมายืนยันว่า จำเลยสมคบกันตั้งแต่สองคนกระทำความผิดจริงหรือไม่ คดีจึงไม่มีความน่าเชื่อถือพยานหลักฐานโจทก์

4. พยานหลักฐานของตำรวจ ไม่น่าเชื่อถือ เป็นพยานบอกเล่าและพยานแวดล้อม ซึ่งห่างไกลกับเหตุการณ์เกินกว่าที่จะนำมาโยงว่าจำเลยในคดีนี้กระทำความผิด

5. พยานโจทก์ที่นำมาเบิกความเป็นลักษณะพยานขัดทอด ซึ่งคนที่ขัดทอดก็เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเหมือนกัน แต่ที่เบิกความขัดทอดจำเลยในคดีนี้นั้นเกิดจากการได้รับการจูงใจจากพนักงานสอบสวนว่ากันไว้เป็นพยานหรือไม่สั่งฟ้อง คำเบิกความพยานพวกนี้ศาลมักไม่รับฟัง เพราะมีส่วนได้เสียในการกระทำความผิด

6. ของกลางคือยาเสพติดที่ถูกกล่าวหา ไม่ได้อยู่กับตัวจำเลยหรือในบ้านพักของจำเลย

7. ที่อ้างว่ามีสายลับไปล่อซื้อ โดยใช้เงินสดถึงสองแสนบาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก แต่ไม่มีหลักฐานในการเบิกจ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐต้นสังกัด ผิดวิสัยการล่อซื้อ และพยานที่เกี่ยวข้องการล่อซื้อยังไม่ทราบบเลย ว่าผู้บังคับบัญชาส่งเงินให้สายลับโดยตรงหรือนำเงินมาจ่ายที่ใด แสดงให้เห็นว่าไม่มีการล่อซื้อจริง น่าจะเป็นพยานเท็จ

8. ความสัมพันธ์ระหว่างขุนส่ากับจำเลยในเรื่องการค้ายาเสพติด ตำรวจเบิกความกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีพยานหลักฐานใดพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ดังกล่าว คำเบิกความของตำรวจจึงไม่มีความน่าเชื่อถือเลย

2 คดี ส.จ.ออก

พนักงานอัยการฝ่ายคดียาเสพติด เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายพนม หรือออกอด ทรัพย์เอนก อายุ 41 ปี อดีตสมาชิกสภาจังหวัดลำปาง จำเลยที่ 1 และ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ลำปางรุ่งเรืองทรานสปอร์ต จำเลยที่ 2 ในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้าไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ร่วมกันสมคบกันจำหน่าย(ยาบ้า และเฮโรอีน) ตาม

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทและหลายกรรมต่างกัน ภายหลังจากชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้อง เมื่อวันที่ 3 มี.ค. 2547 ต่อมาโจทก์ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนและประชุมหารือกันแล้วคดีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมียาบ้า 1 กล่อง จำนวน 100,000 เม็ดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือไม่ ฝ่ายโจทก์มีลูกจ้างขับรถบรรทุกของบริษัทจำเลยที่ 2 ได้เบิกความว่าประมาณปี 2535-2539 พยานพบกล่องเบียร์หลังที่นั่งคนขับ ซึ่งมีลูกจ้างอีกคนหนึ่งชื่อนายชาติเปิดกล่องให้พยานดูเป็นยาบ้า โดย นายชาติบอกว่าจำเลยที่ 1 ให้นำยาบ้าไปส่งที่ ซึ่งนายชาติพยายามนำกล่องเบียร์มาฝากไว้ และแบ่งยาบ้าบางส่วนให้แต่พยานปฏิเสธ ซึ่งศาลเห็นว่าพยานปากนี้เคยเป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 1 แต่ ภายหลังจากให้ออกจากงานเพราะเหตุชู้บรรดประมาท นอกจากนี้ศาลเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีอัตราโทษรุนแรง ผู้ค้าควรจะปกปิดเป็นความลับ ไม่ควรเปิดกล่องยาบ้าให้ใครดู คำให้การของ พยานดังกล่าวจึงไม่น่าเชื่อถือและไม่น่ามีน้ำหนักพอ อุทธรณ์ข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยสมคบกับนายทวีศักดิ์ กองศิริ พยานมาเบิกความขัดทอดจำเลยทั้งสองว่าจำเลยที่ 1 ขายยาบ้าให้รวม 3 ครั้ง ในราคาเม็ดละ 40 บาท ศาลเห็นว่านายทวีศักดิ์เคยถูกจับกุมคดีค้ายาเสพติดมาก่อนหน้านี้ แต่ไม่เคยเบิกความขัดทอดจำเลยมาก่อน ต่อมานายทวีศักดิ์ถูกจับกุมครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ 15 พ.ย. 43 แต่กลับมาให้การขัดทอดจำเลยภายหลัง ดังนั้นคำเบิกความของพยานจึงไม่น่าเชื่อถือ อุทธรณ์โจทก์ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น สำหรับประเด็นสุดท้ายที่โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยสมคบกับนายเลาต้า แสนลี่ ค้าเฮโรอีน นั้น โจทก์มีนายสมศักดิ์ พิมพิมาย ลูกน้องนายเลาต้าเบิกความว่า นายเลาต้าตกลงว่าจ้างให้จำเลยขนเฮโรอีนจาก จ.เชียงใหม่ ไปส่งที่ จ.สงขลา ต่อ มาวันที่ 10 ก.ย. 2544 นายเลาต้าพาบุตรชาย พยานและลูกน้อง ขับรถไปที่ จ.ลำปาง เพื่อมอบเงินจำนวน 3,000,000 บาท ให้กับจำเลยที่ 1 ภายหลังจากเดินทางกลับ นายเลาต้าเล่าให้พยานฟังว่า เงินดังกล่าวเป็นค่าจ้างขนเฮโรอีน ศาลเห็นว่านาย เลาต้าเป็นผู้ค้ารายใหญ่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเดินทาง ไปมอบเงินจำนวน 3 ล้านบาท ให้กับจำเลยด้วย ตัวเอง ศาลจึงเห็นว่าพยานเบิกความขัดต่อเหตุผล และขัดแย้งกันเอง อุทธรณ์โจทก์ทุกข้อฟังไม่ขึ้น ที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องจำเลย ศาลอุทธรณ์ เห็นฟ้องด้วย จึงมีคำพิพากษายืนยกฟ้องจำเลย คดีนี้สืบเนื่องมาจาก นายพนม หรือ ส.จ. ออด ถูกกำลังผสมของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส., ปปง., ตร.ภาค 5 บุกเข้าตรวจค้นเมื่อเดือน พ.ค. 45 และยึดทรัพย์บ้านทรงไทยเนื้อที่กว่า 30 ไร่ ริมนนสายเอเชีย-เชียงใหม่ เลขที่ 863 หมู่ที่ 2 บ้านพ่อน ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง รถยนต์รวม 45 คัน และรถบรรทุกอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งการตรวจค้นได้ทำพร้อมกันกว่า 15 จุดทั้งในพื้นที่ จ.ลำปาง อุทัยฯ สระบุรี และนราธิวาส มีการประมาณทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำธุรกิจของนายพนม ในระยะเวลา 5 ปี น่าจะอยู่ที่ 2,000 ล้านบาท โดยทรัพย์ทั้งเป็นโฉนดที่ดิน บัญชีเงินฝาก รถยนต์คันหรู และอื่น ๆ อีกหลายรายการ ส่วนคดีแพ่ง ที่นายสุรศักดิ์ ตีรัตน์ตระกูล

อัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 3 (ฟอกเงิน) ยื่นฟ้องนายพนม ขอให้ศาลริบทรัพย์สินจำนวน 200-300 ล้านบาท ตกเป็นของแผ่นดิน ในความผิดฐานฟอกเงินนั้น อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล

3.คดี นายสุภาพ สีแดง

เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2546 บช.ปส. ร่วมกับกองปราบปราม นำหมายเข้าตรวจค้น บ้านเลขที่ 19 หมู่ 12 ซอยม้าทอง แขวงประเวศ กรุงเทพฯ ของนายสยาม ทรัพย์วรสิทธิ์หรือสุภาพสีแดง และจับกุมนายสุภาพซึ่งมีพฤติการณ์เป็นนักค้ายาเสพติดรายสำคัญในพื้นที่ชุมชน 70 ไร่ แขวงคลองเตย กรุงเทพฯ ตามหมายจับในคดีอาญาที่ 97/2546 ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดฐานสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้กระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน

พนักงานสรุปคำฟ้องว่าเมื่อปี 2541 จำเลยร่วมกับนายสุชาติ ปานทะโชติ และพวกอีกหลายคน ลักลอบจำหน่ายยาบ้าให้กับนายอุดร มาบางครุ หลังจากนั้นวันที่ 28 มกราคม 2541 บช.ปส. จับกุมนายอุดรฯ พร้อมยาบ้า 11,700 เม็ด ที่แขวงและเขตคลองเตย กรุงเทพฯ ต่อมาวันที่ 15 มิถุนายน 2543 สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับตำรวจน้ำ จับกุมนายสุชาติฯ นายชำนาญ ระรวยทรง และนายสมศักดิ์ แซ่ลิ้ม พร้อมยาบ้ามาจากนายสุภาพฯ และจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง พบว่ากลุ่มเครือข่ายนายสุภาพ และครอบครัว มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดรายใหญ่ทำบ่อนการพนัน ปล່อยเงินกู้เรียกดอกเบี้ยสูง นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจผิดกฎหมาย อีกหลายอย่างเช่น ขบวนการฟอกเงิน กลุ่มอิทธิพล ทำให้ฐานะทางการเงินดีขึ้นอย่างมาก ซึ่งเชื่อว่าเป็นเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด

วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2547 ศาลอาญาพิพากษาตัดสินลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนายสุภาพฯ ในข้อหาสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 8 วรรค 2 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

สาระสำคัญของคดีนี้ปรากฏข้อเท็จจริงนี้สืบเนื่องมาจากเมื่อเดือนมกราคม 2546 รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามยาเสพติด โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบและมีการติดตั้งตู้ ปณ. 1234 ซึ่งทำให้ได้รับจดหมายร้องเรียนจาก ผู้หวังดีเข้ามาว่า “นายสุภาพคือหัวหน้าแก๊งค์ยาบ้ารายใหญ่ในคลองเตย ซึ่งเป็นแหล่งแพร่ระบาดยาเสพติดที่กว้างขวางที่สุดแห่งหนึ่งใน กรุงเทพฯ โดยในปี 2537 บช.ปส. ได้ทำการตรวจสอบขึ้นบัญชีครอบครัวสีแดงมีฐานะยากจน มีประวัติค้ายาเสพติด โดยมีพี่ชายนายสุภาพฯ คือนายสมนึก หรือข้าง สีแดง ก็เป็นนักโทษค้ายาบ้า ที่ศาลตัดสินจำคุกตลอดชีวิต และมีรายงานพบว่าปัจจุบันนายสุภาพฯ มีความร่ำรวยและอิทธิพลในชุมชน 70 ไร่ ทาง บช.ปส. จึงประสานข้อมูลสน.ท่าเรือ ตรวจสอบพบว่า ตั้งแต่ปี 2529 ครอบครัวสีแดงพั้วพันการค้ำเฮโรอีนจน

มาถึงคำยาบ้าแต่ยังไม่สามารถดำเนินการจับกุมนายสุภาพฯได้ เนื่องจากความร่ำรวยทำให้รู้จักข้าราชการระดับสูงเป็นตำรวจ ทหารบางนายและนักการเมืองท้องถิ่นให้การคุ้มครอง

จึงมีการดำเนินการเพื่อหาพยานหลักฐาน จากการสอบสวนขยายผล มีการจับกุมลูกน้องในเครือข่ายนายสุภาพฯได้ และใช้ข้อมูลดังกล่าวมาขยายผลในการดำเนินคดีกระทำความผิดในฐานสมคบจำหน่าย

3.8 การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด

3.8.1 หน่วยงานที่ทำหน้าที่สืบสวนจับกุม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานปกติที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยรวมทั้งการมีอำนาจสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาซึ่งรวมถึงความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และต่อมาได้มีกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่ให้อำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. และข้าราชการหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบ ควบคุมไม่ให้มีการลักลอบนำเข้า ส่งออก ซึ่งยาเสพติด โดยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามด่านตรวจยาเสพติดดังกล่าวจะมีการคัดเลือกและมีการอบรมให้ความรู้ทางด้านยาเสพติดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เช่น เจ้าหน้าที่จาก กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต ข้าราชการทหาร

แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการปราบปรามยาเสพติด และยังมีเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในสังกัดหน่วยราชการต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้ง ซึ่งพบว่าในการประสานการสืบสวนปราบปรามนั้นยังมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลายด้านที่ทำให้ยังขาดความร่วมมือในการประสานการสืบสวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านยาเสพติด และปัญหาสำคัญคือบุคลากรไม่เพียงพอ รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการพิเศษทางกฎหมาย และการสนับสนุนอุปกรณ์การสืบสวนที่มีประสิทธิภาพ

3.8.2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่สอบสวน

การสอบสวนเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การดำเนินการต่างๆ จะต้องมีการประสานงานเป็นอย่างดี การสอบสวนจะต้องมีการรัดกุมการสอบสวนในทางคดีให้ได้รายละเอียดมาก จะต้องสอบสวนฝ่ายต่างๆ ในคดีให้ได้ความกระจ่างไม่ว่าผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา เพื่อความสมบูรณ์ของคดี ในกรณีการจับกุมคดียาเสพติดนั้นๆ ในการสอบสวนในคดียาเสพติดของตำรวจท้องที่ในบางคดีนั้นยังมีอิทธิพลในด้านต่างๆ ที่อาจจะมีผล

กระทบกระเทือน ทำให้การสอบสวนในคดียาเสพติดนั้นไม่สามารถขยายผลไปถึงตัวการหรือนายทุน ผู้อยู่เบื้องหลังได้ และในการดำเนินการในส่วนของผู้จับกุมในบางคดีการดำเนินการบางขั้นตอนยังไม่ถูกต้องอยู่บ้าง เช่น การตั้งข้อหาหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าในการสืบสวนจับกุมการจับกุมคดียาเสพติดโดยวิธีการล่อซื้อและการใช้สายลับเป็นวิธีการที่ยังได้ผลในการจับกุมอยู่มาก เห็นด้วยกับการนำมาตรการต่างๆ เข้ามาใช้ในการแก้ไขป้องกัน และปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มโทษระบบฐานข้อมูล การใช้วิธีการบำบัดฟื้นฟูกับผู้ต้องหาในคดียาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

1. การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนในประเด็นสำคัญ ในคดีในสมบรูณ์การสอบสวนจะต้องขยายเจาะลงไปในกลุ่มบุคคลที่ร่วมกระทำผิดที่อยู่เบื้องหลัง เพื่อผลในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอีกด้านหนึ่ง การตรวจสอบหลักฐานในต่างๆ ในคดีจะต้องทำการตรวจสอบให้ครบทุกประเด็น เช่น โทรศัพท์ฯ วิทยุติดตามตัว จะต้องทำการตรวจสอบเจ้าของกรรมสิทธิ์และรายการใช้เพื่อสอบสวนสืบสวนขยายผลกลุ่มขบวนการร่วมกระทำผิดในคดีนั้นๆ

2. การสอบสวนในคดียาเสพติดคดีสำคัญๆ คดีมีปัญหาในการสอบสวนนั้น ควรมีการแต่งตั้ง คณะพนักงานสอบสวนร่วมกันทำการสอบสวน เพื่อประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีนั้นๆ

3. การสอบสวนคดียาเสพติดนั้นควรตั้งประเด็นการสอบสวนในคดีนั้นๆ เช่น กรณีสอบสวนคดียาเสพติดที่การกระทำผิดมีลักษณะเป็นขบวนการ ควรมีการแบ่งฝ่ายผู้ต้องหาในคดี เช่น ฝ่ายผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ ผู้ขนส่ง ผู้ผลิต ผู้ติดต่อประสานงานฯ เป็นต้น การแบ่งฝ่ายชัดเจนจะทำให้การสอบสวนสะดวกและง่ายขึ้น

4. ควรมีการโอนสำนวนการสอบสวนหรือการแจ้งการจับกุมหรือการประสานคดี คดียาเสพติดรายสำคัญๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนของท้องที่ (สถานีตำรวจภูธรหรือนครบาล) มายังกองบังคับการสอบสวน เพื่อดำเนินการต่อ เพื่อการขยายผลทางการสอบสวนในคดีนั้นๆ หรือเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องในคดีนั้น การประชาสัมพันธ์วิธีการโอนสำนวนการสอบสวนหรือการประสานคดี ของกองบังคับการสอบสวนฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทราบถึงหลักการและวิธีการในส่วนหนึ่ง

5. ควรมีการเร่งรัดให้ผลการตรวจพิสูจน์ของกลางในคดี ไม่ว่าจะเป็นการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดหรือพยานวัตถุพยานเอกสารให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

6. การปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย หรือระเบียบต่างๆ เพิ่มเติม พัฒนาบุคลากรเครื่องมือ ระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ล้ำสมัยให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน

3.8.3 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฟ้องคดี

พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการฟ้องคดีและการเข้าไปดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งจะต้องมีความรู้ความชำนาญที่จะนำพยานหลักฐานที่ได้มีการรวบรวมที่เริ่มต้นจากผู้สืบสวนจับกุม ผู้สอบสวน โดยพยานที่เกี่ยวข้องจะต้องถูกตรวจสอบด้วยกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากในการกระทำความผิดคดียาเสพติดนั้น มีรายละเอียดและความสลับซับซ้อนการบริหารจัดการกับพยานหลักฐานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้พยานหลักฐานที่น่าเสนอนั้นมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือเพียงพอที่ศาลจะรับฟัง ซึ่งการต่อสู้ของนายความฝ่ายจำเลยในปัจจุบันมีความพร้อมที่จะต่อสู้และหาช่องว่างในการทำลายความน่าเชื่อถือ บางครั้งทนายฝ่ายจำเลยมีทีมงานหรือผู้ช่วยเหลือมากกว่าฝ่ายรัฐ ซึ่งนอกจากงานคดีที่มีจำนวนปริมาณมากที่พนักงานอัยการแต่ละท่านจะต้องรับผิดชอบยังมีคดีอื่นๆที่ต้องให้ความสำคัญจึงเป็นภาระหนักอึ้งยิ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของพนักงานอัยการในการดำเนินคดียาเสพติดรายสำคัญจึงจำเป็นต้องมีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมคดี

3.8.4 หน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาคดี

ศาลเป็นกระบวนการตรวจสอบและการพิจารณาคัดสินคดีความด้วยความยุติธรรมซึ่งการค้นหาความจริงถึงการกระทำว่าเป็นจริงหรือสามารถรับฟังโทษได้หรือไม่นั้น หลักกฎหมายในเรื่องพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญ และประสบการณ์ความชำนาญของศาลเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทนต่อการต่อสู้ในทางข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้ได้ความจริงปรากฏต่อศาลและการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองประชาชนและการควบคุมอาชญากรรม

3.8.5 หน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดี(กรณีโทษ “ปรับ”ในคดียาเสพติด)⁶

⁶ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/1 ได้บัญญัติว่าในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สิน เพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มาตรา 21 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานของกรมบังคับคดีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษแทนค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

บทบัญญัติมาตรานี้ ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งขังผู้ต้องโทษแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

ในการที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับในคดียาเสพติดนั้น เนื่องจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับในคดียาเสพติดสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าแรงจูงใจสำคัญในการกระทำความผิดยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นความผิดซ้ำหรือซ้ำเข้ามา ส่งออก จำหน่าย นั้น ผู้กระทำความผิดยอมเสี่ยงรับโทษ เพื่อหวังที่จะได้ทรัพย์สินเงินทองเป็นการตอบแทน ทำให้ไม่กลัวต่ออากรที่จะถูกการลงโทษจำคุก โดยยอมที่จะติดคุกแต่ให้คนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัวได้รับผลตอบแทนจากทรัพย์สินเงินทองจากการกระทำความผิด เมื่อการควบคุมอาชญากรรมโดยการใช้โทษปรับเป็นการปรามให้ผู้กระทำความผิดได้มีการบังคับค่าปรับอย่างจริงจังจะทำให้คนในสังคมเกิดการตระหนักซึ่งใจว่าการถูกบังคับโทษปรับที่สูงไม่คุ้มค่างับการที่จะเสี่ยงกระทำความผิด ซ้ำยังอาจต้องถูกยึดทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อบังคับค่าปรับ โดยมาตรการนี้ในการพิพากษาศาลจะลงโทษจำคุกและปรับด้วย ซึ่งในการบังคับโทษให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องมีกระบวนการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารองรับในการดำเนินการ

โดยกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 227/2551 เรื่องการปฏิบัติในการบังคับโทษปรับในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 โดยให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติในการบังคับโทษปรับคดียาเสพติดแนบท้ายคำสั่งกระทรวง โดยจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเป็นหน่วยงานหลักได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส กรมบังคับคดี กรมราชทัณฑ์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการทหาร สำนักงานศาลยุติธรรม ในการประสานงานตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับโทษปรับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิเคราะห์สภาพปัญหาการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติด รายสำคัญและแนวทางการแก้ไข

4.1.วิเคราะห์สภาพปัญหา

การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญกับกลุ่มนายทุนหรือผู้อยู่เบื้องหลังในการลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drugs)¹ ยังไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำความผิดมีการพัฒนารูปแบบในลักษณะเครือข่ายการค้ามีการปกปิดมีการตัดตอนการกระทำความผิด มีความสลับซับซ้อนเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเชื่อมโยงพฤติการณ์ความเกี่ยวข้อง การใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีทั่วไปในการรวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิดอาชญากรรมที่มีลักษณะ (Street Crime) จึงไม่สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย องค์การอาชญากรรมได้ และแม้ในปัจจุบันนี้ได้มีการเพิ่มมาตรการการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษเพื่อเสริมประสิทธิภาพการรวบรวมพยานหลักฐานกับองค์การอาชญากรรม(Organized Crime) บางแล้ว แต่ยังคงพบสภาพปัญหาที่ยังต้องปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเพื่อให้มาตรการทางกฎหมายเกิดประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ ให้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่างๆการสนับสนุนให้นำมาตรการสืบสวน สอบสวนโดยวิธีพิเศษ การจัดระบบการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล การจัดเก็บพยานหลักฐานอย่างเป็นระบบ และการประสานความร่วมมือ การสืบสวน สอบสวน ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ในกรณีเป็นการสืบสวนผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเรื่องการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญควรมีการจัดตั้งหน่วยงานร่วมในการดำเนินการดำเนินคดี ในลักษณะที่เรียกว่า Task Force ซึ่งหน่วยงานในต่างประเทศมีการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือการดำเนินการของหลายหน่วยงานทำให้มีการร่วมมือการใช้มาตรการทาง

¹ “Eradication of illicit is a collective responsibility off all all state and that to that end co-ordinated action within the framework of international co-operation is necessary” (UN convention , 1988)องค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญปัญหา การลักลอบค้ายาเสพติด(Illicit Trafficking in Drugs) ว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะองค์กรลับที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและแพร่ขยายครอบคลุมไปถึงอาชญากรรมประเภทอื่นๆ อีกทั้งยังเจริญเติบโตและทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงได้มีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบการค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) (United Nations Convention against illicit Traffic in Narcotic Drugs and psychotropic Substances,1988)

กฎหมายหลายด้านมาเสริมกระบวนการตรวจสอบของหน่วยงานภาครัฐโดยมีหน่วยงานกลางเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารและพยานหลักฐานและสนับสนุน ช่วยเหลือทางการบริหารจัดการคดีในลักษณะหน่วยงานพิเศษที่มีการรวมเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่นที่มีข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการสืบสวน เช่น ตำรวจ ทหาร หน่วยยาเสพติด ศาลากร หน่วยงานสอบสวนกลาง กรมสรรพากรฯ โดยที่กระบวนการสอบสวนนั้นในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมาย Common Law สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ พนักงานอัยการจะเข้ามากำกับและเข้าร่วมในการสืบสวนสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้เพื่อการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาของศาล พนักงานอัยการได้รับทราบในรายละเอียดข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องซึ่งส่วนใหญ่จะต้องมีรายละเอียดที่ซับซ้อนและทำให้การเชื่อมโยงของข้อมูลเหล่านี้สามารถนำเสนอต่อศาลได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งในการที่มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายร่วมดำเนินคดี ทำให้มีการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปด้วยความเที่ยงตรงและเป็นธรรม อีกทั้งในการสืบสวนคดีกรณีที่เป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ การบังคับใช้กฎหมายจะมีความร่วมมือในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและในการดำเนินมาตรการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ และลดการดำเนินการหรือการปฏิบัติการที่ซ้ำซ้อนที่อาจเกิดความเสียหายต่อความเสียหายและอันตรายหากไม่มีระบบการประสานงานที่ดี

สำหรับรูปแบบลักษณะการดำเนินการหน่วยงานร่วมนี้หน่วยงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย โดยในการดำเนินการ ได้มีการนำมาใช้ในการวางนโยบายและแผนการทำงานโดยมีฝ่ายการเมืองเป็นหลักสำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผลสำเร็จหรือการให้ความสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือนั้น ขึ้นอยู่กับฝ่ายการเมือง ส่งผลให้การดำเนินการของหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนในแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เกิดความยั่งยืนโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมที่ตกเป็นฝ่ายตั้งรับจากผลการขับเคลื่อนตามนโยบายของรัฐบาล สิ่งที่จะชี้ให้เห็นคือหน่วยงานในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมไม่ได้กำหนดแผนงานหรือวิธีการทั้งระบบจนเสร็จสิ้นปลายทาง จึงเกิดปัญหาที่กระทบกับการดำเนินการเกือบทุกขั้นตอน ทำให้ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดไม่สามารถยุติได้อย่างสำเร็จตามกระบวนการยุติธรรม

ในการดำเนินคดียาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญนั้นเกิดขึ้นจากลักษณะการปฏิบัติแต่ดั้งเดิม ที่การรวบรวมกับพยานหลักฐานไม่มีการตรวจสอบความพร้อมก่อนการจับกุมดำเนินคดี ทำให้เมื่อการฟ้องคดีไปแล้ว จึงพบข้อบกพร่อง ช่องโหว่ ของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ฝ่ายผู้กระทำผิดหยิบยกเป็นข้อต่อสู้หรือทำลายน้ำหนักพยานของฝ่ายรัฐภายใต้หลักการนำเสนอพยานหลักฐานที่ภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายรัฐซึ่งเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำ

ให้การดำเนินคดีกับนายทุนหรือผู้บงการเบื้องหลังในลักษณะที่เป็นผู้กระทำความผิด ยาลยาเสพติด รายสำคัญในหลายคดีไม่สามารถนำพยานหลักฐานเสนอพิสูจน์ให้ศาลพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษ ได้ ซึ่งหากมีการปรับรูปแบบให้มีกระบวนการวิเคราะห์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของพยานหลักฐาน จะทำให้มาตรการทางกฎหมายและการปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดมีประสิทธิภาพ

4.1.1 โครงสร้างและรูปแบบการอาชญากรรมยาเสพติด

โครงสร้างการจัดองค์การอาชญากรรมยาเสพติดนั้นโดยส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิด ยาลยาเสพติดรายสำคัญนั้นตัวนายทุนหรือผู้บงการสูงสุดนั้น จะหลีกเลี่ยงไม่เข้ามาใกล้ชิดกับตัวยาเสพติด มีการกระทำเพียงการคิด ตกลงใจ การวางแผน เตรียมการและการสั่งการให้บุคคลใน เครือข่ายหรือจ้างบุคคลอื่นให้ดำเนินการตามแผนที่กำหนด โดยจะพยายามไม่เข้ามาใกล้กับตัวยาเสพติดเลย จะรู้การปฏิบัติเฉพาะในส่วนที่ตนเกี่ยวข้องรับผิดชอบเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดตอน (cutout) จึงเป็นความยากลำบากของฝ่ายเจ้าหน้าที่จะเฝ้าตรวจสอบและติดตาม สืบสวนรวบรวม พยานหลักฐานได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การสืบสวนจับกุม ผู้กระทำความผิด ส่วนใหญ่ที่มีการจับกุม จะเป็นเพียงบุคคลในระดับล่างขององค์กร เช่น ผู้รับจ้างขนหรือลำเลียง ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้กับ ตัวยาเสพติดที่สุด แม้จะมีการขัดทอดอยู่บ้าง แต่การรวบรวมพยานหลักฐานก็ยังไม่อาจเพียงพอที่จะพิสูจน์การกระทำความผิดได้ ย่อมทำให้ศาลไม่อาจพิพากษาลงโทษได้ แม้กฎหมายใน ปัจจุบันยังได้กำหนดให้มีมาตรการการรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีพิเศษ อาทิ เช่น วิธีส่งมอบ ยาเสพติดภายใต้การควบคุม การอำพรางตัวของเจ้าหน้าที่ การใช้เครื่องมือพิเศษในการเฝ้าตรวจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานทุกประเภท ทั้งพยานบุคคล ที่เป็นประจักษ์พยานหรือ พยานบอกเล่าที่รับฟังเรื่องราวต่อมา รวมทั้งพยานแวดล้อมกรณีที่เป็นทั้งพยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ต่างที่ได้จากการใช้เทคโนโลยีการสืบสวนสอบสวน เพื่อนำมา ประกอบเพิ่มน้ำหนักของคำพยานบอกเล่าในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลกับตัว ยาเสพติด หรือการแสดงความสัมพันธ์ทางการเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในการกระทำ ความผิดยาเสพติด นำมาเป็นหลักฐานแสดงเชื่อมโยงแสดงความสัมพันธ์ขยายผลการดำเนินการ ทางกฎหมายให้ไปถึงตัวนายทุนหรือผู้บงการ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับฟังในการพิจารณาคดีโดย ชอบด้วยกฎหมาย แต่กระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลกำกับขั้นตอนกำหนดวิธีการดำเนินการยังไม่มี ความร่วมมือในการประสานงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะต้องมีการประสาน

ข้อมูลเครือข่ายโครงสร้างของกลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการสืบสวนสอบสวนเพื่อดำเนินคดีทางกฎหมายและต้องมีการประสานการดำเนินการร่วมกันของหลายหน่วยงานและนำมาตรการทางกฎหมายของรัฐ เช่น มาตรการทางภาษี และมาตรการการควบคุมการประกอบกิจการอื่น ๆ มาตรวจสอบสวนความถูกต้องอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการบังคับกฎหมาย

สำหรับข้อมูลโครงสร้างและข้อมูลสำคัญของผู้กระทำความผิดในอาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทย หลายหน่วยงานทั้งในหน่วยงานกลางและหน่วยงานภูมิภาค ได้มีข้อมูลการสืบสวนรวบรวมข้อมูลที่มีความเชื่อมโยง ของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่เป็นกลุ่มเกี่ยวข้องกับการผลิต การขนส่งลักลอบลำเลียง การใช้สถานที่เก็บซุกซ่อนยาเสพติด รวมถึงข้อมูลการทำธุรกิจทั้งที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมายที่อาศัยความเชื่อมโยงกับกลุ่มธุรกิจแอบแฝงหรือเปิดขึ้นมาบังหน้า ใช้เป็นที่บริหารจัดการด้านการเงิน เพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะการฟอกเงิน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นวิธีการปกปิดที่มาของเงินและทรัพย์สินของการกระทำความผิดและรวมทั้งเกี่ยวข้องกับการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรหรือข่ายงาน ซึ่งเป็นแนวทางการหลบเลี่ยงการตรวจสอบขององค์กรหรือเครือข่ายผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

ซึ่งจากโครงสร้างที่สลับซับซ้อนดังกล่าวสามารถนำมาซึ่งกระบวนการตรวจสอบความผิดปกติของกิจการต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงถึงบุคคลในองค์กรหรือข่ายงานนั้นได้ ซึ่งหากมีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐที่เป็นจุดแข็งในรูปแบบ Task Force โดยการจัดตั้งหน่วยงานร่วมในการปฏิบัติ จะทำให้การติดตามตรวจสอบพฤติกรรมผู้เกี่ยวข้องกระทำได้ด้วย ความรวดเร็ว แต่เนื่องจากในปัจจุบันการบริหารจัดการข้อมูลในการติดตามตรวจสอบโครงสร้างองค์กรอาชญากรรมดังกล่าวยังไม่มีกระบวนการรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ในการทำให้การกำหนดเป้าหมายการใช้วิธีการสืบสวนโดยวิธีพิเศษขาดข้อมูลในการปฏิบัติการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้นควรที่จะต้องมีการปรับปรุงให้มีหน่วยงานรับผิดชอบที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการและนำข้อมูล และวิเคราะห์การนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบโครงสร้างเครือข่ายขององค์กรยาเสพติด ในการสืบสวนผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เพื่อเฝ้าติดตามและบริหารการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือในการปราบปรามให้เกิดความเป็นเอกภาพในการสืบสวนสอบสวนและบริหารจัดการข้อมูล ในการติดตามตรวจสอบพฤติกรรมผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ทำให้การขยายผลการสืบสวนสอบสวนของฝ่ายเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพในการที่จะพิสูจน์ทราบตัวนายทุนหรือผู้บงการ บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องในองค์กร

ลักษณะวิธีการกระทำความผิด โดยการใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนวิธีพิเศษมาใช้ในการรวบรวมรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับโครงสร้างของเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติด เช่น การกระทำความผิดของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หรือการกระทำความผิดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล หรือผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการที่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

4.1.2 เครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทย

เครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทยนั้นมีการขยายตัวและเปลี่ยนไปจากการประกอบอาชญากรรมยาเสพติดในลักษณะเดิม ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบวิธีการ และมีการขยายการกระทำความผิดกระจายตัวมากขึ้น มีการทดแทนบุคคลในองค์กรที่ถูกดำเนินคดี และมีลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น โดยสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ

1) เครือข่ายการผลิตยาเสพติด

ก. เครือข่ายการผลิตเฮโรอีนและผลิตยาบ้ารวมทั้งเมทแอมเฟตามีนอื่น ๆ เช่น ยาไอซ์ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกันมีมาก ในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษโกก้าง และว่า รวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่งซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ล่าเลี้ยงผ่านประเทศไทยและจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่ายังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงานใกล้ชายแดนจีนแล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้า ก่อนส่งยาบ้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศ

ข. กลุ่มผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐฉาน นำเข้ามาผสมกับกาเฟอีนและอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่าย ซึ่งสามารถสร้างผลกำไรได้มาก ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ไม่ปรากฏการผลิตในประเทศไทย

ในการดำเนินการทางกฎหมายกับเครือข่ายการผลิตยาเสพติด เนื่องจากการผลิตเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ในการดำเนินการทางกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามและในการดำเนินการทางกฎหมาย อย่างไรก็ตามเมื่อมีการลักลอบค้าเลี้ยงยาเสพติดที่ผลิตได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยก็จะเป็นการกระทำความผิดซ้ำหน้าซ้ำซึ่งยาเสพติดให้โทษ โดยได้มีการดำเนินการสกัดกั้นและจับกุมผู้ค้าเลี้ยงโดยมีการสืบสวนขยายผลเพื่อดำเนินการทางกฎหมายกับตัวนายทุนผู้เป็นผู้บงการ หรือนายทุนในการนำเข้ายาเสพติดให้โทษ ซึ่งต้องใช้เทคนิคการสืบสวนโดยวิธีพิเศษเพื่อในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความ

เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการกระทำความผิดดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือทางกฎหมายในการดำเนินมาตรการในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีพิเศษ โดยจะต้องมีการพัฒนาความร่วมมือการช่วยเหลือในการดำเนินการทางกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรมในคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) เครือข่ายการค้าพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ)

ในอดีตเคยมีการลักลอบตั้งโรงผลิตเฮโรอีนในพื้นที่บริเวณชายแดนจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน บ้างเป็นครั้งคราว นอกจากนี้นักค้ายาเสพติดในภาคเหนือของไทยยังมีความสัมพันธ์กับชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-พม่า อย่างต่อเนื่อง ทั้งในลักษณะการเข้าไปขอตั้งโรงผลิตเฮโรอีนในเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยโดยยินยอมเสียค่าคุ้มครองและภาษีการค้าให้ และการสนับสนุนน้ำยาเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด โครงสร้างของปัญหาของเฮโรอีนจึงยังมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่มีพฤติกรรมผลิตและค้ายาเสพติดบริเวณชายแดนไทย-พม่า และขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมทำการค้ายาเสพติดกับชนกลุ่มน้อย การลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในเขตไทย มักจะมีการประกอบธุรกิจบังหน้าควบคู่ไปกับการค้ายาเสพติดอย่างเช่น บ่อน ซ่อง สถานบันเทิง ธุรกิจขนส่ง แพลลา บัมน้ำมัน ต่อมากลุ่มผู้ผลิตเฮโรอีน และกลุ่มนักค้าเฮโรอีนได้เปลี่ยนไปทำการผลิตและค้าเมทแอมเฟตามีนเนื่องจากได้ผลตอบแทนที่มากกว่าในขณะที่อัตราโทษนั้นน้อยกว่า รวมทั้งปริมาณความต้องการบริโภคเมทแอมเฟตามีนมีแนวโน้มสูงขึ้น

การที่จะทำลายโรงผลิตเฮโรอีนเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปกระทำได้ยากเนื่องจากภูมิประเทศและทัศนวิสัยไม่เอื้ออำนวยในการตรวจค้นหรือตรวจการณ์ทางอากาศ โรงผลิตตั้งอยู่ในป่าเขาลึกยากแก่การเข้าถึง มักจะมีการเคลื่อนย้ายหลบหนีไปได้โดยง่าย และในการปฏิบัติการจะต้องใช้ความระมัดระวังเรื่องมีกองกำลังคุ้มกัน และการปะทะต่อสู้ขัดขวางการกวาดล้างโจมตี ตลอดจนการล่อลวงเจ้าเขตแดนประเทศเพื่อนบ้านด้วยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โรงผลิตเฮโรอีนได้ถูกเจ้าหน้าที่ปราบปรามทำลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มผู้ผลิตได้ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้ใช้เวลาสั้น ๆ เช่น การผลิตฝิ่นดิบให้เป็นเฮโรอีนเบสหรือการผลิตเฮโรอีนเบสให้เป็นเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ หลังจากทำการผลิตเสร็จก็ย้ายที่ตั้งหรือสลายตัว รวมทั้งย้ายฐานการผลิตไปยังพื้นที่นอกประเทศ ปัจจุบันนักค้ายาเสพติดมีความระมัดระวังตัวสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นนายรู้ตัวว่าถูกเจ้าหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหว ในการติดต่อระหว่างบุคคลที่เป็นเป้าหมายการสืบสวนปราบปรามก็ได้อาศัยเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมที่ก้าวหน้าไปมาก อย่างเช่น การใช้โทรศัพท์ที่มีเครื่องมือป้องกันการดักฟัง การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ใช้วิทยุสื่อสาร วิทยุไอคอม วิทยุติดตามตัว ระบบเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดปัญหาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากการติดต่อสื่อสารระหว่าง

บุคคลในองค์กรการค้ายาเสพติด ปัญหาในการมองภาพรวมความเคลื่อนไหวของนักค้ายาเสพติด และโอกาสในการจับกุมผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่เป็นผู้บงการหรือนายทุนจะมีน้อยมากหากผู้กระทำความผิดในคดีค้ายาเสพติดทำตัวเป็นผู้ส่งการอยู่เบื้องหลัง โดยไม่แตะต้องตัวยาเสพติดโดยตรง

กลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อค้าเฮโรอีนและยาบ้าระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ โดยบุคคลเหล่านี้สามารถส่งยาเสพติดจากสต็อกหรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้าเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าตามต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ หรือเครดิต รวมทั้งความไว้วางใจของกลุ่มผู้ผลิตหรือเจ้าของยาเสพติดนอกประเทศ ทั้งนี้ เครือข่ายเหล่านี้จะมีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษา ยาเสพติดบริเวณชายแดน และกลุ่มจัดการบรรจุ ซุกซ่อนในยานพาหนะเพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้า เป็นลูกมือที่สำคัญ อนึ่ง นับตั้งแต่สงครามยาเสพติดเมื่อต้นปี 2546 บุคคลเหล่านี้ ได้หลบหนีหมายจับและการปราบปรามของไทย ไปอยู่ในประเทศลาวและพม่าเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ยังไม่เลิกพฤติกรรมเดิมและยังมีศักยภาพในการจัดหายาเสพติดมากกว่าเดิมอีกด้วย

ในการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ทราบเครือข่ายการค้า ลักษณะรูปแบบการกระทำความผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นความยากลำบากเนื่องจากการดำเนินการอาศัยความไว้วางใจการแฝงตัวหรืออำพรางตัวของเจ้าหน้าที่เป็นกระทำที่ยากและมีอันตรายร้ายแรงหากมีการตรวจพบของผู้กระทำความผิด จึงจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีพิเศษหลากหลายวิธีที่จะให้สามารถทราบพฤติการณ์การกระทำความผิด และจะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับ ในการตรวจสอบรวบรวมพยาน ความสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้องกับตัวยาเสพติด ความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิด ความเคลื่อนไหวทางการเงิน เพื่อนำมาแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและพิสูจน์พฤติการณ์การกระทำความผิด

3) เครือข่ายการค้าส่งในพื้นที่

ในการผลิตเมทแอมเฟตามีนสามารถกระทำได้หลายวิธี แต่ที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ผลิตจะใช้เฟรเดอรินไฮโดรคลอไรด์เป็นสารตั้งต้น ในกระบวนการผลิตจะมีการผสมสารผสมอื่น ๆ เข้าไปเพื่อเพิ่มทั้งปริมาณจำนวนเม็ดและคุณภาพตามความต้องการของตลาด จากนั้นก็จะนำไปเข้าเครื่องอัดเม็ดและประทับตราตามความนิยมของผู้บริโภค จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสังเคราะห์ทางเคมี ทำให้การผลิตเมทแอมเฟตามีนสามารถทำได้ง่ายและผลิตได้ครั้งละเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันการผลิตเมทแอมเฟตามีนภายในประเทศไทยจะมีอยู่บ้างในพื้นที่ภาคกลาง นอกจากนี้ ผู้จำหน่ายรายย่อยได้พยายามที่จะยกฐานะตัวเองไปสู่การเป็นผู้ผลิตด้วย

ปัญหาแอมเฟตามีนได้พัฒนาตัวเองไปรวดเร็วมาก โดยเริ่มจากการใช้เมทแอมเฟตามีน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นประสาทหรือสนองความต้องการที่หลากหลายของแต่ละบุคคล กลุ่มผู้ใช้ที่สำคัญก็ได้แก่ คนขับรถบรรทุกหรือขับรถโดยสารที่ต้องเดินทางระยะไกล คนทำงานหนักที่ต้องการทำงานให้ได้มากขึ้น คนที่ต้องการให้หายง่วงนอนเมื่อต้องทำงานกลางคืน เกษตรกรที่ต้องทำงานหนักในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว นักเรียนนักศึกษาที่ต้องเร่งอ่านหนังสือก่อนสอบ จนกระทั่งต่อมาประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศผู้บริโภคเมทแอมเฟตามีน และมีปัญหาเรื่องการลักลอบนำเมทแอมเฟตามีนเข้ามาบริเวณชายแดน ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์กลายเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการลักลอบลำเลียง เพราะมีทั้งที่เป็นด้านช่องทาง เส้นทาง แม่น้ำ ท่าข้าม ท่าเทียบเรือ ป่าเขา และทางเดินเท้ามากมายแห่ง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการสกัดกั้นและปราบปรามได้โดยต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดกำลังประจำจุดตรวจชายแดน การลาดตระเวน การเฝ้าตรวจตามเส้นทาง การตรวจค้นจับกุมยานพาหนะ การจัดตั้งจุดตรวจเคลื่อนที่บนเส้นทางหลัก ชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนมีความสัมพันธ์กันทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีชายงานการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งยังมีการเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มในเขตประเทศพม่าและลาวอีกด้วย นอกจากนี้ตามบริเวณแนวชายแดนก็ได้มีการเฉพาะการลักลอบค้ายาเสพติดเท่านั้น แต่ยังมี การประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ พร้อมกันไปด้วย อย่างเช่น แก๊งโจรกรรมรถยนต์ที่นอกจากจะจัดจำหน่ายรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมมาไปให้ประเทศเพื่อนบ้านแล้ว บางทีก็มีการนำรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ข้ามพรมแดนเข้าไปแลกกับยาเสพติดจาประเทศพม่าด้วย หรือ “แก๊งลูกหมู” ซึ่งปกติจะลักลอบนำคนเข้ามาในประเทศ แต่ก็มีบ่อยครั้งที่รวมทั้งยาเสพติดด้วย หรือกรณี “แก๊งมังกรดำ” ซึ่งเป็นแก๊งโสเภณีข้ามชาติก็อาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

ลักษณะโครงสร้างของปัญหาเมทแอมเฟตามีนนั้นมีความสลับซับซ้อนมากกว่าคือ มีทั้งด้านการผลิต การนำเข้า การค้า การแพร่ระบาด และการส่งออก จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในการค้าเมทแอมเฟตามีนก็ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา ขอนแก่น มหาสารคาม นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้ประกอบการหรือนายจ้างจะมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ปัญหาเมทแอมเฟตามีนขยายตัวไปอย่างรวดเร็วต่อการติดยาในระยะยาวของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้นว่า การนำเมทแอมเฟตามีนละลายในน้ำให้ผู้ใช้แรงงานดื่มขณะทำการเสพเมทแอมเฟตามีน ไม่เพียงแต่ทำลายคุณภาพชีวิตของผู้เสพเท่านั้น トラบใดที่อัตราการเพิ่มของผู้ติดยาใช้เมทแอมเฟตามีนน่าอัศจรรย์การเข้ารับการรักษา จะทำให้จำนวนผู้ติดยา ผู้ใช้มีปริมาณสะสมมากขึ้น และพร้อมที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในสังคมมากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นตามลำดับ

ผลจากการปราบปรามเหตอแอมเฟตามีนที่ผ่านมา ทำให้แหล่งผลิตเมทแอมเฟตามีนที่มีขนาดใหญ่ต้องเปลี่ยนเป็นการผลิตแบบอัดเม็ด โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นพื้นฐาน (Home-lab) ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกต่อการซุกซ่อน การเคลื่อนย้าย การหลบหนี และเป็นการลงทุนที่ไม่สูงนัก ประกอบกับการผลิตแบบอัดเม็ดเป็นขั้นตอนที่กระทำได้ง่ายและสร้างกำไรได้สูง เป็นเหตุให้แหล่งผลิตอัดเม็ดได้กระจายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง แต่เดิมเครือข่ายเหล่านี้เติบโตใหญ่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ในแต่ละภูมิภาค และดำเนินการในกลุ่มบุคคลไม่มากนัก ต่อมาเมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้านในชนบท พบว่าเครือข่ายการค้าส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ที่ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงสามารถขยายเครือข่ายการค้าและหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น ก็สามารถสร้างรายได้ได้มากขึ้นจนกลายเป็นเครือข่ายใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการหาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้เป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมืองในระดับที่สูงกว่าด้วย เครือข่ายเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในหลายอำเภอในแต่ละจังหวัด นับตั้งแต่สงครามยาเสพติดเป็นต้นมา สมาชิกหลายคนในเครือข่ายหยุดพฤติกรรม แต่ก็ยังมีบุคคลอื่นในเครือข่ายดำเนินการต่อไป

ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักมีอิทธิพลในพื้นที่ และปกปิดพฤติกรรมโดยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อเป็นเกราะคุ้มครองและในการได้รับความสะดวกบางอย่าง โดยสร้างความน่าเชื่อถือแก่ประชาชนในพื้นที่โดยการบริจาคหรือให้ความช่วยเหลือทางสาธารณกุศล และพบว่านอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดกฎหมาย อื่นๆ ด้วย เช่น การค้าของหนีภาษี การฉ้อราษฎร์ บ่อนการพนัน อาวุธสงคราม การบุกรุกที่สาธารณะ ฯลฯ ในการดำเนินการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานหากจะมุ่งเน้นพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานรู้เห็น การเกี่ยวข้องการกระทำความผิดค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากพยานเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน การสืบสวนจึงต้องรวบรวมพยานแวดล้อมกรณีต่างๆ ทุกด้านทั้งด้านการเงิน ทรัพย์สิน การจัดทำธุรกรรม และพฤติกรรมการกระทำความผิดเพื่อนำมาประกอบแสดงความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ยังสามารถที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอื่นประกอบไปด้วย เช่น มาตรการทางกฎหมายฟอกเงิน มาตรการตรวจสอบทางภาษี เป็นต้น

4) เครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่

ก. เครือข่ายในจีเรีย เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ในประเทศต้นทาง ระหว่างทาง และประเทศปลายทาง ทำหน้าที่ติดต่อซื้อขายเสพติดจัดการขนส่งลำเลียงยาเสพติดโดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทางจนถึงระดับ

แพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมหาศาลให้กับบุคคลระดับบนและนายทุนของ แต่ละเครือข่าย เครือข่ายในจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทยโดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไป จำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็จัดหาโคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาใต้ เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและ กลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายราย แต่เครือข่ายเหล่านี้ยังคงเคลื่อนไหวอยู่ โดยพฤติกรรมที่เป็น ปัญหาสำคัญคือ การชักจูง ใช้จ้างวาน คนไทย โดยเฉพาะผู้หญิงไทยให้ทำหน้าที่เป็นผู้ขนส่ง ลำเลียงยาเสพติดข้ามประเทศ ซึ่งมีการจับกุมได้ในหลายประเทศปลายทาง

ข. เครือข่ายชาวจีน เป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่อยู่ ในประเทศต่างๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่าง ราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่า ผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่าและลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย คานาดา และอเมริกา ในขณะที่ จีนมาเลเซียและจีนสิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาดใน ออสเตรเลียและเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหาเฮโรอีนหรือ เอ็กซ์ตาซีแล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติในลักษณะนี้ ต้องใช้การ สืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างต่อเนื่องโดยวิธีพิเศษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติการณ์ความ เคลื่อนไหวของผู้กระทำผิด และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบการเดินทางเข้าออก การ ตรวจสอบการติดต่อสื่อสาร การตรวจสอบสถานะภาพการประกอบธุรกิจ ซึ่งต้องอาศัยความ ร่วมมือของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศในการประสานงานการตรวจสอบ ติดตาม สืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสืบสวน จับกุมและความ ร่วมมือในดำเนินการทางกฎหมาย

5) เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ได้แก่

ผู้กระทำความผิดร้ายสำคัญหลายรายที่ถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ทั้งที่เป็นการควบคุมระหว่างการพิจารณาคดี และที่เป็นนักโทษเด็ดขาด พบว่า ผู้กระทำความผิด ยาเสพติดที่เป็นรายสำคัญยังไม่หยุดพฤติการณ์ค้ายาเสพติด โดยพบว่ามีความร่วมมือกันของ นักโทษที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำ ทำการติดต่อสั่งซื้อส่งขายยาเสพติดกับผู้ค้ายาเสพติดภายนอก เรือนจำ โดยมีวิธีการลักลอบติดต่อ ทั้งจาก การเข้าเยี่ยมของผู้มาเยี่ยมนักโทษ การใช้โทรศัพท์ ติดต่อสั่งซื้อ ขาย นัดแนะกันส่งมอบยาเสพติด ทั้งที่โทรศัพท์นั้นเป็นสิ่งของต้องห้ามเข้ามาใน เรือนจำ แม้จะมีมาตรการป้องกันโดยการตรวจสอบ ตรวจค้นอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีการลักลอบ

ติดต่อสั่งซื้อสิ่งขายกันอยู่ ซึ่งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในขณะนี้ถือว่าส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสั่งซื้อสิ่งขายกันในเรือนจำ

หน่วยงานยาเสพติด จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมปราบปรามบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นเครือข่ายของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ และที่เป็นเครือข่ายภายนอกเรือนจำ โดยจะต้องดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริต ปลอ่ยปละละเลย หรือร่วมมือกับผู้กระทำความผิดในการสนับสนุนช่วยเหลือให้เกิดการติดต่อก่อให้เกิดการสั่งซื้อสิ่งขายยาเสพติดในเรือนจำ

จากการวิเคราะห์ลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะที่สำคัญของอาชญากรรมยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาการปราบปรามยาเสพติดภายในประเทศและปัญหาระดับระหว่างประเทศ² มีดังนี้

(1) ปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ถึงแม้ยาเสพติดจะเป็นเรื่องที่ต้องห้ามตามกฎหมาย แต่ยาเสพติดสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิต ผู้ค้า รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก เกิดการเปรียบเทียบระหว่างอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการค้ายาเสพติดกับความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย (Return-Risk Ratio) เกิดความคิดอยากลองเสี่ยงดู รวมทั้งการหลงผิดคิดว่ากรลักลอบค้ายาเสพติดเป็นอาชีพที่หาเงินได้ง่ายกว่าอาชีพอื่น การลักลอบค้ายาเสพติดทั้งในระดับรายใหญ่และรายย่อย จึงขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว

(2) ปัญหาเกี่ยวกับการทำลายโครงสร้างองค์กรการค้ายาเสพติด ด้วยเหตุที่การสืบสวนคดียาเสพติดที่จะสาวไปให้ถึงตัวการใหญ่ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน มีความยากลำบากในการรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ลักลอบค้ายาเสพติดรายสำคัญ เครือข่ายองค์กรการค้ายาเสพติดได้หยั่งรากลึกเป็นเวลานานหลายปี ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน การจับกุมเพื่อทำลายกลุ่มการค้ายาเสพติดให้หมดทั้งข่ายงานแบบถอนรากถอนโคนยังมีค่อนข้างจำกัด การจับกุมคดียาเสพติดส่วนมากยังเป็นแค่ระดับผู้เสพมากกว่าระดับผู้จำหน่าย หรือเป็นคดียาเสพติดรายย่อยมากกว่าคดีรายใหญ่ ผลการจับกุมคดียาเสพติดส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่ดำเนินการได้ง่าย เช่น การจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพื่อหวังผลในปริมาณของคดียาเสพติด

(3) ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัญหา ยาเสพติดได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่

² กอบกุล จันทวโร, “อาชญากรรมยาเสพติดกับความร่วมมือระหว่างประเทศ,” เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสัมมนาผู้พิพากษาเกี่ยวกับการดำเนินคดียาเสพติดรายสำคัญ เสนอที่สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม 10 พฤศจิกายน 2547. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ของรัฐในพื้นที่ให้ความร่วมมือกับนักค้ายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนกลายเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดเสียเอง

(4) ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพล นอกจากผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีโอกาที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้เข้าไปสู่การเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เจ้าพ่อ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นักการเมืองระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติแล้ว ในขณะที่เดียวกันองค์กรการค้า ยาเสพติดก็มักจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล และผลประโยชน์ของขบวนการค้ายาเสพติด

(5) ปัญหาเกี่ยวกับความสลับซับซ้อนในการดำเนินงานด้านปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด เท่าที่ผ่านมการปราบปรามยาเสพติดยังมิได้ดำเนินการให้ประสานกันอย่างครบวงจรของปัญหา ตั้งแต่การผลิตยาเสพติด การค้ายาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งการนำเข้าและส่งออกยาเสพติด ยิ่งไปกว่านั้นการแก้ปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องดำเนินการผสมผสานมาตรการทั้งด้านปราบปรามยาเสพติด ควบคุมพืชเสพติด ป้องกันยาเสพติด และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดด้วย

(6) ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ ถึงแม้ปัญหายาเสพติดจะกลายเป็นปัญหาสากล (Global Problem) ไปแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเราจะทำอย่างไรถึงจะให้ประเทศเพื่อนบ้าน นานาประเทศ และประชาคมโลกให้ความร่วมมือกับประเทศไทยในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด

(7) ปัญหาผลกระทบข้างเคียงจากการดำเนินงาน ในกรณีที่มีการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรง จะทำให้เกิดขาดแคลนยาเสพติด สภาพยาเสพติดที่หายากทำให้ราคา ยาเสพติดสูงขึ้น ผลของราคา ยาเสพติดที่แพงกลายเป็นแรงจูงใจให้มีคนบางกลุ่มหันมาค้ายาเสพติดมากขึ้นเพื่อหวังผลกำไร หรือเมื่อใดที่มีการมุ่งเน้นปราบปรามยาเสพติดชนิดใดเข้มงวดมาก มีแนวโน้มจะทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงหันไปสู่อีกยาเสพติดชนิดใหม่เกิดขึ้น หรือไม่ก็หันไปค้ายาเสพติดในพื้นที่อื่น ๆ (Displacement Effect) มากยิ่งขึ้น

4.1.3 สถานการณ์ปัญหาการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน

สถานการณ์การค้ายาเสพติด มีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้น พิจารณาจากสถิติการจับกุมคดี ยาเสพติดตั้งแต่ปี 2548-2551 การจับกุมคดีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 72,595 คดี เป็น 84,266 คดี 107,454 คดี และ 121,135 คดี ตามลำดับ ผู้ต้องหาส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 15-24 ปี ร้อยละ 37.1 รองลงมาเป็นอายุ 25-29 ปี ร้อยละ 23.9 ยาบ้า ยังคงเป็นตัวยาส้าสำคัญหลักที่มีการค้ามาก

ที่สุด โดยสามารถยึดของกลางได้ 21.7 ล้านเม็ด รองลงมาเป็นกัญชา 21,041.8 กิโลกรัม และสารระเหย 145.2 กิโลกรัม นอกจากนี้ ยังพบว่า ยาในกลุ่ม Club Drugs เป็นยาชนิดที่ใช้กันในสถานบันเทิง เช่น ยาอี ยาไอซ์ ยาเลิฟ มีแนวโน้มที่จะรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มนักค้ารายเก่าที่เป็นรายสำคัญ ที่เคยยุติบทบาท หรือหลบหนีการกวาดล้างจับกุมไปในช่วงการประกาศสงครามกับยาเสพติด เริ่มกลับเข้ามามีบทบาท เคลื่อนไหวทำการค้ามากขึ้น กลุ่มนักค้ารายใหม่ ซึ่งเดิมเป็นผู้เสพที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผันตัวเองมาเป็นผู้ค้ารายย่อย แทนนักค้ารายย่อยเดิมที่ถูกกวาดล้างจับกุม

“การประกาศสงครามกับยาเสพติด กลุ่มนักค้าที่ถูกจับกุมและได้รับการประกันตัวปล่อยตัวชั่วคราวหรือพักการลงโทษกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม/เครือข่าย นักค้ายาเสพติดชาวต่างชาติเข้ามาเคลื่อนไหวทำการค้าในประเทศมากขึ้น โดยกลุ่มนักค้าชาวแอฟริกันที่ลักลอบนำโคเคนเข้ามาเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าตามสถานบันเทิงต่างๆ กลุ่มนักค้าชาวเอเชียที่เดินทางเข้ามาติดต่อสั่งซื้อเฮโรอีน และไอซ์ จากกลุ่มนักค้าทางชายแดนภาคเหนือ เพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม กลุ่มนักค้า 3 สัญชาติ พม่า ลาว กัมพูชา ที่ลักลอบลำเลียงยาบ้า และกัญชาเข้ามาจำหน่ายให้กับกลุ่มนักค้าในประเทศไทย รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายชาวแอฟริกัน ซึ่งมีชาวจีนเจี๋ยเป็นตัวการสำคัญเข้ามามีบทบาทมากขึ้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศ มีทั้งยาบ้า เฮโรอีน กัญชา ผีน สารระเหย พืชกระท่อม และ Club drugs โดยยาเสพติดที่แพร่ระบาดมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ยาบ้า กัญชา และสารระเหย พื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด ยาบ้า มีการแพร่ระบาดในทุกจังหวัด โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลาง และกทม. กัญชา พบในทุกจังหวัด โดยพบมากในพื้นที่ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สารระเหย พบในทุกจังหวัด โดยพบมากในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฮโรอีน พบมากในพื้นที่ภาคใต้ และภาคเหนือ กลุ่มยา Club drugs พบการแพร่ระบาดมากใน กทม. ภาคกลาง และภาคใต้ พืชกระท่อม พบการแพร่ระบาดมากในพื้นที่ภาคใต้ และกทม. ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายที่ควรเฝ้าระวัง ได้แก่ กลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี กลุ่มว่างงาน และรับจ้าง

4.1.4 ปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดรายสำคัญ

ในกระบวนการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตั้งแต่การเริ่มต้นสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การพิจารณาสั่งฟ้องคดี การนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด จนกระทั่งศาลมีคำพิพากษาตัดสินนั้น พบว่า ยังมีปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนี้

1) อาชญากรรมยาเสพติดนั้น มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากอาชญากรรมประเภทอื่น อยู่หลายประการ นอกจากลักษณะของการดำเนินการในรูปแบบองค์กรโดยมีการวางแผนแบ่งแยกหน้าที่กันทำ มีการอำพรางปกปิดการดำเนินการอาศัยการประกอบธุรกิจอื่น บังหน้า โดยตัว นายทุนหรือผู้บงการเบื้องหลังจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวยาเสพติด จะมีการตัดตอนการสั่งการของผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้จัดหาตัวยาเสพติด ผู้ลักลอบลำเลียง ผู้เก็บรักษายาเสพติด ณ จุดพักของผู้ติดต่อจำหน่าย ผู้ลำเลียงส่งของ และการจับกุมส่วนใหญ่จะจับกุมได้ในส่วนของผู้ลักลอบลำเลียง หรือผู้ลำเลียงส่งของ ซึ่งจะใกล้ชิดกับตัวยาเสพติดอันเป็นหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดี แม้ทางการสืบสวนสอบสวนผู้ต้องหาจะให้การขัดท้อไปถึงผู้เกี่ยวข้องอยู่บ้างแต่ลำพังคำให้การขัดท้อของผู้ต้องหาที่มีน้ำหนักน้อยในการรับฟังลงโทษ อีกทั้งวิธีการดำเนินการสืบสวนสำหรับอาชญากรรมที่มีความลับซับซ้อน

2) อาชญากรรมยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหายโดยตรง (Victimless Crime) โดยที่การประกอบอาชญากรรมนั้น ทั้งสองฝ่ายสมัครใจที่จะสนองความต้องการในสิ่งของหรือบริการที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากอาชญากรรมยาเสพติดผู้กระทำและผู้รับผลของการกระทำมีความสมัครใจที่ร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น ดังนั้นในอาชญากรรมยาเสพติดโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับรายงานโดยการแจ้งความร้องทุกข์จากผู้เสียหาย จึงแทบจะไม่มีเลย ย่อมเป็นการสร้างความลำบากในการที่จะสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาด

3) อาชญากรรมยาเสพติดให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดมีผลกำไรหลายเท่าตัว จึงสามารถที่จะใช้อำนาจเงินในการสร้างบริวารหรือใช้เงินซื้ออิทธิพลให้หลุดพ้นจากการถูกดำเนินทางกฎหมาย ทำให้การดำเนินทางกฎหมายของฝ่ายรัฐมักจะกระทำได้เฉพาะผู้รับจ้างลำเลียงหรือเฉพาะมือขนเท่านั้น

4) นักค้ายาเสพติดรายสำคัญแม้ว่าจะถูกจับกุมและต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล และบางรายถูกควบคุมตัวระหว่างดำเนินคดี ยังพบว่ามีความเคลื่อนไหวในกลุ่มเครือข่ายองค์กรค้ายาเสพติดโดยยังมีการสั่งซื้อซื้อขายยาเสพติดทั้งจำหน่ายภายในและภายนอกเรือนจำ

5) การนำเข้าและส่งออกยาเสพติดในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ในการกระทำความผิดร่วมกันของกลุ่มค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ทั้งกลุ่มชาวเอเชีย กลุ่มแอฟริกัน กลุ่มชาวจีน ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกโดยใช้ประเทศไทยเป็นที่พักพิงและดำเนินการติดต่อซื้อขาย

6) การติดตาม ตรวจสอบ รวบรวมพยานหลักฐานโดยเทคนิคการสืบสวนพิเศษ ยังไม่มีกฎหมายรับรองและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบพฤติการณ์รวบรวมพยานหลักฐานในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดโดยใช้วิธีสืบสวนพิเศษ อาทิ เช่น วิธีการส่ง

มอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม CD (controlled delivery) เพื่อนำไปขยายผลกับผู้รับของหรือการส่งมอบยาเสพติด หรือเพื่อพิสูจน์ทราบบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง การอำพรางตัวเจ้าหน้าที่ UC (under cover) เพื่อเข้าไปสืบสวนในขบวนการค้ายาเสพติด หรือการใช้เครื่องมือพิเศษในการติดตามข้อมูลการดำเนินการของขบวนการค้ายาเสพติด

7) การดำเนินคดียาเสพติด ยังไม่มีประสิทธิภาพในการประสานงานการรวบรวมพยานหลักฐานและความสอดคล้องของสภาพปัญหาและลักษณะองค์การอาชญากรรมยาเสพติดกับกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดที่ยังมีช่องว่างและกรอบการดำเนินการที่ล่าช้า

ปัญหาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดที่สำคัญ พบปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งยังไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะให้ศาลรับฟังลงโทษผู้กระทำความผิด ในการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์พฤติการณ์ความเกี่ยวข้องในการสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดการสืบสวน สอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องมีพยานหลักฐานที่แสดงความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งด้านตัวยาเสพติดด้านการเงินทรัพย์สิน และพฤติการณ์อันเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งก่อนกระทำความผิด ขณะกระทำความผิดและภายหลังการกระทำความผิด ดังนั้นในการรวบรวมพยานหลักฐานจึงจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจสอบพฤติการณ์ความเคลื่อนไหวบุคคล ทรัพย์สิน การติดต่อสื่อสาร โดยจะต้องมีการจัดระบบการประสานงานหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน และกำหนดให้มีมาตรการการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดโดยวิธีพิเศษ โดยให้มีกฎหมายบัญญัติขั้นตอนวิธีการการดำเนินคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม

4.1.5 ปัญหาข้อขัดข้องอันเกิดจากนโยบายและกระบวนการทางอาญา

ในขณะที่ยาเสพติดกำหนดขึ้นได้โดยธรรมชาติและอาจมาจากการสังเคราะห์ของมนุษย์ ยาเสพติดได้พัฒนาตัวเองจากการใช้ได้โดยทั่วไปในชีวิตประจำวันไปสู่การใช้ในทางที่ผิดและการเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามกฎหมาย จึงทำให้คาดหมายได้ว่ายาเสพติดจะยังคงอยู่ในโลกหรือไม่อาจจะมีสารใด ๆ อีกรู้ได้ที่มนุษย์เรานำมาใช้แล้วเกิดอาการติดกลายเป็นสารเสพติดหรือยาเสพติด และส่งผลร้ายติดตามมา จนในที่สุดสังคมและรัฐจำเป็นต้องเข้ามาป้องกันและดูแลแก้ไข

หากในโลกแห่งความเป็นจริงไม่มีสังคมใดที่ปลอดจากอาชญากรรมอย่างแท้จริง เช่นเดียวกับในทางปฏิบัติก็ยากที่จะทำให้โลกของเราปราศจากสิ่งเสพติดใด ๆ โดยสิ้นเชิง ในเมื่อ

การเสียดื้อเป็นพฤติกรรมประเภทหนึ่งซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์เราไม่สามารถควบคุมความต้องการให้อยู่ในขอบเขตและความเหมาะสมได้ ประเด็นปัญหาที่จะต้องขบคิดกันต่อไปจึงน่าจะอยู่ที่ว่า เมื่อเราไม่สามารถขจัดยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากสังคมได้ แล้วทำอย่างไรจึงจะสร้างภูมิคุ้มกันให้คนสามารถอยู่ท่ามกลางยาเสพติดได้ และทำอย่างไรถึงจะสามารถควบคุมปัญหาเสพติดให้อยู่ในภาวะที่สังคมพอรับได้ (Tolerable Limit)

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านยาเสพติดจึงต้องมีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งปัจจัยในระดับบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยแวดล้อม ในขณะที่นโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัญหาและนโยบายของรัฐบาลผู้บริหารประเทศและกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดประกอบด้วยหลายแนวความคิด หลายขั้นตอน หลายหน่วยงาน และหลากหลายหนทางปฏิบัติ

การที่แต่ละรัฐบาลประกาศนโยบายด้านยาเสพติดที่ชัดเจนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการระดมสรรพกำลังเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง แต่ในขณะเดียวกันในการดำเนินงานจะต้องมีระบบการบริหารจัดการเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีประสิทธิภาพด้วย สิ่งสำคัญนอกเหนือจากต้องมีมาตรการทางกฎหมายและกลไกดำเนินงานเป็นการเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีความชัดเจนเป็นระบบแล้วจำเป็นจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ โดยภาพรวมแล้วประชาชนต้องการเห็นภาครัฐเข้ามาแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง เด็ดขาด ต้องการกระบวนการยุติธรรมที่ทำหน้าที่ป้องกันปราบปราม ควบคุม และแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการเห็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการประสานงานเชื่อมโยงกันอย่างสอดคล้อง แต่ในขณะเดียวกันไม่ต้องการที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจเป็นเพราะยังขาดความเชื่อมั่นที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างชอบธรรมหรือไม่ โดยสรุปแล้วสิ่งที่ประชาชนคาดหวังจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด คือ ต้องการกระบวนการยุติธรรม ที่มีความยุติธรรม อย่างไม่เอนเอียงเนื่องจากปัญหายาเสพติดเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับอาชญากรรมยาเสพติดที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากอาชญากรรมทั่วไปและเป็นปัญหาระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศจนเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นปัญหาระดับโลก (Global Problem) และเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) ที่มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายสลับซับซ้อน อีกทั้งโยงใยไปถึงอาชญากรรมอื่นๆที่เรียกว่าอาชญากรรมต่อเนื่อง (Relate

³ กอบกุล จันทโร, “สำนักงาน ป.ป.ส กับบทบาทเชิงรุกแบบบูรณาการในกระบวนการยุติธรรม,” ใน เอกสารสรุปผลการสัมมนาผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เกี่ยวกับการดำเนินคดียาเสพติด (กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส , 2549) หน้า91-99

Crime) จำเป็นจะต้องมีมาตรการในการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี การลงโทษที่มีประสิทธิภาพและอาศัยข้อมูลข่าวสาร ความรู้เทคโนโลยีความชำนาญพิเศษ ซึ่งเป็นภารกิจของหลายหน่วยงานที่จะต้องมีการบูรณาการแผนงาน นโยบายของกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีไปในทิศทางเดียวกัน

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมที่มีมายาวนานที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันเสมอเกิดจากความหวาดระแวงสงสัยในการปฏิบัติงานตั้งแต่ขั้นต้น จนถึงขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม

-ในชั้นจับกุมมีการจับกุมบุคคลถูกต้องหรือจับแพะหรือไม่

-ในชั้นสอบสวนสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จริงแท้แน่นอน หรือใช้อำนาจหน้าที่ กลวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

-ในชั้นพนักงานอัยการสามารถค้นกรองคดีไปสู่ศาลที่จะฟ้องเฉพาะผู้กระทำผิดที่แท้จริงอย่างไรหรือไม่

-ผู้ที่ถูกพิพากษาลงโทษกระทำความผิดจริงหรือไม่ และโทษที่ได้รับเหมาะสมกับความผิดแล้วหรือไม่

ปัญหาในเบื้องต้นของกระบวนการยุติธรรมคือ สามารถจะหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีมีอะไร อย่างไรหรือไม่ การที่ไม่สามารถหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้มีสาเหตุมาจากอะไร บางกรณีมีการกล่าวโทษที่ตัวคนที่ไม่ดีไม่มีความสามารถ บางกรณีมองว่าเป็นปัญหาที่ระบบ ซึ่งหากพิจารณาได้ตรงต่อแล้ว ทั้งคนและระบบจะต้องไปด้วยกัน คือต้องดีทั้งคนในกระบวนการยุติธรรมและ ต้องดีทั้งระบบกระบวนการยุติธรรม ระบบนี้รวมถึงการควบคุมการใช้อำนาจของคนด้วย

โดยส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมมักไม่ได้คำนึงถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงท้ายสุดของกระบวนการ แม้รัฐธรรมนูญมาตรา 33 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์(ยังไม่มีความผิด) จนกว่าศาลจะพิสูจน์จนถึงที่สุดแล้วจึงลงโทษได้ แต่ในทางปฏิบัติมีการกระทำที่เสมือนลงโทษในกระบวนการ จนเกือบไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้ที่ศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นผู้บริสุทธิ์กับผู้ที่ถูกศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ในกระบวนการยุติธรรมการดำเนินคดีอาญาเสพติด เป็นเรื่องที่ถูกฝ่ายหรือทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะต้องร่วมมือกันค้นหาความจริงและพยานหลักฐานในทางคดีให้ได้ ตามหลักของการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ(Public Prosecution) แต่ละองค์กรไม่ใช่คู่ต่อสู้ของกันและกัน พนักงานอัยการซึ่งทำหน้าที่เป็นโจทก์ในคดีอาญาก็เป็นเพียงคู่ความตามรูปแบบ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วไม่ถือว่าเป็นคู่ต่อสู้ของจำเลย หากแต่มีหน้าที่ต้องอำนวยความยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่ายเช่นเดียวกับ

ศาล จำเป็นในการทำหน้าที่หาความจริง ป.วิอาญา มาตรา 229 บัญญัติว่า “ศาลเป็นผู้สืบพยาน...” แต่ด้วยความเข้าใจในหน้าที่การปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมของไทย จึงเกิดสภาพที่ระบบการสืบพยานในคดีอาญา เป็นไปในลักษณะของการต่อสู้ในเชิงการดำเนินคดีแฝง โดยวิธีการถามค้าน(Cross Examination) เป็นหลักในการค้นหาความจริงทางอาญา โดยศาลจะเฉยและคอยรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการข้างต้น นอกจากนั้นการที่คู่ความต่อสู้กันในคดีลักษณะนี้ทำให้มีการใช้เทคนิคชั้นเชิง(Technicallity) หรือกลยุทธ์ต่าง(Tactics)เพียงเพื่อมุ่งเอาชนะคดี โดยมีได้ใช้หลักการตรวจสอบเพื่อให้ได้ความจริงด้วยความเป็นกลางและมุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรม

นอกจากปัญหาในเรื่องตัวบทกฎหมายและความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่ไม่ถูกต้องแล้ว กระบวนการทำงานขององค์กรหรือหน่วยงานบางหน่วยยังขาดความโปร่งใส(Transparency) ในการปฏิบัติงาน และขาดระบบการตรวจสอบ(Accountability)ที่ดี ทำให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบโดยง่าย ดังที่เห็นเป็นข่าวปรากฏทั้งในอดีตหรือแม้แต่ในปัจจุบัน

4.1.6 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายใช้ในการปราบปรามยาเสพติดของไทย

การดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปในประเทศไทยใช้หลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2477 เป็นหลัก การแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษไว้สำหรับความผิดร้ายแรงที่กระทำในลักษณะรูปแบบองค์กรอาชญากรรมแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ผู้สืบสวนและผู้สอบสวนจะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานที่เพียงพอจนสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดยาเสพติดรายสำคัญ ตัวการใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ตัวการใหญ่ในองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดสามารถต่อสู้คดีจนหลุดพ้นจากการลงโทษไปได้จำนวนหลายคดี

การที่ผู้กระทำผิดยาเสพติดรายสำคัญ ตัวการใหญ่หรือสมาชิกสำคัญขององค์กรอาชญากรรมสามารถหลุดพ้นจากการลงโทษไปได้ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มมาตรการพิเศษในการดำเนินคดีให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้การใช้มาตรการพิเศษต่างๆของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จะเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน แต่เมื่อคำนึงถึงความปลอดภัยของสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นส่วนรวมแล้ว รัฐจึงจำเป็นต้องถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542

เป็นต้นมา รัฐจึงได้มีกฎหมายซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวน พิเศษหลากหลายรูปแบบในการแสวงหาพยานหลักฐาน

1. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

1) มาตรการการดำเนินคดีข้อหาสมคบ ตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นมาตรการเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการนำมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ซึ่งการที่จะใช้มาตรการนี้ได้ต้องมีประสิทธิภาพผู้ที่จะบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานมาก่อน เพื่อให้มีพยานหลักฐานรองรับแสดงพฤติการณ์ความเชื่อมโยงของบุคคลผู้ร่วมในการกระทำความผิดยาเสพติดที่เกี่ยวข้อง โดยการที่จะได้พยานมานั้น แม้เดิมจะมีข้อขัดข้องในกระบวนการและวิธีการเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีข้อจำกัดทำให้ไม่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานประกอบการดำเนินคดี ซึ่งจะต้องมีการเสริมประสิทธิภาพในการนำมาตรการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งกระบวนการพิจารณาคดีชั้นการอนุมัติการดำเนินคดีข้อหาสมคบจะต้องมีมาตรฐานและระบบการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินการเพื่อให้มีมาตรการควบคุมตรวจสอบกำกับกับการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพ

2) ควรจะมีการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกความผิดที่ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญารวมทั้งกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาได้ถือนำมาเป็นหลักในการตีความ การวินิจฉัยความรับผิดชอบและการนำข้อเท็จจริงมาปรับกับบทกฎหมาย โดยยังมีความผิดที่มีลักษณะสำคัญอีกหลายกรณีที่ต้องพิจารณาว่าสมควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ เช่น ความผิดในลักษณะการเป็นนายหน้าในการจัดให้มี จัดการ หรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดที่มีการร่วมลงทุนโดยตนเองเป็นผู้ออกทุนให้ผู้อื่นไปดำเนินการโดยตนเองไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการค้าอย่างไรเลย รอรับผลตอบแทนอย่างเดียว ทั้งนี้พฤติการณ์ลักษณะนี้เป็นการระดมทุนของกลุ่มนักค้าที่กำลังมีการแพร่กระจายกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องการที่จะเสี่ยงและรอดูโอกาสทางที่จะรอดจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่และดูผลตอบแทนที่จะคุ้มค่ากับความเสี่ยง ซึ่งในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ได้ถือว่าพฤติการณ์ความผิดตามลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

ในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมตัวยาเสพติดนั้น ภาครัฐได้ใช้นโยบายในด้านนี้เพื่อการควบคุมการแพร่ระบาดของตัวยาเสพติด ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพการปราบปรามยาเสพติด

ติดต่อไปนั้น ควรออกมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสารเคมีตั้งต้นหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่สามารถนำไปใช้ผลิตยาเสพติดโดยให้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลการจำหน่าย การครอบครอง การเคลื่อนย้าย ข้อมูลรายละเอียดผู้ซื้อหรือขาย จำนวนปริมาณการสั่งซื้อส่งขาย แต่อย่างไรก็ตามมาตรการนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อระบบการประกอบกิจการของภาคอุตสาหกรรมที่สุจริต และควรมีการศึกษารวบรวมวิธีการขั้นตอนกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับและมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่กฎหมายให้ทำหน้าที่กำกับดูแล ควรปรับปรุงให้มีระบบเดียวกันและมีการประมวลให้เป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนที่ยุงยากและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ให้เกิดความรวดเร็วไม่เป็นภาระแก่การดำเนินการของภาคอุตสาหกรรม

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดยาเสพติด

ในการดำเนินมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นั้น เป็นมาตรการที่สร้างความหวุ่นเกรงแก่ผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากถูกริบทรัพย์สินแล้วก็จะไม่คุ้มค่าหรือไม่คุ้มทุนที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการบริหารจัดการทรัพย์สินของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความซับซ้อนหรือมีการปกปิดการจ่ายเงินค่าตอบแทนมากขึ้น ดังนั้นการรบกวนการสืบสวน สอบสวนคดียาเสพติดต้องปรับปรุงให้มีการสืบสวนสอบสวนทางการเงินพร้อมกับการสืบสวนพฤติการณ์การค้ายาเสพติดเพื่อให้การยึดอายัดทรัพย์สินมีประสิทธิภาพโดยสามารถยึดอายัด ทรัพย์สินได้ก่อนที่จะมีการโยกย้ายถ่ายเท ภายหลังการจับกุมบุคคลในองค์กรหรือเครือข่าย และเนื่องจากการดำเนินการริบทรัพย์สินนั้นจะผูกติดกับผลการดำเนินคดีอาญาในคดียาเสพติดซึ่งหากเมื่อศาลพิพากษายกฟ้องไม่ว่าด้วยสาเหตุใด เช่น มีความสงสัยในพยาน หรือไม่มีหลักฐานแสดงความเชื่อมโยงก็ตาม ก็จะทำให้มาตรการริบทรัพย์สินนี้ถูกยกเลิกเพิกถอนไปด้วย ซึ่งในการปรับปรุงกระบวนการสืบสวนสอบสวนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ควรที่จะพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนทางการเงินเพื่อนำข้อมูลและพยานหลักฐานทางการเงินในเครือข่ายหรือองค์กรยาเสพติดที่เกี่ยวข้องมาเป็นพยานหลักฐานที่จะเสริมหรือแสดงความเชื่อมโยงประกอบการพิจารณาการรับฟังพยานหลักฐานของศาล

ส่วนการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเป็นมาตรการเสริมที่ถูกลำมาใช้เพื่อให้มีการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่เป็นลักษณะองค์กรอาชญากรรมที่มีการตัดตอนความเชื่อมโยงแต่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบในรูปแบบกระบวนการดำเนินคดีในทางแพ่งที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

ฟอกเงิน(ป.ป.ง) สามารถใช้มาตรการริบทรัพย์สินมาทำการตรวจสอบ ซึ่งมีกระบวนการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในเรื่องภาระการพิสูจน์ ซึ่งผู้ถูกตรวจสอบจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์แหล่งที่มาให้ชัดเจน ซึ่งต่างจากกระบวนการพิสูจน์ในการดำเนินคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกระบวนการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายนั้นโดยหลักการพิสูจน์ตกเป็นภาระของผู้บังคับใช้กฎหมาย แต่เนื่องจากการซับซ้อนกระบวนการริบทรัพย์ตามกฎหมายฟอกเงินนั้นต้องมีกระบวนการพิจารณาในรูปของคณะกรรมการที่ค่อนข้างจะระบุเฉพาะเจาะจง จึงทำให้หากคณะกรรมการนั้นไม่สามารถดำเนินการได้ เช่นในกรณีที่ครบวาระ และกระบวนการพิจารณาแต่งตั้งมีข้อขัดข้องไม่สามารถดำเนินการได้ จึงทำให้มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินไม่มีสภาพบังคับ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นแก่กระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีรูปแบบของคณะกรรมการเป็นผู้ใช้อำนาจในการตัดสินชี้ขาด ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วย เช่น ป.ป.ช. ป.ป.ท. ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาในทางเทคนิคของการตรากฎหมายโดยหากกำหนดให้คณะกรรมการชุดเดิมสามารถทำหน้าที่ไปพลางก่อนได้นั้นก็จะทำให้การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมปราบปรามองค์กรอาชญากรรมไม่เกิดช่องว่างแก่อาชญากร

4. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดี

ในการบริหารจัดการคดีนั้นในกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากใช้ระบบกล่าวหา จึงทำให้กระบวนการที่จะร่วมกันค้นหาความจริงไม่สามารถสร้างประสิทธิภาพและความยุติธรรมได้ด้วยความสะดวกสบาย มีการกล่าวกันว่า คุณมีไว้สำหรับคนจนหรือคนที่ไร้ปัญญา และผู้มีอิทธิพลคือคนที่กระทำความผิดแต่กฎหมายเอื้อมไปไม่ถึง เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายบางส่วนอาจจะเคยเจอกับสภาวะขาดกำลังใจหรือท้อแท้กับระบบหรือกระบวนการยุติธรรมที่อาจมีการเลือกปฏิบัติ หรืออาจคิดว่าเรื่องนี้มีด้วยหรือ ซึ่งผลคดียาเสพติดร้ายสำคัญหลาย ๆ ราย เป็นบทพิสูจน์ของการขาดความเชื่อมต่อของกระบวนการยุติธรรมที่ต่างคนต่างมองในเฉพาะมุมมองของหน่วยงานขั้นตอนของตน โดยไม่ได้มองระบบทั้งกระบวนการ การที่มีการเพิ่มมาตรการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษนั้น เช่น มาตรการการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสารและทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรการการจัดส่งยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) มาตรการลดโทษกรณีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินคดี (กึ่งการต่อรองคำรับสารภาพ) มาตรการการอำพราง(Under Cover) เพื่อสืบสวนการกระทำความผิด จะเกิดผลในการบังคับใช้ได้ กระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการจะต้องมีการปรับระบบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม เสมอภาค และตรวจสอบได้ มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นการบริหารจัดการคดีที่ต้องแก้ไข

ปรับปรุงวิธีการรูปแบบการแสวงหาพยานหลักฐานที่จะต้องมีการสร้างประสิทธิภาพให้มีการบังคับใช้ได้จริงโดยขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยาเสพติดที่จะต้องบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและบังคับใช้ได้ไปตามเจตนารมณ์ของการร่างกฎหมายโดยจะต้องมีการควบคุมตรวจสอบ และการสนับสนุนช่วยเหลือ การให้ความร่วมมืออย่างเต็มประสิทธิภาพมิฉะนั้นแล้ว ก็จะเป็นเพียงหลักการของกฎหมายที่ไร้สภาพบังคับ

4.1.7 วิเคราะห์องค์การในการปราบปรามยาเสพติด

จากการพิจารณาผลการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยเป็นที่เห็นได้ชัดว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานใดหน่วยงานเดียวไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมยาเสพติดได้โดยลำพัง โดยเฉพาะในปัจจุบันลักษณะของการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นลักษณะองค์กรอาชญากรรม ในช่วงปี พ.ศ.2545 ได้มีมาตรการทางกฎหมายรูปแบบพิเศษที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งในการนำมาตรการสืบสวนสอบสวนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการประสานงานและบูรณาการความร่วมมือ โดยการสนับสนุนช่วยเหลือ การประสานงานในการบริหารงานคดีที่มีประสิทธิภาพ จึงควรมีการปรับปรุงรูปแบบกระบวนการขั้นตอนบางประการที่เสริมประสิทธิภาพการสืบสวนปราบปรามของเจ้าพนักงานแบบ Task Force โดยหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายยาเสพติดต้องร่วมมือกันในการดำเนินคดียาเสพติด แต่ในปัจจุบันยังมีความไม่ไว้วางใจระหว่างหน่วยงาน เช่นการกลัวความลับรั่วไหล ทำให้การนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ไม่ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ที่เกิดข้อบกพร่องในทางคดีหลายประการในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานที่หลายหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายยาเสพติดมีการแยกกันต่างคนต่างทำไม่มีการประสานข้อมูลการสืบสวนไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้ง ๆ ที่หลายหน่วยงานมีความสามารถที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อที่สามารถแสดงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ หากมีการประสานทำการสืบสวนสอบสวนร่วมกันตั้งแต่ต้น จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในรัฐบาลต่าง ๆ ได้ใช้ศักยภาพในการบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานยุติธรรมแต่เป็นในลักษณะการจัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดที่จะมีฝ่ายการเมืองเข้ามากำกับ โดยมีฝ่ายเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจากผลการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์ว่าลักษณะการบริหารจัดการหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งหากมีการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง แต่ปรากฏว่าในช่วง ปี พ.ศ. 2549-2552 เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง อำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ

แก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเกิดความอ่อนแอ และมีปัญหาอื่นๆเข้ามาแทรกในการความสำคัญในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหายา ทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการคดียาเสพติด ซึ่งข้อพิจารณาแนวทางแก้ไขนั้นอาจจะต้องกำหนดให้มีคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ ขึ้นมาเพื่อพิจารณาตรวจสอบรับเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญและดำเนินการมอบหมายแต่งตั้งให้มี คณะทำงานร่วมในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีคดีพิเศษตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ทำอย่างไรที่จะให้เกิดมาตรการเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ การจัดตั้ง คณะทำงานร่วมในการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดรายสำคัญ(Task Force) โดยต้องมีผู้แทน ของหน่วยงานในกระบวนยุติธรรมทั้งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ง กรมสอบสวน คดีพิเศษ กรมสรรพากร สำนักงาน ป.ป.ส เพื่อมาร่วมวางแผนทางการสืบสวนสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐาน โดยเน้นทำงานร่วมกันและเข้าถึงข้อมูลร่วมกัน ซึ่งข้อดีคือเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายจะมี ฐานข้อมูลและอำนาจในการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาสนับสนุนโดย ผู้แทนส่วนใหญ่มาทำหน้าที่เป็นผู้ปรึกษาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้น ซึ่งจะทำให้การ สืบสวนมีข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการรักษาความลับ ถ้าเกิดการ รั่วไหลออกไป ผู้แทนที่มานั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ โดยผู้แทนที่มาทำงานนั้นไม่ใช่ผู้ทำคดี เพื่อตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงและถ้าคดีนั้นเสร็จสิ้นแล้ว ผู้แทนในคณะดังกล่าว ก็ต้อง สลายตัวเพื่อไม่ให้เป็นการสร้างอำนาจอิทธิพล ซึ่งในการดำเนินคดียาเสพติดลักษณะนี้เป็นไปได้ที่ จะมีการเพิ่มอำนาจการสอบสวนแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส.ซึ่งทำหน้าที่เป็น หน่วยงานกลางที่จะประสานบูรณาการการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี โดยให้มีพนักงาน อัยการเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนรวบรวมพยานหลักฐานและเป็นการตรวจสอบควบคุมความ ถูกต้องตั้งแต่ต้น ก็จะทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญมีประสิทธิภาพ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเรียกว่า HIDTA (High-Intensity Drug Trafficking Area) ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานข้อมูลการสืบสวน การสอบสวน จนกระทั่งกระบวนกรดำเนินการพิจารณาคดีซึ่งจะทำหน้าที่ในการสนับสนุนการใช้มาตรการทาง กฎหมายพิเศษในการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐาน โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะในคดีที่เป็น รายสำคัญ โดยทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆที่เป็นเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในส่วน ท้องถิ่น และการประสานกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานกลางเพื่อกันที่เป็นการวาง แนวทางพัฒนาการการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ

4.1.8 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนามาตรการและองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ

1) ด้านการวิเคราะห์ปัญหา ยาเสพติดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นเรื่องที่ต้องห้ามตามกฎหมาย ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดจึงมักจะไม่ค่อยปรากฏ สถิติข้อมูลกับทางหน่วยงานราชการมีก็อาจจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้ (Pseudo Static) และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์มักจะถูกจำกัดอยู่เฉพาะเท่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเข้าถึงได้เท่านั้น (Accessible) จึงอาจจะกล่าวได้ว่ายังมีช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้น (Happening) และสิ่งที่รู้ (Knowing) เกี่ยวกับอาชญากรรมด้านยาเสพติดอยู่อีกมากที่ควรแก่การพิสูจน์ทราบและศึกษาค้นคว้าวิจัย

2) ด้านการสร้างรูปแบบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เท่าที่ผ่านมาในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อสร้างเป็นรูปแบบในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมักจะอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การดูสิ่งบอกเหตุ (Indicator) การพิจารณาอาการของปัญหา (Symptom) การเรียนรู้ความคิดเบื้องหลังการกระทำความผิดคดียาเสพติด (Modus Operandi) การประเมินค่าข้อมูลข่าวสาร (Evaluation) การวิเคราะห์ตีความ (Interpretation) และการอนุมาน (Deduction) ประกอบกับการสรุปบทเรียนจากการทำงานและการถ่ายทอดประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ จึงยังมีปัญหาทั้งในแง่ความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป ความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายหรือแต่ละพื้นที่ และความยอมรับของการสร้างเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปและรูปแบบในการแก้ไขปัญหายาในลักษณะที่เป็นสากล

3) ด้านกระบวนการออกกฎหมายด้านยาเสพติด ปรากฏว่ากระบวนการออกกฎหมายด้านยาเสพติดมักจะพัฒนาไปไม่เท่าทันกับกลวิธีการลักลอบค้ายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Catching-up Process) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักจะมีการพลิกแพลงวิธีการกระทำความผิดที่ยากต่อการคาดหมายหรือการป้องกันปราบปราม ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น การออกกฎหมายใหม่ ๆ ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลกับการพิทักษ์รักษาประโยชน์สาธารณะ ต้องมีขอบเขตที่จำกัดและชัดเจน ต้องมีมาตรการตรวจสอบจากหลายฝ่าย ในขณะเดียวกันหากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไปในทางที่ผิดก็ต้องถูกลงโทษอย่างหนัก นอกจากนี้กฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมด้านยาเสพติดยังไม่มีลักษณะที่ครอบคลุมครบวงจร (Package)

4) ด้านการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากกลไกของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมมีหลายหน่วยงาน มีความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ต่างรู้สึกว่าคุณเองเป็นเอกเทศ ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

ต่างฝ่ายต่างทำงานของตนไป ไม่ค่อยประสานเพื่อการทำงานร่วมกัน แนวความคิดของผู้ปฏิบัติ ตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านยาเสพติดจึงมีความหลากหลาย จนทำให้ขาด เอกภาพในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ

5) ด้านการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าแผนงาน แผนเงิน และแผนคนยังไม่ค่อยประสานสอดคล้องรองรับกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากทรัพยากรการบริหาร เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณยังมีน้อยเมื่อเทียบกับขนาดความรุนแรงของปัญหายาเสพติด ยิ่งขาดความยืดหยุ่นในวิธีการจัดตั้งงบประมาณ มีการ กำหนดรายละเอียดในการใช้เงินมากจนเกินไป ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน งบประมาณยังกระจุกกระจาย งบประมาณที่แต่ละหน่วยได้รับส่วนใหญ่เป็นลักษณะปีต่อปี จนทำให้เกิดปัญหาขาดความต่อเนื่องทางด้านงบประมาณสำหรับดำเนินงาน และถึงแม้ว่าจะมีการ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร แต่ในทางปฏิบัติหลายหน่วยงาน ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบและขั้นตอนการปฏิบัติในลักษณะของแผนงานโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอดคล้องกันทั้งกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ งบประมาณที่ใช้และผู้รับผิดชอบ

6) ด้านการประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติด เท่าที่ผ่านมายังขาดการ ประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่ควร จะเป็นว่าบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้หรือไม่เพียงใด หรือเปรียบเทียบถึงผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน จริง (Actual Result) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expert Result) ว่าคุ้มค่าหรือไม่ แม้จะเห็นได้อย่าง ชัดเจนว่าสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ แต่ผู้ต้องหาคดี ยาเสพติดส่วนใหญ่ถูกจับกุมในข้อหาครอบครอง รองลงมาเป็นข้อหาเสพ ส่วนข้อหาสำคัญทั้งผลิต นำเข้า ส่งออก และจำหน่ายยังมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม สถิติคดียาเสพติดที่เพิ่มขึ้นก็ไม่ได้ หมายความว่าปัญหายาเสพติดลดลง ในขณะที่ปัญหาด้านหนึ่งลดลง แต่ปัญหาดีกด้านหนึ่ง อาจจะเพิ่มขึ้นก็ได้ สัดส่วนของปริมาณยาเสพติดของกลางที่จับกุมได้มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับ ปริมาณยาเสพติดที่คาดว่าจะมีการลักลอบผลิตและนำเข้ามา

7) ด้านบุคลากรที่แก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภารกิจ จำนวน ผู้กระทำความผิด และพื้นที่รับผิดชอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรงแล้ว ทำให้ เห็นชัดเจนว่าอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ยังไม่สมดุลกับหน้าที่ภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ยิ่งไปกว่านั้นยังมี ประเด็นปัญหาปลีกย่อยอีกมากอย่างเช่น มีแต่รายชื่อผู้ปฏิบัติ แต่ตัวจริงไม่อยู่ไปช่วยราชการที่อื่น มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ต้องโยกย้ายตามวาระ รวมทั้งยังขาดมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน บางคนถูกกลั่นแกล้ง ถูกร้องเรียน ถูกกดดันจากอิทธิพลในพื้นที่ เกิดความรู้สึกเสี่ยง ภัย ในที่สุดก็เกิดความรู้สึกท้อแท้ บั่นทอนขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง

8) ด้านการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ได้มีบางหน่วยงานเปิดตู้ ปณ. เอาไว้โดยเฉพาะ สำหรับให้ประชาชนทั่วไปแจ้งข่าวสารข้อมูลผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด หรือรองรับเรื่องร้องเรียนเพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อความเดือดร้อนของประชาชนเกี่ยวกับปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติดในแต่ละพื้นที่ หลังจากมีการแจ้งข่าวให้แก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและจำนวนมาก แต่หน่วยงานเหล่านั้นยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันท่วงที ก็จะนำไปสู่การสูญเสียมวลชน จนกลายเป็นปัญหาเกี่ยวกับความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อองค์กรของ รัฐในระยะยาว

9) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากยาเสพติดเป็นเรื่องของผลประโยชน์ อำนาจ และอิทธิพล คนทั่วไปจึงมักคิดว่าเป็นเรื่องที่อันตรายและหลีกเลี่ยงที่จะให้ความร่วมมือ อย่างจริงจังในการป้องกันและปราบปราม ปัจจุบันจึงพบว่าประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดน้อย การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชนเองก็ยังคงค่อนข้างจำกัด

10) ด้านผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด อำนาจรัฐยุคใหม่ต้องต่อสู้กับองค์กร อาชญากรรมด้านยาเสพติดที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นักค้ายาเสพติดยุคใหม่เป็นคนที่ชาญฉลาด (Bright Collar) และเป็นมืออาชีพมากขึ้น (Career Criminal) องค์กรการค้ายาเสพติดจะ เรียนรู้วิธีการกระทำความผิดเพื่อหลบหลีกให้รอดพ้นจากการจับกุม เมื่อสถานการณ์บีบบังคับหรือ ตกอยู่ในภาวะจนตรอก บ่อยครั้งที่องค์กรการค้ายาเสพติดเกิดการฮึดสู้และตอบโต้ต่อการปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ด้วยวิธีการที่รุนแรง

11) ด้านกลไกการควบคุมสภาพแวดล้อมกับปัญหายาเสพติด ด้วยเหตุที่การ เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้กลายเป็นทั้งปัจจัยและเงื่อนไขต่อปัญหายาเสพติด ทั้งในด้านการผลิต การค้า การนำเข้า การส่งออก และการแพร่ระบาดของยาเสพติด จึงมีความจำเป็นที่ จะต้องลดเงื่อนไขที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดควบคู่ไปกับการควบคุมทางสังคมและ สภาพแวดล้อม

12) ด้านเสถียรภาพทางการเมืองกับการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานแก้ไข ปัญหายาเสพติดของประเทศ ด้วยเหตุที่ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยมักจะบริหาร โดยรัฐบาลผสม (Coalition Government) แต่เนื่องจากรัฐบาลผสมมักจะไร้เสถียรภาพทาง การเมือง การไม่มีพรรคการเมืองเสียงข้างมากในสภามักจะประสบปัญหาในกระบวนการนิติ บัญญัติ และรัฐบาลผสมที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคมากเกินไป มักจะเกิดการชงชิงคะแน นนิยมระหว่างกัน ครั้นเมื่อผลประโยชน์ขัดกันก็มักจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้นโยบายด้านยาเสพติดของรัฐขาดความ

ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง รวมทั้งไม่สามารถผลักดันนโยบายไปสู่แผนงานและโครงการที่เป็นรูปธรรมได้

13) ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด ปัญหายาเสพติดไม่สามารถแก้ไขได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงลำพัง ความร่วมมือจากนานาประเทศเท่านั้นถึงจะสามารถหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ประเทศไทยจึงต้องอาศัยการเป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ สมาคมอาเซียน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านยาเสพติด เพื่อเรียกร้องให้สังคมโลกหันมาร่วมมือกับประเทศไทยในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNDCP) รวมทั้งการอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในกรอบทวิภาค และพหุภาคีเพื่อการควบคุมยาเสพติดในภูมิภาคนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวมาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมโดยบัญญัติไว้ใน กฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute) และ กฎหมาย CCE (Continuing Criminal enterprise) รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง(CCE) เพื่อนำมาตรวจการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการดำเนินมาตรการวิปริตภัยสืบกับผู้เกี่ยวข้องในกิจการ

- มาตรการกฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Act) กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขึ้นมาในการกำจัดองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำ ความผิดทั้งก่อนหน้าและหลังจากการแทรกซึมในกิจการที่ถูกตอบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพราะฉะนั้น ความหมายของกิจการ ให้หมายถึงกิจการที่ถูกตอบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกิจการที่ผิดตอบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ทั้งสองประเภท โดยบุคคลใดได้เข้าไปถือสิทธิในรายได้ ผลประโยชน์หรือบริหารหรือจัดการในกิจการหมายรวมถึงการกระทำในรูปของปัจเจกชน ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือกิจการในลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนสหพันธ์หรือกลุ่มคนซึ่งมีความสัมพันธ์ในความเป็นจริงถึงแม้จะไม่ได้กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การฟ้องร้องดำเนินคดี ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกิจการที่ถูกตอบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น การพิสูจน์ความผิดในประเด็นการมีอยู่ของกิจการนั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะการต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่สำคัญของการประกอบกิจการที่ต่อเนื่องกัน ถึงแม้ว่ากิจการและแบบแผน จะเป็นปัจจัยสำคัญในการฟ้องร้องและดำเนินคดี

แบบแผนของการประกอบมิชฉาชีพในกฎหมาย RICO มีข้อกำหนดที่สำคัญคือต้องประกอบไปด้วยสองการกระทำ โดยการกระทำครั้งแรกจะต้องเกิดขึ้นภายในระยะเวลา 10 ปี ก่อนกฎหมาย RICO ประกาศบังคับใช้ ซึ่งจะเป็นการกระทำตามความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐหรือกฎหมายแห่งมลรัฐก็ได้ และการกระทำในครั้งที่สองจะต้องเกิดขึ้นภายหลังที่กฎหมาย RICO ประกาศใช้ โดย“แบบแผน”(Pattern) คือการกระทำที่เป็นความผิด โดยการวางแผนและจัดการในการกระทำผิด ซึ่งการกระทำผิดดังกล่าวประกอบไปด้วย การมีวัตถุประสงค์ (Purpose) ผล (Results) ผู้ร่วมกระทำ (Participants) เหยื่อ (Victims) และวิธีการดำเนินการ (Methods of Commission) ซึ่งมีลักษณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันในการพิสูจน์แบบแผนในการประกอบมิชฉาชีพ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แน่ชัดในประเด็นความสัมพันธ์ (Relationship) และความต่อเนื่อง (Continuity) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะพิสูจน์ความผิด ความสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อและประสานงานกันระหว่างจำเลยกับตัวบุคคลอื่นในการกระทำผิด ความต่อเนื่อง หมายถึง การกระทำผิดซึ่งมีลักษณะแสดงถึงความต่อเนื่องโดยการคุกคามและข่มขู่ จากจำเลยในการประกอบมิชฉาชีพ โดย

1) ในกรณีที่บุคคลได้รับรายได้และผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะโดยตรงหรือทางอ้อม จากการประกอบมิชฉาชีพ หรือการกระทำที่เรียกเก็บหนี้สินซึ่งบุคคลดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการกระทำ และมีการนำรายได้และผลประโยชน์ไปลงทุน ไม่ว่าจะ โดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลได้เข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อระบบการค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ โดยการประกอบมิชฉาชีพ

2) ป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรมได้กระทำการเข้าถือสิทธิ สนับสนุนหรือควบคุมในธุรกิจ เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ในกิจการ อันส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อการค้าเศรษฐกิจระหว่างรัฐ

3) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมในธุรกิจ อันมีผลกระทบต่อความเสียหาย ต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งมีการกระทำหรือมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะ เป็นโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม เพื่อประกอบการมิชฉาชีพ หรือเพื่อการกักขังเงินที่ผิดต่อกฎหมาย

วัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรมได้ว่าจ้างบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในการเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำในธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม

4) การกระทำบุคคลได้สมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดตามข้อกำหนดถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

รูปแบบของการตกลงกันในกฎหมาย RICO ได้ก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ขึ้นมาเรียกว่า ทฤษฎีการสมคบกันประกอบการ (Enterprise Conspiracies) โดยมีการกำหนดความผิดขึ้นมาใหม่อันเป็นการแก้ไขปรับปรุง ทฤษฎีสมคบกันแบบลูกโซ่(Chain Conspiracies) และทฤษฎีการสมคบกันแบบล้อรถ(Wheel Conspiracies) ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้อย่างแน่ชัด

หลักเกณฑ์ในการสมคบกันประกอบการ คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงร่วมกัน ในการที่จะเข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ในการประกอบการอันเป็น “แบบแผนของการประกอบการมิฉะพิน” กฎหมาย RICO ถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งการประกอบการอาจมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันหลายอย่างเพราะฉะนั้น ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิด อาจไม่อยู่ในสายโซ่เดียวกัน หรือผู้สมคบกันกระทำความผิดเป็นตัวเชื่อม อาจไม่รู้ถึงการประกอบการที่ผิดต่อกฎหมายของแต่ละคนได้ ซึ่งมิสามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ในขอบเส้นวงล้อได้ การกำหนดรูปแบบของการสมคบในการประกอบขึ้นใหม่ในกฎหมาย RICO จึงได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขและปรับปรุง การบังคับใช้กฎหมายและพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ความผิดในการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดว่าเพียงแต่ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ตกลงร่วมกัน ในการกระทำความผิด ถือได้ว่าความผิดเกิดขึ้นสำเร็จทันที แม้มิได้มีการลงมือกระทำการตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกันหรือไม่ก็ตาม โดยการตกลงกันนั้นจะต้องประกอบไปด้วยสองลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือจะต้องมีการตกลงร่วมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในธุรกิจ และการตกลงร่วมกันจะต้องมีการสมคบกันอย่างน้อยที่สุดสองการกระทำกับผู้ที่ร่วมสมคบกันประกอบกัน เพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลใดได้ตกลงเข้าร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในธุรกิจ แต่มิได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิดตามที่กฎหมาย RICO กำหนดไว้ บุคคลนั้นก็มิมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO กฎหมายได้มีข้อกำหนดว่าไม่จำเป็นจะต้องมีทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก(Over Act Theory) ประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีแต่อย่างใด ตลอดจนกฎหมาย RICO กำหนดว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในมาตรา

โทษสำหรับบุคคลผู้ซึ่งละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อการกระทำความผิดในกฎหมาย RICO ต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งสองประการ

และต้องถูกริบทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินดังกล่าวเป็นรายได้หรือผลประโยชน์จากการละเมิดหรือฝ่าฝืน เช่น ผลประโยชน์ เอกสารสิทธิ สิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่มาจากอิทธิพลเหนือการประกอบธุรกิจ กฎหมาย RICO ให้อำนาจรัฐในการริบทรัพย์สิน ซึ่งจำเลยได้ก่อตั้งหรือได้รับจากการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมาย RICO เพื่อที่จะครอบคลุมไปถึงผลกำไรหรือรายได้ที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมาย โดยรัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นถึงจำนวนเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวที่จำเลยได้รับมาจากการประกอบมิชฉาชีพ”

มาตรการในการลงโทษของกฎหมาย RICO ได้มีการนำโทษริบทรัพย์สิน(Forfeit)มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเป็นลักษณะเฉพาะ เพราะเหตุที่ว่าผู้กระทำความผิดที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปขององค์กรที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” การลงโทษโดยใช้มาตรการโดยทั่วไปไม่สามารถกำจัดและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษโดยการริบทรัพย์สินเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการทำลายเงินทุนมหาศาลที่องค์กรอาชญากรรมใช้หมุนเวียนในธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายและธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายและเป็นการกำจัดระบบเงินนอก ระบบที่ผิดต่อกฎหมาย โดยวิธีการฟอกเงิน (Money Laundering) ให้เงินที่ผิดต่อกฎหมายแปรสภาพกลายเป็นเงินที่ถูกต่อกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าภายในประเทศ

ทรัพย์สินที่ถูกริบตามกฎหมาย RICO ให้รวมถึง ผลประโยชน์ (Intest) เอกสาร(Security) สิทธิเรียกร้อง (Claim against) หรือทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาจากที่มาจากอิทธิพลเหนือธุรกิจ (Property or Contractual right of kind affording a source of influence over) มาตรการในการลงโทษโดยการริบทรัพย์สินในกฎหมาย RICO ไม่ถือว่าเป็นการที่ลงโทษที่ทารุณ และโหดร้ายขัดแย้งกับ Eight Amendment ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ตลอดจนกฎหมายไม่ถือว่าการลงโทษริบทรัพย์สิน ในกฎหมาย RICO เป็นการขัดแย้งกับระบบนิติธรรม (Due Process) ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดแต่ประการใด

กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อกฎหมายแห่งสหรัฐ และกฎหมายแห่งมลรัฐได้อย่างสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุที่ว่า มีการนำทฤษฎีหลักการสมคบกันในการกระทำความผิดและโทษริบทรัพย์สินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิด ซึ่งได้ผลดีเป็นอย่างสูง ในการสามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างรวดเร็วกว่าการใช้มาตรการทางอาญาทั่วไป ตลอดจนมีการใช้โทษการริบทรัพย์สินเพื่อทำลายระบบเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจที่ผิดกฎหมายและถูกต่อกฎหมาย โดยเฉพาะอาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างสูง

-กฎหมาย CCE (Continuing Criminal enterprise)

รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง(CCE) ใน ค.ศ.1970 โดยบัญญัติไว้ใน Title II ของ The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control of Act 1970⁴ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบอาชญากรรมเป็นผู้ที่ประกอบการและอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด

หลักเกณฑ์และสาระสำคัญของกฎหมาย CCE

Penalties : forfeitures (การลงโทษ:ริบทรัพย์)

1) บุคคลใดผู้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการ ที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง จะต้องถูกลงโทษในการจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี และอาจต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ และต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์) เว้นแต่ถ้ามีบุคคลใดเข้าร่วม ในการกระทำภายหลังหรือก่อนการพิจารณาคดีตัดสินภายในบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ถึงที่สุด บุคคลนั้นจะต้องถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปีและอาจต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้น จนถึงการจำคุกตลอดชีวิตและถูกปรับเป็นจำนวนไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์สหรัฐ และต้องถูกคำสั่งริบทรัพย์

2) บุคคลใดผู้ซึ่งถูกคำตัดสินว่ากระทำความผิด ในการเข้าร่วมกระทำการประกอบการที่มีลักษณะอาชญากรรมต่อเนื่องจะต้องถูกศาลสั่งริบทรัพย์ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา ทั้งผลประโยชน์และกำไรที่ได้รับโดยบุคคลดังกล่าวในการประกอบกิจการและ รายได้ สิทธิเรียกร้อง สิทธิในสัญญาต่างๆ ที่เป็นแหล่งที่มาจากการมีอิทธิพลในการประกอบกิจการ

กฎหมายCCE รัฐสภาอเมริกาได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในรูปแบบขององค์ประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ความเสียหายสูงต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยรัฐสภาได้บัญญัติกฎหมาย CCE จากการพิจารณาในอัตราส่วนที่สำคัญจากผลประโยชน์และ รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกระทำการในกิจการที่ผิดต่อกฎหมาย อาทิเช่น ผู้บริหาร (organizer) ผู้ควบคุมสั่งการ (supervisory) หรือผู้ที่มีอำนาจบริหาร (management)

เจตนาในการกระทำความผิด (Knowledge or intent)

การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องโดยการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จะต้องเป็นการกระทำโดยตกลงร่วมกัน โดยบุคคลผู้ซึ่งมีตำแหน่งในการบริหาร กิจการเพื่อจุดประสงค์แสวงหารายได้และผลประโยชน์ จากการกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำ

⁴ Available from : <http://www.4law.cornell.edu/uscode/>

ความผิดดังกล่าวจะต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย⁵ ตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วมกระทำผิดจะต้องมีระดับความรู้ในรายละเอียดทั้งหมดของผู้กระทำความผิดในแต่ละบุคคล⁶

การฟ้องร้องคดี (Indictment) การฟ้องร้องและคำฟ้องต่อการกล่าวหาผู้กระทำความผิด ตามกฎหมาย CCE

มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินในการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดใน สหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางอาญา (Criminal Forfeiture) ซึ่งเป็นการฟ้องเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นจำเลยในคดีโดยพิจารณาว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดหรือบริสุทธ์โดยอัยการจะเป็นผู้ระบุทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลริบ รัฐมีภาระการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยหลักปราศจากข้อสงสัยการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นการริบทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม การพิจารณาคือดูที่ตัวทรัพย์สินมีความผิดหรือบริสุทธ์ ศาลจะไม่พิจารณาความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ริบนี้อาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางอาญา โดยมีเหตุอันควรสงสัย (probable cause) ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีข้อสงสัย ซึ่งรัฐมีภาระพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกยึดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และมีภาระพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของฝ่ายรัฐ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ U.S.V.Kirk,534 F.2d 1262,C.A.M.O. ,“1976 quoted in United State Code Annotated,” Title II of The Comprehensive Drug Abuse Preventiom and Control Act 1970.

⁶ U.S.V.Micheal,588 F.2d 986,C.A.Tex.,1979

มาตรการทางกฎหมาย	ประเทศไทย	อนุสัญญา/กฎหมายต่างประเทศ
<p>มาตรการการเกี่ยวกับตัวผู้ความผิด</p> <p>-การกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามการกระทำ ความผิดยาเสพติดที่มีลักษณะองค์กร อาชญากรรม เช่นความผิดฐานสมคบ</p>	<p>-การกำหนดความผิดฐาน นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อ จำหน่าย (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522และตาม พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท พ.ศ. 2518)</p> <p>-ความผิดฐานสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ (พระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534)</p> <p>-ความผิดฐานฟอกเงิน(พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542</p>	<p>-การจัดให้มี จัดการ หรือให้เงิน สนับสนุน การผลิต สกัด ปรุงร เซนอให้ เซนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ เป็น นายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ครอบครองซึ่งยา เสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ การผลิต ขนส่ง หรือจำหน่ายอุปกรณ์ วัสดุสาร ตั้งต้น</p> <p>-การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินโดยรู้ ว่าได้มาจากการกระทำความผิดยาเสพติดเป็นความผิดอาญา (อนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการ ลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออก ฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988)</p> <p>-ความผิดฐานสมคบขององค์กร อาชญากรรม(RICO)Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute)ทฤษฎีการ สมคบกันประกอบการ(Enterprise Conspiracies)สหรัฐอเมริกา</p> <p>-การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมใน ลักษณะที่เป็นความผิดอาชญากรรม ต่อเนื่อง ตามกฎหมาย CCE (Continuing Criminal enterprise) สหรัฐอเมริกา</p> <p>-การสมคบกันกระทำความผิด (อังกฤษ)</p>

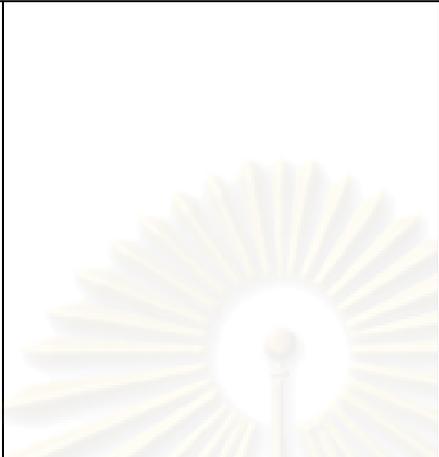
<p>มาตรการการดำเนินการกับทรัพย์สิน</p> <p>-การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอำนาจและอิทธิพลของการกระทำความผิด โดยเฉพาะการสร้างองค์กรอาชญากรรม</p>	<p>-การริบทรัพย์สิน</p> <p>1)ของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด</p> <p>2)ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด</p> <p>(พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534</p> <p>-การริบทรัพย์สินในทางแพ่งภาวะการพิสูจน์อยู่ที่จำเลย(พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542)</p> <p>-การบังคับโทษปรับในคดียาเสพติดที่ศาลต้องลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ(พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550)</p>	<p>-การริบทรัพย์สินทั้งทางอาญาและทางแพ่ง(อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988</p> <p>-การริบทรัพย์สินตามกฎหมายRICO (สหรัฐอเมริกา)</p> <p>-การริบทรัพย์สิน ตามกฎหมาย CCE (สหรัฐอเมริกา)</p> <p>-การริบทรัพย์สิน(อังกฤษ)</p>
<p>มาตรการบริหารจัดการคดี</p> <p>-เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกการบริหารขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด</p>	<p>-อำนาจในการค้น เคหสถานโดยไม่ต้องมีหมายในกรณีเร่งด่วนหรือจับบุคคล (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519)</p> <p>-กรณีผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการขยายผล (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522)</p> <p>-การขอให้บุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้า</p> <p>-ให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคอมพิวเตอร์ดำเนินการให้ได้ข้อมูลคอมพิวเตอร์</p> <p>-การสืบพยานลับหลังจำเลย</p>	<p>-การต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) สหรัฐอเมริกา</p> <p>-การคุ้มครองพยาน(สหรัฐอเมริกา)</p>

	<p>-ในกรณีที่ยังไม่ได้รับสารภาพศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้</p> <p>-การวางหลักให้คดียาเสพติดเป็นที่สุดที่ศาลอุทธรณ์เป็นการพิจารณาระบบ 2 ศาล(พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550)</p> <p>การคุ้มครองพยาน (พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546)</p>	
<p>การสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษ</p> <p>-การเพิ่มอำนาจในการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการพิสูจน์ความผิดที่มีประสิทธิภาพ</p>	<p>-การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมืออุปกรณ์การสื่อสาร(พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519)</p> <p>-การอำพราง(Under Cover)</p> <p>-การครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม(Controlled Delivery)</p> <p>-การสืบสวนทางคอมพิวเตอร์</p> <p>-พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550</p>	

-ตารางที่ 6 เปรียบเทียบกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของไทยกับอนุสัญญาและกฎหมายต่างประเทศ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยงานในประเทศไทย	หน่วยงานต่างประเทศ	ลักษณะพิเศษ
<p>-สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด</p> <p>ทำหน้าที่หน่วยงานกลางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งด้านแผนยุทธศาสตร์งบประมาณ โดยมีกฎหมายให้อำนาจพิเศษให้เป็นหน่วยปฏิบัติในการสืบสวนจับกุม และการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายยาเสพติดใช้วิธีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแต่ปัญหาคือกรณีบุคลากรจำกัดและการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการประสานการปฏิบัติโดยมีจุดแข็งในเรื่องข้อมูลจากการรายงานของหน่วยต่างๆที่มีการรายงานเข้ามาเป็นหน่วยกลาง รวมทั้งมี</p>	<p>HIDTA(High-Intensity Drug Trafficking Area)</p> <p>บทบาททำหน้าที่หน่วยงานกลางในการประสานข้อมูล การปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายในการกำหนดเป้าหมายการสืบสวนที่ชัดเจนในรายที่เป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ โดยเน้นการทำงานในลักษณะมีหน่วยงานหลายหน่วยเข้ามาร่วมในการสืบสวนปราบปราม(Task Force) สังกัดสำนักงาน ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา</p> <p>โดยมีประสิทธิภาพในการใช้อำนาจในการตรวจสอบข้อมูล การใช้อุปกรณ์เครื่องมือพิเศษที่ใช้การใช้จ่ายงบประมาณในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และควบคุมการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานการจับกุมและการดำเนินคดีในกระบวนการพิจารณาคดี โดยมีพนักงานอัยการเป็นร่วมในการสืบสวน</p>	<p>ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญการใช้วิธีการ(Task Force) การประกอบกำลังของหน่วยงานหลายหน่วยจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในด้านข้อมูล อำนาจทางกฎหมายซึ่งหลายหน่วยมีอำนาจพิเศษเฉพาะซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องใช้มาตรการทางกฎหมายหลายด้านเพื่อเข้ามาดำเนินการกับทุกความผิดที่เป้าหมายหรือผู้กระทำความผิดได้ดำเนินการซึ่งจะเป็นการตัดทอนอิทธิพลและอำนาจของอาชญากร โดยเป็นการสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งยังเป็นระบบการตรวจสอบถ่วงดุลของหลายหน่วยงานไม่ให้เกิดการวิ่งเต้นแทรกแซงการดำเนินการทางกฎหมายและเป็นการควบคุมการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ซึ่งหากนำมาปรับใช้กับวิธีการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญจะมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายโดยควรเพิ่มอำนาจการสอบสวนกับสำนักงาน ป.ป.ส. และให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนทางการตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐาน</p>

<p>อำนาจที่กฎหมายให้ไว้ มากในการค้นในเหตุ เร่งด่วนไม่ต้องมีหมาย ของศาล มีอำนาจการ สืบสวนทั่ว ราชอาณาจักร สังกัดกระทรวง ยุติธรรม</p>		
---	---	--

-ตารางที่ 7 เปรียบเทียบหน่วยงานที่ทำให้เลือกประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดรายสำคัญ

4.2 แนวทางแก้ไข

4.2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

ในการดำเนินมาตรการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะผู้กระทำความผิดรายสำคัญ ในดำเนินการดำเนินมาตรการทางกฎหมาย จึงจำเป็นจะต้องมีการประสานงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมโดยใกล้ชิดเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการประสานความร่วมมือในการนำมาตรการทางกฎหมาย เช่น มาตรการตามกฎหมาย มาตรการการตรวจสอบภาชีอากร มาบังคับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดที่เป็นรายสำคัญ หรือที่มีอันตรายร้ายแรง

ควรปรับปรุงวิธีการสืบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานในคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยควรเพิ่มวิธีการประสานการสืบสวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนโดยใช้วิธีพิเศษ และการประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และเพิ่มหน่วยงานกลางในการเข้ามาร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนคดีกรณีผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ และการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นการเฉพาะในการดำเนินคดียาเสพติดกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น การให้มีการปฏิบัติการร่วมกันวางแผนการรวบรวมพยานหลักฐานโดยให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมในการวางแผนการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และการให้เพิ่มอำนาจการสอบสวนคดียาเสพติดให้กับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

ยาเสพติดร้ายสำคัญที่มีอิทธิพลหรือที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย ที่มีความเชื่อมโยงกับอาชญากรหรือองค์กรข้ามชาติ

1) การสืบสวนจับกุม

1) ให้มีการนำวิธีการสืบสวนคดียาเสพติดโดยวิธีการอำพราง (UNDER COVER หรือ UC) เพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดโดยการอำพรางตัวเจ้าหน้าที่เข้าไปในองค์กร หรือเครือข่ายยาเสพติด เพื่อรวบรวมข้อมูลความเคลื่อนไหว และในการติดตามรวบรวมพยานหลักฐานการกระทำความผิด

การสืบสวนโดยการอำพรางเป็น การปฏิบัติการด้วยการปลอมตัวเพื่อเข้าไปแฝงตัวในการสืบสวนในองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด เพื่อรวบรวมข้อมูลขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดโดยบางครั้งเพื่อให้เกิดความไว้วางใจของบุคคลในองค์กรอาชญากรรมมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจะต้องอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำบางอย่างที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การครอบครองยาเสพติดเพื่อพิสูจน์ทราบตัวบุคคลผู้ซื้อ ผู้ขาย หรือสถานที่พักหรือเก็บรักษายาเสพติด เป็นต้น โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁷ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน ที่ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดยังมิได้ กำหนดวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยวิธีการอำพรางเอาไว้ โดยมีการบัญญัติการดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550

2) การใช้วิธีการสืบสวนคดียาเสพติด โดยวิธีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery หรือ CD)⁸ ทั้งการขนส่งภายในประเทศ และการขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดที่สูงขึ้นในระดับนายทุนหรือผู้บงการ เมื่อทางการสืบสวนเจ้าหน้าที่ทราบว่าจะมีการขนส่งหรือลำเลียงยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ได้ทำการติดตามจับกุมผู้ขนหรือผู้ลำเลียงและตรวจยึดยาเสพติดได้แล้ว การขยายผลการจับกุมในการส่งยาเสพติดที่มีการขนส่งปลายทางที่ผู้กระทำความผิดได้ตกลงที่จะส่งมอบยาเสพติดทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการควบคุมเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นดำเนินการส่งมอบยาเสพติดต่อไป ตามที่ได้มีการสั่งการจากนายทุนหรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้ซื้อ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายผล ไปถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวให้มากที่สุด โดยมี การบัญญัติการดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) “การสืบสวน”

⁸ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 11 การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม

3) ให้มีการสืบสวนคดียาเสพติดโดยวิธีการติดตามและเฝ้าตรวจจากระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือข้อมูลจากอุปกรณ์อื่นใด ๆ เพื่อนำมาประกอบการรวบรวมพยานหลักฐานอันสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในคดียาเสพติดได้ การตรวจตราโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือในรูปแบบอื่นๆ ในการติดตามตรวจสอบ พฤติการณ์ การกระทำความผิด ทั้งในการเฝ้าตรวจ การสะกดรอยติดตาม ตรวจสอบความเคลื่อนไหว บุคคล ตัวยาเสพติด เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องในการกระทำ และมีการบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูล อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำความผิด ในการดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตหรือประสาท ในฐานะผู้กระทำความผิด ตัวการร่วม ผู้ใช้ หรือสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือในการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในการดำเนินคดี ในข้อหาสมคบ หรือสนับสนุนช่วยเหลือ โดยนำหลักฐานจากการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือในรูปแบบอื่นๆ ในการสืบสวน เป็นพยานหลักฐานในทางวิทยาศาสตร์ ในการยืนยันพฤติการณ์ความเกี่ยวข้องการกระทำความผิด ซึ่งทำให้การสอบสวน⁹ รวบรวมเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ มีน้ำหนักเพียงพอที่ทำให้เชื่อได้ว่าได้กระทำความผิดจริงสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมาย

2) การสอบสวน

1) ควรมีการตั้งคณะทำงานในการดำเนินคดียาเสพติดกับผู้กระทำความผิดรายสำคัญ โดยมีการประสานความร่วมมือหน่วยงานหลายหน่วย ที่รับผิดชอบในการสืบสวน จับกุม และการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

2) ในกรณีผู้กระทำความผิดมีความเชื่อมโยงหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกันในหลายประเทศ ควรกำหนดให้มีความช่วยเหลือกันทางกฎหมาย¹⁰ ระหว่างประเทศ ในการขอพยานหลักฐานหรือคำให้การจากบุคคล การตรวจค้นและยึด การตรวจสอบวัตถุสถานที่ การให้ข้อมูลและสิ่งของที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นองค์การอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ หรือที่มีการหลบหนีการจับกุม

3) ในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับพยานหลักฐานในการดำเนินคดียาเสพติด รายสำคัญหรือมีอันตรายร้ายแรง ควรให้พนักงานอัยการเข้าให้คำปรึกษา หรือให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ ในขั้นการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนมีการจับกุม และในการ

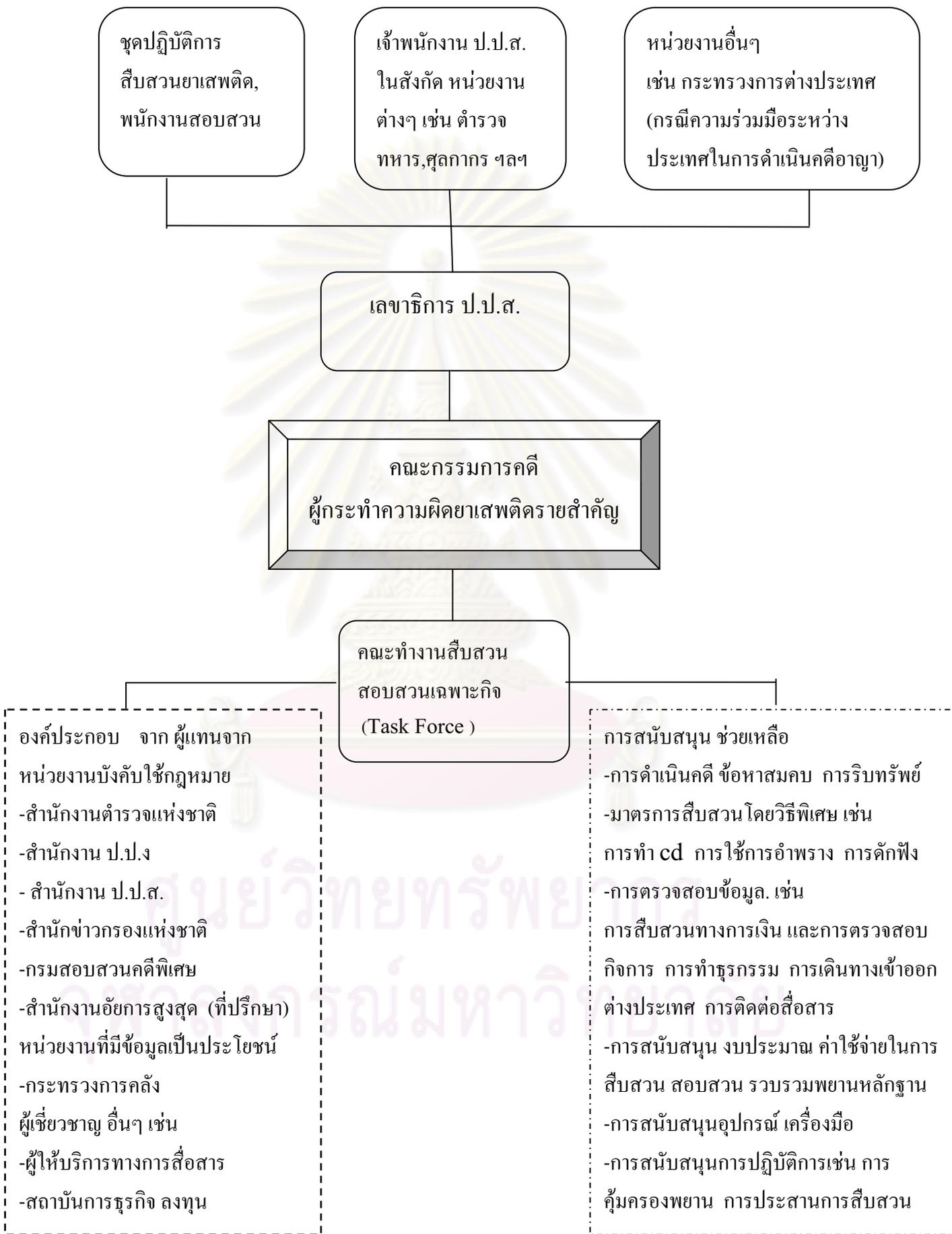
⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) “การสอบสวน”

¹⁰ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.

รวบรวมพยานหลักฐานชั้นสอบสวน เพื่อให้คดีมีประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานและการวางรูปคดีเสียแต่ขั้นต้น ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ หรือ ที่มีความร้ายแรง ได้แก่ การกระทำความผิดของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หรือการกระทำความผิดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล หรือผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ ในคดียาเสพติดรายสำคัญพนักงานสอบสวนอาจร้องขอให้พนักงานอัยการเข้าให้คำปรึกษาการวางแนวทางสอบสวน หรือให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน การที่พนักงานอัยการเข้ามาในชั้นสืบสวนสอบสวนนั้น มีกฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติของการเข้าร่วมการสอบสวนของพนักงานอัยการ ซึ่งเนื่องจากปริมาณคดีมีจำนวนมากและจำนวนพนักงานอัยการมีจำนวนน้อยซึ่งไม่อาจเข้าร่วมสอบสวนพยานได้ทุกปากและอาจทำให้กระบวนการสอบสวนเกิดความล่าช้าไม่ทันการณ์ ดังนั้นในกรณีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญจึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการได้เข้าให้คำปรึกษาวางแนวทางการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงพอที่สามารถตรวจสอบพยานหลักฐานให้มีประสิทธิภาพและทำให้กระบวนการนำเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณามีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

3) การฟ้องคดี

ในการสั่งฟ้องคดีในชั้นพนักงานอัยการนั้นข้อที่ควรเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการฟ้องคดีโดยเฉพาะในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญควรจัดเป็นในรูปคณะทำงาน เพื่อให้มีการควบคุม ตรวจสอบ และเสริมประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยมีพนักงานอัยการที่มีความเชี่ยวชาญเข้าด้านคดียาเสพติดเข้าร่วมในการพิจารณาสั่งคดี และร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี อีกทั้งในการตรวจสอบถ่วงดุลการพิจารณาสั่งคดี ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่จะเข้ามาเสริมและสนับสนุนการประสานงานทางคดี เช่น การติดตามพยานมาเบิกความ และการคุ้มครองพยานให้มีความปลอดภัยไม่ถูกข่มขู่หรือถูกทำลาย ทั้งนี้ เพื่อให้การนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำข้อมูลมาใช้ประกอบในการโต้แย้งคำร้องต่างๆที่ฝ่ายจำเลย ร้องขอต่อศาล เช่น การขอลปล่อยตัวชั่วคราว การขอคืนทรัพย์สิน การร้องขอยกเลิกบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

ภาพที่ 10 แผนภูมิคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ

4) การพิจารณาคดี

1) การแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง โดยควรกำหนดให้มี สืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีที่จำเลยมีเจตนาประวิงคดีหรือหลีกเลี่ยงการดำเนินคดี การ สืบพยานประกอบ

2) ให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดียาเสพติด เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการ อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์คดียา เสพติดเป็นที่สุดท้าย โดยมีข้อยกเว้นให้คู่ความยื่นขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกาภายใน 1 เดือน นับแต่ วันที่ อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์คดียาเสพติด โดยศาลฎีกาอาจรับฎีกาไว้พิจารณา ได้ หากเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรจะได้วินิจฉัย ทั้งนี้ การอุทธรณ์หรือฎีกาในศาล ทหาร ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

3) ให้ศาลรับฟัง รับฟังพยานที่เคยเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดียาเสพติดที่ พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือขอให้ศาลพิพากษาลงโทษน้อยกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพื่อลงโทษจำเลยอื่นที่ร่วมกระทำผิด และมีอำนาจรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือข้อมูลจากอุปกรณ์สื่อใด ๆ เป็นพยานหลักฐานได้

4) ให้ศาลมีอำนาจและสามารถรับฟังพยานที่เคยเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดียาเสพติดที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือขอให้ศาลพิพากษาลงโทษน้อยกว่าอัตราที่กฎหมาย กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพื่อลงโทษจำเลยอื่นที่ร่วมกระทำผิดในกรณีเดียวกัน

5) ให้ศาลมีอำนาจรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ ข้อมูลจากอุปกรณ์สื่อใด ๆ เป็นพยานหลักฐานในคดียาเสพติดได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

5) การควบคุมตัวและการบังคับโทษ

ในปัจจุบันในการปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ในการควบคุมผู้ต้องขังคดียาเสพติด จะมีการควบคุมรวมกันทั้งผู้ที่เป็นนักโทษเด็ดขาดและผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ทำให้เกิด ปัญหาหลายประการ เช่น

-ผู้ต้องขังมีการเรียนรู้วิธีการหลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมและขั้นตอนทาง กฎหมาย

-มีการใช้กลุ่มเครือข่ายยาเสพติดที่มีอิทธิพลที่ต่อต้องขังอยู่ทำการข่มขู่ผู้ต้องขังใน รายที่มีข้อมูลที่จะให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่

-มีการติดต่อซื้อขายยาเสพติดกันภายในเรือนจำกับกลุ่มค้ายาเสพติดภายนอกเรือนจำและมีการขยายเครือข่ายยาเสพติดออกไปอย่างกว้างทำให้มีการกระจายของยาเสพติดในตลาดมากขึ้น

ในการแก้ไขควรมีการแยกการควบคุมผู้ต้องขังที่เป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด-ออกจากกัน และมีการคัดแยกผู้ที่เป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดออกมาควบคุมในสถานที่ควบคุมที่เป็นความมั่นคงสูงโดยตัดระบบการสื่อสารทุกประเภท และลดการเยี่ยมที่เป็นช่องโอกาสในการติดต่อสั่งการการค้ายาเสพติด และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ด้วยความจริงจังและเด็ดขาด

4.2.2 การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย

ควรเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีพิเศษ เพื่อนำพยานหลักฐานที่ได้มาพิสูจน์ ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นนายทุนหรือผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญและทำลายเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีจะเป็นไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรมโดยควรมีหลักการและสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้ ในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดทั้งในขั้นตอนการสืบสวน จับกุมการสอบสวน การฟ้องคดี การเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น การกระทำความผิดของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หรือการกระทำความผิดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล หรือผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ โดยส่วนใหญ่จะมีการปกปิดวิธีการดำเนินการจะขาดพยานหลักฐานสำคัญ ไม่ว่าจะเป็ประจักษ์พยานซึ่งรู้เห็นการกระทำความผิดจึงจำเป็นต้องอาศัยพยานแวดล้อมพฤติการณ์แวดล้อม เพิ่มวิธีการสืบสวนโดยวิธีเทคนิคการสอบสวนพิเศษ¹¹ เพื่อที่รวบรวมพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำความผิดและเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายในการที่นำมารับฟังในการวินิจฉัยการกระทำความผิดเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด

4.2.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการประสานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญโดยใช้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักในการนำมาตราการทางกฎหมายมาใช้บังคับให้เกิด

¹¹ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 20 เทคนิคการสอบสวนพิเศษ

ประสิทธิภาพการปราบปราม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการวางแผนในกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่ต้นในการสืบสวนจับกุม การสอบสวน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี ที่จะต้องมีความสอดคล้องต้องกันในกระบวนการบังคับใช้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเสพติด ทั้งในทางทฤษฎีในการปรับบทกฎหมาย และการดำเนินขั้นตอนการปฏิบัติในกระบวนการที่จะต้องวางแผนทางให้มีประสิทธิภาพไม่มีอุปสรรค หรือที่เป็นช่องว่างของการหลีกเลี่ยงกฎหมายขององค์การอาชญากรรมยาเสพติด การแก้ไขปัญหาอุปสรรคของกระบวนการยุติธรรมจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ต้องทำหน้าที่ประสานและบูรณาการทั้งการบริหารจัดการด้านกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องมีความร่วมมือที่เป็นเอกภาพมีการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดโดยภาพรวมทั้งกระบวนการ ซึ่งต้องมีการยอมรับในบทบาทของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางด้านแผนงานและงบประมาณแล้ว การที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่จะยุติปัญหาความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดจะต้องเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการปราบปรามและประสานการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญให้มีประสิทธิภาพด้วยโดยการจัดตั้งคณะกรรมการประสานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติด ซึ่งจะเป็นการติดตามสภาพปัญหาและการกำหนดแนวทางแก้ไขการพัฒนาประสิทธิภาพ และความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงการพัฒนาความร่วมมือกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดระหว่างประเทศ เพื่อที่ขยายการควบคุมปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งในปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญที่เป็นปัญหาในการดำเนินการกับอาชญากรรมยาเสพติด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การกระทำความผิดอาชญากรรมยาเสพติดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นมี กลุ่มอาชญากรที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดนั้นพบว่า มีทั้งผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ค้ารายย่อย และที่ถือว่าเป็นรายสำคัญในระดับเป็นองค์กรหรือเครือข่ายอาชญากรรม มีกลุ่มการค้าทั้งที่เป็นชายงานยาเสพติดในระดับพื้นที่ภายในประเทศและชายงานยาเสพติดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม(Organized Crime) ซึ่งตัวนายทุนหรือผู้บงการนั้นจะรองรับเพียงผลประโยชน์ ตอบแทนจะไม่เข้าไปใกล้กับตัวยาเสพติด ซึ่งเป็นรูปแบบของการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม โดยตัวการสำคัญ (BOSS) จะแสดงพฤติการณ์ในส่วนเกี่ยวข้องน้อยมาก ในการสั่งการ การวางแผน มอบหมายให้บุคคลอื่นไปดำเนินการในแต่ละช่วง หรือในแต่ละขั้นตอนในการกระทำความผิดที่ได้มีการวางแผนหรือตามแนวทางที่เคยปฏิบัติ โดยตัวการหรือนายทุนจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนการกระทำโดยตรง เป็นลักษณะการตัดตอน (cutout) ในการจับกุมบุคคลที่อยู่ใกล้กับตัวยาเสพติดที่สุดโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในระดับล่างขององค์กร เช่น ผู้ขนส่งลำเลียง หรือ ผู้ดูแลสถานที่เก็บยาเสพติดจึงไม่สามารถยุติการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด ซึ่งแนวทางการขยายผลการจับกุมเพื่อขยายผลไปสู่ตัวการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง เป็นเรื่องที่ยากลำบากที่จะต้องใช้อำนาจหน่วยงาน ที่มีเครื่องมือและมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนขยายผล ในการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานไปขยายผลเพื่อที่พิสูจน์ ความเชื่อมโยง ในการกระทำความผิด ของตัวนายทุน ผู้บงการ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในองค์กร

ในการติดต่อซื้อขายยาเสพติดจะมีเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง ในช่วงต่างๆ ตั้งแต่ตัวนายทุนหรือผู้บงการจะมีการติดต่อเจรจากับนายหน้าเพื่อติดต่อสั่งยาเสพติดจากแหล่งผลิตนอกประเทศ หลังจากนั้นแหล่งผลิตจะมีการเตรียมจัดหาจัดซื้ออุปกรณ์การผลิต สารเคมีที่เป็นสารตั้งต้น โดยมีการสั่งซื้อและลักลอบลำเลียงอุปกรณ์และสารเคมีเข้าสู่แหล่งผลิต จากนั้นจะมีนักเคมีที่มีชำนาญจะมาทำการผลิตในพื้นที่ที่มีการคุ้มครองของกองกำลังติดอาวุธ จากนั้นมีการลำเลียงเข้ามาในพื้นที่ชายแดนเพื่อพักรอการจัดส่งให้ลูกค้า และมีการว่าจ้างมือขนให้รับขนส่งลำเลียงเข้ามาในพื้นที่ เพื่อลงส่งให้ลูกค้าในระดับชายฝั่ง เพื่อกระจายยาเสพติดไปสู่ผู้ค้ารายย่อย และจำหน่ายไปยังผู้เสพ ซึ่งการใช้วิธีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแบบธรรมดาทั่วไป แทบจะไม่สามารถตรวจพบหลักฐานความเคลื่อนไหวเชื่อมโยงที่จะนำไปพิสูจน์พฤติการณ์สำคัญที่จะต้องมีการ

รวบรวมเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการแสดงความเกี่ยวข้องของตัวนายทุนหรือผู้บงการได้ ดังนั้นการนำมาตรวจการสืบสวนรวบรวมหลักฐานตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นวิธีการสืบสวนโดยวิธีพิเศษเช่น การใช้การอำพราง(Under cover) การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม(Controlled Delivery)) และการใช้วิธีการตามกฎหมายพิเศษตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ระบบการสื่อสารข้อมูลทุกประเภทโดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาเหตุผลและความจำเป็นในการอนุญาต เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในประกอบการดำเนินการแจ้งข้อหาหรือจับกุมในความผิดข้อหาสมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534และเมื่อตรวจพบการกระทำความผิดแล้วเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.มีอำนาจที่จะเข้า ค้นเคหสถานซึ่งเชื่อว่ามีกระทำความผิด ในกรณีเร่งด่วนได้รวมทั้งการจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล ซึ่งจะต้องมีการจับกุมดำเนินคดี และการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาหลัก ได้แก่ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย จากการถูกใช้จ้างวาน สั่งการ โดยในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในมาตรา 100/2 ได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการขยายผลไปสู่ตัวผู้กระทำความผิดที่สูงขึ้นศาลจะพิจารณาลดโทษให้ ซึ่งกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายเหล่านี้ จะต้องอาศัยทักษะความชำนาญ และที่สำคัญความพร้อมในด้านงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ บุคลากรที่ชำนาญ และข้อมูลทุกด้านที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบติดตามความเคลื่อนไหว ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณบุคลากรจำนวนมากที่ต้องทุ่มเท หรือสนับสนุนการสืบสวนอย่างเต็มที่

โดยภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ซึ่งต้องรับผิดชอบดูแลควบคุมอาชญากรรมหลายด้าน อีกทั้งมีบุคลากรและงบประมาณที่จำกัด และความไม่คล่องตัวในการประสานการตรวจสอบข้อมูลและการปฏิบัติงานนอกพื้นที่ ซึ่งมักจะมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการณ์ต่อการต่อการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มนายทุนหรือผู้บงการ ดังนั้นการที่จะได้รับการสนับสนุนการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพโดยให้ถือว่าเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญซึ่งจะมีการพิจารณาโดยคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ เพื่อมีมติรับเป็นคดีเพื่อมอบหมายให้อนุกรรมการการสืบสวนดำเนินการควบคุมสนับสนุนการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยมีการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และเครื่องมืออุปกรณ์ในการใช้มาตรการวิธีการสืบสวนโดยวิธีพิเศษ มีการตั้งเป็นคณะทำงานเฉพาะกิจ (Task Force) เพื่อมาสนับสนุนข้อมูลการสืบสวนเพื่อหา

ร่องรอยการติดต่อเชื่อมโยง ของนายทุน ทั้งด้านการลักลอบผลิตด้วยยาเสพติด การขนส่งลำเลียง การจัดหาสถานที่ซุกซ่อนเก็บรักษา การจัดจำหน่าย การจัดการยกย้ายถ่ายเทด้านการเงินและการ แปรสภาพทรัพย์สินไปยังกิจการหรือธุรกิจอื่นใดที่ใช้บังหน้า

การกำหนดให้มีวิธีการสืบสวนพิเศษ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้พยานหลักฐานที่ได้มีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิสูจน์ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรหรือเครือข่ายงานยาเสพติด และลักษณะการกระทำความผิดทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติดดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพการประกอบอาชญากรรมในลักษณะองค์กร อาชญากรรมยาเสพติด ตั้งแต่การเริ่มต้นสืบสวนตรวจสอบและจับกุมผู้กระทำความผิด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพ การพิจารณาสั่งฟ้องคดี การนำ พยานหลักฐานเข้าสืบ เพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด จนกระทั่งศาลใช้ดุลพินิจรับฟัง พยานหลักฐานและมีคำพิพากษาตัดสิน อันจะทำให้การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำ ความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ เช่น การกระทำความผิดของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หรือการ กระทำความผิดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล หรือผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ ถูกดำเนินการลงโทษตามกฎหมายตามกระบวนการ ยุติธรรม

ข้อดีในการจัดตั้งคณะกรรมการคดียาเสพติดร้ายสำคัญ แม้ว่านโยบายของรัฐบาลในการปราบปราม ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญเหล่านี้ รัฐบาลเกือบทุกสมัยได้มีการ จัดตั้งศูนย์อำนวยการปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติโดยมีการออกแนวทางเกี่ยวกับการ ประสานงานการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญซึ่งก็ส่งผลให้มีการ ประสานงานได้ในระดับที่เข้มแข็งได้ในช่วงหนึ่ง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลความเข้มแข็ง หรือระดับการประสานมีการเปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่เห็นความสำคัญในความร่วมมือ ที่เกิดขึ้น แต่ทำอย่างไรจึงจะทำให้เป็นองค์กรที่มีความยั่งยืนและมีระบบกฎหมายรองรับ ซึ่งจะทำให้ กระบวนการพิจารณาและการดำเนินการในชั้นตอนต่างถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ที่ส่งผลถึงการพิจารณาความถูกต้องความน่าเชื่อถือ และเป็นอำนาจหน้าที่ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายมิใช่เป็นเพียงงานฝากตามนโยบายของฝ่ายการเมือง ซึ่งถือ ว่าเป็นการเพิ่มความเข้มข้นในการใช้เป็นเครื่องมือสำคัญที่เพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดยาเสพติดร้ายสำคัญ

ในกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในกระบวนการสืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในคดีสำคัญนั้น พนักงานอัยการมีบทบาทในการร่วมในการวางแนวทาง

การสืบสวนสอบสวน เพื่อในการมุ่งพิสูจน์ความจริง ให้ความชัดเจน โดยกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปโดยถูกต้อง และเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงและบุคคลที่เกี่ยวข้องมารับโทษ ทั้งนี้ในกระบวนการการได้มาของพยานหลักฐานจะมีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเหมาะสมที่จะมาใช้กับผู้กระทำความผิดในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบังคับใช้และเกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดซึ่งมีการตรวจสอบองค์กรและบุคคลในเครือข่ายที่มีการสมคบกัน ทั้งในการกระทำความผิดด้านยาเสพติดและด้านการฟอกเงินในกิจการอื่น ๆ ที่องค์กรอาชญากรรมนั้นใช้เป็นที่พักปิดแปรสภาพทรัพย์สินเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปในรูปแบบการประกอบกิจการอื่น ๆ ในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าว หน่วยงานต่างประเทศได้มีการเสริมประสิทธิภาพโดยการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ Task Force ขึ้นมาประกอบด้วยหน่วยงานหลักทางกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการเงิน การคลัง การลงทุน เพื่อเข้าร่วมการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี เพื่อเป็นความร่วมมือของหน่วยงานที่มีอำนาจพิเศษในการตรวจสอบสืบสวนคดีทั้งทางการเงิน การคลัง ภาษีอากร มาร่วมกับการสืบสวนสอบสวนกับหน่วยงานยาเสพติดและหน่วยงานที่ดำเนินการสืบสวนคดีอาญา เพื่อระดมมาตรการทางกฎหมายและบูรณาการข้อมูล การกระทำความผิดในหลายลักษณะเข้ามาประกอบในการตรวจสอบ รวบรวมพยานหลักฐานขององค์กรบุคคลที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรม โดยมีหน่วยงานกลางให้การสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและบริหารจัดการข้อมูลในการประสานการสืบสวนสอบสวนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้การบังคับกฎหมายในการตรวจสอบข้อมูลมีประสิทธิภาพ ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดของประเทศไทยหากจะให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ควรต้องมีการปรับปรุงและวางแนวทางการกระบวนการให้สอดคล้องกันในทุกขั้นตอนทั้งกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับกฎหมายทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีพิจารณาความเพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ชั้นสืบสวน จับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นการฟ้องและชั้นการพิจารณาคดี มีแนวทางการปฏิบัติและแนวการวินิจฉัยในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเท่าทันต่อสภาพการและรูปแบบการกระทำความผิดของอาชญากรรมยาเสพติดในลักษณะรูปแบบองค์กรอาชญากรรม ที่มีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยต้องอาศัยเครื่องมือวิธีการของทางกฎหมายกับพัฒนาการทางระบบเทคโนโลยีการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามหลักในการนำสืบพยานหลักฐานต่างๆเพื่อพิสูจน์และให้เห็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของจำเลยนั้น ต้องเป็นการสืบพยานต่อหน้าจำเลย เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และสามารถพิสูจน์หักล้างพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้ ซึ่งรวมถึงการพิสูจน์ความชอบด้วยกฎหมายของการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมาด้วย ในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลต้องรับฟังและวินิจฉัยพยานโดยอาศัยหลักปราศจากข้อสงสัย หากมีข้อสงสัยจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยไป จะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดกลไกการบริหารและจัดการคดีไว้บางส่วน แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในขณะเดียวกันก็เป็น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดและประชาชนจากการใช้อำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้เขียนเห็นว่าในการปรับปรุงหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมในคดีอาชญากรรม ตั้งแต่เริ่มวิธีการในชั้นการสืบสวน สอบสวน ควรให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งทำการสอบสวนเพื่อการขยายผล นั้น ถือว่าเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในดำเนินการสอบสวนในกรณีที่เป็นคดีขยายผลไปสู่ผู้กระทำความผิดรายสำคัญหรือที่มีอิทธิพล โดยมี คณะกรรมการคดีอาชญากรรมรายสำคัญเป็นผู้กำกับดูแลการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และมีพนักงานอัยการเป็นที่ปรึกษา สนับสนุนช่วยเหลือในการวางรูปคดี หรือร่วมในการสอบสวน และในการนำมาตรวจการสืบสวนรวบรวมหลักฐานโดยวิธีพิเศษมาใช้ ในการดำเนินการกับเป้าหมายผู้กระทำความผิดอาชญากรรมรายสำคัญจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพและมีการถ่วงดุลการใช้อำนาจทางกฎหมายให้ถูกต้องด้วยความ เป็นธรรม โดยกำหนดวิธีการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีพิเศษ เช่น การ สะกดรอยหรือใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Surveillance) การตรวจค้น การจับกุม ผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำความผิด (Inquiry and Searching) หรือการล่อซื้อหรือล่อให้กระทำความผิด (Entrapment) การดักฟัง(Technical Operation) การสืบสวนทางการเงิน (Financial Investigation)การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม CD (Controlled Delivery)เพื่อนำไปขยายผลกับผู้รับของหรือการส่งมอบยาเสพติด หรือเพื่อพิสูจน์ทราบบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง การอำพรางตัว (Undercover) เพื่อเข้าไปสืบสวนในขบวนการค้ายาเสพติด หรือ การใช้เครื่องมือพิเศษในการติดตาม ข้อมูลการดำเนินการของขบวนการค้ายาเสพติด การต่อรองคำรับสารภาพของผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพื่อเป็นแก้ไขปัญหาคอขวดของในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในการ พิสูจน์การกระทำความผิด ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นนายทุน ผู้สั่งการ หรือผู้เกี่ยวข้องในองค์กร โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งจะสามารถนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดในลักษณะรูปแบบองค์กรอาชญากรรมได้ จะทำให้กระบวนการ

ยุติธรรมคดียาเสพติดตั้งแต่ในชั้นการสืบสวนจับกุม ชั้นการสอบสวน ชั้นการสั่งฟ้องคดี และในการพิจารณาคดีในชั้นศาล ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ซึ่งพยานหลักฐานที่สำคัญ ๆ ส่วนใหญ่จะได้มาจากการสืบสวนที่ดีและเป็นระบบ ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสารซึ่งอาจรวมถึงพยานพหุติการณณ์แวดล้อมมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญขึ้นมาโดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มาตรา 13 (2) “กำหนดให้มีคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ เพื่อทำหน้าที่ควบคุม การสืบสวน สอบสวน การฟ้องคดี” และกำหนดองค์ประกอบและหลักเกณฑ์ การดำเนินการ และการพิจารณาว่าคดีใดที่มีพหุติการณณ์หรือมูลเพียงพอที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ควรรับเป็นคดียาเสพติดรายสำคัญ เพื่อให้มีการดำเนินการสืบสวนเป็นคดีเฉพาะ โดยให้สามารถแต่งตั้งหรือมอบหมาย ให้คณะอนุกรรมการฯ ทำการกำกับตรวจสอบ ควบคุมการสืบสวนสอบสวนและแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ให้มีประสิทธิภาพ โดยการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆในกระบวนการยุติธรรมให้เกิดการประสานความร่วมมือในระบบการติดตาม ตรวจสอบ แลกเปลี่ยนข้อมูลของเครือข่ายของการกระทำความผิดทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยจัดให้มีการสนับสนุนด้าน งบประมาณ และเสริมประสิทธิภาพในการใช้มาตรการในการสอบสวนโดยวิธีพิเศษ และสนับสนุนการตรวจสอบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทั้งด้านการสืบสวนพหุติการณณ์ยาเสพติด พหุติการณณ์ด้านการทำธุรกรรมทางการเงินหรือทรัพย์สินใด และด้านการดำเนินกิจการ ที่มีลักษณะเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบุคคลองค์กร หรือเครือข่ายผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ และรวมทั้งการตรวจสอบเพื่อดำเนินคดีตามความผิดตามกฎหมายอื่นๆ โดยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

1.1 การกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญ ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานอื่นที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบ โดยประกอบด้วยผู้แทนมี สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสืบสวนตรวจสอบ

1.2 การกำหนดหลักเกณฑ์ประเภทคดีที่รับเป็นคดีที่ถือว่าเป็นกรณีผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

- 1) บุคคลที่ได้จากการสืบสวนหรือขยายผลมีหลักฐานว่าเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน สมรู้ร่วมคิด
- 2) บุคคลที่เป็นผู้ทรงอิทธิพล มีข้อมูลข่าวสารว่าอยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด มิใช่เป็นเพียงผู้รับจ้างชนหรือลำเลียงยาเสพติดซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นครั้งคราวหรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติการณ์เป็นตัวการสำคัญในการกระทำความผิดใน 5 ข้อหาหลัก (ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย)
- 3) บุคคลที่มีหมายจับของศาลในความผิดเกี่ยวกับเครือข่ายนักค้ายาเสพติด รายสำคัญ
- 4) ผู้ที่กระทำความผิดยาเสพติด นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก
- 5) กลุ่มบุคคลที่ถูกกำหนดความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 6) เป็นเครือข่ายหรือเป็นขบวนการหรือเป็นองค์กรอาชญากรรม
- 7) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเจ้าของที่ของรัฐหรือเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ

1.3 การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจหรือหน่วยเฉพาะกิจ (Task Force) ควรมีองค์ประกอบของผู้แทนในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ทั้งตำรวจ ทหาร ปปส. ปปง. โดยมีหน่วยงานที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง เป็นผู้สนับสนุนข้อมูล โดยกำหนดให้ยกเลิกคณะทำงานเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเป็นคดี ๆ ไป และควรควบคุมในเรื่องการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารด้วยความเคร่งครัดและกำหนดให้ผู้เปิดเผยต้องรับโทษทางอาญา

2. ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการดำเนินการกำหนดแผนการรวบรวม ข้อมูล พยานหลักฐาน ทั้งจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่สืบสวนปราบปราม ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยสนับสนุนการรวบรวมพยานหลักฐาน และวิธีการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษ และมีอำนาจในการสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนคดีอาญาเฉพาะคดีผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ จะทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคุ้มค่ากับภาระที่เพิ่มขึ้นให้หน่วยงานกลางด้านยาเสพติดจัดงบประมาณ และเพื่อเป็นการสนับสนุนการนำมาตรการหรือวิธีการสืบสวนสอบสวนใหม่ ๆ มาใช้ ในการแสวงหาพยานหลักฐาน การพิจารณาคดี การรับฟังพยานหลักฐาน ในคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะ และยกวางระเบียบหรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้

3. ในการตรวจสอบการที่มาของทรัพย์สินหรือรายได้ของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญนั้น เห็นควรให้ผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ต้องพิสูจน์ถึงที่มาของทรัพย์สิน แหล่งที่มาของรายได้ให้ชัดเจน ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ให้รีบตกเป็นของแผ่นดิน ทั้งนี้เป็นการวางกระบวนการตรวจสอบในการพิจารณาคดีให้จำเลยเป็นผู้นำสืบให้ชัดเจนถึงที่มาของทรัพย์สินและรายได้ เนื่องจากในสภาพความเป็นจริง ข้อเท็จจริงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ในเรื่องทรัพย์สินนั้นจะอยู่ที่ผู้กระทำความผิด

4. ในกรณีที่พนักงานอัยการได้เข้าร่วมให้คำปรึกษาหรือ สนับสนุน ช่วยเหลือ ในการวางแผนทางการสืบสวนสอบสวน หรือร่วมในการสอบสวน ให้ถือว่าเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพนักงานอัยการนอกจากที่จะร่วมวางแผนทางการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ชัดเจนแล้ว ในการทำหน้าที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือการค้นหาความจริงว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่ ย่อมเป็นการให้ความเป็นธรรมได้ตั้งแต่ขั้นต้น และแม้ต่อมาในกระบวนการพิจารณาสั่งฟ้องคดีและการดำเนินการกระบวนการในชั้นพิจารณาคดีของศาลพนักงานอัยการจะต้องทำในรูปคณะทำงานโดยมีพนักงานอัยการอย่างน้อยสองคน ร่วมกันในการพิจารณาและการดำเนินอรรถคดี เพื่อการตรวจสอบถ่วงดุล และทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ

5. ควรขยายเพิ่มมาตรการโทษปรับกรณีที่เป็นผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญโดยควรกำหนดอัตราโทษปรับ เป็นห้าเท่าของจำนวนมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

6. การเพิ่มมาตรการ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ควรจะมีการกำหนดมาตรการนี้เป็นกฎหมายไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด เนื่องจากบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดนั้นเป็นประจักษ์พยานที่สำคัญที่รู้รายละเอียดการกระทำความผิดซึ่งถือว่าการปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม จำเป็นต้องอาศัยพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นเป็นพยานเพื่อพิสูจน์หรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นเพื่อใช้เป็นพยานในการเชื่อมโยงไปถึงตัวนายทุน ผู้บงการ โดยในประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการฝ่ายบริหารในการปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ พ.ศ. 2550

7. ควรเพิ่มมาตรการการตรวจสอบก็ตามแต่ในระยะต่อไปควรจะต้องมีการพัฒนากระบวนการมาตรการสำหรับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมไว้โดยตรง ทั้งนี้เป็น

องค์กรอาชญากรรมภายในประเทศ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสร้างความเสียหายกับประเทศไทยไว้อย่างมากมาย ซึ่งในต่างประเทศโดยในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายที่ใช้ในการตรวจสอบกิจการที่เป็นเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมโดยบัญญัติไว้ใน - กฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Act หรือกฎหมาย CCE (Continuing Criminal enterprise) มีมาตรการตรวจสอบโดยใช้หลักการสมคบและมาตรการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการหลักในการนำการบังคับใช้ไปสู่การดำเนินคดี โดยการสืบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงกับกิจการทั้งที่เป็นกิจการที่ถูกกฎหมายและกิจการที่ผิดกฎหมาย โดยสืบสวนตรวจสอบความผิดปกติทางการเงินที่เกิดขึ้นกับกิจการ รวมถึงการตรวจสอบการยกย้ายถ่ายเทที่มาของเงินที่จะต้องมิตั้งทางและปลายทางที่เหตุผลอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการตรวจสอบในเรื่องนี้นั้น ในต่างประเทศนั้นได้ใช้มาตรการวิธีการสืบสวนโดยวิธีพิเศษ ที่มีประสิทธิภาพ และทำการสืบสวนขยายเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรม ทั้งในความผิดยาเสพติด ค่าของเถื่อน การพนัน และควรรนำโทษปรับจำนวน 5 เท่าของมูลค่าทรัพย์สิน ผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ,สำนักงาน คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์. การประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ,2543.

จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. หลักและทฤษฎีการสอบสวน, พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2550

ณรงค์ รัตนานุกูล. ประสิทธิภาพในการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์ ตามพ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, งานวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม , 2546

บุญญวิจักษ์ เหล่ากอที. มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด, การประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2, หน้า1:1 -1:72. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไฉ่เตีย สแควร์, 2547.

ป.ป.ส.,สำนักงาน. กองนิติการ. เอกสารประกอบการสัมมนาจัดทำร่างกฎหมายวิธีพิจารณาศึ
ยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส.,2545. (อัดสำเนา)

ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. รวมอนุสัญญาสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด, กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., 2546.

ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. รวมกฎหมายยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.สำนักงาน ป.ป.ส, 2546.

ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. สรุปผลการสัมมนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเส
พติดระดับภาค ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., 2545. (อัดสำเนา)

ป.ป.ส. ,สำนักงาน .สำนักงานตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด. มาตรการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.สำนักงาน ป.ป.ส. ,2548.

ป.ป.ส. ,สำนักงาน. สำนักปราบปรามยาเสพติด. รายงานสถานการณ์ยาเสพติด 2548
. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส. ,2548. (อัดสำเนา)

ป.ป.ส. ,สำนักงาน , สำนักปราบปรามยาเสพติด. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี
พ.ศ.2547. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส. , 2547.

- ป.ป.ส. ,สำนักงาน. สำนักยุทธศาสตร์. สรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส. , 2551
- ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสัมมนาผู้พิพากษาเกี่ยวกับการดำเนินคดียาเสพติดร้ายสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส., 2547. (อัดสำเนา)
- ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. คำพิพากษาศาลฎีกาคดียาเสพติดและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.สำนักงาน ป.ป.ส. ,2547.
- ป.ป.ส. ,สำนักงาน. กองนิติการ. รวมอนุสัญญาสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2546, กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ป.ป.ส. ,2546
- ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์. การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2534.
- . ศาลยุติธรรม ,สำนักงาน. ข้อพิจารณาประกอบ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 222) พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลยุติธรรม , 2547.
- ศิลาวรรณ พนม, อำนาจในการสอบสวนคดียาเสพติดของเจ้าพนักงานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต,นิติศาสตร์,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519
พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2534
พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534
คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 29/2546 เรื่องการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด สั่ง ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2546
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 3 ความผิดและบทลงโทษ
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 3 และ ข้อ5

ภาษาอังกฤษ

Emily R Donovan, Racketeer Influenced and Corrupt Organization. American Criminal law Review Tenth survey of white collar- crime 32,1995

Elizabeth M. Jarrell, Drug agents' guide to forfeiture of assets (1987 Revision) with supplement. United States: U.S. Government Printing Office,1990

John Brew, State and Federal forfeiture of property involved in drug transaction, Dickinson Law Review Winter, 1988

Michael F. Zeldin and Roger G. Weiner, Innocent third parties and their rights in forfeiture proceeding, American Criminal Law Review. 1991

U.S.V.Kirk,534 F.2d 1262,C.A.M.O. ,1976 quoted in United State Code Annotated,Title II of The Comprehensive Drug Abuse Preventiom and Control Act 1970.

U.S.V.Micheal,588 F.2d 986,C.A.Tex.,1979

<http://www.4law.cornell.edu/uscode/>

<http://www.usdoj.gov/dea/programs/hidta.htm>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายนิติรัฐ พัสกรพินิจ เกิดเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2515 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนราษฎร์บำรุง ในปีการศึกษา 2530 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนดรุณพิทยา ในปีการศึกษา 2533 สำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต (น.บ.) จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม ในปีการศึกษา 2536 เคยรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กองนิติการ ตำแหน่งนิติกร 7 ว ปัจจุบันรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย